

Kylänojan Vanhatalo Karviansalmen rannalla. Pohjoisen suunnasta nähtynä. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Historia

Kylänojan yksinäistalo, perintötalo no 1, Karvia halottiin isojaon yhteydessä vuonna 1790 kahden osaan, Iso-Karvia ja Jussila (Vanhatalo). Jussilasta (Vanhatalo) erotettiin palstatila Matinpeltto vuonna 1912 ja vuonna 1921 Kirkkomaa (Längelmäen kunta). Jussilasta lohkottiin vuonna 1924 Vehmaa ja vuonna 1925 Nikinpohja. Jussilan (Vanhatalon) omistajana oli Juho Salonen. Jussila (Vanhatalo) lohkottiin vuonna 1930 osiin Koivula ja Vanhatalo (Matti Salonen). Vanhatalosta lohkottiin vuonna 1934 Hirvivuori, Vehmas, Rajasuo ja Töllikkö (Juho Olavi Salonen). (1)

Om vuodesta 1926 Martti M. Salonen s. 1900, vmo Enni E. o.s. Rantanen s 1904, emäntänä vuodesta 1932. Lapset... Antti H. -45. Tila on kantatila ja kuulunut suvulle vuodesta 1797. Edellinen isäntä oli Juha Salonen. Vanhatalo sijaitsee Kylänojan kylässä 6 km Länkipohjan asemalta. Talouskeskus on viljelystensä ympäröimänä rinteellä Längelmäveden rannassa, Jyväskylä-Tre tielle on 800 m. Hirsissä päärakennuksessa vuodelta 1907 on 6 huonetta. Hirsinen karjarakennus vuodelta 1904 sisältää kotieläintilat. Erillisinä ovat aitta, sauna, riihi ja taloussuojat. (2)

Salonen, Antti K. H. s. 1945 om. vuodesta 1966 Vanhatalo RN:o 1 35/E nimisen tilan Kylänojan kylässä. Vuonna 1908 valm. päärak. on uudistettu v. 1954. Tiilillä vuorattu karjarak. on valm. v. 1905. Lisäksi on 2 aittarakennusta, 3 rehusuojaa, riihi ja saunarak. Tila on ollut suvun hallussa vuodesta 1727 lähtien 17 sukupolven ajan. (3)

Rak.v.: 1905, peruskorj.v.: 1954. Runko: hirsi, ulkoseinä: puu. Omistaja: Salonen, Antti s. 1945 maanviljelijä. Tila on ollut saman suvun hallussa aina vuodesta 1575 alkaen. Nykyisen päärakennuksen on aikoinaan rakentanut Antin vaari Juho...Tilalla asuu nykyisin myös Antin veli Martti sekä sisar Marjatta. (4)

Vanhatalon tila ja rakennukset ovat olleet n. 200 metriä lännempänä. Metsäsarakeella, joka näkyy nykyiselle pihatielle pellon takaa. Rakennuksia on siirrelty vanhalta paikalta ja uusia rakennettu 1800 -1900 -lukujen vaihteessa. (A)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalliset, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
 - (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
 - (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- Suulliset lähteet:
(A) Antti Salonen (s. 1945)

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: konesaumapeltti
- ulkoseinän pintamateriaali: pytylaudoitus, vaalean siniharmaa, kehys-, kulma- ja räystäslaudat kermanväriset
- sokkelimateriaali: lohkokiviharkot, saumattu

Asuinrakennus on satulakattoinen lomalautavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on pitkä lasikuisti pihasisvulla, koillisen puolella. Kuistin päätteinä ovat satulakatot ja niiden välissä pulpettikatto (kahden satulakattoisen kuistin väliin tehty ilmeisesti lasikuisti). Lasikuistin ikkunanauhassa on 4- ja 6-ruutuisia puitteita, ylimmässä ikkunarivissä ovien yläpuolella on ristikkäispuitteiset ikkunat. Kuistissa on vaakaponttilaudoitus.

Ikkunat ovat pääosin kuusiruutuiset ja 2-lehtiset, ristikarmissa olevat alaikkunat ovat 2-ruutuiset, yläikkunat 2-ruutuiset.

Ullakkopäädyt on vuorattu kapealla pystyponttilaudoituksella, keskivaiheilla on neliruutuinen ikkuna.

Asuinrakennus lännen suunnasta. Sokkelissa graniittiharkot.

Päärakennuksen itä-koillisivu.

Sivurakennus-aitan kaakkoissivu.

Sivurakennus-aitan pihasisivu luoteen suuntaan.

Riviatian viereinen liiterirakennus /5/ lounaan suunnasta.

Navetta lounaan suunnasta.

Navetta lännen suunnasta.

2 Sivurakennus-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimalauditus, punamullan punainen, päätykolmiot ja poikkipääty pystylauditus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: betonipilarit

Aittarakennus on lyhytnurkkainen osittain vuoraamaton hirsirakennus. Satulakatoissa on molemmilla lappeilla poikkipääty, frontoni. Rakennus on lähes symmetrinen riviaitta, jonka keskellä on sisäänvedetyn luhtikäytävän varrella kaksi aittaa ja ullakkokerroksessa kaksi aittaa sekä päädyissä rakennusrungon levyiset huoneet. Koillispuolella on oletettavasti rankorakenteinen kalustovaja, sen päädyssä on pariovi.

Eduskäytävän päällä olevaa luhdinomaista parvea kannatlee kaksi pilaria ja sinne johtaa eduskäytävästä jyrkkä porras. Eduskäytävän ja parvikerroksen kaiteena on ristilauditus.

Päätyhuoneiden ikkunat ovat kuusiruutuiset. Poikkipäädyssä on kaksi vaakasuuntaista 3-ruutuista ikkunaa vierekkäin, lounaispuolella on 6-ruutuinen ikkuna. Pienaovet ovat vaakaponttilaudoitettuja.

Rakennus on perustettu myöhemmin valetuille betonipilareille ja katettu aaltopellillä.

3 Talli

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyssä pystylauditus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Satulakattoinen tallirakennus on vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa itäisellä ja eteläpäädyssä on pulpettikattoiset matalammat osittain pystylautavuoratut katokset. Tallissa on pohjoispäädyssä pariovi vuoraamattomat pienaovet. Länsipuolella on vaakalautavuorattu ovi ja kaksilehtinen ikkuna ilman puitteita, vuorilaudat päistään risteävät. Pohjoispäädyssä on ollut luokinpaininpuu.

5 Navetta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, päätykolmioissa pystylauditus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Navetta on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, pohjakaavaltaan suorakaiteenmuotoinen. Pohjoispuolella on sisäänvedetty lantala ja ulkonemana pulpettikattoinen ulkokäymälä.

Hirsirunkoa on tuettu ulkopuolisilla pystyhirsillä, följareilla. Hirsirungon nurkkasalvosten päät ovat lautakoteloidut. Alkuperäisissä ikkunoissa on 6-ruutuiset puitteet. Ovet ovat vaakalautavuorattuja pienaovia. Ikkuna- ja ovikehyslaudat ovat päistään risteävät.

Sauna /4/ on satulakattoinen lyhytnurkkainen hirsirakennus. Rakennus on pääosin vuoraamaton, ullakkopäädystä on pystylauditus, maalattu punamullan punaiseksi.

Puuvaja /6/ on pitkänurkkainen matalahko hirsirakennus, jossa on pulpettikatto.

Lato /8/ pellon reunassa on pitkänurkkainen pyöröhirsinen heinälato.

Näkymä kaakkoon, vilja-aitan ja riihen suuntaan.

7 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: betoni

Vilja-aitta on kaksikerroksinen, satulakattoinen pitkänurkkainen, vuoraamaton hirsirakennus, jossa on korkea otsapäätty (7 hirsikertaa) ja sivuseinien hirsien päiden muodostamat sivuposket. Aitta on ollut todennäköisesti jalka-aitta, mutta jalustaosa puuttuu, perustettu betonisokkelin päälle.

Räystään alla olevat ylimmät hirsisalvospäät on veistetty kaareviksi. Hirsipäätysten varaan on salvottu kattovuoliaiset, 2 kpl ja ulkoneva harjahirsi.

Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiiin. Otsapäädyn keskellä on neliömäinen aukko.

Vilja-aitan lounaispäätty ja luoteissivu.

9 Riihi

- runkomateriaali: hirsi, kylkiäiset ja siipikatos rankorakenteiset
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja kylkiäisissä pystylauditus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihirakennuksessa on kaksi pitkänurkkaista, vuoraamatonta hirsistä kuivausriihtä. Paririihen kummallakin pitkällä sivulla on rankorakenteiset kylkiäiset.

Eteläsivulla riiheen liittyy poikittaissuuntainen rankorakenteinen avonainen siipiosa, joka muodostaa satulakaton keskivaiheille poikkipäädyn.

Toisessa kuivausriihessä on kivistä muurattu uuni.

Riihen länsi-luoteispäätty.

Vanhan kirkon paikka /10/ luoteen suunnasta.

Vanhan kirkon muistolaatta: Jumalan kunniaksi ja seurakunnan rakennukseksi on tällä paikalla ollut Längelmäen kirkko v:na 1641-1772.

Näkymä pohjoisesta Vanhatalon tilakeskukseen saavuttaessa. Taustalla Karviansalmi kuvan oikeassa laidassa.

Näkymä Vanhatalon tilalle Eerolasta, luoteen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Vanhatalon tila sijaitsee Karviansalmen rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan rakennukset ovat ryhmässä mäellä, metsän ja peltojen rajavyöhykkeellä.

Vanhatalon (entinen Jussila) talo on jaettu Kylänojan kantatalosta.

Tilan pihapiirissä on perinteistä hirsirakennuskantaa kuten asuinrakennus, aitta-sivurakennus, talli, sauna, navetta, puuvaja sekä pihapiirin ulkopuolella riihi, vilja-aitta ja latoja.

Karvain kirkon paikka sijaitsee pihapiirin kaakkoispuolella. Paikalla vuosina 1641-1772 olleesta kirkosta ovat muistuttamassa kiveys ja muistolaatta.

Toimenpidesuosituks

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Juuso Väisänen
2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Eerola	562-463-1-72	Karviantie 156, 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Eero Eerola perikunta		

karttaote 1:2 000

Tilakeskus sijaitsee ranta-osayleiskaavan näkemäalueella.

Tilan ranta-alueet kuuluvat mukaan Tunkelon kulttuurimaisema-alueeseen, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Sijaitsee Solttila-Kylänojan kulttuurimaisema-alueella, mikä on julkaisussa "Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet" Längelmäen kohde no 15 Solttila-Kylänojan kulttuurimaisema. "Karviansalmen pohjoisrannalla levittäytyy Solttilan ja Kylänojan I. Karvian kylien viljelysmaisema, josta erottuvat Solttilan Anttilan ja Mikkolan sekä Kylänojan Anttilan, Eerolan ja Vanhatalon perinteiset rakennusryhmät. ..." R, MK. (rakennushistorialliset perusteet, maisemakokonaisuus)

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1864-1866	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	riviaitta-liiterirakennus			
3	aittarakennus			
4	sauna			
5	riihi			
6	navetan paikka	(1911)	karjasuoja	

Eerola Anttilan suunnasta, lounaasta.

Kuvaus

Eerolan tila sijaitsee Karviansalmen rannan läheisyydessä. Tilan rakennukset ovat ryhmässä mäellä, mistä on ollut näköala järven suuntaan kaakkoon ja etelään laskevien peltojen yli. Tilakeskusta ympäröivät pohjoisessa metsäinen mäki ja muissa suunnissa pellot.

Tilan pihapiirissä on asuinrakennus, aittarakennus, riviaitta-puuvaja, navetan jäänteet ja hiukan kauempana lännen puolella uudempi tynnyrisauna sekä itäpuolella riihi.

Historia

Kylänojan yksinäistalo, perintötalo no 1, Karvia halottiin isojaon yhteydessä vuonna 1790 kahteen osaan, Iso-Karvia ja Jussila (Vanhatalo). Iso-Karvia halottiin vuonna 1807 kahteen osaan, osiin 1:3 Mattila (päälle kirjoitettu Anttila) ja 1:4 Eerola. Eerolasta lohkottiin vuonna 1933 Nikinjanniitty ja vuonna 1934 Särkijärvenmaa. Eerolan omistajana oli Paavo ja Anna Eerola. (1)

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

Eerola om vsta 1921 herrastuomari Paavo K. Eerola s. 1899. Poika: Eero J. s 1927. Tila on kantatila ja kuulunut suvulle vsta 1892. Edellinen isäntä oli Kalle Eerola. Tila sijaitsee Kylänojan kylässä 16 km kirkolta ja 6 km Länkipohjan asemalta.... Taluskeskus on Längelmäveden rannalla viljelystensä keskellä, Jyväskylä-Tampere tielle on 600 m. Hirsinen päärakennus vltä 1864 käsittää 8 huonetta. Hirsisessä karjarakennuksessa vltä 1911 on tarvittavat kotieläintilat. Muita rakennuksia on aitta, sauna sekä varasto- ym suojat. (2)

Eerola Paavo K. s. 1899 on herrastuomari. ..Eerolat om. vuodesta 1927 Eerola RN:o 1/34 nimisen tilan Kylänojan kylässä. Päärak. on rakennettu v. 1866. Karjarak. on valm. v. 1911. Lisäksi on 8 muuta tal.rak. Tila on ollut suvun hallussa vsta 1892 lähtien 2 sukupolven ajan. (3)

(2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.

(3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973

(4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Asuinrakennus luoteen suunnasta.

Asuinrakennus pohjoisen suunnasta.

Kylänojan Eerolan päärakennuksen huonejärjestys. [pohjapiirroskaavio: päädyssä on sali ja kamari, herraineteinen, välissä kaksi kamaria ja keskellä porstua ja sen perällä keittiö, rakennusrungon levyinen pirtti ja toisessa päädyssä kaksi kamaria. (Pentti Andsten: Längelmäen vanhasta rakennuskannasta, Kotiseutu-lehti n. v. 1971. Hämäläis-Osakunnan kotiseuduntutkimusretkellä kesällä 1969.)

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi

- katemateriaali: koneasumapeltti, vihreä

- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, ullakkopäädyssä pystypeiterimalaudoitus, kuistissa vaakaponttilaudoitus, keltamullan keltainen

- sokkelimateriaali: lohkokivi, betoni

Asuinrakennus on satulakattoinen ja poikkipäädyllinen, pääosin vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on pitkä lasikuisti pihasivulla, luoteen puolella. Satulakaton harjalla on ruokakellotorni, jossa on kaksi kannatinpilaria ja kaareutuva pyramidikatto. Molempien katonlapeiden keskivaiheilla on leveät poikkipäädät.

Lasikuistissa päätteinä ovat satulakatot ja niiden välissä pulpettikatto (kahden satulakattoisen kuistin väliin tehty ilmeisesti lasikuisti). Lasikuistin ikkunanauhan ylimmät puitteet on jaoteltu pieniruutuisiksi. Paripeiliovien yläpuolella on pieniruutuiset ikkunat. Kuisti on vuorattu ikkunanauhan alapuolelta ja päätykolmioista vaakaponttilaudoituksella.

Ikkunat ovat pääosin 6-ruutuiset ja 2-lehtiset, osa ikkunoista on ristikarmillisia (niissä alaikkunat ovat 2-ruutuiset, yläikkunat 1-ruutuiset). Ikkunoiden kehyslautoituksen yläosaa ja otsikkoja on korostettu kerroksittaisella muotohöllytyllä listoituksella.

Ullakkopäädät ja poikkipäädät on vuorattu pystypeiterimalaudoituksella, ja niissä on 6-ruutuinen ikkuna. Järven puoleisen poikkipäädän kohdalla on hirsipalkkien kannatteleva parveke.

Rakennuksessa on kansallisromanttista henkeä, korkea lohkokivinen kellarikerros, vuoraamaton hirsipinta ja ulokeparveke poikkipäädän kohdalla sekä lasikuistin ikkunoiden puitejako.

Rivaiitta-liiterirakennus /2/ lounaan suunnasta.

2 Rivaiitta-liiteri

- runkomateriaali: hirsi

- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen

- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pystylaudoitus, punamullan punainen

- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Rivaiitta on satulakattoinen eduskäytävällinen neliosainen lyhytnurkkainen hirsiaitta. Päätykolmioissa on pystylaudoitus, muuten rakennus on vuoraamaton. Pohjoispäätyyn on liitetty pyöröhirsinen puuliiteri.

Aittojen eduskäytävä on sisäänvedetty, sen päällä olevaa hirsikehää (3 hirsikertaa) kannattelee neljä pilaria.

Pienaovet ovat vaakaponttilautavuoratut, oven kehyslautojen päät ovat päistään kavennettu kolmion kärjiksi.

3 Aittarakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty-laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, päätyaitassa betonisokkeli

Aittarakennus on pitkänurkkainen pääosin vuoraamaton hirsiaitta, jonka lounaispäädyn muodostaa rankorakenteinen pystylautavuorattu puuvaja. Satulakatos on pihasivun keskellä poikkipääty, frontoni. Rakennus on lähes symmetrinen riviaitta, jonka keskellä on sisäänvedetyn luhtikäytävän varrella kaksi aittaa ja koillispäädyssä rakennusrungon levyinen huone. Eduskäytävän päällä olevaa luhdinomaista matalaa parvea kannattelee kaksi pilaria. Parvikerroksen kaiteena ja poikkipäädyn räystäskoristeena on pystylaudoitus. Frontonin tympänon on koristeltu ja poikkipäädyn harjalla on veistetty kattorasastaja. Päätyhuoneen ikkuna on kuusiruutuinen. Pienaovet ovat vaakaponttilaudoitettut. Vuorilautojen päät ovat päistään kavennettu kolmion kärjiksi, ikkunan kehyslaudoituksessa on kaksiahaaraiset kärjet

Aittarakennuksen koillispääty.

Aittarakennus /3/ etelän suunnasta.

Tynnyrisauna /4/ ja navetta /6/ vuonna 2004.

Riihen /5/ pääty. Riihirakennuksessa on kaksi pitkänurkkaista, vuoraamatonta hirsistä kuivausriihtiä. Paririihen kummallakin pitkällä sivulla on rankorakenteiset kylkiäiset.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Eerolan tila sijaitsee Karviansalmen rannan läheisyydessä, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan rakennukset ovat ryhmässä mäellä, mistä on ollut näköala järven suuntaan kaakkoon ja etelään laskevien peltojen yli.

Tilan pihapiirissä on perinteistä hirsirakennuskantaa kuten asuinrakennus 1800-luvun puolivälistä, aittarakennus, riviaitta-puuvaja, navetan jäänteet ja hiukan kauempana itäpuolella riihi.

Toimenpidesuositukset

Rakennusten ylläpito olisi tärkeää niiden säilymisen turvaamiseksi.

Pihapiirin ympäristön puustoa tulisi raivata ja näkymät järvelle palauttaa.

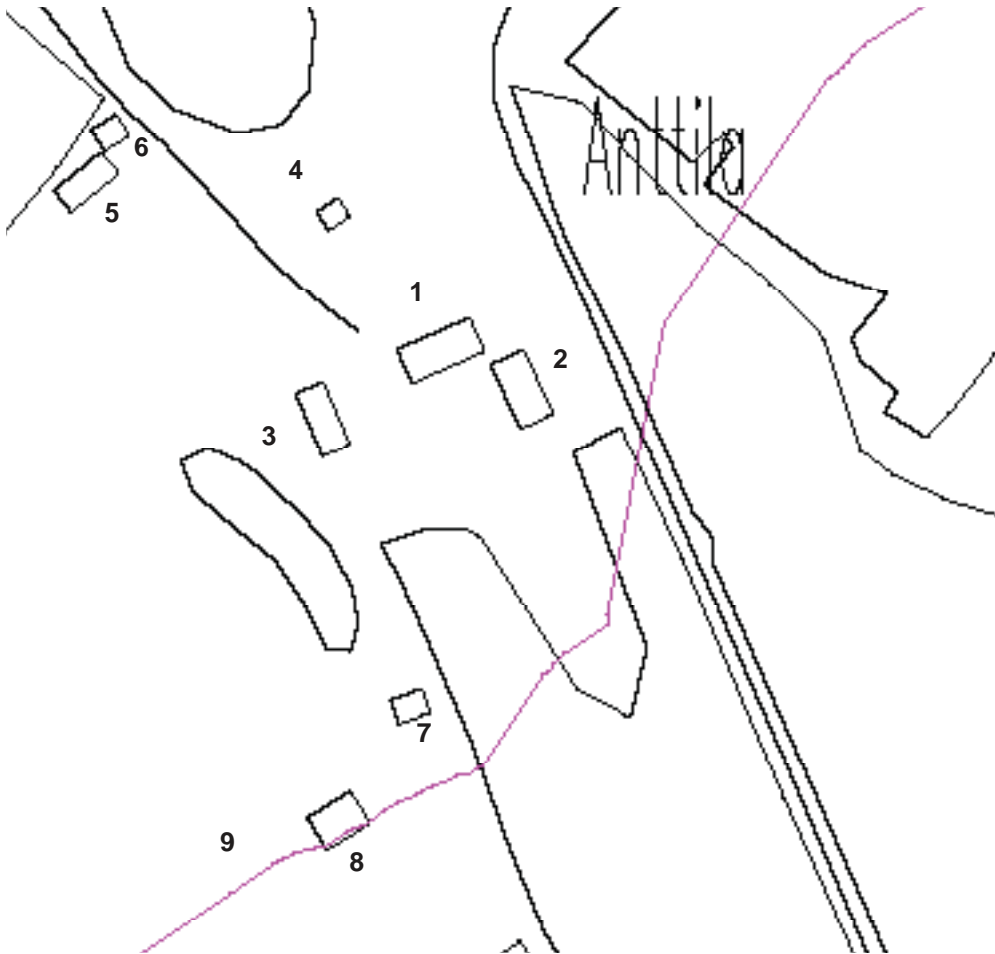
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Juuso Väisänen
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R10.11 Kylänoja

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Karviala (Anttila)	562-463-1-48	Karviantie 188, 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Jaakko Väisälän perikunta		

karttaote 1:2 000

Tilakeskus sijaitsee ranta-osayleiskaavan rajalla ja näkemäalueella.

Tilan ranta-alueet kuuluvat mukaan Tunkelon kulttuurimaisema-alueeseen, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Sijaitsee Solttila-Kylänojan kulttuurimaisema-alueella, mikä on julkaisussa "Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet" Längelmäen kohde no 15 Solttila-Kylänojan kulttuurimaisema.
"Karviensalmen pohjoisrannalla levittäytyy Solttilan ja Kylänojan I. Karvian kyläen viljelysmaisema, josta erottuvat Solttilan Anttilan ja Mikkolan sekä Kylänojan Anttilan, Eerolan ja Vanhatalon perinteiset rakennusryhmit. ..." R, MK.
(rakennushistorialliset perusteet, maisemakokonaisuus)

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1800-luvun loppu	asuminen	asuminen
2	sivurakennus, vieraspytinki	1900-luvun alku	majoitus, asuminen	
3	luhtiaitta	n 1900-luvun alku		
4	sauna			
5	navetta (osa)		karjasuoja	
6	lato			
7	vilja-aitta		viljan säilytys	
8	riihi-kuivurirakennus		viljan kuivatus	
9	(lato)			

Anttilan pihapiiri etelä-kaakon suunnasta.
Päärakennus ja vieraspytinki ovat kulmittain toisiinsa nähdessä, pihapiirin länsilaidalla sijaitsee aittarakennus.

Kuvaus

Anttilan tila sijaitsee Karviansalmen rannalla. Tilan rakennukset ovat ryhmissä järven suuntaan laskevalla rinteellä. Tilakeskusta ympäröivät pohjoisessa metsäinen mäki ja etelän suunnassa pellot.

Tilan pihapiirissä ovat asuinrakennus, sivurakennus ja aittarakennus, sekä hiukan kauempana lounaassa sauna, navetan jäänteet, puuvaja ja lato. Riihi-kuivurirakennus, vilja-aitta ja lato sijaitsevat pihapiiristä etelään (n 70 m etäisyydellä) metsänreunassa.

Historia

Kylänojan yksinäistalo, perintötalo no 1, Karvia halottiin isojaon yhteydessä vuonna 1790 kahteen osaan, Iso-Karvia ja Jussila (Vanhatalo). Iso-Karvia halottiin vuonna 1807 kahteen osaan, Mattila (päälle kirjoitettu Anttila) ja Eerola. Mattila (Anttila) lohkottiin vuonna 1914 osiin Särkijärvi ja Anttila. Anttilasta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1928 Ojala. Anttilan omistajana oli Hilja Jussila. Anttilasta lohkottiin vuonna 1933 Kalkkujenpohja. Anttilasta lohkottiin Karviala (Jaakko Joel Väisälä) vuonna 1950. (1)

Om vsta 1945 Jaakko Väisälä s. -11, vmo Else o.s. Räsänen s -16. Tila sijaitsee Kylänojan kylässä. (2)

Vieraspyytinkejä oli kaikissa suuremmissa talonpoikaistaloissa. Ne rakennettiin yleensä komeasti korostamaan talon vaurautta. Huonejärjestys vaihteli käsittäen tavallisimmin kuitenkin salin, porstuan, kyökin ja 2 tai 3 kamaria. Pohjapiirroskaavio: Anttilan vieraspyytinki. [missä on päädyssä rakennusrungon levyinen sali, toisessa päässä kaksi kamaria ja keskellä porstua ja sen perällä kamari]. (3)

Ent. omistaja: Jaakko ja Elsa Väisälä. Omistaja: Väisälä, Jaakon perikunta. Perikuntaan kuuluvat Antero ja Seppo Väisälä sekä Leena Paajanen (o.s. Väisälä). Nykyisin tila on perikunnan vapaa-ajan käytössä. [päärakennus:] Rak.v.: 1800-luvun lopulla. [sivurakennus:] Rak.v.: 1900-luvun alussa. Tämä rakennus on ollut tilan ns. lisärakennus, joka on toiminut vieras- ja kesäasuntona. (4)

Kylänojan Anttila Karviansalmen rannalla kuvan keskivaiheilla. Tunkelon suunnasta, kaakosta nähtynä. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Asuinrakennuksen länsipääty.

Asuinrakennus etelä-kaakon suunnasta.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmiossa pystypeiterimalaudoitus
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Asuinrakennus on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkainen hirsirakennus. Pihasivulla, etelä-kaakkoispuolella on leveä umpikuisti, jossa on 3-lapeinen katto. Länsipäädyssä on satulakattoinen umpikuisti.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, ikkuna-aukossa on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Ikkunoiden kehyslaudoituksen yläosaa ja otsikkoo on korostettu kerroksittaisella muotohöylätyllä listoituksella.

Ullakkopäädyt on vuorattu pystypeiterimalaudoituksella, ja niissä on 12-ruutuinen ikkuna (3 kpl 4-ruutuista ikkunanpuitetta).

Nurkkasalvospäät ovat lautakoteloidut.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (3) Pentti Andsten: Längelmäen vanhasta rakennuskannasta, Kotiseutu-lehti n. v. 1971. Hämäläis-Osakunnan kotiseuduntutkimusretkellä kesällä 1969.
- (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Sivurakennuksen etelä-kaakkoispääty.

Sivurakennuksen länsi-lounaissivu.

Luhtiaitta /3/ pohjoisen suunnasta.

Sauna /4/ etelän suunnasta. Sauna sijaitsee päärakennuksesta pohjoiseen mäenrinteellä. Se on vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Satulakattoinen (aaltopeltikate) saunarakennus on perustettu nurkkakiville.

2 Sivurakennus, vieraspytinki

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, päätykolmiossa pystypeiterimalauditus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Sivurakennus on satulakattoinen vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus. Pihasisvulla, länsi-lounaispuolella on korkeahko lasikuisti, jossa on 3-lapeinen katto. Pohjois-luoteispäädyssä on pieni satulakattoinen umpikuisti.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, ikkuna-aukossa on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Ikkunoiden kehyslaudoituksen yläosaa ja otsikkoja on korostettu kerroksittaisella muotohöylätyllä listoituksella.

Ullakkopäädyt on vuorattu pystypeiterimalaudoituksella, ja niissä on kaksi vierekkäistä 3-ruutuista ikkunanpuitetta.

Lasikuistin paripeiliovet ovat ikkunaovia, joissa on ristikkäisaiheet ikkunan keskellä. Lasikuistin kookkaissa ikkunanpuitteissa on pieniruutuiset lasit myös ovien yläpuolella.

3 Luhtiaittarakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: muotoprofilipelti, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty-laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: (nurkkakivet)

Luhtiaittarakennus on pitkänurkkainen, pääosin vuoraamaton, kaksikerroksinen hirsirakennus. Satulakattoisen luhtiaitan päädyissä on poikittaissuuntaiset satulakattoiset rakennusrungon levyiset osat, joiden katot muodostavat pitkällä sivuilla lappeille poikkipäädyt.

Rakennus on symmetrinen luhtiaitta, jonka keskellä on sisäänvedetyn luhtikäytävän varrella kolme aittaa ja ullakkokerroksessa kolme aittaa sekä sisäänkäynnit päädyissä oleviin osiin. Luoteispäädyn huone on pystypeiterimavuorattu ja sen päädyssä on pariovi.

Eduskäytävän päällä olevaa luhdin parvea kannattelee kaksi pilaria ja sinne johtaa eduskäytävästä avoporras. Eduskäytävän ja parvikerroksen kaiteena on pysty-laudoitus.

Päätyhuoneiden ikkunat ovat alakerrassa 6-ruutuiset, yläkerrassa 4-ruutuiset. Yläkerran luhtiaitoissa on pienet yksiruutuiset ikkunat lännen suuntaan. Aittojen pianaovet ovat vaakaponttilaudoitetut, keltamullan keltaisiksi maalatut.

Navetan /5/ jäänteet.

Lato /6/ navetan vieressä

7 Vilja-aitta	
- runkomateriaali:	hirsi
- katemateriaali:	muotoprofilipeltti, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali:	hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali:	kiviharkot

Vilja-aitta on kaksikerroksinen, satulakattoinen lyhytnurkkainen hirsirakennus. Seinät ovat vuoraamattomat, yläkerran päätykolmiot pystypeiterimalaudoitettut.

Päätykolmiossa on 6-ruutuinen ikkuna. Vastakkaisella puolella on pienaovi (yläkertaan on oletettavasti johtanut puinen ajo-silta). Alakerran ovi on itäseinällä. Ovet ovat vaakalautavuorattuja pienaovia, keltamullan keltaisiksi maalattuja. Alaoven vuorilautojen päät ovat päistään kavennettu kaksiahaaraisiksi kolmion kärjiksi.

Vilja-aitta /7/ luoteen suunnasta.

Riihi-kuivurin /8/ päätyä. Riihirakennus sijaitsee eteläisimpänä viljamakasiinista katsoen metsän suunnassa. Jyrkkäkattoinen (aaltopeltikate) riihirakennus on vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus, jossa on päädyssä lautarakenteinen osa ja pitkällä sivulla rankorakenteinen katoskyliäinen.

Anttilan tila Vanhatalon suunnasta, itä-koillisesta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Anttilan tila sijaitsee Karviansalmen rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan rakennukset ovat ryhmissä järven suuntaan laskevalla rinteellä. Tilakeskusta ympäröivät pohjoisessa metsäinen mäki ja etelän suunnassa pellot.

Tilan pihapiirissä on perinteistä hirsirakennuskantaa kuten asuinrakennus 1800-luvun lopulta, sivurakennus (vieraspytinki) ja luhtiaittarakennus, sekä hiukan kauempana lounaassa sauna, navetan jäänteet, puuvaja ja lato. Riihi-kuivurirakennus ja vilja-aitta sijaitsevat pihapiiristä etelään (n 70 m etäisyydellä) metsänreunassa.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Juuso Väisänen, Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Koivula	562-463-1-55	Vanhatalontie 155, 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000

Tilan ranta-alueet kuuluvat mukaan Tunkelon kulttuuri-maisema-alueeseen, mikä on Pirkanmaan 1. maakunta-kaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1910-luku	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	aittarakennus	(1747)-	varastointi	
3	kaivo			
4	navetta			
5	riihirakennus maakellari			
6	sauna			
7	venevaja			

Koivulan asuinrakennus koilisen suunnasta.

Kuvaus

Koivulan pientila sijaitsee Karviansalmen rannalla. Tilan rakennukset ovat ryhmässä mäellä ja järven suuntaan etelään laskevalla rinteellä.

Tilan pihapiirissä on asuinrakennus, aittarakennus, navetta ja hiukan kauempana pohjoisen puolella riidirakennus sekä rannalla sauna ja venevaja.

Historia

Koivula lohkottiin vuonna 1930 Jussilasta eli Vanhatalosta (Koivulan omistajana oli Erkki Salonen ja Vanhatalon omistajana Matti Salonen).(1)

Rak.v.: 1910-luvulla. Runko: hirsu, ulkoseinä: puu. Ent. omistaja: Anna-Liisa ja Erkki Salonen. Omistaja: Salonen, Antti s. 1945 maanviljelijä ja sisar Mäkinen, Sinikka s. 1934. Muuta: Antti ja Sinikka ovat ostaneet tämän rakennuksen serkultaan v. 1991. Talossa on asunut Antin ja Sinikan setä Juho perheineen vuoteen 1970 saakka, jonka jälkeen siinä on asunut lähisukulaisia. Nykyisin rakennus on ollut kesäkäytössä.(2)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Asuinrakennus on satulakattoinen rakennus, jossa on pohjoisen puoleisella katon lappeella ristipääty ja sen kohdalla pulpettikattoinen umpikuisti. Pitkänurkkainen hirsirakennus on pystypeiterimavuorattu ja punamullan punaiseksi maalattu. Hirsirungon pitkät nurkkasalvokset ovat lautakoteloidut. Ikkunat ovat pääosin 6-ruutuiset ja 2-lehtiset, myös ullakkopäädyissä. Kehys- ja kulmalaudat ovat valkoiseksi maalatut. Rakennus on perustettu nurkkakiville. Katteena aaltopelti.

Koivulan asuinrakennus koillisen suunnasta.

Aittarakennus on eduskäytävällinen, vuoraamaton lyhyt-nurkkainen hirsirakennus, jonka itäpäädyssä on pystylautavuorattu rankorakenteinen rakennusrungon levyinen huone. Kahden aitan eduskäytävä on sisäänvedettynä satulakaton alla. Aittaaan on ilmeisesti yhdistelty kaksi vanhempaa aittaa, joista toisen seinähirressä on kaiverrus V 1747.

Aittarakennus /2/ ja navetta /3/ etelän suunnasta.

Riihirakennus /5/

Sauna /6/ Karviansalmen rannalla, etelän suuntaan.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Koivulan pientila sijaitsee Karviansalmen rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan rakennukset ovat ryhmässä mäellä ja järven suuntaan etelään laskevalla rinteellä.

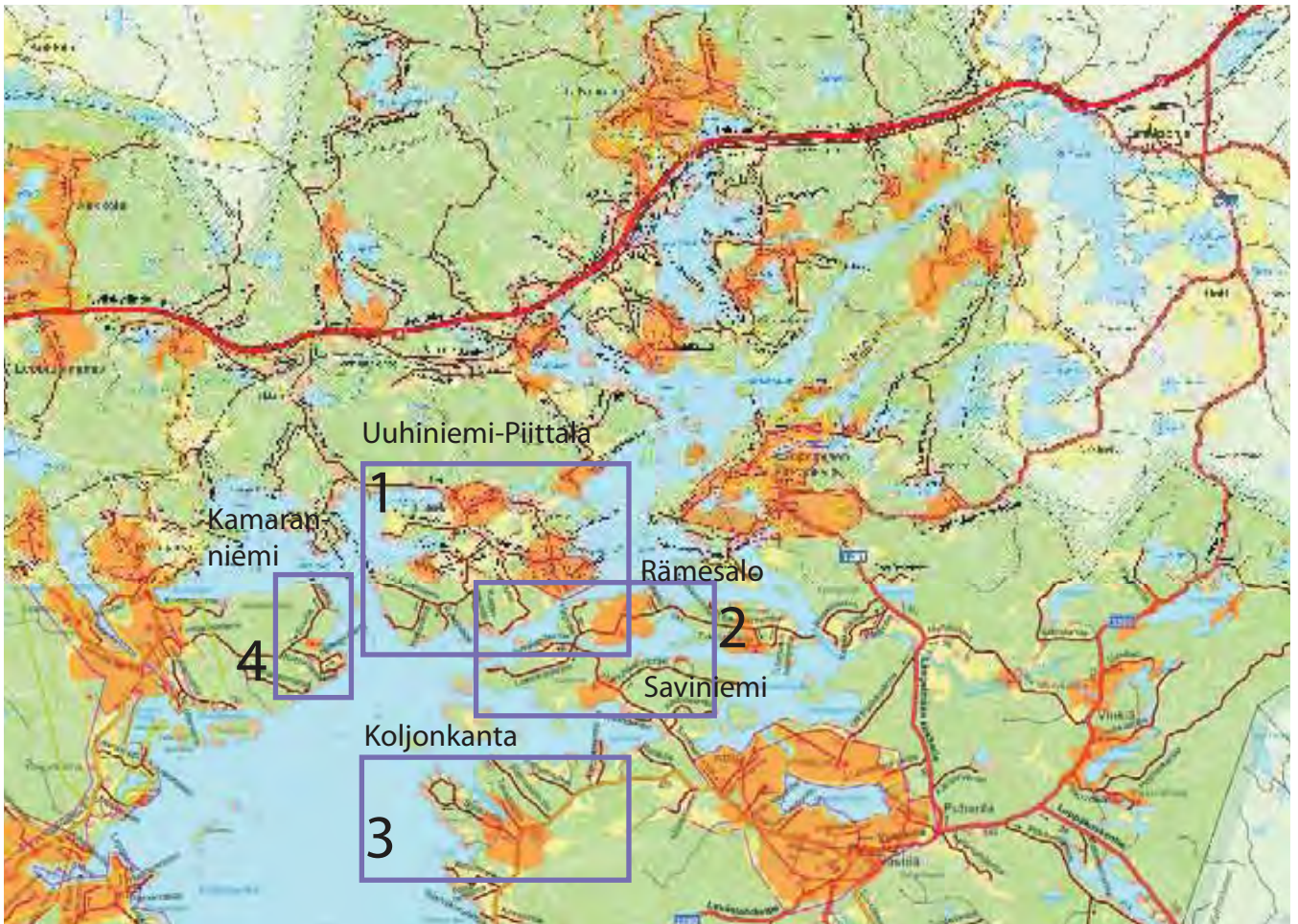
Tilan pihapiirissä on perinteistä hirsirakennuskantaa kuten asuinrakennus, aittarakennus, navetta ja hiukan kauempana pohjoisen puolella riihirakennus.

Toimenpidesuosituksat

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2006 Kristiina Kokko
Tekstit syksy 2010
Kristiina Kokko

Kartalla 1:100 000, on esitetty seuraavilla sivuilla olevien karttaotteiden, 1:20 000, sijainnit Entisen Längelmäen keskiosassa.

Uuhiniemi-Koljonkanta (Piittala, Rämesalo, Saviniemi)

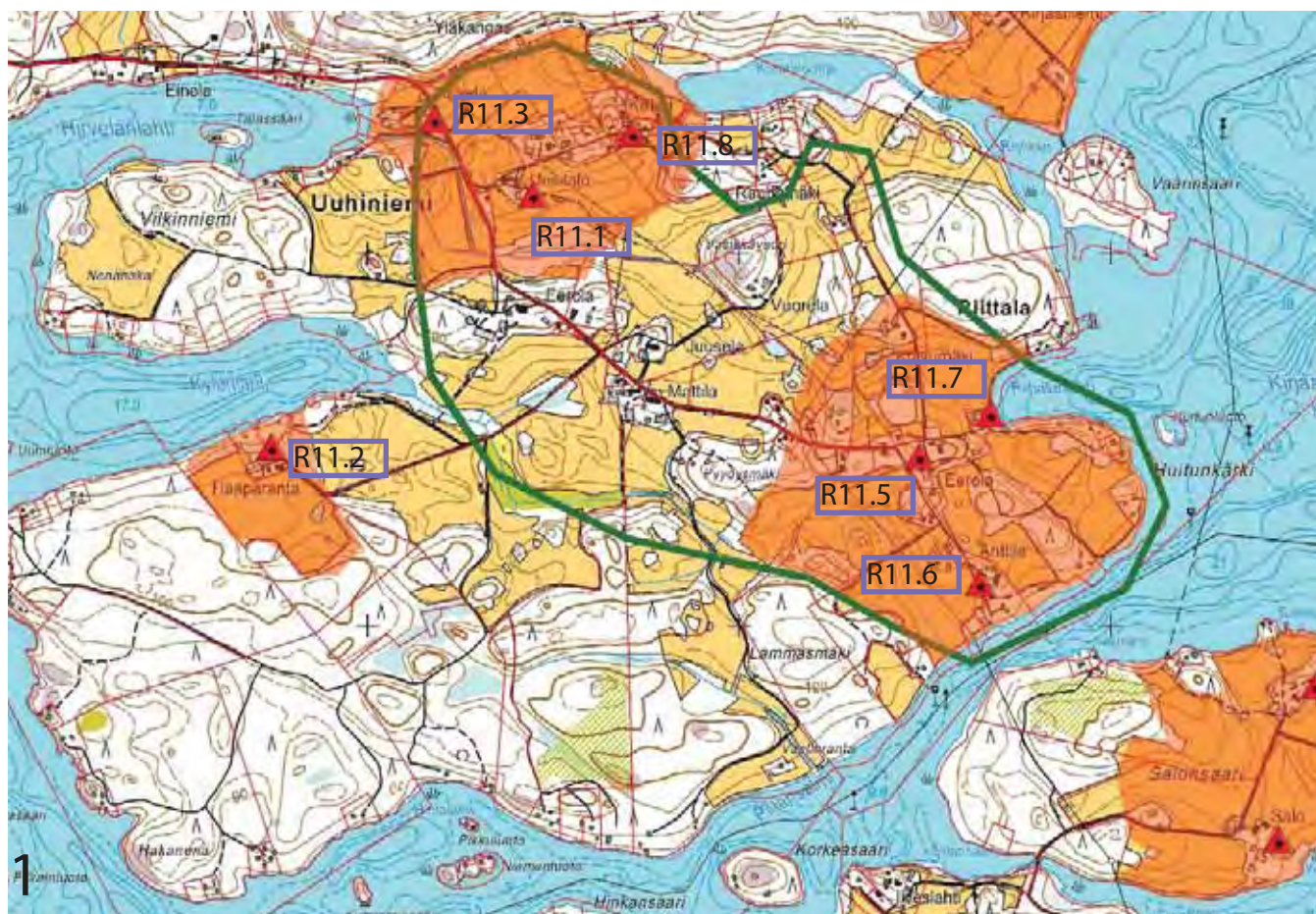
Uuhiniemi, Piittala sekä Rämesalo, Saviniemi ja Solala sijaitsevat Längelmäveden niemillä ja saarilla Längelmäen kirkonkylän eteläpuolella.

”20. Uuhiniemi-Piittala kulttuurimaisema.

Uuhiniemen ja Piittalan kylien kulttuurimaisema on Längelmäelle tyypillistä vesistöjen leimaavaa viljelysmaisemaa. Vanha maantie kulkee kyläasutuksen läpi Piittalan vanhalle laituripakalle. Tien varrella on Uuhiniemen Mattilan edustava uusrenesanssityylinen päärakennus. R, LH, MK”

Lähde: Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet. Julkaisu B 174, 1990.

UUHINIEMI, PIITTALA

ROYK-alueen inventoidut kohteet:

UUHINIEMI

- 11.1 Uusitalo
- 11.2 Haaparanta
- 11.3 Hirvelä
- 11.4 Suvirinne, Kamara (Niemi)

PIITTALA

- 11.5 Eerola
- 11.6 Anttila
- 11.7 Ranta
- 11.8 Kuteri

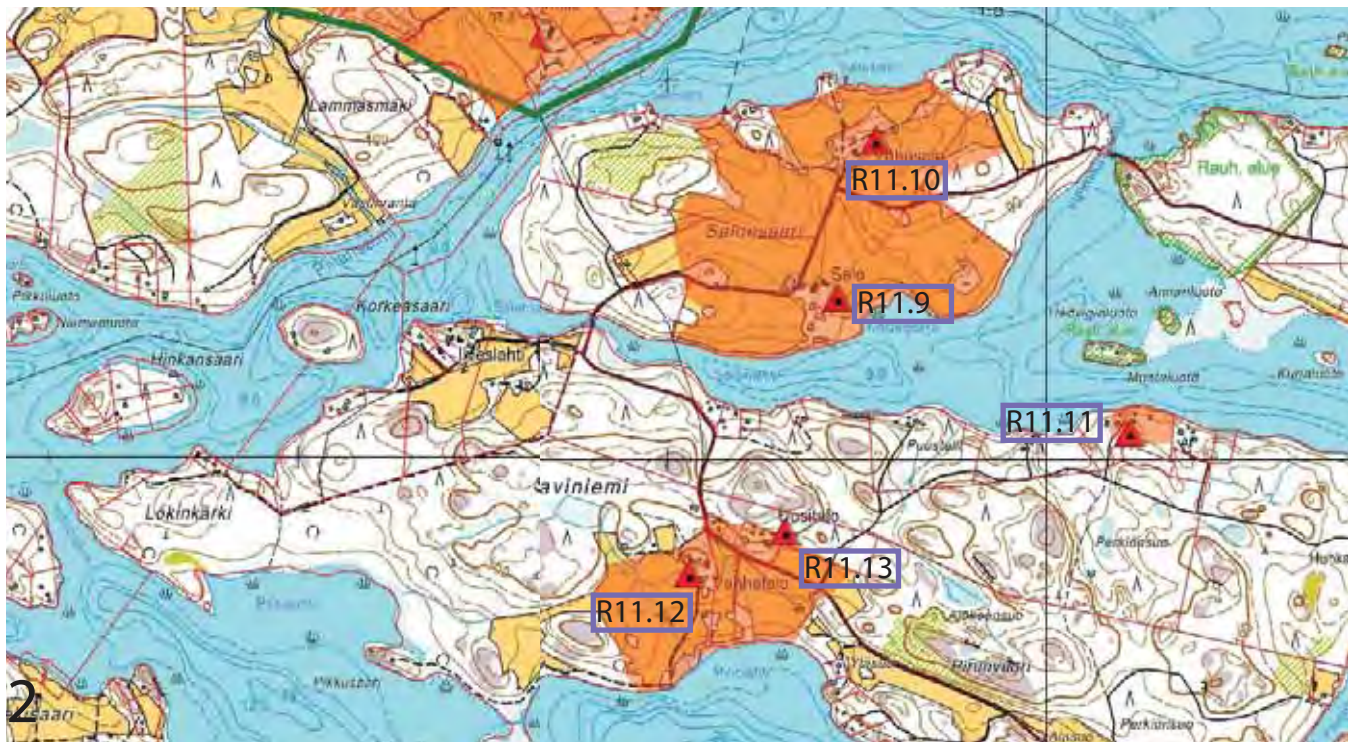
Rx.xx Inventointiaineisto 2005/ Kristiina Kokko, tarkistukset 2010, Arkinor Oy

 Aluerajaus ROYK/ kulttuuriympäristö

 Maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön raja (2007)

RÄMESALO, SAVINIEMI, KOLJONKANTA

ROYK-alueen inventoidut kohteet:

RÄMESALO

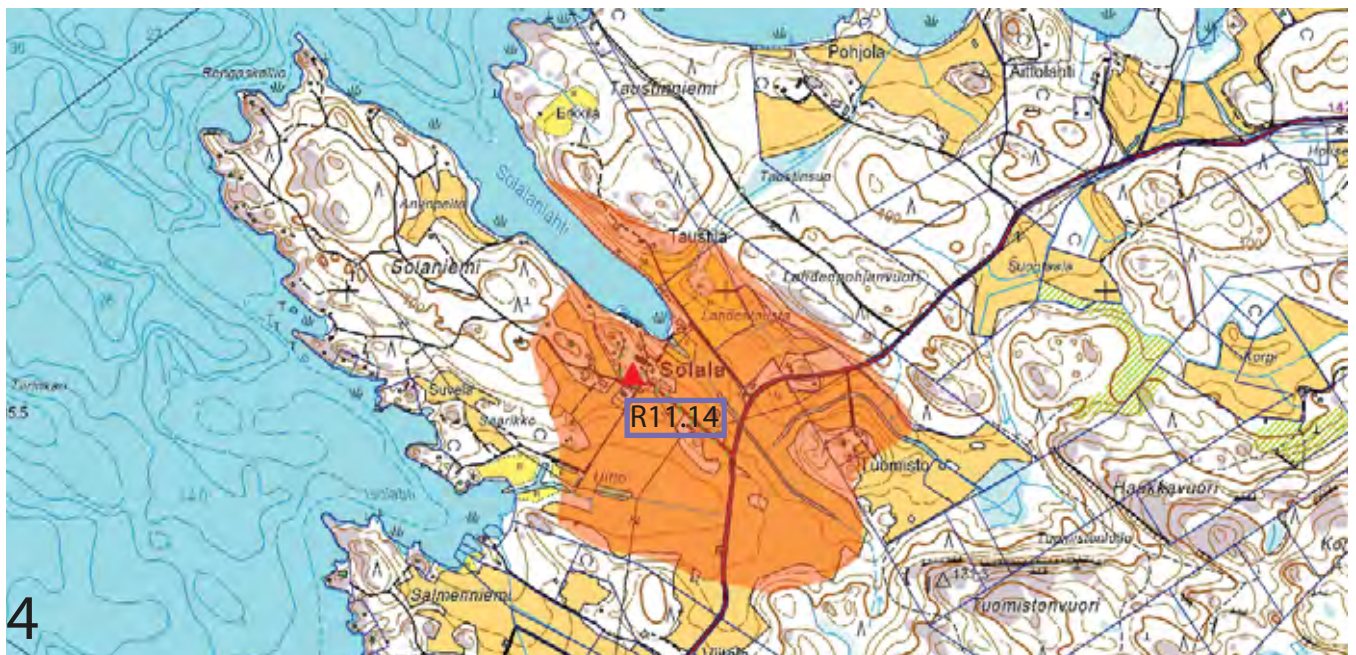
- 11.9 Salo
- 11.10 Vähäsalo
- 11.11 Pietilä

SAVINIEMI

- 11.12 Vanhatalo
- 11.13 Uusitalo

KOLJONKANTA

- 11.14 Solala

Ote pitäjänkartasta vuodelta 1933.

Pirkanmaan 1. maakunta-kaavassa Uuhiniemi - Piittala kulttuurimaisema on maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Luokitus: rakennushistoriallisesti merkittävä, liikennehistorian kannalta merkittävä, maisemakokonaisuus.

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet on Uuhiniemi-Piittala kulttuurimaisemasta mainittu:

“Uuhiniemen ja Piittalan kylien kulttuurimaisema on Längelmäelle tyypillistä vesistöjen leimaamaa viljelysmaisemaa. Vanha maantie kulkee kyläasutuksen läpi Piittalan vanhalle laituripaikalle. Tien varrella on Uuhiniemen Mattilan edustava uusrenessanssityylinen päärakennus.”

Uuhiniemen kylä

Uuhiniemen kylän asutushistoriasta on tietoja 1500-luvulta lähtien. Vuoden 1539 maakirjassa kylässä oli viisi taloa, niiden joukossa Piitta (myöhemmin Piittala). (1)

Uuhiniemen kylän talot ovat maarekisterissä numeroitu: 1 Tuomola ja 2 Mattila.

Uuhiniemen kylän talo yksi, Tuomolan perintötalo jaettiin isojaon yhteydessä, vuonna 1793 Eerolaksi ja Tuomolaksi. Tuomolasta halottiin vuonna 1875 Uusitalo.

Tuomola lohkottiin vuonna 1911 perintötiloihin: Kamaranniemi, Haaparanta, Haudansaari ja Tuomola (Juusela). (2)

Talo numero kaksi, Mattilan perintötalo halottiin vuonna 1814 kahteen osaan, 2:1 ja 2:2. (Jakokirja Mattilasta on vuodelta 1812). 2:1 lohkottiin vuonna 1911 osiin 2:3 Rajala ja 2:4 Mattila.

2:2:sta lohkottiin vuonna 1914 2:6 Huhta Linna ja 2:7 Mattila (nyk Haapamäki)

Mattila lohkottiin vuonna 1923 osiin 2:8 Kivimäki ja 2:9 Mattila. Mattila lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1923 osiin 2:10 Niemi, 2:11 Hirvelä ja 2:12 Mattila. Mattila (nyk Haapamäki) lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1928 osiin 2:13 Lehtiniemi ja 2:14 Mattila. (2)

Teksti:
Kristiina Kokko

Lähteet:
(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954
(2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

Uuhiniemen kulttuurimaisemaa, edessä Hirvelänlahti, taustalla Eerola ja Mattilat peltoineen. Näkymä luoteen suunnasta. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Eerolan päärakennus

Uuhiniemen kylän vanhin asutus sijaitsee niemen keskellä, rantaosayleiskaava-alueen ulkopuolella.

Uuhiniemen koulu 1920-l

Juuselan päärakennus

Eerola

Juusela (ent. Tuomola)

Mattila (nyk. om. Haapämäki)

Mattila (luomutila)

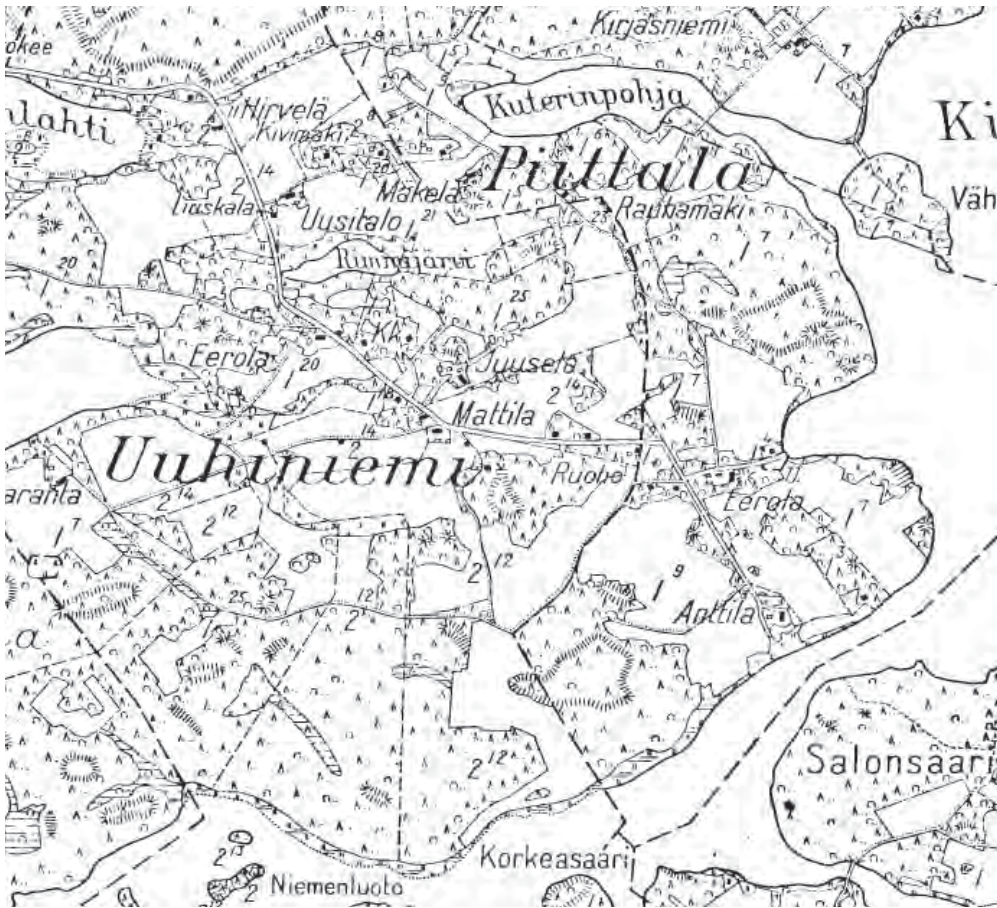
1950-luvun ilmakuva - ei julkaisulupaa

Mattilan päärakennus

Mattilan päärakennus

Ote pitäjänkartasta vuodelta 1933.

Pirkanmaan 1. maakunta-kaavassa Uuhiniemi - Piittala kulttuurimaisema on maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Luokitus: rakennushistoriallisesti merkittävä, liikennehistorian kannalta merkittävä, maisemakokonaisuus.

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet on Uuhiniemi-Piittala kulttuurimaisemasta mainittu: "Uuhiniemen ja Piittalan kylien kulttuurimaisema on Längelmäelle tyypillistä vesistöjen leimaamaa viljelysmaisemaa. Vanha maantie kulkee kyläasutuksen läpi Piittalan vanhalle laituripaikalle. Tien varrella on Uuhiniemen Mattilan edustava uusrenessanssityylinen päärakennus."

Piittalan kylää Piittalansalmen suunnasta nähtynä. Etualalla vasemmalla Anttila, taustalla Eerola. Oikealla ylänurkassa Kirjasniemi. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Piittalan kylä

Vuoden 1539 maakirjassa Uuhiniemen kylässä oli viisi taloa, niiden joukossa myös Piitta (myöh. Piittala). Piittalan talo halottiin vuonna 1734 kahteen osaan, Eerola ja Anttila. (1)

Maarekisterin mukaan Piittalan tila halottiin isojaon yhteydessä vuonna 1791 kahteen osaan. Eerolasta erotettiin palstatilat Lehtoranta vuonna 1910 ja Ranta vuonna 1914. Eerolasta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1927 Mäkelä ja Rauhamäki, vuonna 1936 Taipale ja Erkkola sekä vuonna 1937 Siloniitty. (2)

Anttilasta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1929 Kuteri ja vuonna 1939 Siloniitty.(2)

Teksti:
Kristiina Kokko

Lähteet:
(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954
(2) Längelmäen maakirjalutelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

Ote pitäjänkartasta vuodelta 1936.

RÄMESALON KYLÄ

Rämesalon kylässä oli vuonna 1566 yksi verotila.

Rämesalon kylän yksinäistalo on merkitty maakirjassa 1875 Enstaka. Maarekisterissä Salo on talo no 1. Tiluskartta on vuodelta 1786.

Längelmäen seudun historia II:n mukaan Rämesalon talo halottiin vuonna 1800 kahteen osaan, Isotalo ja Vähätalo. (1)

Maarekisterissä Rämesalon yksinäistalo, perintötalo on merkitty vuonna 1789 nimellä Salo. Salo halottiin vuonna 1792 kahteen osaan 1:1 (A) ja 1:2 (B). (2)

Salonsaareen on siltayhteys Saviniemen kylän suunnasta. Saaren länsipuolella on Piittalansalmi, pohjoispuolella Piitanselkä ja itäpuolella Helmikansalmi, joka erottaa Salonsaaren Vinninsaaresta.

Teksti
Kristiina Kokko

(Lähteet
(1) Längelmäen seudun historia II
(2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

Salonsaari ilmakuvassa vuodelta 1990. Etualalla Piittala ja Piittalansalmi. Näkymä luoteen suunnasta.

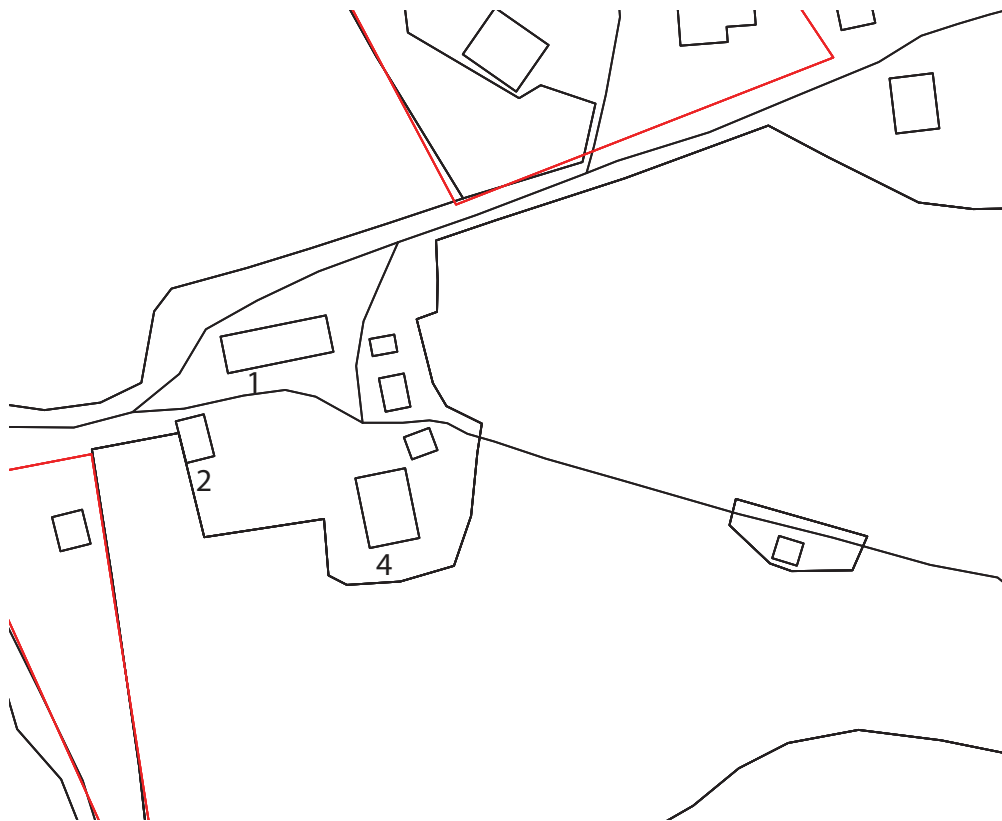
© Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Viistokuva Salonsaaresta pohjoisen suunnasta. Vasemmalla etualalla Vähäsalo, sen yläpuolella Salon tila. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

R11.1 Uuhiniemi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Uusitalo	562-479-1-183	Kaivotie 11, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Virtanen		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Uuhiniemi – Piittalan kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1880, 1920-l, 1980-	asuminen	asuminen
2	luhtiaitta			
3				
4	navetta	1960-l loppu		
5				

Uusitalon päärakennus ja luhtiaitta lännen suuntaan.

Kuvaus

Uusitalon tila sijaitsee Uuhiniemessä, Hirvelänlahden ja Kuterinpohjan välisellä mäellä, peltojen keskellä, Uuhiniementien tuntumassa, Kaivotien varrella.

Pihapiirissä ovat asuinrakennus, luhtiaitta, navetta, maakellari-kärryliiteri, puuliiteri ja autokatos. Riihi ja puimala sijaitsevat kauempana pihapiiristä, koillispuolella, Kaivotien varrella.

Historia

Uuhiniemen kylän talo yksi, Tuomolan perintötalo jaettiin isojaon yhteydessä vuonna 1793 Eerolaksi ja Tuomolaksi. Uusitalo halottiin Tuomolasta vuonna 1875.

Uusitalo halottiin vuonna 1925 osiin: Uusitalo (Lauri Wirtanen), Rinne (Emil Wirtanen) ja Takala (Laina Wirtanen).

Uusitalo om vuodesta 1956 Lauri Virtasen perikunta, johon kuuluvat leskiemäntä Ruusa L. Virtanen o.s. Järvi s 1892 ja lapset: Kerttu – 21, Viljo -21, Aune -26, Erkki -29 ja Hilka -31.. Suvulla vuodesta 1886 ollut tila sijaitsee Uuhiniemen kylässä. (2)

Virtanen, Erkki K. s. 1929 Pso Irja A. o.s. Salomaa s. 34 ...Virtaset om. vuodesta 1964 Uusitalo RN:o 1/57 nimisen tilan Uuhiniemen kylässä. Tila on ollut suvun hallussa 4 sukupolven ajan. Tilalla asuu myös isännän äiti Ruusa Lempi o.s. Järvi s 1896. (3)

Ent. omistaja: Erkki ja Aulikki Virtanen. Omistaja: Virtanen, Jorma s. 1965. Uusitalon tila on lohkaistu v. 1768 Juuselan tilasta. Nykyinen isäntäpari on kuudes sukupolvi. Uusitalo siirtyi heille sukupolvenvaihdoksen yhteydessä v. 1988. (4)

Asuinrakennuksen vanha osa on rakennettu n. 1880. Vahan osan pirttipääty (9 m x 8 m) on siirretty Rinteen tilalle, kamaripääty jäi paikalle. Väliosaa on rakennettu n. vuonna 1924 ja itäpääty 1980-luvulla. (A) 1880-luvulla valm. päärak. on uudist. v. 1972. (3)

Vanha riihi ja puimala ovat Kivimäen rakennusten takana mäellä. Riihet ovat olleet alun perin lähempänä pihapiiriä mäen rinteessä, siirretty joskus 1800-luvulla. Riihi oli paririihi, jossa oli luha välissä. Toinen riihi on purettu. Riihen lähellä oli vilja-aitta, kaksikerroksinen hirsiaitta, joka on purettu. (A)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on kuva kaksikerroksisesta jyväaitasta. Vas. Riihimäen veräjä, jonka kautta Takalan, Kuterin ja Mäkelän talojen asukkaat kulkivat. (Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätoimikunta 1983.)

Luhtiaitta, riviaitta (3 aittaa) oli myös jaettu veljesten kesken. Aita on käännetty 1950-luvulla. Aittoja käytettiin ennen nukkuma-aittoina, yläkerran aitassa on vanha kivimankeli, jonka on peräisin Salonsaaren Iso-Salosta. Mankeliaitan alla oli ruoka-aitta, jossa säilytettiin suolakalat ym. (A)

Hirsinavetassa on käytetty entisen suojeluskuntatalon hirsiiä ja ikkunoita. Hirret tuotiin vuonna 1968 jäätä pitkin hevosella ja kahdella traktorilla Hakosalmen kylältä. Navetan tieltä purettiin sauna. (A)

Autokatoksen ja puuliiterin kohdalla oli ennen navetta, jonka seinät olivat pölkkyhirsistä. Kellari on vuodelta 1938 ja sen päällä on kärryliiteri. (A)

"Kotolato" on viistoseinäinen lato, jonka oviaukkoon on kaiverrettu vuosiluku 1748. "Rimmin lato" saanut nimensä pienestä kuivatetusta lammesta (kuivattu 1960-luvulla). Erillään on "Moision lato".

Puuliiteri on pyöröhirttä haapapuusta, Erkki Virtanen rakentanut sen 1980-luvun alussa.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutteleto, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
 - (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
 - (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- Suulliset lähteet:
Erkki Virtanen (s. 1929)

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi,
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, vaal. keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

Asuinrakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuorattu hirsirakennus, jossa on kaksi kuistia pihasivulla.

Kuistin katot ovat 4-lappeiset, ikkunat uudemmat yksiruutuiset.

Rakennuksen länsipääty lienee 1880-luvulta, keskiosa 1920-luvulta, itäpäätyä remontoitu 1980- tai 1990-luvulla.

Ikkunat ovat pääosin yksiruutuiset, 2- tai 3-lehtiset, vaihdettu 1970-luvun? remontissa.

Uusitalon asuinrakennuksen pihasivua.

2 Luhtiaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pysty- peiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Luhtiaitta on vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Alakerrassa on kolme aittaa ja samoin kolme aittaa yläkerrassa. Yläkerran eteläpään aitta on rakennusrungon levyinen ja sen hirsikehä on ulokkeena eduskäytävän päällä. Muut aitat ovat edus- tai luhtikäytävän verran kapeammat.

Luhdin eduskäytävää kannattelevat puupilarit (4 kpl), luhtikerroksessa on kannatinpilareiden väleissä ristikkäiset kaidepuut. Ovet on vuorattu vaakapaneelilla. Ullakkopäädyissä on pienet neliruutuiset ikkunat.

Aitta on käännetty 1950-luvulla, jolloin aittarakennus purettiin ja rakennettiin uudelleen. Aittoja käytettiin ennen nukkuma-aittoina, yläkerran aitassa on vanha kivimankeli. Mankelaitan alla oli ruoka-aitta, jossa säilytettiin suolakalat ym.(A)

Luhtiaitta koillisen suunnasta.

4 Navetta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pysty- laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Navetta on vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus, jossa on käytetty entisen suojeluskuntatalon hirsistä ja ikkunoita. Hirret on siirretty vuonna 1968.

Ulkoseinillä hirsiset följarit mm. ikkunoiden väleissä. Pohjoispäädyssä on ajosilta yläkertaan. Itäisivulle on tehty konekatos 2000-luvun alussa.

Ikkuna-aukoissa on kaksi neliruutuista puitetta vierekkäin, yläkerrassa matalia ikkunoita, aukossa kaksi 2-ruutuista vierekkäin.

Navetassa on samat hirsinurkat kuin suojeluskuntatalon aikaan, näyttämöpään kohta on lyhennetty ja kolmen metrin levyinen ulokekohta siirretty päärungon kanssa samaan linjaan. Ikkunat alkuperäisiä. (A)

Navetan pohjoispääty. Vasemmalla maakellari-kärryliiteriä //.

Navetan länsisivu.

Riihi
- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, kylkiäisissä pysty- laudoitus, siivessä aaltopelti
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihirakennuksessa on loivan satulakaton alla pitkänurkkainen hirsinen riihi ja sen eteläisivulla avoin kylkiäiskatos, pohjois-
isivulla lautarakenteinen kylkiäinen sekä sen jatkeena itäpuolella matalampi satulakattoinen aaltopeltivuorattu siipiosa.

Riihessä on jäljellä kivistä muurattu kaarevalakinen riihenuuni.

Riihi idän suuntaan.

Riihen eteläpuolella oleva puimalarakennus // on 1940-luvulta.

Uusitalon tilan rakennuksia itä-koillisen suunnasta nähtynä. Vasemmalla navetta, sen edessä maakellari-kärryliiteri //, keskellä puuliiteri // 1980-luvulta ja autotalli sekä oikealla asuinrakennus.

Uusitalon tilan latoja, edustalla viistoseinäinen lato.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Uusitalon tila sijaitsee Hirvelänlahden ja Kuterinpohjan välisellä mäellä, maisemallisesti keskeisellä paikalla peltojen keskellä, Uuhiniementien tuntumassa.

Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten asuinrakennus, luhtiaitta, riihi ja latoja. Tilan vanhin rakennus on viistoseinäinen lato, jonka oviaukkoon on kaiverrettu vuosiluku 1748.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2006 Kristiina Kokko
Tekstit
Kesä 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Haaparanta	562-479-1-174	Kopantakustantie , 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Virtanen		

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1987, 2000	asuminen	asuminen
2	vanha asuinrakennus	1901	asuminen	varasto
3	navetta, sikala		karjasuoja	
4	konesuoja		varastointi	varasto
5	riihirakennus	- 1900-l alku	viljan kuivaus	
6	lato			

Haaparanta koillisen suunnasta. Keskellä asuinrakennus /1/ vuodelta 1987, peruskorjattu vuonna 2000.

Kuvaus

Haaparannan tila sijaitsee Kylänlahden rannalla, Kopantakustantien päässä. Tilan pihapiirissä on vanha asuinrakennus, asuinrakennus 1980-luvulta, navetta ja konesuoja sekä pihapiirin ulkopuolella rannalla riidirakennus ja lato.

Historia

Haaparanta lohkottiin vuonna 1911 Tuomolasta (Juuselasta). (1)

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

Ent. omistaja: Markku ja Merja Haaparanta. Omistaja: Virtanen, Jukka s. 1967 ja Eija o.s. Salminen s. 1971. Vuonna 1999 Jukka ja Eija hankkivat Haaparannan, jonka Jukka remontoi perheen käyttöön. Haaparannan pihapiirissä sijaitsee vanha päärakennus, joka on rakennettu v. 1901. (2)

(2) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Vanhan asuinrakennuksen pohjoispääty ja itäisivua.

2 Vanha asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

Asuinrakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus. Lounaissivulta on purettu kuisti. Ulkoseinillä hirsiset följarit. Hirsisalvosten nurkkapääät ovat lautakoteloidut.

Ikkunat ovat kuusiruutuiset ja 2-lehtiset. Ullakkopäädysssä on pieni neliruutuinen ikkuna.

Vasemmalla konesuojan /4/ pääty, jonka takaa näkyy uudempaa asuinrakennusta. Oikealla vanha asuinrakennus. Näkymä luoteen suunnasta.

Navetta-sikala-rakennus /3/, etualalla siipi noin 1960-luvulta. Näkymä pohjoisen-luoteen suunnasta.

Riihirakennuksessa on loivan satulakaton alla pitkänurkkainen hirsinen riihi ja sen etelä-kaakkoisivulla pilareiden kannatteleman lappeen alla avokatos sekä järven puoleisella sivulla lautavuorattu kyliäinen.

Riihen koillispuolella sijaitsevan lato /6/ on pyöröhirsistä.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Haaparannan tila sijaitsee Kylänlahden rannalla, järvimaisemassa keskeisellä paikalla. Tilan pihapiirissä on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten vanha asuinrakennus, riihi ja lato.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
Kesä 2010

R11.3 Uuhiniemi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Hirvelä	562-479-2-111	Uuhiniementie 377, , 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Hirvelä, Elina		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Uuhiniemi – Piittalan kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	vanha asuinrakennus	1700-luku, 1910-l	sotilastorppa	kylätalo
2	navetta	1928	karjasuoja	ateljee
3	asuinrakennus	1951	asuminen	asuminen
4	aitta	- 1900-luku		
5	sauna	1900-l alkupuoli		
6	puukatos			
7	riihen uuni			

Näkymä idän suuntaan. Oikealla sotilastorppa ja vasemmalla navetta, takana kulkee Uuhiniementie.

Kuvaus

Hirvelän tila sijaitsee Uuhiniemessä, Hirvelänlahden rannalla, lahden pohjukassa, peltojen ympäröimänä, Uuhiniementien varrella.

Tien varrella olevassa pihapiirissä on vanha asuinrakennus, joka on entinen sotilastorppa ja

navetta. Näiden lounaispuolella mäellä ovat asuinrakennus 1950-luvulta, vanha aitta, puukatos ja sauna. Entisen riihen uunin jäännökset sijaitsevat kauempana pohjoispuolella, Uuhiniementien varrella.

Historia

Hirvenpää oli Mattilan torppa (1804). (1)

Hirvelä lohkottiin Mattilasta vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1923, jolloin Hirvelän omisti Manu Hirvelä. (2)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on kuva Hirvelän torpasta ja sen asukkaasta. Kuvatestit: Rakennus on rakennettu 1700-luvulla, entinen sotilastorppa. Tila oli 1930-luvulla pienviljelijäin keskusliiton mallitila. Juha Hirvelä 1848-1927. Hän oli mukana pyhäkoulu- ja lähetystyössä 45 vuotta, kumppanina Juho Antti Lehtinen. Hirvelän lempinimi Raitinsuon pastori ja Lehtisen Veräjäpielen lukkar. (3)

Hirvelä Erkki T. s. 1912 ... Lapsi Elina s. 55. ..Hirvelät om. vuodesta 1957 Hirvelä RN:o 2/74 nimisen tilan Uuhiniemen kylässä. (4)

Ent. omistaja: Erkki ja Eila (o.s. Alanen) Hirvelä. Omistaja: Hirvelä, Elina s. 1955 Hän on Hirvelän tilalla seitsemäs sukupolvi ja Uuhiniemen kylällä kolmastoista sukupolvi. Tilan pellot on vuokrattu naapureille v. 1975.. (5)

Päärak. valm. vv. 1950-51. Karjarak. on vuorattu tiilillä v. 1928 ja uudist. v. 1945. Lisäksi on 1700-luvulta peräisin oleva vanha päärak. ja tarpeelliset tal.rak. (4)

Vanha navetta oli poikittaissuuntainen nykyiseen navettaan nähden.(A)

Suuren kuusen kohdalla oli pariaitta, jonka nykyisen omistajan isän sisar siirsi kesämökiksi Lyhönniemeen. Sähköpylvään kohdalla oli kellari ja rinteessä sauna. Sauna on siirretty lähemmäs rantaa. Vanhan riihen yhteyteen oli rakennettu puimala 1920-luvulla. (A)

Vanhan asuinrakennuksen, entisen sotilastorpan länsipääty ja eteläsivua.

1 Vanha asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi

- katemateriaali: muotoprofiilipelti, tiilijäljitelmä, musta

- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakon osalla ja alaosassa pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen, uusitussa kuistissa vaakaponttilaudoitus, keltamullan keltainen

- sokkelimateriaali: nurkkakivet, kevytsoraharkko

Asuinrakennus on satulakattoinen osittain vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Vanhemman osan (länsipääty) hirsipäätyjen varassa on kattovuoliaiset, joita on harjahirren lisäksi molemmilla lappeilla kolme kappaletta. Pohjoissivulle on tehty 2000-luvun alussa pulpettikattoinen kuisti vanhan kuistin tilalle.

Ikkunat ovat kuusiruutuiset ja 2-lehtiset.

Hirvelän torppa on entinen sotilastorppa. Kamareiden kohdalla oli ennen sauna, kamarit rakennettu 1910-luvulla. (A)

Sotilastorppa peruskorjattiin kylän kehittämishankkeena (Pomoottori ry:n kautta) ja kunnostettiin Uuhiniemen Pienviljelijäyhdistyksen käyttöön noin vuonna 2005. Kuisti, vesikatto, uuni ja hella, ulkovuorauksen alaosa ja kehyslaudat ym. uusittiin.

Lähteet:

(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954.

(2) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

(3) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.

(4) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

(5) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Suulliset lähteet:

Elina Hirvelä (s. 1955)

Itäpäätyä ja pohjoissivua kesällä 2010.

2 Navetta

- runkomateriaali: hirsi, sementtiharkko
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pysty-lauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Navetta on osittain vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus, jossa on keskivaiheilla harkkorakenteinen osa. Satulakaton alla on pohjoissivun keskellä avonainen lantala. Päätyseinällä on ulkopuolinen tukihirsi (följari).

Ikkuna-aukoissa on 4-ruutuiset ikkunat, pihasivulla 6-ruutuisen vaakaikkuna, yläkerran ullakkopäädyissä kaksi 9-ruutuisia ikkunaa vierekkäin. Kehyslautojen päät risteävät.

Navetta on rakennettu vuonna 1928, siinä oli karjakeittiö, navetta ja talli hirttä, yläkerrassa kanala, rehuvaaja.(A)

Navetan länsipääty ja eteläsivua.

4 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aitta on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Aitan pohjoispää on vanhempi poskellinen yksinäisaitta, entinen jalka-aitta, jonka on ilmeisesti siirretty toisesta paikasta ja jatkettu pariaitaksi.

Molemmissa aitoissa on järven puolella 4-ruutuinen ikkuna.

Aitta kaakon suunnasta. Vanhempi osa oikealla.

Asuinrakennus ja aitta sijaitsevat mäellä, jonka rinne laskee jyrkästi Hirvelänlahden suuntaan länteen ja etelään. Näkymä alarinteestä itään päin.

Koilliskulman nurkka.

Asuinrakennus /3/ on pientalo 1950-luvun alusta. Talon koilliskulma. Kuisti pohjoissivulla.

Sauna /5/ rinteessä, näkymä koillisen suunnasta.

Näkymä Hirvelänlahdelle lännen suuntaan (syyskuussa 2006).

Riihen nurkkakivi ja uunin raunio Uuhiniementien mutkan eteläpuolella.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria, (sotahistoria taloushistoria)
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Hirvelän tila sijaitsee Hirvelänlahden rannalla, keskeisellä paikalla Uuhiniementien varrella. Tien lähellä olevassa pihapiirissä on vanha asuinrakennus, entinen sotilastorppa ilmeisesti 1700-luvun puolelta ja navetta. Näiden lounaispuolella mäellä ovat asuinrakennus, aitta, puulii-teri ja sauna. Entisen riihen uunin jäännökset sijaitsevat kauempana pohjoispuolella, Uuhiniementien varrella.

Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten vanha asuinrakennus, hirsinavetta ja aitta.

Toimenpidesuosituks

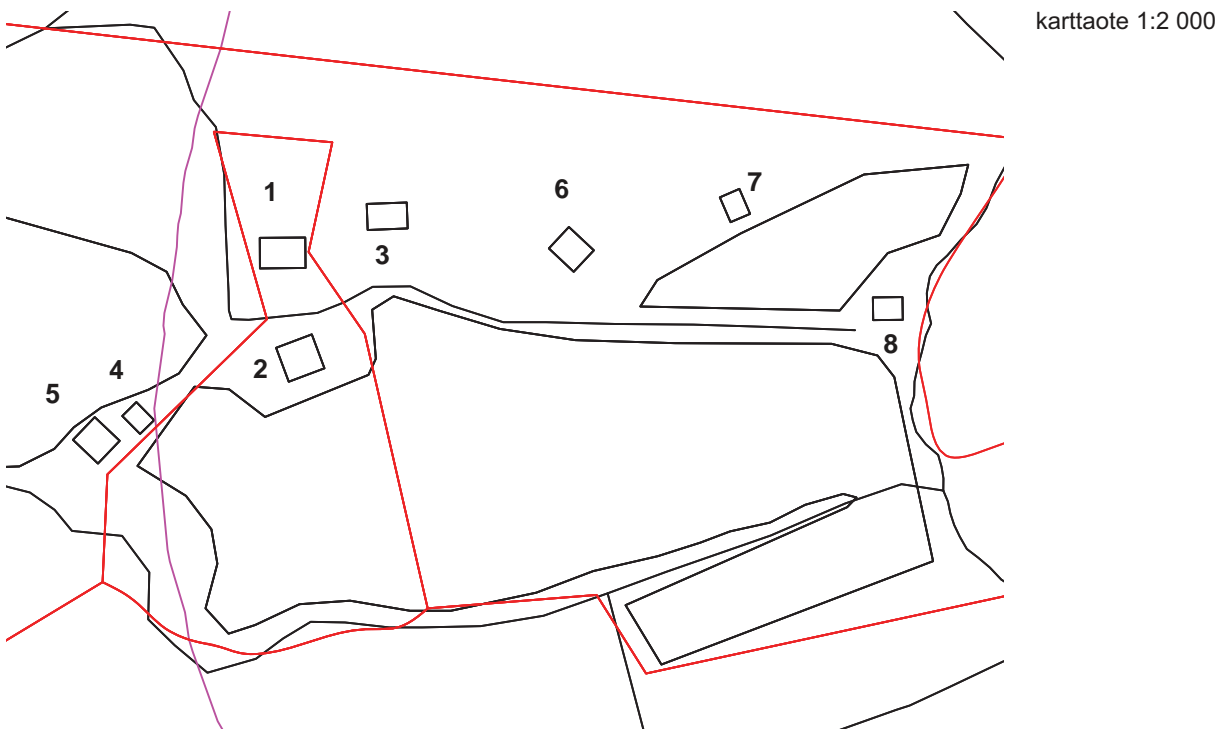
Tilalla olevaa vanhempaa rakennuskantaa olisi suotavaa ylläpitää ja vaalia perinteitä kunnioittaen sekä huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005, 2006 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

R11.4 Uuhiniemi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Suvirinne, Kamara (Niemi)	562-479-2-31, 2-157	Suvtie, , 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	vanha asuinrakennus	n 1800-l loppu-1900-l alku	asuminen	
2	asuinrakennus		asuminen	
3	aittarakennus	aitat n 1800-l loppu		
4	aitta	n 1800-l loppu-1900-l alku	varastointi	
5	entinen riihi?			
6	saunamökki	n 1960-l		
7	lato	n 1800-l loppu-1900-l alku		
8	rantasauna?			

Niemen tilan rakennuksia länsi-lounaan suunnasta. Vasemmalla vanha asuinrakennus /1/, keskellä toinen asuinrakennus /2/, oikealla siirretty aitta /4/.

Kuvaus

Vanhalta nimeltään Niemen tila sijaitsee Uuhiniemen niemen länsipuolella, Viuhkonselän toisella puolella Kamaranniemessä, Niittulahden rannalla.

Tilan rakennukset sijaitsevat pellolle avautuvalla etelärinteellä, pitkänomaisessa muodostelmassa on vanha asuinrakennus, toinen asuinrakennus, aittoja, siirretty riihi, saunamökki, lato ja rantasauna.

Lähteet
(1) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

Historia

Niemi oli Mattilan torppa, joka erotettiin omaksi tilakseen vuonna 1923. Niemen omistajaksi oli tuolloin maarekisterissä merkitty Maria Hurjanen. (1)

Vanha asuinrakennus luoteen suunasta.

Vanhan asuinrakennuksen länsipääty ja pohjoissivua.

1 Vanha asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi, länsipääty rankorakenne?
- katemateriaali: ?
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, länsipäädystä ja päätykolmioissa pysty-laudoitus, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, kaakkoiskulmalla kevytsora/betoniharkkopilari

Vanha asuinrakennus on satulakattoinen pääosin vuoraamaton hirsirakennus, joka on salvottu ullakkoon saakka hirrestä, pitkänurkkainen. Länsipäädyn puoleinen osa rakennuksesta on pystypeiterimavuorattu (hirsirakenteinen?). Länsipäädystä on satulakattoinen avokuisti, jossa on sisäpuoliset portaat.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset ja kaksilehtiset, kumpikin osa jaettu kolmeen ruutuun. Puitteissa on puutapit ja osa saranoista vanhaa mallia. Kehyslaudoitusten päät ovat ristikkäiset, päistään kavennettu kolmion kärjiksi.

Vesikatteen alusrakenne uusittu.

Pohjoissivun ikkuna.

Koillisnurkkaa.

2 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili?
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, ullakkopäädystä pystyponttilaudoitus ja kiuistissa vaakaponttilaudoitus, vaaleankeltainen
- sokkelimateriaali: betoni

Asuinrakennus on satulakattoinen vuoraamaton lyhtynurkkainen hirsirakennus. Luoteis-pohjoissivulla on satulakattoinen leveä lasikuisti.

Ulko-ovi ja ikkunat ovat 1940-50-luvun mallia, ikkunat yksiruutuiset. Lounaispäädystä, luoteissivulla ja koillis-päätykolmiossa on kolme yksiruutuista puitetta ikkuna-aukossa. Vuori- ja nurkkalaudat valkoisiksi maalatut.

Asuinrakennus koillisen suunasta.

Asuinrakennus luoteen suunasta.

3 Aittarakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aittarakennus on eduskäytävällinen ja kolmiosainen, siihen on yhdistetty pitkän satulakaton alle kaksi otsallista hirsiaittaa ja liitetty väliin lautarakenteinen suojaseinä.

Aitat ovat vuoraamattomia pitkänurkkaisia hirsipäädyllisiä aittoja. Itäpuoleisen aitan hirsipääty on ilmeisesti ollut otsaulokkeen puolella. Idänpuoleisen aitan oven pielipuut on lovettu hirsiiin, pienaovi vuoraamaton.

Aitat on siirretty paikalle, aittojen jalkarakenne puuttuu, vesikaton kannakkeet ovat uusitut. Aitassa on ollut hirsipäätyjen varassa kattovuoliaiset, nyt kattokannakkeet ovat lappeen suuntaiset.

Aittarakennus lounaan suunnasta.

4 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aitta on suhteellisen kookas, vuoraamaton pitkänurkkainen, hirsipäädyllinen, poskellinen ja otsallinen jalka-aitta.

Oven edustaa suojaa ulkoneva 4-5 hirsikerran korkuinen otsa, joka on savettu sivuseinähirsien päiden muodostamiin sivuposkiin. Hirsipääty on otsan päällä. Ovi on vuorattu vaakapaneelilla.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi (lisäksi kaksi pienempää ortta on alempana kattokannakkeiden tasosta).

Aitta on ollut ehkä vilja-aitta ja todennäköisesti siirretty paikalle. Aitan jalkarakenne puuttuu, aitta ns. hiirilankkujen varassa nurkkakivillä, osittain maan varassa.

Aitta idän suunnasta.

5 Entinen riihi?

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Rakennus on kookas ja syvärunkoinen, vuoraamaton pitkänurkkainen, hirsipäädyllinen ja otsallinen. Oven edustaa suojaa ulkoneva 5 hirsikerran korkuinen otsa, joka on savettu sivuseinähirsien ulkoneviin päihin. Hirsipääty on otsan päällä. Ovi on vuoraamaton pienaovi. Koillissivulle lisätty korkea pariovi.

Rakennus on ollut todennäköisesti riihi ja siirretty paikalle. Vastaavanlainen yksinäisriihi on Rasin kylässä Jämsässä, ei tyypillinen Längelmäellä.

Rakennuksen jalkarakenne puuttuu, rakennus on kevytsora/betoniharkkojen varassa. Vesikattorakenne on uusittu.

Rakennus kaakon suunnasta.

Näkymä itään Niittulahden ja saunamökin /6/ suuntaan.

Näkymä Niittulahden suuntaan, itä-koilliseen. Vasemmalla pyöröhirsinen hirsipäätynen lato /7/.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Entinen torpparitila, Niemen tila sijaitsee Uuhiniemen niemen länsipuolella, Viuhkonselän toisella puolella Kamaranniemessä, Niittulahden rannalla, maisemassa keskeisellä paikalla.

Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten vanha asuinrakennus, aittoja ja lato. (rakennukset ovat kahden eri tilan alueella)

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2006 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

R11.5 Piittala

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Eerola	562-467-1-108	Uuhiniementie 565, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Naaralainen Timo		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Uuhiniemi – Piittalan kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	päärakennus, asuinrakennus	1910	asuminen	asuminen
2	sivurakennus, asuinrakennus	n 1900-l alku	asuminen	
3	maakellari	n 1900-l alku	kylmäsäilytys	
4	aitta-liiteri-kuivuri	n 1930-l alku-1960	varastointi, viljan kuivaus	
5	konehalli	n 1990-l		
6	navetta, pihatto		karjasuoja	
7	?			
8	suojakatos karjalle	n 1900-l alku		
9	puimala	n 1900-l alku	viljan kuivaus	
10	huvimajatorni tms	n. 2000-l alku?		

Sivurakennus kuusien katveessa kuvan keskellä, näkymä etelän suunnasta.

Eerolan asuinrakennukset kulmittain toisiinsa nähden, näkymä lounaan suunnasta.

Kuvaus

Eerola sijaitsee Uuhiniementien päässä, Piittalanlahden tuntumassa.

Tilan rakennukset ovat pihapiirissä mäellä, joka laskee loivasti etelään peltojen suuntaan ja jyrkemmin itään Piittalanlahden suuntaan. Pihapiirissä on päärakennus 1910-luvulta, sen kanssa kulmittain toinen asuinrakennus, niiden eteläpuolella liiteri-aitta-kuivurirakennus, sekä hiukan kauempana lounaassa tuotantorakennuksia, konehalli ja karjarakennus. Asuinrakennusten itäpuolella mäenrinteessä on puimalarakennus.

Historia

Piittalan talo halottiin vuonna 1734 kahteen osaan, Eerola ja Anttila. (1)

Sukutila vuodesta 1539 lähtien (2)

Eerola omistajina olivat vuonna 1927 Elis Emerik Naaralainen ja Aliina Naaralaisen perill. (3)

Naaralainen, Eino P. s. 1907. .. Naaralaiset om. vuodesta 1934 Eerola RN:o 1/59 ja Erkkola RN:o 1/14 nimiset tilat Piittalan kylässä. Tilat ovat olleet suvun hallussa vsta 1539 lähtien 14 sukupolven ajan. (5)

Ent. omistaja: Eino ja Aino (o.s. Olden) Naaralainen. Omistaja: Naaralainen, Timo s. 1949 maanviljelijä ja Paula o.s. Halava s. 1949. Nykyinen isäntäpari on viidestoista sukupolvi.... (6)

Eerolan päärakennus vanhassa asussa
Kyläkirjan kuvassa.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: muotoprofiilipelti, tiilijäljitelmä, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus
- sokkelimateriaali: graniittiharkot

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on kuva Piittalan Eerolan päärakennuksesta vanhassa asussa. Rakennuksen korjausmuutoksissa, 1970-luvulla ja 2000-luvun alussa, on säilytetty katolla oleva ruokakellotorni kahden pilarin varassa, kattomuoto, päädyistä aumattu satulakatto sekä vaakavuorilaudoitus. Vanhassa asussa ikkuna-aukot olivat 9-ruutuisia, kehyslaudoituksessa jugendin piirteitä.

Etujulkisivulla oli kaksi pienehköä umpikuistia, jotka oletettavasti n. 1940-luvulla. Ikkunat vaihdettu ilmeisesti 1970-luvun remontissa,

Vuonna 1910 valmistunut päärakennus on uudist. v. 1971. (5)

Rak.v.: 1910, peruskorj.v.: 1971 ja 2002. (6)

Päärakennus etelän suunnasta.

2 Sivurakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti, kuistissa kolmiorimahuopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: kiviharkot, saumattu

Asuinrakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on pieni satulakattoinen kuisti pihasisivulla. Hirsinurkat lautakoteloidut.

T-karmi-ikkunat, joissa vaakasuuntainen yläpuite on 2-ruutuinen. Itäpuolisessa ullakkopäädyssä on neliruutuinen ikkuna. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Sivurakennus kaakon suunnasta.

Lähteet:

- (1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954.
- (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (3) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (4) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.
- (5) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- (6) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Keskellä liiteri-aitta-kuivurirakennus, taustalla puimalarakennus /9/ taustalla häämöttää Piittalanselkää. Näkymä lännen suunnasta.

4 Liitri-aitta-kuivurirakennus

- runkomateriaali: rankorakenne, aitoissa hirsit?
- katemateriaali: aaltopelti, ruskea
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus punamullan punainen, aittojen sisäänvedetty osa keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

Liiteri-aitta-kuivurirakennuksen keskellä on satulakattoinen eduskäytävällinen kaksikerroksinen, luhtityyppinen pariaitta, jonka eduskäytävän päällä olevaa luhtiparvea kannattelee kaksi pilaria. Kaiteissa on ristikkäiset laudoitukset. Aitan ovet ovat vaakalautavuoratut, liiterin ovissa ns. kalanruotopontti-laudoitus.

Itäpäädyssä on korkea lautavuorattu, rankorakenteinen 2-lap-
peinen kuivuri. Länsipäädyssä on satulakattoinen lautaraken-
teinen liiteri-vaja.

Liiteri-aitta-kuivurirakennus luoteen suunnasta.

Näkymä Anttilaan johtavan Vuokkolantien alusta. Eerolan tilan rakennuksia, vasemmalla huvimaja tms. /10/, oikealla konehalli /5/.

Maakellari-vaja-rakennus /3/ päärakennuksen koillispuolella, näkymä koillisen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Eerola sijaitsee Uuhiniementien päässä, keskeisellä paikalla Piittalanlahden tuntumassa.

Tilalla on säilynyt perinteistä rakennuskantaa: päärakennus 1910-luvulta, sivurakennus, luhti-aitta-liiteri-kuivuri, puimala, maakellari, ym.

Toimenpidesuosituksukset

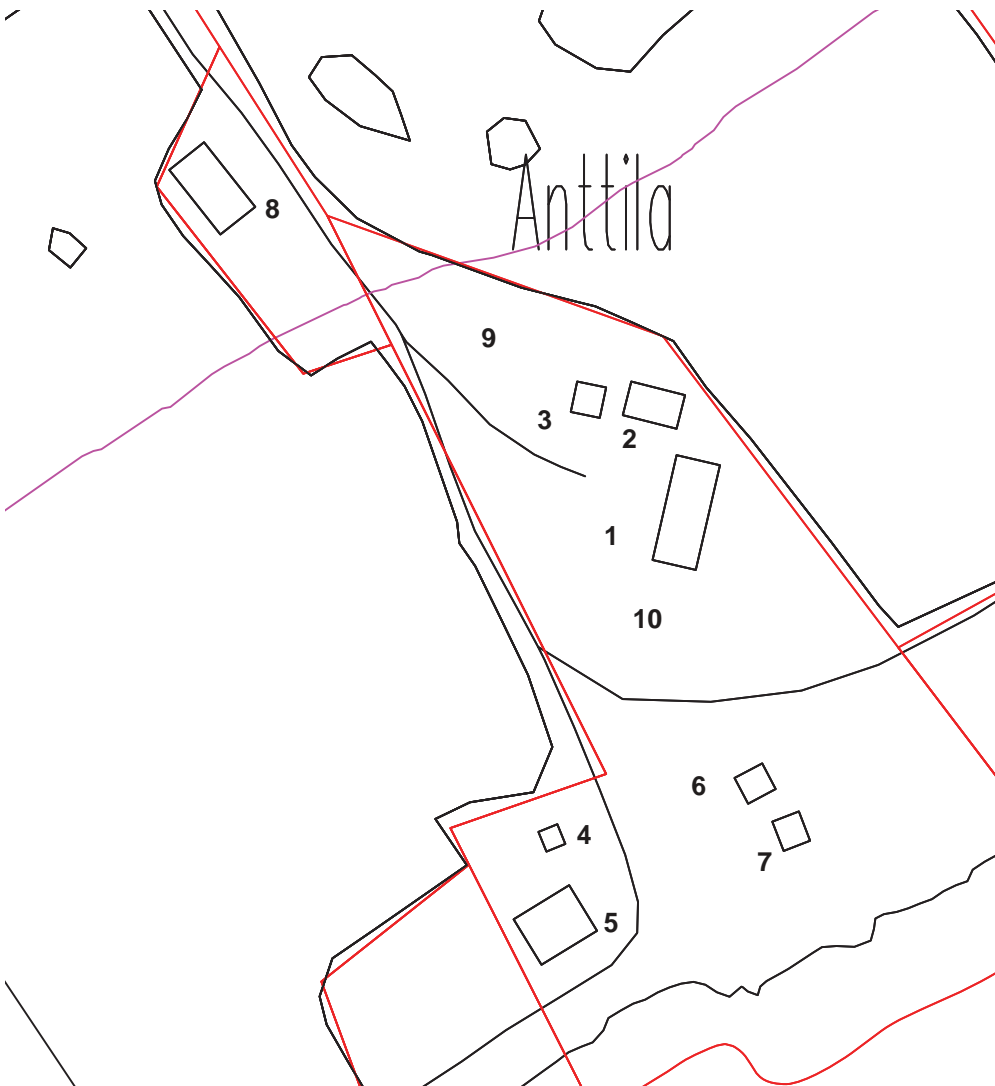
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

(tila peräisin vuodelta 1539, siihen nähden hämmästyttävän vähän vanhoja rakennuksia)

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Anttila	562-467-1-105	Vuokkolantie 565, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Uuhiniemi – Piittalan kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n 1900-l alku	asuminen	
2	luhtiaittarakennus	n 1900-l alku	varastointi ym.	
3	aitta	n 1900-l alku	vilja-aitta?	
4	aitta	n 1800-l	vilja-aitta?	
5	navetta	n 1990-l	karjasuoja	
6	sauna	n 1900-l alku	talli?	
7	saunarakennus	1900-l loppupuoli		
8	riihi	n 1800-l loppu	viljan kuivaus	
9	nurkkakiviä, uunin raunio			
10	maakellari			

Kuvaus

Anttilan tila sijaitsee Piittalansalmen rannalla. Tilakeskuksen rakennukset ovat peltojen ympäröimänä. Tilalle saavutaan luoteesta, tulotien varrella on vanha paririihi, siitä kaakkoon kauempana mäellä on pihapiirissä asuinrakennus ja sen kanssa kulmittain kaksi aittaa. Rannan tuntumassa on vanha vilja-aitta, navetta, entinen talli(?) ja saunarakennus.

Historia

Piittalan talo halottiin vuonna 1734 kahteen osaan, Eerola ja Anttila. (1)

Anttilasta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1929 Kuteri ja vuonna 1939 Siloniity I. Anttila omistajiksi merkitty vuonna 1939 Akseli ja Hilda Venttola. (2)

Anttilan omistanut vuodesta 1959 Akseli Venttolan perikunta, johon kuuluvat Kaarina Nevalainen s. 1913 ja Bertta Mikkola s 1910. (3)

Lähteet:

(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954.

(2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

(3) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.

Anttilan tila Piittalansalmen rannalla. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Anttilan päärakennuksen itäsivu.

Päärakennuksen länsisivu.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti, ruskea
- ulkoseinän pintamateriaali: vaaka- ja pystyponttilaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: kiviharkot, punagraniittia

Anttilan päärakennus on kookas satulakattoinen lyhytnurkkainen hirsirakennus. Länsisivulla on kaksi satulakattoista kuis-tia.

Katon harjalla on 4-lappeinen ruokakellotorni kahden pilarin varassa, kellon katon räystäslaudat on hammaskoristeltu.

Ulkovuoraus on jaoteltu vaakalistoilla kentiin. Seinien alaosan ponttilaudoitus on pystysuuntainen, ikkunoiden kohdalla vaakasuuntainen, ikkunoiden yläpuolisessa osassa ja ullakkopäädyissä on pystysuuntainen laudoitus.

Rakennuksen ikkunoissa ja vuorilaudoissa on jugend-vaikutteita. Ikkunat T-karmi-ikkunat, vaakasuuntainen yläikkuna on 2-ruutuinen, alaikkunat kaksilehtiset.

Ikkunoiden vuorilaudat ovat koriseelliset, sivulaudat yläosasta kapenevat ja niissä on vaakavälrikarmin kohdalla lovileikkaukset (ympyrä, jonka ala- ja yläpuolella vaakaviivat).

Ikkunoiden kehyslaudoituksen otsikko on korostettu pysty-lis-toituksella.

Kuisteissa on pieniruutuiset ikkunat sivuseinillä ja ovien päällä 8-ruutuiset vaaka-ikkunat sekä ovien molemmin puolin 3-ruutuiset ikkunat.

Pihasivulla, länsisuolella olevat kuistit.

2 Luhtiaittarakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi ja pystypeiterimalauditus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Luhtiaittarakennus on osittain vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Alakerrassa on kaksi aittaa ja niiden yläpuolella kaksi aittaa sekä kaksi aittaa saman luhtikäytävän varrella vajan tai liiterin yläkerrassa. Länsipäädyssä olevan vajan tai liiterin hirsikehä on luhtikäytävän leveyden verran ulokkeena.

Luhdin eduskäytävää kannattelevat puupilarit (3 kpl) ja luhtikerroksessa on kannatinpilareiden väleissä ristikkäiset kaidepuut. Ovet on vuorattu vinopaneloinnilla. Pohjoissivulla on kaksi ja itäpäädyssä yksi 3-ruutuinen vaaka-ikkuna ja päätykolmiossa lunetti-ikkuna.

3 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: palahuopa
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut, ullakkopäädyissä pystypeiterimalauditus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Satulakattoinen pitkänurkkainen hirsinen aitta on vuoraamaton, nurkkatyypin suoraturkka.

Ovi on eteläpäädyssä. Pystylaudoitettu päätykolmiossa on uudehko neliruutuinen ikkuna oven yläpuolella.

Aitta on todennäköisesti ollut vilja-aitta ja siirretty paikalle.

5 Navetta

- runkomateriaali: lohkokivi, saumattu
- katemateriaali: sementtitiili, tiilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: lohkokivi, ullakkopäädyissä pystyponttilauditus (ollut keltamullan keltainen)
- sokkelimateriaali: kiviharkot

Navetta on satulakattoinen kivenavetta, jonka alaosa on lohkokiveä ja ullakon osa pystyponttilaudoitettu.

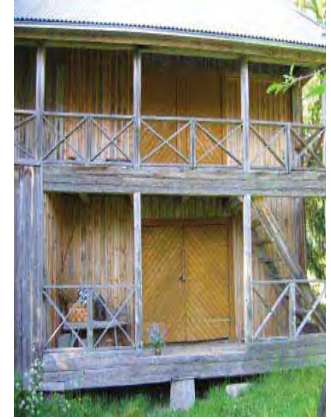
Ikkuna-aukot ovat pääosin umpeen laudoitetut, mutta muutamasta ikkuna-aukosta voi päätellä että niissä on ollut kaksi 6-ruutuista puitetta vierekkäin. Ullakkopäädyissä on pitkä nauhaikkuna, jossa on kahden neliruutuisen ikkunan välissä 12-ruutuinen osa.

Navettarakennuksessa on hiukan jugendin (kansallisromanttikan) tyyli vaikutteita.

Luhtiaittarakennuksen itäpääty puuston takana.

Luhtiaittarakennuksen etelä-sivun länsipuoli.

Luhtiaittarakennuksen etelä-sivun itäpuoli.

Aitan länsisivua ja eteläpäätyä.

Navetta kaakon suunnasta.

Navetan järven puoleinen etelänurkka.

Asuinrakennuksen eteläpuolella oleva maakellari /10/.

4 Aitta (vilja-aitta)

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: harmaantunut punertava hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet jalkarakenteen alla

Aitta on pitkänurkkainen hirsiaitta, joka on vuoraamaton, otsallinen jalka-aitta.

Aitassa on oven yläpuolella ulkoneva hirsipääty, otsauloke, joka on portaittaisiin sivuseinien hirsien jatkeisiin salvottu. Päätyjen ylimmän tasakerran hirren päät ovat veistetyt ja loveutut. Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi (kaksi vuoliaista on alempana kattokannakkeiden tasosta, harjahirsi ilmeisesti lisätty myöhemmin vesikattetta uusittaessa).

Pienaovi on vuorattu ponttilaudoituksella vinoneliöön.

Aitta on todennäköisesti siirretty. Aitan jalkarakenne puuttuu, aitta ns. hiirilankkujen varassa nurkkakivillä.

Aitta kaakon suunnasta.

Aitan koillisnurkka.

6 Sauna

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: pelti, huopa
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: kiviharkot

Sauna on satulakattoinen lyhytnurkkainen hirsirakennus, jonka luoteissivulla on ulokkeena hirsikehä katoksena, etelänurkassa on lautarakenteinen osa. Rakennus on pääosin vuoraamaton, ullakkopäädyssä ja eteistilassa on pystylaudoitusta, maalattu punamullan punaiseksi. Järven puoleisella kaakkoissivulla on kaksi kuusiruutuista kaksilehtistä ikkunaa. Kehyslaudoituksen päät ovat ristikkäiset. Nurkkalaudat ovat suojamassa hirsinurkkia.

Rakennus saattaa olla toiminut alkujaan tallina tai muuna vastaavana, muutettu saunaksi oletettavasti myöhemmin.

Rakennus oli huonokuntoinen vuonna 2005.

Sauna etelän suunnasta. Lounaispääty ja kaakkoissivua.

Uudempi saunarakennus /7/ luoteen suunnasta.

Saunan koillispääty.

8 Riihirakennus

- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti/ poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, siivessä, kylkiäisissä ja päädyissä pystylaudoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

Riihirakennuksessa on kahden pitkänurkkaisen hirsisen riihen välissä lautarakenteinen väliosa, jonka kohdalla katossa on ollut aiemmin poikkipääty. Koillissivulla riihien edustalla on katon jatkettuna lappeen alla avoin eduskatos. Itäkulmalla eduskatoksen seinissä on pystypeiterimavuorausta.

Pohjoisemmassa riihessä on jäljellä kivistä muurattu porrasmainen riihenuuni. Eteläpuoleisen riihen pionaoveen on maallattu vuosiluku 1878.

Pohjoispuoleisen riihen uuni.

Riihen lounaissivu.

Riihirakennus koillisen suunnasta.

Anttilan päärakennus oikealla ja navetan kattoa vasemmalla. Näkymä luoteesta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Anttilan tila sijaitsee Piittalansalmen rannalla maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilakeskukseen rakennukset ovat peltojen ympäröimänä, rantaan laskevalla mäellä.

Tilalla on säilynyt perinteistä rakennuskantaa, mm. asuinrakennus, kivi-navetta, vilja-aitta, luh-tiatta ja riihi.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

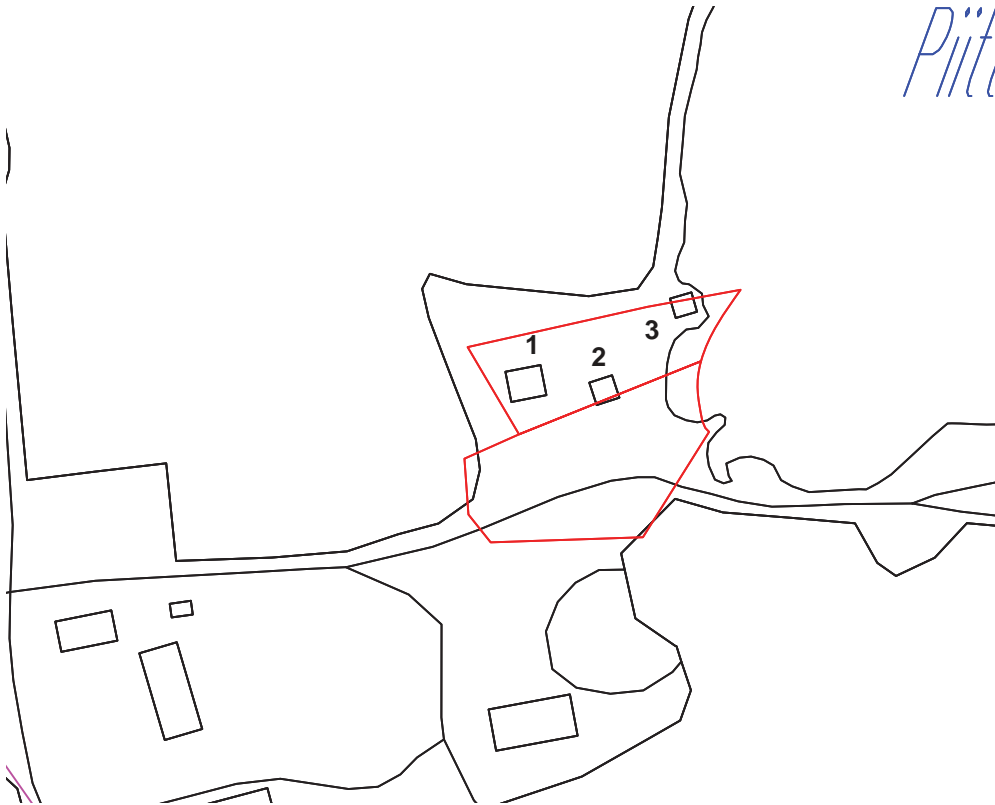
Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Ranta	562-467-1-4	Uuhiniementie 565, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Salomaa Birgitta?		Tampere

Piiti

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Uuhiniemi – Piittalan kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	lomarakennus, mökki	n. 1980-luku-	vapaa-ajan asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	vanha asuinrakennus	n. 1800-l loppu-	asuminen	
3	savusauna	n. 1800-l loppu- 1900-l alku		

Näkymä Rannan tilalle lännen suunnasta. Keskellä lomarakennus /1/.

Kuvaus

Piittalan Ranta sijaitsee Piitanselälle avautuvan Piittalanlahden rannalla. Paikka on keskeinen Uuhiniemen ja Piittalan kylien historiassa, siellä oli mm. venelaituri ja kauppa. Ranta-nimisellä tilalla on jäljellä vanha kaupan aikainen piharakennus ja savusauna sekä uudehko hirsien lomarakennus.

Historia

Eerolasta erotettiin palstatila Ranta vuonna 1914. (1)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on vanhoja kuvia Piittalan rannasta 1920-luvun lopulta, jolloin rannassa oli venetalaksia ja Anttilan kauppa. Jäljellä oleva hirsirakennus näyttäisi olevan osa kuvassa kaupparakennuksen takana olevasta rakennuksesta.

Samasta rakennuksesta on toinen kuva, jossa teksti: Kauppias Selim Anttilan piharakennus Piittalassa. Sen rakensi asunnokseen Turkin sotaankin [1877–1878] osallistunut Manu Ahlsten.

Kaupasta ja venevajoista on kuvat kyläkirjassa (Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätoiminta 1983).

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

(2) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätoimikunta 1983.

Vanhan asuinrakennuksen eteläpääty ja itäsivua, taustalla lomarakennus.

2 Vanha asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: muotoprofiilipelti, tiilijäljitelmä, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pystylautoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali:

Vanha asuinrakennus on satulakattoinen, kapearunkoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Ikkunoiden molemmin puolin ovat hirsirunkoa vahvistavat pystyhirret, följarit.

Rakennus on vanhassa kuvassa pohjoispäädystä pitempi kuin nykyisessä asussa. Rakennuksesta on jäljellä hirsirakenteinen osa, pohjoispääty ja hirsien salvospäät ovat pystylautavuoratut. Pohjoispäädystä on ulko-ovena vaha peiliovi.

Eteläpäädystä ja järven puoleisella sivulla olevat pienet ikkunat ovat kuusiruutuiset ja 2-lehtiset. Ikkunoiden kehyslaudoituksen otsikossa on klassistishenkinen muotohöylätty vaakalista.

Anttilan kauppa ja piharakennus Kyläkirjan kuvassa.

Vanhan asuinrakennuksen itäsivu ja pohjoispäätyä.

3 Savusauna

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut, päätykolmioissa pystylautoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet (runko kiinni maassa)

Savusauna on satulakattoinen pitkänurkkainen vuoraamaton hirsirakennus, jossa on pienaovi eteläisivulla. Nurkkatyyppi suoranurkka.

Hirsirungossa on ollut ikkuna-aukko länsipäädystä. Järven puoleisen päädyn ylimmät seinähirsien päät ovat ulokkeena, joiden varassa on orsi.

Sauna lounaan suunnasta.

Rannan savusauna kaakon suunnasta.

Kauppias Selim Anttila, vaimo Hanna, Martta Anttila, Siiri Järvi, Eine Anttila, Sirkka Anttila, Martta Sampolahti ja Anna Eerola, ed. vas. Jukka Sampolahti, Olavi Anttila ja Olavi Naaralainen v. 1928.

Kuva Kyläkirjasta vuodelta 1928 Piittalanlahden suuntaan.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Piittalan Ranta sijaitsee Piitanselälle avautuvan Piittalanlahden rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Piittalanlahti on tärkeä paikka Uuhiniemen ja Piittalan kylien historiassa, siellä oli mm. venelaituri ja kauppa. Ranta-nimisellä tilalla on jäljellä vanha kaupan aikainen piharakennus sekä savusauna.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Kuteri	562-4671-111	Kaivotie, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Uuhiniemi – Piittalan kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1930, 1956	asuminen	
2	aitta	- 1900-l alku		
3	navetta	1934		
4	puimala tmv.			
5	konesuoja tmv			
6	sauna?			
7	?			

Näkymä Kuterin tilalle kaakon suunnasta vuonna 2007.

Kuvaus

Kuterin tila sijaitsee Kuterinpohjan lahteen laskevalla mäellä. Tilan pihapiirissä on 1920-luvulla valmistunut asuinrakennus, navetta 1930-luvulta, vanhempi aitta, puimala-konesuoja ja muita talousrakennuksia.

Historia

Kuterinpohja oli Anttilan torppa (1848). (1)

Kuteri lohkottiin Anttilasta vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1929, jolloin Kuterin omistajaksi oli merkitty Aug. Ketonen. (2)

Ketonen, Oiva A. s. 1913. Ketoset om. vuodesta 1936 Kuteri RN:o 1/8 nimisen tilan Piittalan kylässä. Vv. 1929-30 valm. päärak. on laajennettu 1956. Karjarak. on valm. vv. 1932-34. Lisäksi on 4 muuta tal.rak. Tila on ollut suvun hallussa 2 sukupolven ajan. (3)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on kuva Kuterin tilan asuinrakennuksesta vanhassa asussa, osa rakennuksesta on hirsipintainen, päädyssä pystypeiterima-lautavuorattu osa, päädyssä ulko-ovi kahden 8-ruutuisen ikkunan välissä. (4)

Lähteet:

- (1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954.
- (2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- (4) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.

2 Aitta	
- runkomateriaali:	hirsi
- katemateriaali:	aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali:	hirsi, pystylomalaudoitus
- sokkelimateriaali:	nurkkakivet

Aitta lounaan suunnasta.

Aitan takaa näkyy 1950-luvulla leejennettua asuinrakennusta. Kuva luoteen suunnasta.

Aittarakennuksessa on vanhempi vuoraamaton pitkänurkkainen hirsiaitta ja sen jatkeena pystypeiterimavuorattu pienempi aitta.

Hirsinen aitta on olettavasti ollut poskellinen ja otsallinen jalka-aitta, mutta sitä on muutettu.

Navettarakennus // kaakon suunnasta.

Puimala tms // lounaan suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Entinen torpparitila, Kuterin tila sijaitsee Kuterinpohjan lahteen laskevalla mäellä, maisemassa keskeisellä paikalla.

Tilalla on säilynyt perinteistä rakennuskantaa, kuten 1920-luvulla valmistunut asuinrakennus, navetta 1930-luvulta, vanhempi aitta, puimala-konesuoja ja muita talousrakennuksia.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

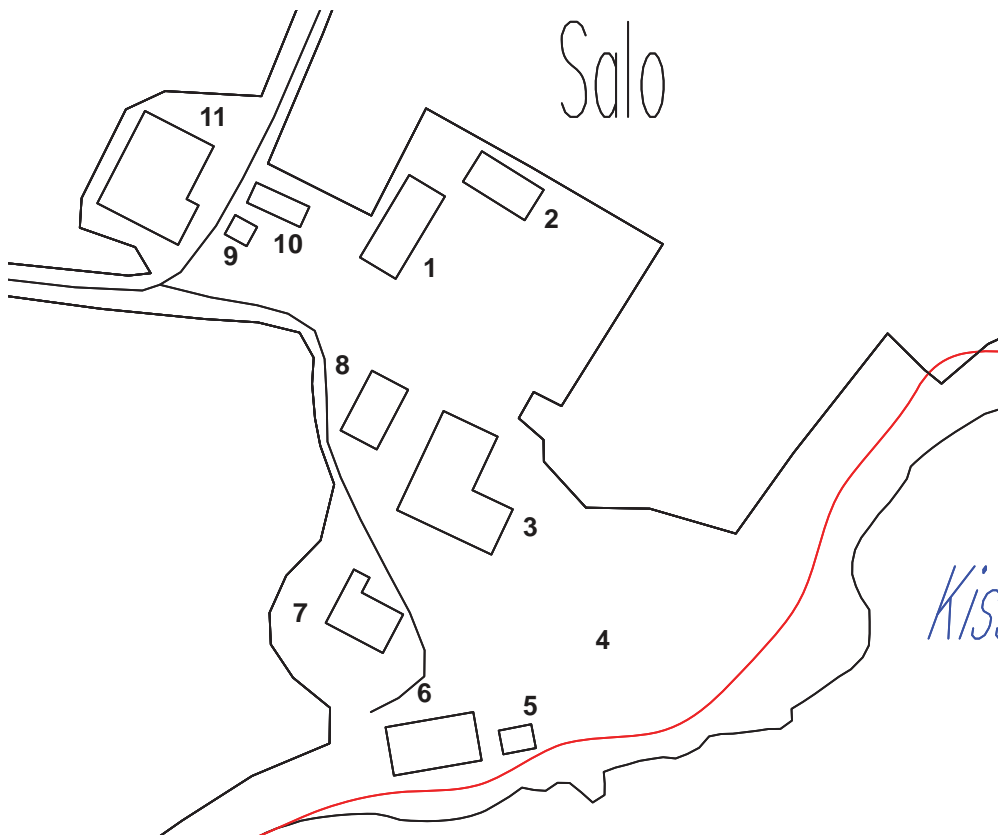
Kuvat
2007 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

R11.9 Rämesalo

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Salo	562-(427-1-34)	Saviniementie 373, 35270 Västila
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Manu Salomaa		

Viistokuva Salon tilasta luoteen suunnasta. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1800-luku	asuminen	asuminen
2	vanha asuinrakennus	1700-luku	asuminen	
3	navetta-tallirakennus	1900-luvun alku	karjasuoja	talli
4	aitta	1800-luvun alku?	vilja-aitta	varasto
5	sauna		jyväaitta	sauna
6	riihi	1804	viljan kuivaus	
7	kuivurirakennus	n. 1980-luku	viljan kuivaus	
8	konesuoja-lämpökeskus-verstas	1990-luvun puoli-väli		
9	aitta	1788		varasto
10	rekiliiteri			
11	pihattonavetta	1978	karjasuoja	

Salon tilakeskus lännen suunnasta, Savimaantieltä nähtynä.

Kuvaus

Salon tilakeskus sijaitsee Salonsaaren eteläpuolella, Längelmäveden rannalla. Maasto laskee loivasti kaakkoon, Kissalahden rantaan. Tilalle saavutaan Savimaantieltä, joka kaartaa tilan kohdalla. Uudempi navettarakennus jää tien luoteispuolelle, muut tilakeskuksen rakennukset ovat tien mutkan ja rannan välillä. Navettarakennusta vastapäätä, tien vieressä ovat vanha yksinäisäitä ja rekiliiteri. Niiden takana, itäpuolella ovat tilan päärakennus ja vanhempi asuinrakennus avoimessa pihapiirissä kulmittain toisiinsa nähden. Asuinrakennusten eteläpuolella, hiukan kauempana ovat kivi-navetta-tallirakennus ja uudempi konesuoja-lämpökeskusrakennus. Riihirakennus, sauna ja aitta sijaitsevat rannan tuntumassa. Viljakuivurirakennus on riihen pohjoispuolella.

Historia

Salon tilan historia ulottuu 1500-luvun puoliväliin, jolloin Rämesalon kylässä oli yksi verotila.

Rämesalon kylän yksinäistalo, Salo halottiin vuonna 1800 kahteen osaan, Isotaloksi ja Vähätaloksi (1). Maarekisterin mukaan Salo halottiin vuonna 1792 kahteen osaan 1:1 (A) ja 1:2 (B). (2) Nämä osat lohkottiin vuonna 1922 kolmeen osaan, joista 1:4 oli Isosalo (Juho E. Salo) ja 1:5 Vähäsalo (Heikki Salomaa).

Vanha asuinrakennus lienee peräisin 1700-luvulta. Päärakennus on rakennettu 1800-luvun alussa.

Salomaat (Salomaa, Paavo M. s 1906) om. vuodesta 1937 Vähä-Salo RN:o 1/33 ja vuodesta 1962 Salo RN:o 1/34 nimiset tilat Rämesalon kylässä. (3)

Salo on ollut koko olemassaolonsa ajan samalla suvulla, jonka nykyinen isäntä edustaa 19. isäntäsukupolvea, hänen omistukseensa tila siirtyi vuonna 2001. (4)

Rannalla oli ennen pajarakennus, venetalas ja sauna. Savimaantien vieressä, aitan kohdalla, oli ennen riviaitta.

Lähteet

- (1) Längelmäen seudun historia II
- (2) Längelmäen maakirjalutteleto, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Salon tilan asuinrakennukset pohjoisen suunnasta, Savimaantieltä nähtynä.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: lohkokivet, laajennuksessa betonisokkeli

Hirsirakenteisen satulakattoisen asuinrakennuksen pihasivulla on satulakattoinen kuisti. Kuistissa on sisäpuoliset portaat ja 9-ruutuisten ikkunanpuitteiden rivistö ulko-oven päällä (päädyssä 3, sivuilla 2 ikkunaa).

Rakennusta on jatkettu lounaispäädyssä 1980-luvulla. Aiemmin päädyssä oli kuisti. Laajennusosan katolla on ruokakellokatos kahden pilarin varassa.

Ikkunat ovat kuusiruutuiset ja kaksijakoiset (uusittu). Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Salon päärakennus etelän suunnasta nähtynä. Etualalla päädyn laajennusosa.

Pihan puolella, kaakkoisjulkisivulla, oleva kuisti.

2 Vanha asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut, ullakon pääty pystypeiterimavuoraus, ollut keltamullan keltainen, räystäään alunen keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Vanha asuinrakennus on vuoraamaton hirsirakennus, jossa on satulakatto. Pihasivulla on 6-kulmainen kuisti, jossa on pieniruutuiset ikkunat parioven päällä ja sivuseinillä. Luoteispäädyssä on pulpettikattoinen umpikuisti.

Hirsirunko on lyhtynurkkainen, eikä rakennuksessa ole hirsipäätä, mutta tietojen mukaan rakennus olisi peräisin 1700-luvulta.

Ikkunat ovat kolmiruutuiset, T-karmilliset. Kehyslaudoituksessa ikkunan päällinen osa, otsikko, on korkea ja räystäsuloketta, katelistaa, kannattelevat koristeelliset sivukonsolit. Ullakon päädyissä on neliruutuiset kaksijakoiset ikkunat, ikkuna-aukko on yläosastaan viistetty, ylimmät ruudut kolmionmuotoiset. Ikkunoiden yksityiskohdissa on uusrenessanssin piirteitä.

Rakennuksessa on kaakkoispäädyssä pirtti, keittiö toisessa päässä ja luoteispäädyssä huone, johon pääsee ainoastaan päätykuistilta. Pirtin uunin alustassa on kiviperustuksen päällä hirsiiä kahdessa kerroksessa ja niiden päällä lattiakannakkeet.

Lisätietoja: Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön korjausrakennusmestari Tapani Koiranen on käynyt sisällä rakennuksessa.

Salon tilan vanha asuinrakennus idän suunnasta nähtynä. Etualalla pirtinpääty.

Vanhan asuinrakennuksen pihan puoli, lounaisjulkisivu.

3 Navetta-tallirakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: saumattu lohkokivi ja tiili (navetta), hirsi, punamullan punainen (talli), ullakon päädyt pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: kiviharkot

Navetta-talli on L-muotoinen satulakattoinen rakennus, jossa on kivirakenteinen navetta ja sen poikittaisena siipinä hirsirakenteinen talli. Navetan alaosa on lohkokiveä ja yläosa tiiltä. Navetan luoteispääty on hirsirakenteinen ja siinä on päädyistä avoin, katettu osa, josta mentiin karjakeittiöön. Tallin kaakkoisivulla on uudempi sivukatos. Tallissa on 6-ruutuiset vaakasuuntaiset ikkunat, navetassa ja tallin ullakkopäädyissä pystysuuntaiset 6-ruutuiset ikkunat.

Ovi- ja ikkunakehyslaudat, ovet, kulma- ja räystäslaudat ovat keltamullan keltaisiksi maalattuja.

Navetta-tallirakennus idän suunnasta.

< Navetan kaakkoiskulma.

> Tallisiipi pohjoisen suunnasta nähtynä.

4 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Hirsinen vilja-aitta on arviolta n. 1800-luvun alusta. Aitta on sivuposkellinen, otsallinen jalka-aitta. Aitan jalkarakennetta on uusittu, se ei ole alkuperäinen. Jalustan varassa ovat lattialankkujen haljaspuolikkaat. Räystäään alla olevat ylimmän tasakerran hirsisalvospäät on veistetty kaareviksi. Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi, jotka on veistetty räystäälle ulottuvista päistään kapeneviksi. Aitta on todennäköisesti siirretty.

Aitta rannan suunnasta nähtynä.

5 Sauna

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali:

Saunarakennuksessa on käytetty vanhaa hirsirunkoa (ollut kuulemma entinen jyvääitta, osa riviaittaa?).

Pitkät hirsisalvospäät lautakoteloitu.

Itäpäätyyn on rakennettu avokuisti.

Saunan riihen puoleinen pääty, luoteen suunnasta.

6 Riihi

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti/ poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut, päädyissä ja katoksessa pystylauditus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihi on paririihi, siinä on kaksi hirsirakenteista kuivausriihtä. Riihien välissä on luuva, johon liittynyt lautarakenteinen siipiosa on purettu järven puolelta. Riihen pohjoissivulla on osittain avoin lautarakenteinen katos riihen katonlappeen alla. Riihien hirsirungoissa on 16 -17 hirsikertaa, sisäosia ja aukotusta on muutettu.

Lännen puoleisen riihen seinähirressä on kaiverrettuna vuosiluku 1804.

Riihi luoteen suunnasta.

Riihen itäpääty ja pitkä sivu järvelle päin, etelään.

Lännen puoleinen riihi rannan suunnasta.

9 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti/ poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen-päädyissä pystylauditus
- sokkelimateriaali: betoniharkko

Aitassa on vuosiluku 1788. Aitan kohdalla oli aiemmin rivaitta.

Aitta ei ole tyypillinen yksinäisaitta. Aitassa on pitkät hirsisalvospäät. Aitan jalkarakennetta on uusittu, se ei ole alkuperäinen. Myöskään kattorakenne ei vaikuta alkuperäiseltä. Pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi, on todennäköisesti uusittu

Aitta saattaa olla osa riviaittaa, ja oletettavasti nykyisen päädyn kohdalla on ollut sivukäytävä. Hirsien ikään nähden niiden, ja kunnosta päätellen, osa niistä ei ole ollut alttiina aurinvalolle ja sateille.

Tien vieressä oleva aitta etelän suunnasta katsottuna. Taus-talla pihattonavetta (vasemmalla) ja rekiliiteri (oikealla).

10 Rekiliiteri
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti/ poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Hirsirakenteisen satulakatteisen liiterin itäpäädyssä on uudempi lautarakenteinen katos. Hirsipäätyjen jokaiseen viiteen hirsikertaan on salvottu veistetyt kattovuoliaiset (10 kpl ja harjahirsi). Hirsikertojen välissä on päädyissä ilmaraoit.

[kuva puuttuu]

Rekiliiterin pääty näkyy aitan takana, näkymä Savimaantieltä.

11 Pihattonavetta
- runkomateriaali:
- katemateriaali: poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Puurakenteisessa, 1978 rakennetussa navetassa on kaksilapainen pulpettikatto. Lappeet laskevat sivuräystäille ja lappeiden yhtymäkohdassa yläikkunarivistö.

Navetta tien mutkassa, näkymä tilakeskuksen suunnasta, kaakosta.

Kuivurirakennus /7/ pellon laidalla, näkymä tieltä, luoteen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Salon hyvin säilynyt pihapiiri sijaitsee keskellä Salonsaaren peltoaukeaa Savineimen tien mutkassa Salonlahden rannalla, jolloin tilan hyvin säilyneet edustavat asuinrakennukset, aitat sekä 1800-luvun alussa rakennettu komea riihi näkyvät pelto- ja järvimaisemassa kauas.

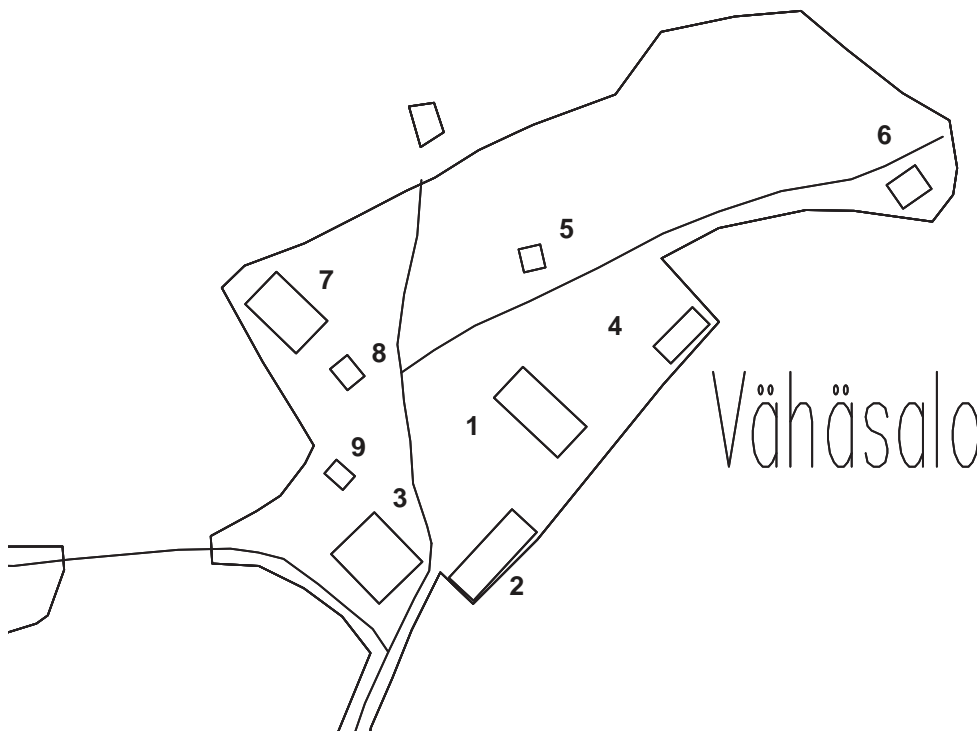
Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
03/2010, korjaus 03/2012

R11.10 Rämäsalo

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Vähäsalo	562- 472-1-99	Savimaantie 398, 35270 Västilä
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Manu Salomaa		Savimaantie 373

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajan-kohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1890-l - 1901	asuminen	asuminen
2	piharakennus	1900-luvun alku		
3	navetta	1906 (1896)	karjasuoja	varastointi
4	riviaitta		varastointi	
5	vilja-aitta	n.1900-l alku		
6	lato		heinäsuoja	
7	puimala	n. 1930-luku		
8	autotalli			
9	sauna-kellarirakennus	1920-luku		

Viistokuva Salon saaresta Piittalanselän, pohjoisen suunnasta. Vähäsalon tila etualalla vasemmalla. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Näkymä kohti Vähäsalon tilakeskusta Savimaantieltä, lounaan suunnasta.

Kuvaus

Vähäsalon tilakeskus sijaitsee Salonsaaren keskiosassa, Salonlahden rannalla, peltojen ympäröimänä. Maasto laskee loivasti pohjoiseen, Piitanselän rantaan. Tilalle saavutaan Savimaantieltä, Salon tilan suunnasta.

Tilakeskuksen rakennukset sijaitsevat mäenkumpareella, korkeimmalla kohdalla on päärakennus ja sen ympärillä muut talousrakennukset. Päärakennus, piharakennus ja navetta muodostavat suorakulmaisen pihapiirin. Päärakennuksen kanssa kulmitain on piharakennus, jossa on saman katon alla osa vanhaa päärakennusta, kaksi aittaa ja kalustohuone. Vastapäätä päärakennusta on hirsinen navetta. Navetan pohjoispuolella ovat maakellari-saunarakennus, entinen kivinen maakellari, autotalli ja kauempana pihapiiristä lautarakenteinen puimala. Päärakennuksen taustapuolella, koillisen suunnassa ovat vilja-aitta, riviaitta ja hiukan kauempana pyöröhirsinen lato.

Historia

Maarekisterin mukaan Rämesalon kylän yksinäistalo, Salo halottiin vuonna 1792 kahteen osaan 1:1 (A) ja 1:2 (B). Nämä osat lohkottiin vuonna 1922 kolmeen osaan, osiin 1:4 Isosalo (Juho E. Salo) ja 1:5 Vähäsalo (Heikki Salomaa).(1)

Tila on ollut suvun hallussa vuodesta 1691 lähtien 17 sukupolven ajan. Salomaat (Salomaa, Paavo s. 1906) om. vuodesta 1937 Vähä-Salo RN:o 1/33 ja vuodesta 1962 Salo RN:o 1/34 nimiset tilat Rämesalon kylässä. (2)

Vanhan päärakennuksen paikka oli keskellä pihaa, päärakennuksen edustalla, samansuuntaisena. Tilalla oli oma laivalaituri. Laivarannassa oli pyykkikota ja sauna. Riihi purettiin 1930-luvun alussa. Riihessä oli kaksi kuivausriihtä. (A)

Lähteet

- (1) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- (A) Saara Salomaa s. 1912

Vähäsalon tilakeskus Savimaantieltä, kaakon suunnasta.
Keltaisen päärakennuksen vasemmalla puolella vanha päärakennus ja navetta.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevykate, tiilijäljitelmä, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakalautavuoraus, keltamullan keltainen, ullakon pääty pystylautavuoraus
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Puurakenteinen päärakennus on rakennettu vuonna 1901 ja uudistettu vv. 1955-70. (Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.)

Nykyinen päärakennus on rakennettu 1890-luvun lopulla. Kuisti on tehty vuonna 1937.(A)

Hirsirakenteisen satulakattoisen asuinrakennuksen pihasivulla on pulpettikattoinen kuisti. Kuistissa on kaksi ulko-ovea, ikkunoita 9-ruutuista ikkunat, kolme pihasivulla.

Julkisivut on jaoteltu ikkunoiden alareunan tasolla olevalla vaakalistalla. Ulkovoorausena on vaakasuuntainen ponttilaudoitus ja ullakkopäädyissä pystysuuntainen ponttilaudoitus.

Ikkuna-aukot ovat kuusiruutuista ja kaksijakoista. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Päätyräystäissä on laudoitettu, urituksin varustettu päätykolmiouloke ja veistetty päätykoriste.

Asuinrakennus itä-kaakon suunnasta.

2 Piharakennus

- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut, ullakon pääty pystypeiterimavuoraus, ollut keltamullan keltainen, räystäään alunen keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Piharakennus on osittain hirsinen asuin- ja aittarakennus, jossa on satulakatto. Sen koillispuolella on entinen päärakennus, joka on hirsinen, pitkänurkkainen, pystypeiterimavuorattu asuinrakennus. Pihasivulla on pulpettikattoinen umpikuisti. Asuinrakennukseen on liitetty eduskäytävällisiä aittoja, kaksi alakerrassa ja kaksi yläkerrassa. Piharakennuksen keskiosa on hirsinen luhtiaittatyypinen. Lounaispuolella on lisätty rankorakenteinen kalustuhuone.

Vanhasta päärakennuksesta, joka oli lipputangon kohdalla, tehtiin piharakennus. Siinä on kolme huonetta, asuinhuoneet ja pirtti olohuoneena. Piharakennusta on jatkettu 1900-luvun alkupuolella, alakerrassa oli liha- ja kalapuoti (puori) ja jauhot ja ryynit, yläkerrassa liikkain kamari ja poikain kamari. (A)

Kalustuhuone tehtiin päätyyn ennen sotaa ja katto korotettiin yhtenäiseksi. Vanhan asuinrakennus oli eläkeläisten rakennus, mummula. (A)

Päärakennuksen pihasivu lounaan suuntaan.

Asuinrakennuksen kaakkoispäätyä.

Vanha asuinrakennus idän suunnasta nähtynä.

Vanha asuinrakennus pihan suunnalta, pohjoisesta.

3 Navetta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: lohkokivi

Hirsirakenteinen navetta on vuoraamaton pitkänurkkainen lähes neliömäinen rakennus, jossa on pyramidikatto. Neljäs katonlape lounaispäädyssä on taitteinen. Rakennus on punamullan punaisella maalattu, pääosin vuoraamaton, mutta itäkulmaus on pystypeiterimavuorattu. Ikkunat ovat kuusi- tai neliruutuiset, kaksijakoiset, valkoisiksi maalattujen kehyslautojen päät risteävät.

Luoteissivulla on pyöreä rehusäiliö, joka on muurattu betoniharkoista ja siinä on telttakatto punertavasta huopakatteesta. Etelänurkalla rungosta ulkonee pulpettikattoinen ulkokaäymälä. Lounaispäädyssä on ollut oletettavasti rakennuksen levyinen katos. Itäkulmauksen sisäänvedetyn osan ulkoseinällä on luokinpainipuu.

4 Riviaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevy
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitassa on neljä aittaa, koillispäässä kaksi pienempää ja lounaispäädyssä kaksi isompaa. Riviaittaan on ilmeisesti yhdistelty useampia aittoja ja lisätty eduskäytävä. Yhtenäinen eduskäytävä luoteissivulla on viiden pyöreän pilarin tukemana pääkaton alla. Koillispäädyssä oleva aitta lienee vanhin ja ollut jalka-aitta päätellen salvospäiden kunnosta ja alahirsiien muotoilusta. Lounaispäädyssä olevat kaksi isompaa aittaa ovat todennäköisesti olleet pariaittana. Hirsipäädyissä on käytetty hirsiiä joissa salvokset ovat eri kohdissa. Pariaitan ja yksinäisaitan väliin on lisätty keskimmäinen aitta, joka ei ole omalla hirsikehällä. Hirsiseinät ovat punamullan punaisiksi maalatut.

Riviaitan lounaispääty.

Navetan pihasisu pääraennuksen suuntaan.

Navetan eteläkulma tulotien suunnasta.

Riviaitan luoteissivu.

Itäkulman kivijalka.

5 Vilja-aitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili, tiilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttillaudoitus, päädyssä pystyponttillaudoitus
- sokkelimateriaali: lohkokiviharkot

Satulakatteisessa pitkänurkkaisessa hirsisessä vilja-aitassa on vaakaponttillaudavuoraus, joka on maalattu keltamullan keltaiseksi. Hirsien salvospäät on suojattu lautakoteloilla, jotka ovat maalattu valkoisiksi, kuten oven- ja ikkunan kehyslaudatkin. Pieni-ovi on vaakalautavuorattu. Pysty-laudoitettu päätykolmiossa on neliruutuinen ikkuna oven yläpuolella. Päätyräästään otsalaudoituksessa on pysty-laudoitettu päätykolmio.

Vilja-aitan kakkoispääty etelän suunnasta.

9 Sauna-kellarirakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopa, kolmiorimahuopa
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan pun.
- sokkelimateriaali: sementtitiili-muoraus
Sauna-kellarirakennus on osittain rinteessä, niin että pohjoispäädystä on sisäänkäynti saunan alapuolella olevaan säilytyskellariin. Kellari ja savupiippu ovat muurattu sementtitiilistä. Hirsirakenteisen lyhytnurkkaisen saunan kaksihuoneinen hirsiosa on vuoraamaton ja punamullan punaisella maalattu. Hirren päät on suojattu pysty-laudoilla nurkissa ja väliseinän kohdalla. Satulakatos on kolmiorimahuopakate. Sauna on tehty 1920-luvulla. (A)

Sauna-kellarirakennus pihan suunnasta, idästä.

	6 Lato	7 Puimala	8 Autotalli
- runkomateriaali:	hirsi	rankorakenne	rankorakenne
- katemateriaali:	aaltopelti	poimulevy	aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali:	hirsi, pysty-laudoitus, harmaantunut	pysty-laudoitus, punamullan pun.	pysty-laudoitus, punamullan pun.
- sokkelimateriaali:	nurkkakivet	nurkkakivet	
	Nurkkakivien varaan pyörö-hirsistä koirankaulalle salvotun ladon lounaispäädyssä on lautarakenteinen jatke saman satulakaton alla.	Pysty-lautavuorattu satulakattoinen puimala-konesuojarakennus on maalattu punamullan punaiseksi, myös pariovet ja liukuovet. Katteena poimulevy. Rakennettu oletettavasti noin 1930-luvun alussa (jolloin riihi purettiin).	Puimalan kaakkoispäädyn lähellä on lautarakenteinen, pysty-lautavuorattu ja punamullan punaiseksi maalattu autotallirakennus, jonka satulakatos on aaltopeltikate. Rakennettu ehkä noin 1970-luvulla.

Pyörö-hirsilato kaakon suunnasta.

Puimala iän suunnasta.

Autotalli etelän suunnasta.

Vähäsalon tilakeskus Savi-
maantieltä, kaakon suunnas-
ta nähtynä.
Keltaisen päärakennuksen
oikealla puolella riviaitta ja
lato. Taustalla Piitanselkää.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Vähäsalon tila sijaitsee Salon saaren maisemassa keskeisellä paikalla, Piitanselän rannalla peltojen ympäröimänä. Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, mm. vanha asuinrakennus ja riviaitta 1800-luvulta sekä päärakennus ja navetta 1800-luvun lopulta. Talousrakennukset muodostavat yhdessä pää- ja sivurakennuksen kanssa ehjän tilakokonaisuuden.

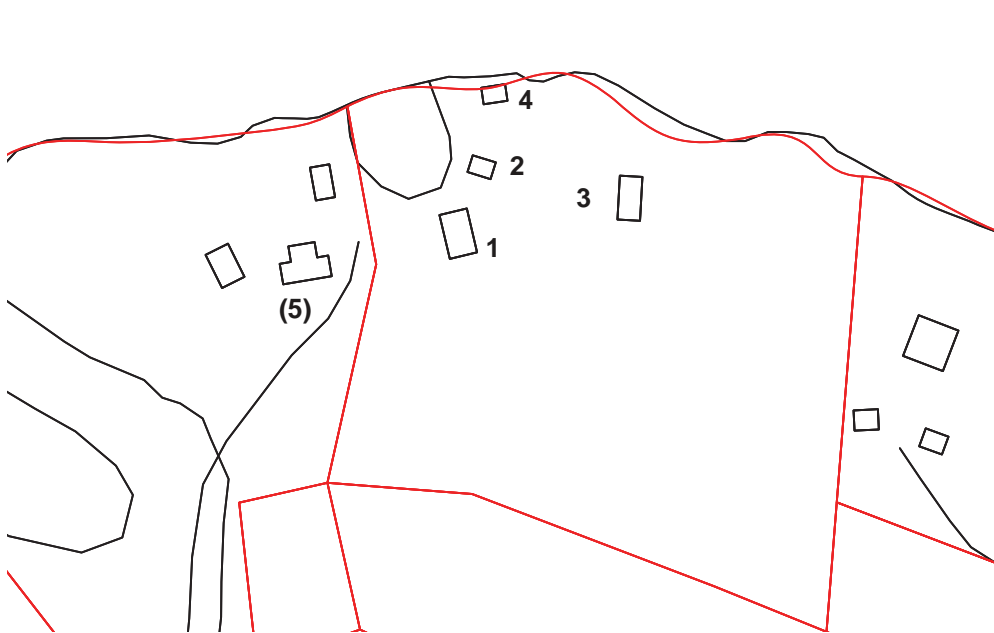
Toimenpidesuosituks

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Kuvat
Lokakuu 2005 Kristiina
Kokko
Tekstit 3/2010

R11.11 Rämesalo

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Pietilä	562-472-1-6	
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Löövin Torppa Ky.?		

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1910	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	pariaitta	1739?, 1910-luku	säilytys	
3	navetta-liiteri/lato	1939	karjasuoja	
4	savusauna			
(5)	puimala			

Pietilän päärakennus ja aitta kaakon suunnasta nähtynä.

Kuvaus

Pietilän tila sijaitsee kallioiden päällä Längelmäveden pohjoisrannalla vastapäätä Salonsaarta. Tilalla on väljässä pihapiirissä asuinrakennus, pariaitta, navetta-liiterirakennus ja rannan tuntumassa savusauna. Tilaan aiemmin kuulunut puimalarakennus sijaitsee kauempana pihapiiristä, tilan rajan länsipuolella, lomarakennustontilla (missä on lisäksi uudehko hirsinen lomarakennus ja sauna n. 1970-luvulta).

Historia

Pietilän tila lohkottiin vuonna 1937 Isosalon tilasta. Tuolloin Pietilän omistajiksi oli merkitty Maria ja Juho Nurminen (Isosalon omistajaksi Juho Elias Salo). (1) Tila on entinen Isosalon torppa, joka lunastettiin torpparilain aikoihin. Pietilä om. vuodesta 1939 Martti Gerhard Nurminen. Edellinen omistaja oli Juho Nurminen vuosina 1910-39. (2)

Lähteet

(1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimiston.
(2) Suomen pienviljelijät II Hämeen lääni. Turun kirjapaino 1967

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti/poimulevykate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen, ullakon pääty pystylautavuoraus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Hirsinen, vuonna 1910 rakennettu päärakennus käsittää kaksi huonetta. Jatko-osa on vuodelta 1930. (Suomen pienviljelijät II Hämeen lääni. Turun kirjapaino 1967)

Satulakattoisen, pääosin hirsisen, asuinrakennuksen pihavivulla on satulakattoinen kuisti. Hirsien pitkänurkkien salvospäät on suojattu lautakoteloilla. Ulkovuorauksena on pystypeiterimalaudoitus, ullakkopäädyissä pystylaudoitus. Ikkuna-aukot ovat kuusiruutuiset ja kaksijakoiset. Kuistissa on 4-ruutuiset ikkunat. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

2 Pariaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopa, kolmiorimahuopa, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Satulakatteisessa pitkänurkkaisessa hirsisessä pariaitassa on luoteispäättyyn tukeutuva ruokakellokatos. Isompi kahdesta aitasta, länsi-luoteispään aitta on ollut ilmeisesti jalka-aitta, johon on liitetty toinen aitta saman vesikaton alle. Isomman aitan oviseinällä on kaiverrettuna vuosiluku 1739 (?) ja pohjoisseinällä luokinpaininpuu. Pieni-ovi on pystylautavuorattu. Hirsien salvospäät on suojattu lautakoteloilla, jotka ovat maalattu valkoisiksi. Pystylaudoitetussa päätykolmiossa on kaksiruutuinen ikkuna.

Asuinrakennuksen eteläpääty ja itäsivu.

Aitan itä-kaakkoispääty ja sisäänkäyntisivu lounaaseen.

Aittojen liitoskoha pohjoissivulla ja luokinpaininpuu.

3 Navetta-liiteri/lato

- runkomateriaali: hirsi, liiteri rankorakenne
- katemateriaali: huopa, kolmiorimahuopa, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen,
- sokkelimateriaali: lohkokiviharkot

Hirrestä vuonna 1939 valmistunut karjarakennus sisältää navetan ja ladon. (Suomen pienviljelijät II Hämeen lääni. Turun kirjapaino 1967)

Navetta-liiteri/lato-rakennuksen hirsirakenteinen eteläpääty lounaan suunnasta.

4 Savusauna

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopa, kolmiorimahuopa, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan pun.
- sokkelimateriaali: betonisokkeli

Hirsisen savusaunan itäpäädyssä on lautarakenteinen oveton eteistila. Saunan vuoraamattomassa hirsirungossa on pitkät salvospäät. Saunan ullakkopäädyssä ja eteistilassa on pystyautoitus, maalattu punamullan punaiseksi. Löylyhuoneessa on neliruutuinen pieni ikkuna eteläsivulla.

Saunan länsipääty, näkymä lounaasta.

Savusauna rannan puolelta länsi-luoteen suunnasta.

Tilaan aiemmin kuulunut puimalarakennus sijaitsee kauempana pihapiiristä, tilan rajan länsipuolella, lomarakennustontilla. Näkymä kaakosta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Pietilän tila sijaitsee maisemallisesti keskeisellä paikalla, kallioisen mäen päällä Längelmäveden rannalla. Tila on edustava esimerkki torpparitalasta. Tilalla on perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten asuinrakennus, pariaitta, navetta-liiterirakennus ja rannan tuntumassa savusauna. Tilaan aiemmin kuulunut puimalarakennus kuuluu viereiseen lomarakennustonttiin (missä on lisäksi uudehko hirsinen lomarakennus ja sauna n. 1970-luvulta).

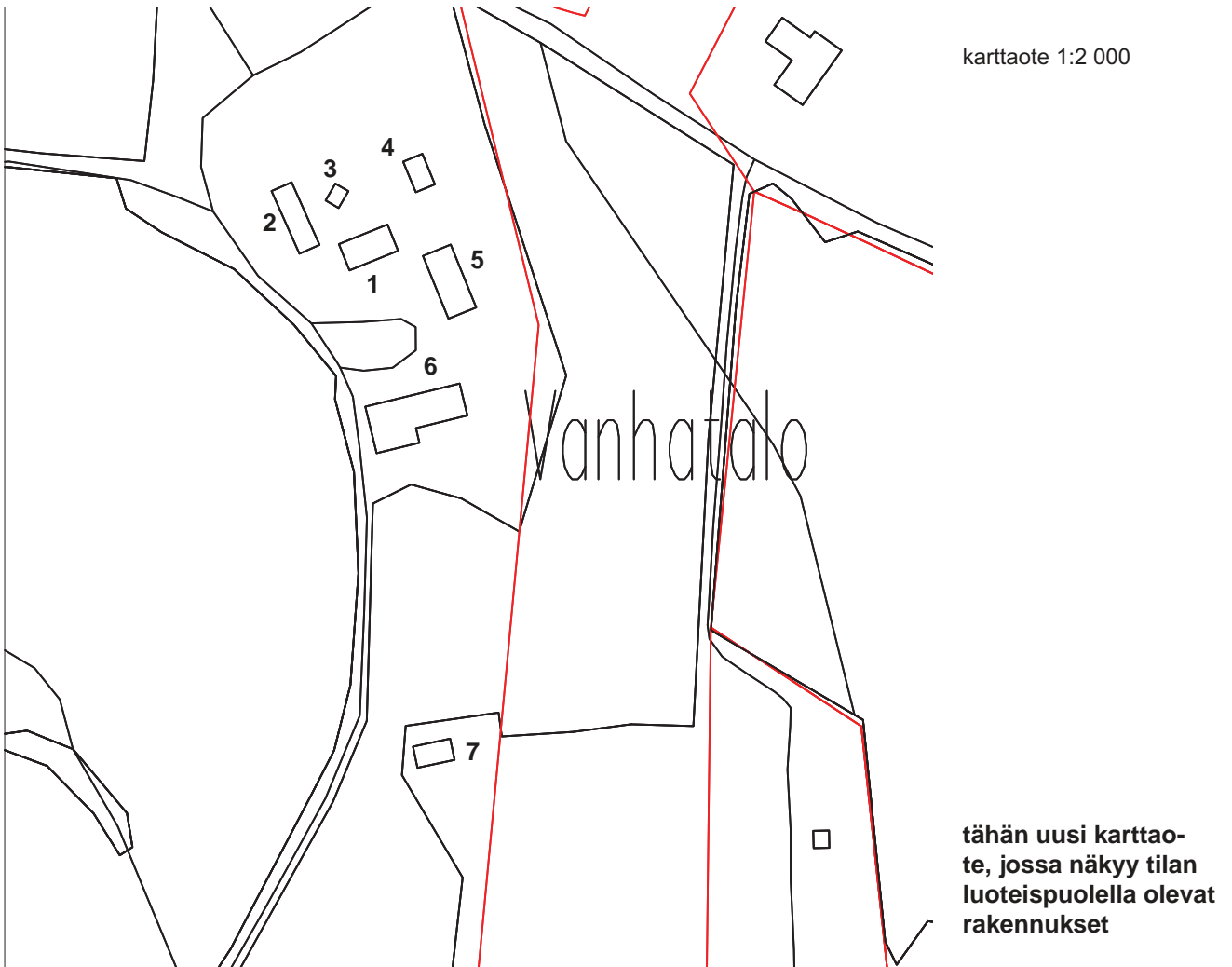
Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

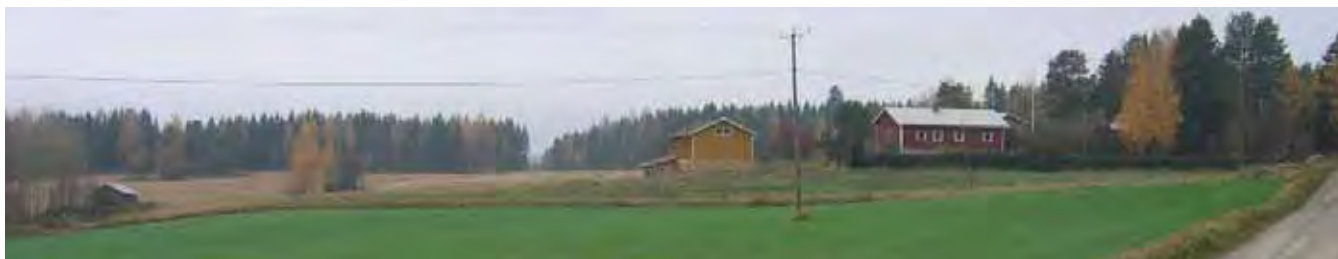
Kuvat
Lokakuu 2005 Kristiina
Kokko
Tekstit kevät 2010

R11.12 Saviniemi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Vanhatalo	562-473-1-	Saviniementie 224, 35270 Västilä
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Hannula		

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	vanha asuinrakennus	1800-I loppupuoli	asuminen	
2	riviaitta		varastointi	
3				
4	aitta, riviaitta		varastointi	
5	asuinrakennus	1800-I loppu, 1969	asuminen	asuminen
6	navetta	1957	karjasuoja	
7	lato, parilato		heinäsuoja	
8	venetalas	n. 1960-1970-luku	venesuoja	
9	vilja-aitta	1800-luku	viljavarasto	
10	riihirakennus		viljan kuivatus	
11	entinen vilja-aitta		viljavarasto	

Kuvaus

Vanhatalon sijaitsee Längelmäveden Savilahden rannan tuntumassa, etelään ja länteen avautuvan peltoaukean laidalla, Savilahdentien varrella.

Tilakeskuksen rakennukset sijaitsevat ryhmässä, väljässä pihapiirissä mäelä. Mäen korkeimmalla paikalla ovat toisiinsa nähden kulmittain asuinrakennukset ja niiden ympärillä talousrakennukset. Kauempana pihapiiristä, luoteispuolella pellon laidalla ovat riihi ja riihitien varrella on vanha vilja-aitta. Tilan eteläpuolella, lähempänä rantaa on parilato ja rannalla venetalas.

Historia

Maarekisterissä Saviniemen yksinäistalo, perintötalo on merkitty vuonna 1788 nimellä Saviniemi. (1)

Längelmäen seudun historia II:n mukaan Saviniemen talo halottiin kahteen osaan vuonna 1816. (2)

Maarekisterin mukaan Saviniemi halottiin vuonna 1950 kahteen osaan 1:1 Vanhatalo (Juho Kustaa Saviniemi) ja 1:2 Uusitalo (Eino Ulrik ja Aune Martta Loimakoski). (1)

Vanhatalo tuli nykyisen perheen omistukseen Mauri Hannulan ostettua tilan vuonna 1954. Tilalla harjoitettiin lypsykarjataloutta vuoteen 1978 ja muuta karjaa pidettiin vuoteen 1993 asti. Peltoja viljellään edelleen. (3)

Kirjalliset lähteet

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Längelmäen seudun historia II.
- (3) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- (4) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

Vanhatalon pihapiiri lounaan suunnasta pelolta.

1 Vanha asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Vanha asuinrakennus on pystypeiterimalaudoituksella vuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on satulakatto. Pihisivulla on 6-kulmainen vaakalautavuorattu kuisti, jossa on pieniruutuiset ikkunat oven päällä ja sivuseinillä. Rakennuksen ikkunat ovat uudempaa mallia noin 1960-luvulta, kaksijakoiset ikkunat, joissa yksiruutuiset puitteet.

Puuston ympäröimä vanha asuinrakennus kaakon suunnasta, päärakennuksen edustalta nähtynä.

Vanhan asuinrakennuksen länsi-lounaispäätty ja pohjoisluoteissivua.

2 Riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili, tilienpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, yläosassa pystyponttilauta
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitassa on neljä aittaa ja luoteispäädyssä jatkeena lautarakenteinen liiteri. Kaakkoispäädyssä oleva aitta on leveämpi huone, jossa on ollut tulisija ja sisäänkäynti riviaitan eduskäytävästä. Kolmen aitan kohdalla sisäänkäyntisivu on sisäänvedetty niin että muodostuu eduskäytävä. Edustan seinän yläosaa (otsauloketta) kannattelevat nelikulmaiset pilarit.

Riviaitaan on ilmeisesti yhdistelty useampia aittoja ja lisätty eduskäytävä. Hirsiseinät ovat punamullan punaisiksi maalatut. Hirsien salvospäiden suojana olevat lautakotelot, kulmalaudat ja ovien kehyslaudat on maalattu valkoisiksi.

Riviaitan etelä(kaakkois)-pääty ja eduskäytävän puoli.

Riviaitta luoteen suunnasta alarinteestä nähtynä.

4 Aitta, riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, (betonipilari)

Kolmiosaisessa hirsisessä riviaitassa on hirsipäädyt. Päätyaitoissa päätyseinien jatkeet muodostavat sivuposket. Sisäänkäyntisivulla on lyhyt otsa räystään alla (ainakin päätyaitassa). Pieni-ovet ovat vaakalautavuorattuja ja maalattu keltamullan keltaisella. Ovien kehyslaudat ovat muotohöylätyt, otsikot koristeellisia ja uusklassistishenkisiä, maalattu valkoisiksi.

Aitan länsi-lounaan puoleinen sivu.

5 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, ullakko-päädyssä pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Puurakenteinen päärakennus on rakennettu 1800-luvulla ja uudistettu 1969. (4)

Hirsirakenteisen asuinrakennuksen ulkoasu on muutettu täysin 1960-luvun remontissa. Sisäänkäyntikuistissa on loiva satulakatto. Rakennuksen ikään viittaavat vain sen kokonaishahmo ja hirsien salvospäiden suojana olevat lautakotelot.

Asuinrakennus lännen suunnasta, alarinteen puolelta.

Asuinrakennus Savinientieltä idän suunnasta nähtynä.

6 Navetta

- runkomateriaali: navetan osalla punatiilimuuraus, yläkerta ja siipiosa rankorakenne
- katemateriaali: sementtitiili, teeilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: pystyaukkoitus, keltamullan/okran keltainen
- sokkelimateriaali: betoni

Punatiilinen karjarakennus on valmistunut v. 1957. Lisäksi on tarvittavat talousrakennukset. (4)

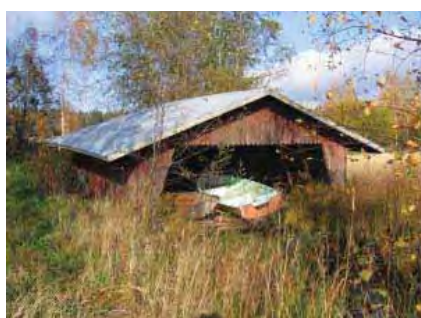
Tiilisen navetan korkea yläkerta ja matalampi siipiosa lounaispäädyssä ovat rankorakenteiset ja lautavuoratut.

Navettarakennus alarinteestä etelän suunnasta, vasemmalla taustalla vanha asuinrakennus.

	7 Lato, parilato	8 Venetalas
- runkomateriaali:	hirsi	runkotolpat
- katemateriaali:	aaltopelti, alla pärekate	aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali:	hirsi, harmaantunut	pystyaukkoitus, punamullan pun.
- sokkelimateriaali:	nurkkakivet	
	Nurkkakivien varaan pyöröhirsiä koirankaulalle salvoitus- kaksiosaisessa ladossa on hirsinen väliseinä, päädyissä harva vaakalaudoitus leveästä laudasta.	Lautarakenteisessa leveärunkoisessa venevajassa on rankorakenne ja viistot runkotolpat.

Parilato lounaan suunnasta.

Venetalas etelästä.

9 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: palahuopakate, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: kiviharkot, nurkkakivet

Hirsinen vilja-aitta on arviolta n. 1800-luvun alusta. Aitta on sivuposkellinen, otsallinen jalka-aitta. Jalustan varassa ovat lattialankkujen haljaspuolikkaat. Korkeassa otsapäädyssä on räystäään alla olevat ylimmän tasakerran hirsisalvospäät veistetty kaareviksi. Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 4 kpl ja harjahirsi. Pienaovi vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiin, oviaukon ylälaita on veistetty kaarevaksi. Aitta on todennäköisesti siirretty. Taustapuolella on katos heinäseipäille.

Vilja-aitta kaakon suunnasta.

Aitan jalkarakenteen yksityiskohta.

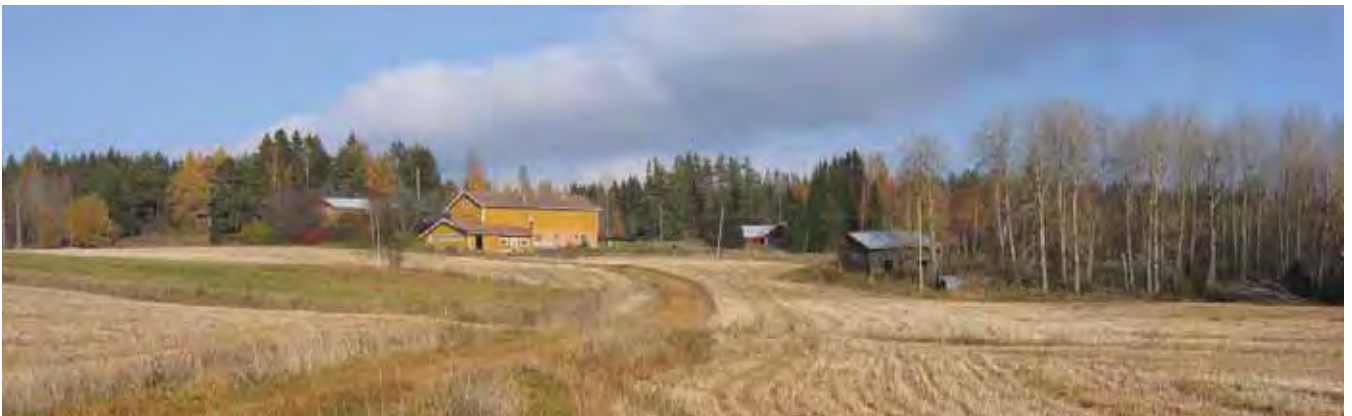
	10 Riihirakennus	11 Entinen vilja-aitta
- runkomateriaali:	hirsi, runkotolpat	hirsi
- katemateriaali:	aaltopelti/poimulevykate, musta	katto puuttuu
- ulkoseinän pintamateriaali:	pystypeiterimalaudoitus, harmaantunut, osa rakenteilla	hirsi
- sokkelimateriaali:	nurkkakivet, betoni	
	Vanhaa hirsistä riihirakennusta ympäröi rankorakenteinen kuivuri-konesuojarakennus.	Vanha vilja-aitan runko. Siirretty ilmeisesti toisesta paikasta.

Riihirakennus etelän suunnasta. Pohjoispäädyssä näkyy vanhaa hirsistä osaa.

Riihen itäpuolella oleva vilja-aitan runko vuonna 2005.

Vanhatalon tilakeskus alarinteestä lounaan suunnasta. Oikelalla parilato, sen vasemmalla puolella taustalla Uusitalon navetta, keskellä navettarakennus sekä vasemmalla taustalla vanha asuinrakennus ja riviaitta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Vanhatalon tila sijaitsee Längelmäveden Savilahden rannalla ja Savilahdentien varrella maisemassa keskeisellä paikalla. Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa.

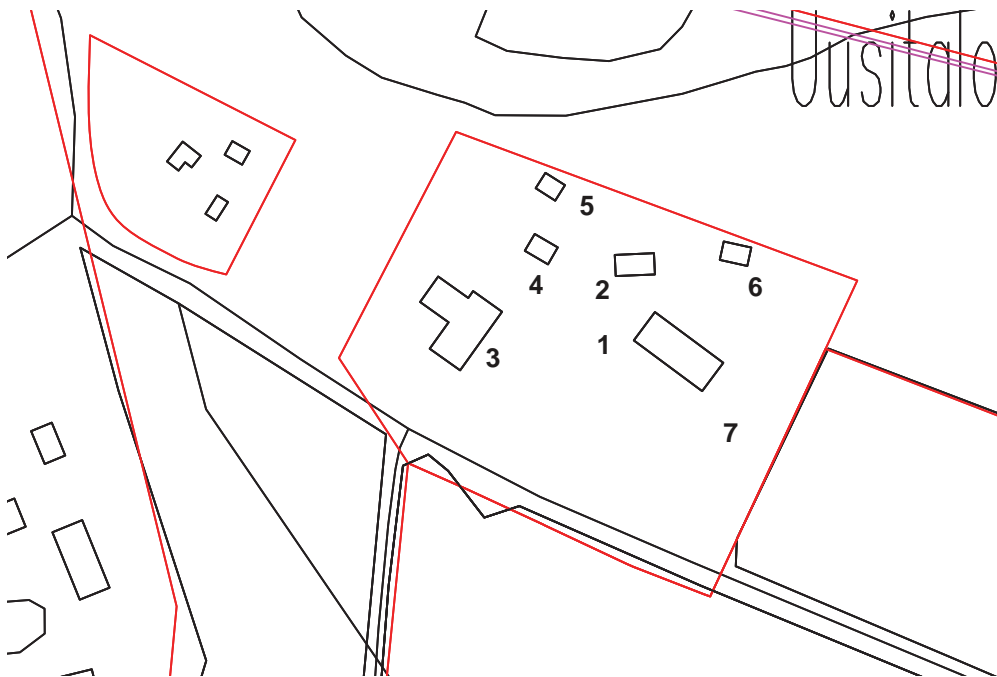
Talusrakennukset muodostavat yhdessä pää- ja sivurakennuksen kanssa ajallisesti kerroksisen tilakokonaisuuden.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huolttaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Kuvat
Lokakuu 2005 Kristiina
Kokko
Tekstit kevät.2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Uusitalo	562- 473-1-52	Saviniementie , 35270 Västilä
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Akkanen, Kuisma?		

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1890 (1967, 1971)	asuminen	
2	riviaitta			
3	navetta-tallirakennus	- 1940	karjasuoja, talli, sikala	
4	autotalli/varasto	1960-		
5	aitta (vilja-aitta)	n. 1800-l puoliväli		
6	liiteri	n. 1900-luvun alku		
7	maakellari			

(Maakellaria ei ole merkitty karttaotteessa.)

Kuvaus

Uusitalon tila sijaitsee Vanhatalon tilan itäpuolella, Savilahdentien varrella ja Savilahden rannan tuntumassa.

Tila sijaitsee Saviniemen kylässä 10 km kirkolta Västilä-Saviniemi tien päässä. Taluskeskus on Savilahden rannalla pienellä mäellä. (3)

Historia

Längelmäen seudun historia II:n mukaan Saviniemen talo halottiin kahteen osaan vuonna 1816. (1)

Maarekisterin mukaan Saviniemi halottiin vuonna 1950. 1:1 Vanhatalo (Juho Kustaa Saviniemi) ja 1:2 Uusitalo (Eino Ulrik ja Aune Martta Loimakoski). (2)

Uusitalon tilan omistaja oli vuodesta 1950 Antti T. Loimakoski s. 1923. Vanhatalosta erotettu tila on ollut suvulla useiden sukupolvien ajan. Aikaisempia isäntiä Emil Seppälä vuoteen 1939 sekä Eino U. Uusitalo 1939-50. (3)

Tila on ollut suvun hallussa vuodesta 1902 lähtien kolmen sukupolven ajan. Loimakoski Antti T. s. 1923 om. vuodesta 1949 Uusitalo RN:o 1/35 nimisen tilan Saviniemen kylässä. (4)

Kirjalliset lähteet

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Längelmäen seudun historia II.
- (3) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (4) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

Hirsinen päärakennus vuodelta 1890 käsittää 6 huonetta. (3)
Puurakent. päärak. on rakennettu v. 1890 ja uudist. vv. 1967 ja 1971. (4)

Hirsirakenteisen asuinrakennuksen ulkoasua on muutettu jonkin verran 1960- ja 1970-luvun remonteissa. Sisäänkäyntikuis-tissa on loiva satulakatto.

Asuinrakennus Saviniementieltä lounaan suunnasta nähtynä.

Asuinrakennus pihan puolelta, aitan kulmalta, pohjoisen suunnasta.

2 Riviaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: palahuopa, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päre, pihan puoleinen sivu ja päädyt pysty-laudoitettu, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Kolmiosaisen hirsisen riviaitan päätyaitat ovat olleet ilmeisesti yksinäisaittoja, jalka-aittoja, jotka on siirretty ja liitetty aittariviksi rakentamalla niiden väliin lisäaitta. Päätyaitoissa hirsien pitkänurkat on laudoitettu pihasisivun puolella ja ovien yläpuolella on lyhyet otsat räystäään alla. Pohjoissivulla väliaitan kohta on pärevuorattu. Länsipäädyssä on luokinpaininpuu.

Aitan eteläsivu.

Aitan länsipääty ja pohjoissivua, taustalla liiteri ja asuinrakennus

3 Navetta-tallirakennus
- runkomateriaali: lohkokivi, hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: saumattu lohkokivi, hirsi, pysty-laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: lohkokivi, betoni

Kivi- ja hirsirakenteinen karjarakennus, joka on uusittu 1940, sisältää navetan, tallin ja sikalan. (3)

Kivi-, puu- ja tiilirakenteinen karjarak. on valm. v. 1941. (4)

Navettarakennuksen vanhempi osa on suorakaiteenmuotoinen satulakattoinen kivenavetta, jonka yläosa ja koillisipääty ovat hirsirakenteisia. Luoteissivulla on 1940-luvulla valmistunut lautarakenteinen siipi, jonka katto liittyy navetan katonharjaan. Koillisipäädyssä on pienenä ulokkeena ulkokäymälä. Vanhemman osan ikkunat ovat vaakasuuntaisia, matalia ja kolmijakoisia (sisäpuolella ikkuna kuusiruutuinen).

Navetan siipiosa luoteen-pohjoisen suunnasta.

Navetta-tallirakennus koillisen suunnasta.

5 Aitta (vilja-aitta)
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätyjen yläosat pysty- laudoitettu, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Hirsinen pitkänurkkainen aitta on arviolta n. 1800-luvun puolivälistä. Aitta on sivuposkellinen, korkeaotsallinen jalka-aitta. Aitta on todennäköisesti siirretty, ja siirtämisen yhteydessä alkuperäinen jalkarakenne on korvattu nurkkakivillä sekä hirsipääty ja kattorakenne uudistettu. Pienaovi vuoraa-
maton, oven pielipuut lovettu hirsiiin.

Aitta etelän suunnasta, alarinteestä nähtynä.

	4 Autotalli/varasto	6 Liiteri	7 Maakellari
- runkomateriaali:	rankorakenne	runkotolpat	kivi
- katemateriaali:	aaltopelti	aaltopelti	katto puuttuu
- ulkoseinän pintamateriaali:	pysty-laudoitus, punamullan punainen	pysty-laudoitus, punamullan punainen (venetsian pun.)	päädysissä kiviladonta
- sokkelimateriaali:		nurkkakivet	
	Matala pulpettikattoinen au- totalli-varastorakennus noin 1960-luvun jälkeiseltä ajalta.	Lautarakenteinen liiteri n. 1900- luvun alkukymmeniltä.	Asuinrakennuksen kaakkoispuolella oleva maakellari, josta on katto hävinnyt.

Näkymä lounaasta autotallin ja
aitan suuntaan.

Liiterin pihasivu ja itäpääty kaakosta.

Maakellarin sisäänkäynti
kaakon suuntaan. Taustalla
asuinrakennuksen pääty.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Uusitalon tila sijaitsee Vanhatalon tilan vieressä, Savilahdentien varrella ja Savilahden rannan tuntumassa maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennus-
kantaa.

Talusrakennukset muodostavat yhdessä pää- ja sivurakennuksen kanssa ajallisesti kerroksi-
sen tilakokonaisuuden.

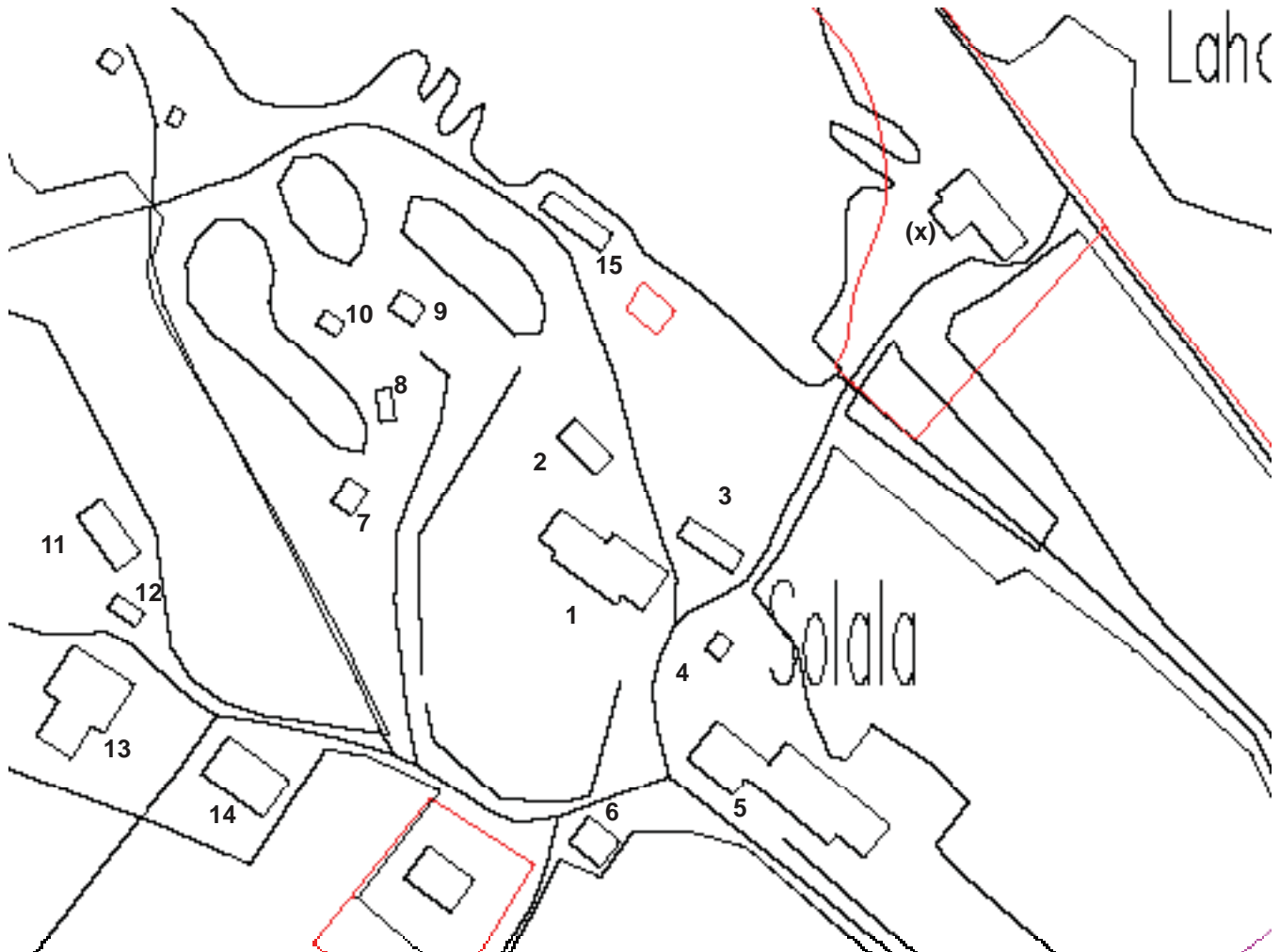
Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein,
huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa

Kuvat
Lokakuu 2005 Kristiina
Kokko
Tekstit kevät.2010

R11.14 Koljonkanta

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Solala	562-461-1-70	Solalantie 29, 35270 Västilä
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Solala, Simo		

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1900	asuminen	asuminen
2	riviaitta	n 1800-l loppupuoli	varastointi	
3	liiteri-talourakennus		puuliteri	
4	navetta, entinen		karjasuoja	
5	talli-navetta		hevostalli, karjasuoja	
6	traktoritali tmv			
7	rakennus		vilja-aitta?	majoitusrakennus
8	vaja			
9	majoitusrakennus, mökki			majoitusrakennus
10	rakennus			
11	rakennus			majoitusrakennus
12	lato			
13	riihirakennus-kuivuri		viljan kuivaus	
14	konehalli			
15	saunarakennus		rantasauna	
(x)	Solalan saha			

karttaote 1:2 000

Solala peltojen takaa, Attilantieltä etelä-kaakosta nähtynä. nähtynä.

Kuvaus

Solalan tila sijaitsee Solalanlahden rannalla, Solaniemen juuressa. Solaniemi suuntautuu luoteeseen Längelmäveden Koljonselälle. Tilan saavutaan Attilantieltä kaakon suunnasta suoraa koivukujaa pitkin. Ensin tullaan talouspihaan, jota reunustaa talli-navettarakennus. Päärakennus sijaitsee niemen suuntaisesti, rinteiden laella. Rantaan laskevilla rinteillä on pihapiiriin kuuluvia rakennuksia.

Tila toimii nimellä Lomakylä Solaniemi, mikä tarjoaa monimuotoista majoitusta ja lomaviihtoa. Solaniemessä on yli 20 eritasoista lomamökkiä (www.solaniemi.com).

Historia

Koljonkannan kylän perintötalo no 1, Solala halottiin isojaon yhteydessä vuonna 1789 kahteen osaan, 1:1 ja 1:2. 1:2:sta erotettiin vuonna 1909 palstatila 1:3 Louhimo. 1:2 lohkottiin vuonna 1912 osiin 1:4 Taustila ja 1:5 Solala (ynnä palstatila 1:3). Solala lohkottiin vuonna 1921 osiin 1:6 Lahdentausta ja 1:7 Solala (Emanuel Solala). 1:1 (H) yhdistettynä Solalan (Rno 1:7) kanssa lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1926 osiin 1:8, 1:9 Kantola, 1:10 Koljonkanta (Emanuel Solala) ja 1:11 Solala (Emanuel Solala). Solala lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1929 osiin 1:12 Säynäkuru ja 1:13 Solala (Emanuel Solala). Koljonkannan kohdalla on merkintä: Maanmittaushallituksen päätöksellä ... 1937 on tämä tila sekä Solalan tila RN 1:13 yhdistetyt Solala nimiseksi perintötaloksi RN 1:14. Solala lohkottiin vuonna 1938 osiin: 1:15 Viitala (Viljo Solala), 1:16 Paavola (Paavo ja Martta Solala), 1:17 Toivola (Toivo ja Auli Solala) ja 1:18 Solala (Emanuel ja Lyydia Solala). Solalasta lohkottiin vuonna 1952 Koljonkannan Saha (Emanuel ja Lyydia Solala), jolloin Solalan omistajina oli Veikko Alpo ja Urho Verner Solala. (1)

Solala om. vsta 1936 Urho V. Solala s. 1913, vmo Laila L. o.s. Haikka s 19170, emäntä vuodesta 1946. Poika: Simo J. -47. Sukutila on ollut isännän suvulla vuodesta 1727. Aik. isäntä oli Emanuel Solala. Tila on kantatila, josta on lohkottu 3 tilaa, yhteensä 150 ha. Se sijaitsee Koljonkannan kylässä 12 km kirkolta Koljonranta-Västilä kylätien varrella...Talouskeskus on mäellä Längelmäveden niemekkeellä Solalanlahden rannalla. Hirsinen, 11 huonetta käsittävä päärakennus on vuodelta 1900 ja uusittu perusteellisesti 1962. Hirsinen tiilivuorattu karjarakennus sisältää navetan ja sikalan. Tallirakennuksen yhteydessä ovat kanala ja sauna. Edelleen on viljankuivaamo, vilja-aitat, rantasauna, puimala ja tarvittavat varastotilat. (2)

Solala, Urho V. s. 1916 .. Lapsi: Simo J. .. Solalat om. vuodesta 1945 Solala RN:o 1/23 nimisen tilan Koljonkannan kylässä. Puurakenteinen päärakennus on rakennettu 1800-luvun lopussa, laajennettu ja uudistettu v. 1968. Puurakent. karjarak., joka on vuorattu tiilillä, on uudist. v. 1958. Lisäksi on tarvittavat tal.rak. Tila on ollut suvun hallussa vuodesta 1797 lähtien 7 sukupolven ajan.(3)

Näkymä Solalantieltä kaakon suunnasta. Oikealla talli-navettarakennuksen pääty.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: konesaumapeltti
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, vaalea, ullakkopäädyissä vinoponttilaudoitus
- sokkelimateriaali: lohkokivi, saumattu

Päärakennus on pitkä satulakattoinen, poikki-päädyllinen vuorattu lyhytnurkkainen hirsirakennus. Pihasisivulla on kaksi pulpettikattoista lasikuistia, lappeella pienet poikki-päädyt harjakoristeineen. Kuistien välissä on pitkä kapea avokuisti, jonka kattoa kannattelevat puupilarit. Kuistien kohdilla on pääkaton lappeella poikki-päädyt. Myös järven puoleisen sivun katonlappeella on kaksi poikki-päädyä.

Ulkovuoraus on vaakasuuntaista ponttilaudoitusta, ullakon osalla on vaakalistan erottama pystylaudoitus. Ullakko- ja poikki-päädyissä on vinoponttilaudoitus. Molemmissa ullakkopäädyissä on moniruutuinen (3 x 5) vaakaikkuna. Poikki-päädyissä on 2-lehtiset 1-ruutuiset puitteet.

Suurin osa ikkunoista on 6-ruutuisia, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Ikkunat eivät ole alkuperäiset. Lasikuistin ikkunoissa puitteet ovat jaoteltu ala- ja yläosasta pienempiin ruutuihin ja samoin pariovien yläpuolella on ikkunat. Ikkunoiden kehysvuorilaudat ovat muotoillut. Päälyyslauta on kaareva, sivulaudat yläosasta kapenevat, otsikossa syvennyskoristelu.

Pihasisivun eteläkulmalla on ulokkeena kaksi sisäänkäyntiä rakennuksen alla oleviin kellareihin. Koillisivulla uudempi laajennusosa.

Rakennuksessa on jugendin tyyli-omaisuuksia ja kansallisromanttista henkeä, jota ilmentävät mm. poikki-päädyt eli frontonit ja niiden säteittäiset harjakoristeet, nouseva aurinko-kuvio, sekä ikkunoiden muotoillut vuorilaudat ja runsaasti ruudutetut ikkunoiden yläosat.

2 Riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili, tiilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi,
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Riviaitta on satulakattoinen pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on neljä aittaa. Kaakkoispäädyssä oleva aitta on jalka-aitta. Sisäänkäynti aittoihin on sisäänvedetystä eduskäytävästä. Edustan seinän yläosaa (otsauloketta) kannattelevat nelikulmaiset pilarit.

Hirsiseinät ja laudoitetut eduskäytävän seinät sekä päätykolmiot ovat punamullan punaisiksi maalatut. Hirsien salvospäiden suojana olevat lautakotelot, kulmalaudat ja ovien kehyslaudat on maalattu valkoisiksi. Riviaittaan on ilmeisesti yhdistelty useampia aittoja ja lisätty eduskäytävä. Ovet ovat uudempaa mallia.

Solalan päärakennuksen luoteispäätyä.

Päärakennus etelän suunnasta.

Päärakennuksen järven puoleista sivua koilliseen.

Riviaitan lounaissivu.

Aitan itänurkan jalkarakenne.

Riviaitan kaakkoispääty ja järven puoleinen sivu.

Asuinrakennuksen koillispuolella oleva talousrakennusliiteri /3/ koillisesta.

Entisen navetan /4/ osia lännen suunnasta.

Talli-navetan /5/ luoteispääty ja lounaissivua.

Traktoritali tmv /6/ lännen suunnasta.

Vilja-aitan koillispääty ja kaakoissivua.

7 Majoitusrakennus (entinen vilja-aitta?)

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili, tiilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, ullakko-päädyssä pystyponttilaudoitus
- sokkelimateriaali: kiviharkot

Entinen vilja-aitta on satulakattoinen pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on lautarakenteinen edusosa. Salvospäät ovat lautakoteloidut. Päädyssä 6-ruutuinen ikkuna, missä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Edusosassa on pieni 3-ruutuinen vaakaikkuna.

Ovet ovat ja toinen sisäänkäyntikatos ovat uudempaa mallia.

Rakennus /8/ vaja tms. luoteen suunnasta.

Rakennus /9/ on vanha hirsipäädyllinen rakennus, mikä on muutettu majoituskäyttöön, mahdollisesti siirretty.

Riihirakennus /13/ lännen suunnasta. Riihirakennuksessa on kaksi pitkänurkkaista hirsistä kuivausriihtä. Loivan satulakaton alla on molemmilla pitkällä sivuilla (koillis- ja lounaissivuilla) leveät kylkiäiset. Lounaissivulla riiheen liittyy lautarakenteinen siipiosa.

Riihi ja riihen viereiset rakennukset /12 ja 11/ kaakonn suunnasta nähtynä. Lato /12/ ja hirsirakennus /11/ mikä on jatkettu luoteispäädyssä majoitus/lomarakennukseksi.

Lato tulotien varrella, näky-
mä koilliseen.

Saunarakennus /15/ Solla-
lanlahden rannalla, kaakon
suunnasta. Vastarannalla
näky Taustila.

Solala ilmakuvasa etelän
suunnasta internetsivulla
www.solaniemi.com

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Solalan tilan päärakennus ja maatilaan liittyvät perinteiset rakennukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

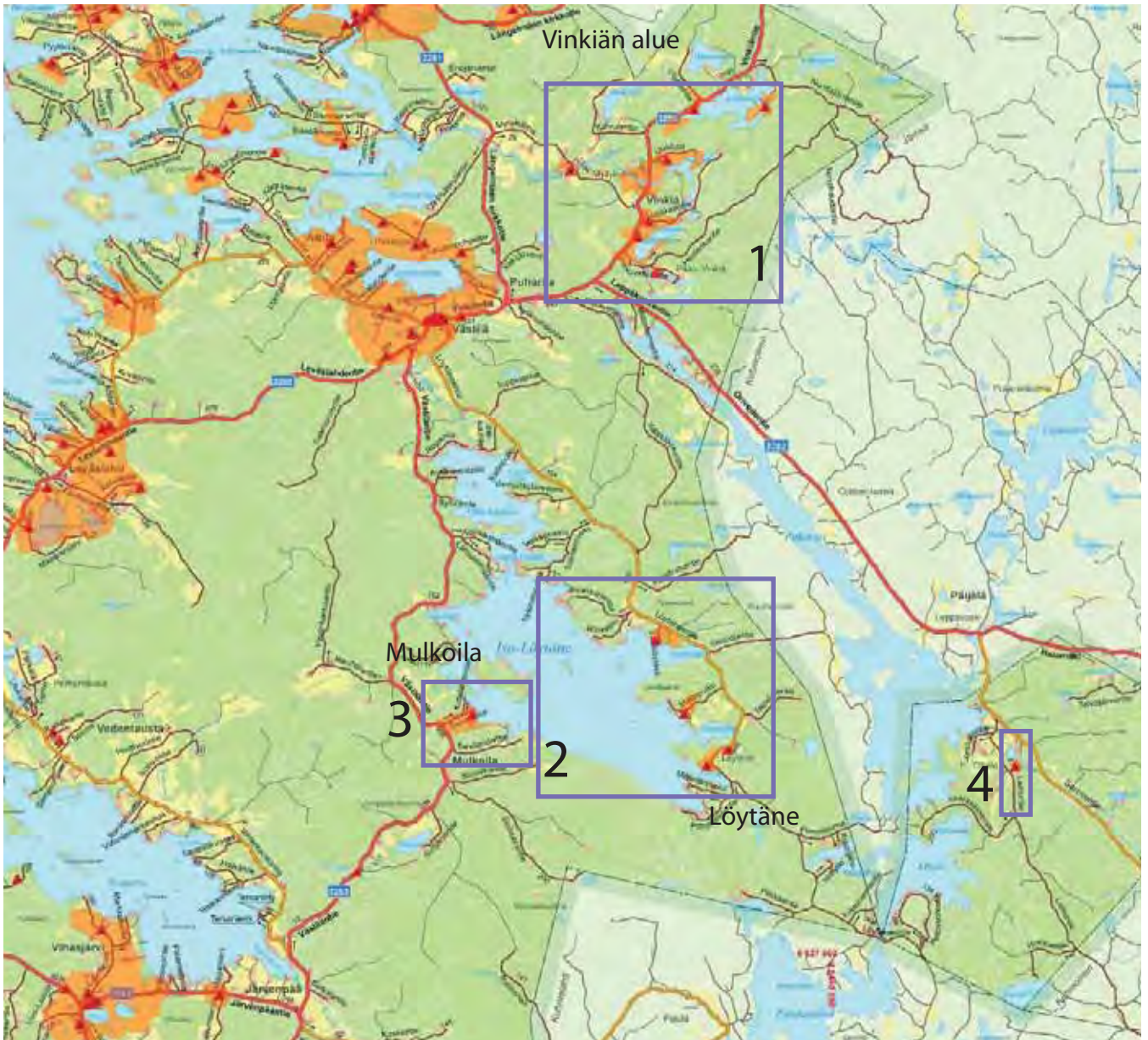
Tila sijaitsee Solalanlahden rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla.

Toimenpidesuosituks

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010

Kartalla 1:100 000, on esitetty seuraavilla sivuilla olevien karttaotteiden, 1:20 000, sijainnit Entisen Längelmäen eteläosassa Iso-Löytäneen järven alueella.

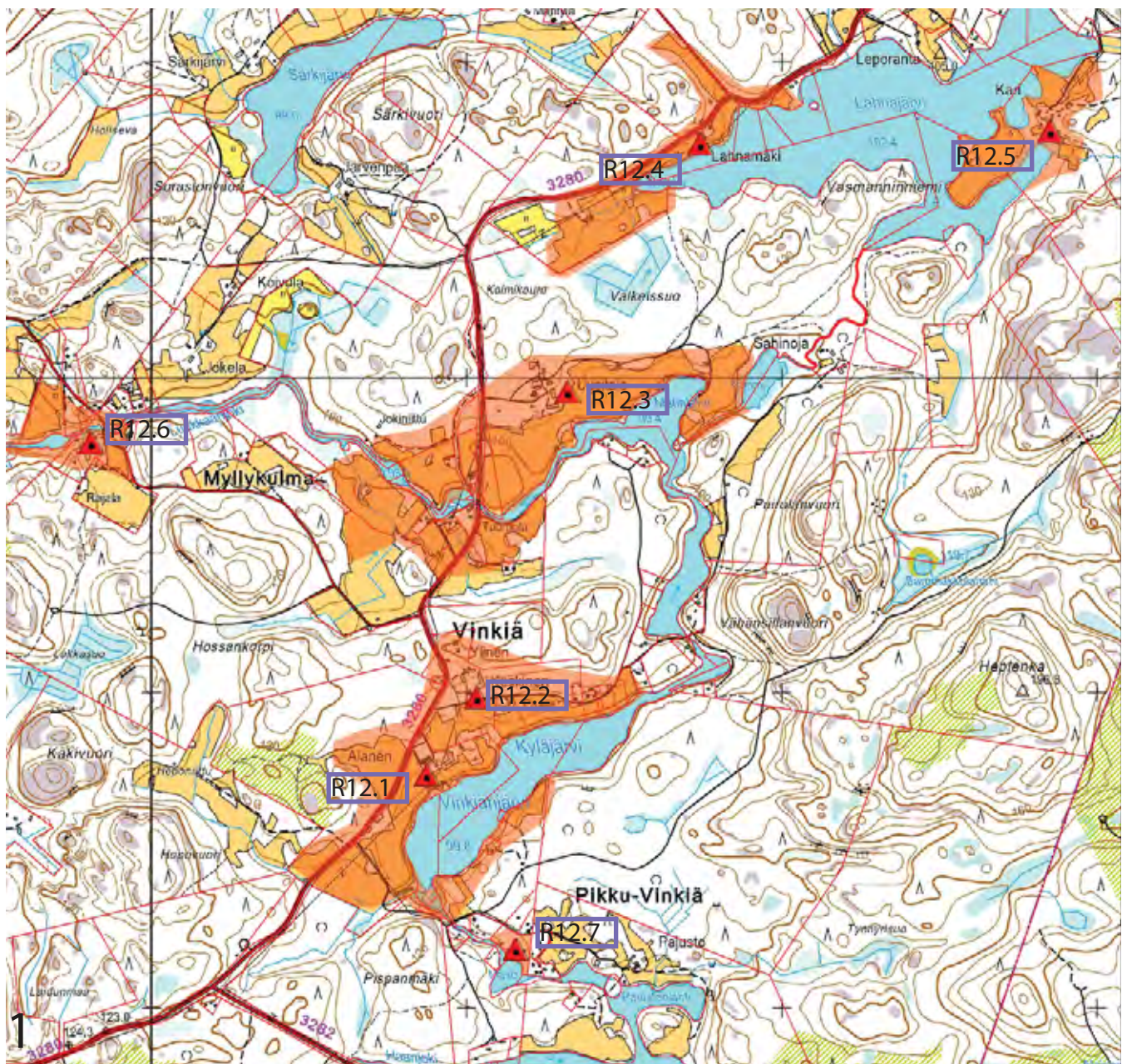
Vinkkiän alue, Iso-Löytäneen alue:

Vinkkiän alue on kapeiden järvien ja niitä yhdistävien pienten jokien aluetta, jossa viljelyaukeat ovat pieniä ja sijoittuvat järvein rannoille. Vinkkiän alue muodostuu kylistä: Vinkkiä Lahnajärvi-Vinkkiänjärvi (Kyläjärvi)-seudulla, Myllykulma Luukkaanjoen varrella ja Pikku-Vinkkiä Maso- ja Pajustenlahden alueella.

Iso-Löytäneen Löytäneen kylän ranta-alueet ovat harvaan asuttua aluetta, jossa on vain muutamia viljelyaukeita. Järven eteläpäässä on vanha koulu Pohjolan tilan läheisyydessä. Vanha kylätontti on pohjoisempänä Vanhan kylän niemesä.

Iso-Löytäneen länsipuolella Mulkoilan kylässä on yksinäistalo Touna.

VINKIÄ, MYLLYKULMA, PIKKU-VINKIÄ

Rx.xx

Inventointiaineisto
2005/ Kristiina
Kokko, tarkistukset
2010, Arkinor Oy

ROYK-alueen inventoidut
kohteet:

Aluerajaus ROYK/
kuultuuriympäristö

VINKIÄ

- R12.1 Alanen
- R12.2 Keskinen
- R12.3 Uusitalo (Uusi-Ylinen)
- R12.4 Lahnamäki
- R12.5 Kari
- R12.6 Kynnyskoski
- R12.7 Myllykoski I

LÖYTÄNE

ROYK-alueen inventoidut kohteet:

- LÖYTÄNE**
 R12.8 Ryttylä
 R12.9 Pohjola
 R12.10 Läpikäytävä
 R12.11 Raiskio
 R12.12 Vähähaka (Löytäneen koulu)

MULKOILA

- MULKOILA**
 R12.13 Touna

Ote pitäjänkartasta vuodelta 1933.

Vinkiän kylä

Vinkiän kylän talot ovat maarekisterissä numeroitu 1 Alanen ja 2 Ylinen. Isojakokartta on vuodelta 1786. Jakokirja Ylisestä on vuodelta 1845. Isojaon täydentäminen tapahtui vuonna 1909 (vahvistettu 1910).

Alasen perintötalo jaettiin vuonna 1797 Keski- ja Alasen perintötaloiksi.

Ylisen perintötalo jaettiin vuonna 1846 Iso-Ylisen ja Uusitalon perintötaloiksi.

Teksti: Kristiina Kokko

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjalliset, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

Etualalla Vinkiäntie ylittää Luukkaanjoen. Näkymälänsilounaan suunnasta Kuvan vasemmassa ylä laidassa näkyy Lahnajärvi. Vasemmassa laidassa Uusitalon tilakeskus pellon ja metsän rajalla. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Lötäneen kylä

Lötäneen kylän maat sijoittuvat pääosin Iso-Lötänejärven itäpuolelle ja Kivisalmen itäpuolelle, Pitkäveden Ottelejärven itäpuolelle.

Lötäneen kylän talot ovat maarekisterissä numeroitu: 1 Ottele, 2 Mulkola ja 3 Majamaa. Längelmäen seudun historia II:n mukaan Otteleen (aikaisemmin Ottelejärvi) talo halottiin vuonna 1757 kahteen osaan ja toinen edelleen vuonna 1803 kahteen osaan, Tuomola ja Heikkilä. (1)

Maarekisterin mukaan Lötäneen kylän perintötalo no 1, Ottele halottiin isojaon yhteydessä vuonna 1794 kahteen osaan, 1:1 ja 1:2. 1:1 halottiin vuonna 1803 osiin 1:3 Tuomala ja 1:4 Ottele. 1:2 lohkottiin vuonna 1922 osiin 1:7 Ryttylä ja 1:8 Mikkola. Ottele lohkottiin vuonna 1925 osiin 1:9 Heikkilä ja 1:10 Ottele (W. Rosenlew & Co A.B) (2)

Lötäneen kylän perintötalo no 2, Mulkola halottiin vuonna 1822 osiin 2:1 Mulkola ja 2:2 Lämpikäytävä. Mulkolasta lohkottiin tiloja vuonna 1926 kuten Raiskio. (2)

Lötäneen kylän perintötalo no 3, Majanmaa lohkottiin vuonna 1926 osiin 3:2 Pohjalahti I, 3:3 Syväjärvi ja 3:4 Majanmaa (Vilho Pohjolan perikunta). Majanmaa lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1929 osiin 3:5 Rasila, 3:6 Kivisalmi ja 3:7 (Katri Pohjola). (2)

Pohjolan tilan Pihapiiri sijaitsee Iso-Lötäneen rannalla. Taustalla näkyy Lötäneen koulu Ilmakuva 2007, Hannu Vallas (0798_2178)

Otteita 1930-luvun pitäjänkartasta.

Teksti Kriiinta Kokko

Lähteet:

- (1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954
- (2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

R12.1 Vinkiä

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Alanen	562-480-1-142	Vinkiäntie 1034, 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Eila Alanen		

karttaote 1:2 000

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (1990) on Vinkiän Alanen Längelmäen kohde 24. "Alasen tilan päärakennus on muutettu nykyiseen uusrenessanssiasuunsa vuonna 1911. Rakennuksen päässä on ruokakello koristeellisessa tapulissaan." Valintaperusteet R, M (rakennushistorialliset perusteet, miljöökohde)

- 9 riihirakennus ja heinälato n. 200 m päärakennuksesta lounaaseen
10

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1800-luku, 1911	asuminen	asuminen
2	sivurakennus-työväen asuinrakennus	- 1900-luvun alku	asuminen, liiteri, autotalli	
3	navetta-tallirakennus	1914	karjasuoja, hevostalli	
4	riviaitta		vaateaitta, liha-aitta	
5	vilja-aitta	1887	viljan varastointi	
6	kalustovaja		kaluliiteri	
7	maakellari		säilytys	
8	sauna	1972		
9	riihirakennus		viljan kuivatus, pahnalato	
10	heinälato		heinäsuoja, maatalouskoneiden säilytys	

Alasen pää- ja sivurakennus etelä-kaakosta.

Kuvaus

Alasen tila sijaitsee Vinkiäntien lähellä, Vikiänjärven rannalla. Tilakeskusta ympäröivät pellot.

Pihapiirissä on päärakennus, joka on uusittu vuonna 1911. Kulmittain päärakennuksen kanssa on työläisten asuinrakennus. Päärakennuksen itäpuolella on navettarakennus, jossa on vanhempi hirsinen navetta ja kivirakenteinen navetta vuodelta 1914. Navetan pohjoispuolella on päärakennuksen suuntainen riviaitta. Riviaitan itä-koillispuolella on vilja-aitta ja sen lähistöllä kaluliiteri. Tulotien varrella on kivinen maakellari. Riihirakennus sijaitsee päärakennuksen lounaispuolella, noin 200 metrin päässä, Vinkiäntien varrella. Riiehen lähellä on lautarakenteinen heinälato.

Historia

Alasen perintötalo jaettiin 1797 Keskisen ja Alasen perintötaloiksi. Alasen tilasta lohkottiin vuokra-alueiden järjestelyissä vuonna 1929 Pajusto, Pajunen, Rantala, Kulmala, Nahkaniemi, Niemelä, Latonen ja Parviainen. Alasesta lohkottiin Koskela ja Järvelä vuonna 1932. (1)

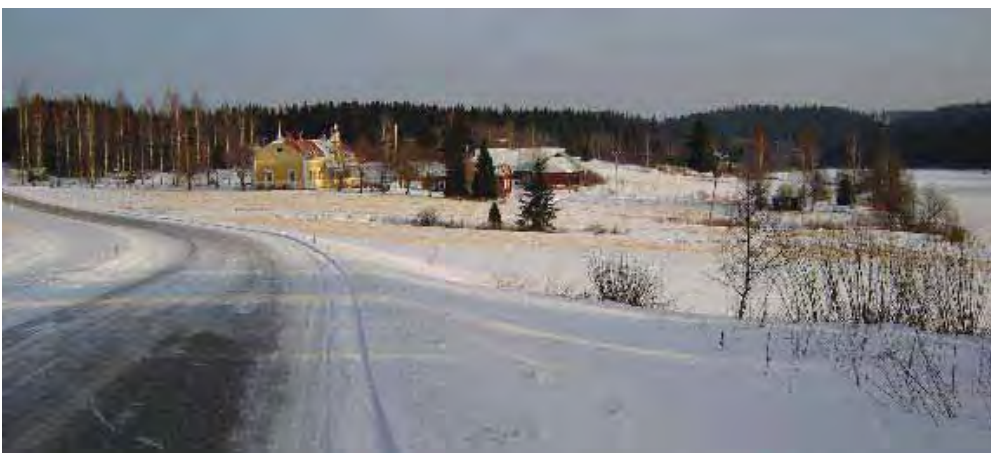
Vinkiän kylän Alasen talo on perustettu v. 1576. Alanen on ollut samalla suvulla vuodesta 1689 eli Yrjö Vilpunpojasta lähtien. 1500-luvun alkupuolella Vinkiän kylän ainoata taloa isännöi Mikko Olavinpoika Vinkiä 1543 - 1569. Hänen poikansa Martti Mikonpoika sai talon haltuunsa 1570, mutta kuuden vuoden kuluttua talo halottiin veljesten kesken, jolloin muodostuivat Alanen ja Ylinen. Alanen jäi Martti Mikonpojalle ja Ylisen sai Olavi Mikonpoika. Uudenkaupungin rauhahan (1721) jälkeen Alanen halottiin ja muodostuivat Alanen ja Keskinen. Alanen oli 1800-luvun lopulle saakka Kärjen rusthollin augmentti (1697 Pälkäneellä sijaitsevan Kärjen rusthollin augmentti) Alasen sai haltuunsa elossa olevista lapsista nuorin, tytär Hedvig Eliaksentytär s. 1779. Hän on mennyt naimisiin 1826 Ylisen talon pojan Simo Simonpojan s. 1794 kanssa. Simo Simonpoika siirtyy Alasen isännäksi 1826 ja seuraavana vuotena hän saa isältään myös Ylisen isännyyden. Alasen vanhin poika Anders Eliaanpoika joutuu perheineen setänsä luo Pajuston torppaan, missä asuu vuodet 1827 - 1832. Juho Elias Antinpoika (s. 1830) osti vuonna 1866 täditään Hedvig Eliaantytärtä Vinkiän Alasen talon, joka oli hänen isänsä Antti Eliaanpojan syntymäkotona. Juho Elias ostaa sisareltaan talon puolikkaan 1879. (2)

Omistaja vuodesta 1878 taloustirehtööri Otto Alanen, jonka suvulla se on ollut 56 vuotta. Erotettu 17 torppaa ja 3 palstatilaa, yhteensä n. 210 ha. Rakennukset viljelysten reunassa, kylätien varrella, Vinkiän järven rannalla. Päärakennus (11 huonetta) puusta, uusittu v.1911. 32 lehmän navetta rakennettu kivistä v. 1914, uusittu v. 1921 ja 10 hevosen talli puusta, uusittu v.1924. Karjasuojissa on vesijohto (sähköpumppu). Sähkövalo ja -voima omasta sähkölaitoksesta, joka on myllyn ja sahalaitoksen yhteydessä. (3)

Alasen kuuluisa isäntä taloustirehtööri Otto Juhonpoika Alanen (1858 - 1937) oli mukana monissa yrityksissä: Uusi Höyrylaiva Oy:ssä, jonka toimitusjohtajana hän oli ainakin vuodet 1918 - 1920, paikkakunnan sähkölaitoksessa ja Vinkiän saha- ja myllylaitoksessa. Lisäksi hän oli pääosakas Vinkiän Tahko- ja kovasinhiomossa. (2)

Eila Alanen om. vuodesta 1955 Alanen RN:o 1/47 nimisen tilan Vinkiän kylässä. Päärak. on korjattu 1966. Kivirakent. karjarak. on valm. v. 1920. Lisäksi on 7 muuta tal.rak.- Tila on ollut vuodesta 1867 suvun hallussa.(4)

Tien vieressä oleva maakellarin lähellä oli Keskisen tilan rakennus, jossa asui vuokralaisia (mm. ompelija), toisessa päässä oli kauppa. Riviaitan päädyssä oli puuliiteri ja jäiden säilytyspaikka. Poikittain riviaittaan nähden, sen päärakennuksen puoleisessa päädyssä oli toinen riviaitta, jonka päädyssä oli maito huone. Navetan itäkulmalla oli ennen hirsinen sikala. Rannassa oli ennen suuri hirsinen savusauna, jossa oli suuri kivikiuas ja lavot. Vanhan saunan lähellä oli pariaitta. Riiehen maantien puoleisessa osassa oli ulokesiipi ja järven puolella pitkä siipiosa, pahnalato. Ennen Alasen tilalla oli toinenkin riihi, jossa oli myös hevoskierto. Tilajaossa vuonna 1937 riihi siirtyi Otto Alasen tyttärelle.(A)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Moniste: Keijo Syväniemi, Längelmäen Vinkiän Alasen talon historiaa, 1989.
 - (3) Suomen maatilat II-osa Hämeen lääni, 1931.
 - (4) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- Suulliset lähteet:
(A) Eila Alanen (s. 1926)

Alasen tila Vinkiäntien varrella, Vikiänjärven rannalla. Näkymä lounaan suunnasta (helmikuussa 2005).

Alasen päärakennus ja sivurakennus 1900-luvun alun valokuvassa. Päärakennuksessa oli järven puolella kaksi monikulmaista lasikuistia ja itäpäädyssä korkea ruokakello.

Luoteissivun kuisti ja paveke.

Pääty itä-koilliseen.

Asuinrakennus järven puolelta, kaakkois-eteläsivu.

Alasen pirtin takkauuni (itä-koillisen suunnasta).

Sivurakennus kaakon suunnasta.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, tiilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: pysty- ja vaakasuuntainen ponttilautavuoraus, maalattu keltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivi, saumattu

Alasen päärakennus on poikkipäädyllinen lautavuorattu hirsirakennus, joka on uusittu vuonna 1911. Järven puoleisella sivulla on pitkä lasikuisti moniruutuisine ikkunoineen. Lasikuistissa on päädyistä taitteinen pulpettikatto, missä on pienet poikkipäädyt sisäänkäyntien kohdilla. Luoteissivulla on lasikuisti ja sen päällä avoparveke. Lasikuistien kohtaa on korostettu poikkipäädyillä. Koillispuolella on uusittu umpikuisti.

Satulakaton harjapäädyt ovat aumatut, kuten myös molempien pitkien lappeiden keskivaiheilla olevien poikkipäätyjen päädyt. Päätyräystäissä on puuleikatut päätykoristeet. Vesikaton aumattujen päätyjen päällä ovat harjakoristeet, kattoratsastajat. Katon harjalla on ruokakellokatos, jossa on neljä kannatinpilariä ja taitteinen pyramidikatto.

Pääkerroksen ikkunat ovat 6-ruutuiset, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Poikkipäädyissä on moniruutuiset ikkuna, jonka keskellä on kolmikulmainen ylöspäin kapeneva ikkuna. Ullakkopäädyssä on moniruutuinen (3 x 6) vaakaikkuna.

Pääkerroksen ikkunoiden vuorilauoissa on jugend-vaikutteita. Päälyslauta on kaareva, sivulaudat yläosasta kapenevat, otsikossa syvennyskoristelu. Sivulaudat jatkuvat vaakalistan alapuolelle.

Seinien vuorilauoituksen jaottelussa on uusrenessanssin tyylipiirteitä. Ala- ja yläosassa on pystysuuntainen ponttilauoitus, keskellä vaakalauoitus. Ullakon osalla on vaakalistan erottama pystylauoitus. Ullakko- ja poikkipäädyissä on vino-ponttilauoitus.

2 Sivurakennus-työläisten asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: huopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen, ullakkopäädyissä pystylauoitus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

Työläisten asuinrakennus nk. Alamasseli on satulakattoinen vuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jonka lounaissivulla on satulakattoinen avokuisti. Luoteispäädyssä on lautarakenteinen liiteri, aiemmin myös autotalli. Suurin osa ikkunoista on 6-ruutuisia, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Kaakkoispäädyssä ja koillisivun yksiruutuiset puitteet eivät ole alkupe- räiset.

3 Navetta-tallirakennus

- runkomateriaali: lohkokivi ja hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, vaakalaudoitus, punamullan punainen, lohkokivi, saumattu
- sokkelimateriaali: lohkokivi

Päärakennuksen itäpuolella on navettarakennus, jossa on päärakennuksen suuntainen vanhempi hirsinen navetta ja siihen kohtisuoraan liitetty kivirakenteinen navetta vuodelta 1914. Kivinavetan ja hirsinavetan kulmassa on katettu lantala, ns. ruuma.

Hirsinavetassa on vaakasuuntaiset (6 x 2 ruutuiset) ikkunat. Rakennuksen hirsiosa on maalattu punamullalla, yläosassa vaakavuoraus, alaosa hirsipintainen. Vesikatto on aumattu päätyjen kohdilla, auman ja satulakaton liitoskohdassa kolmiokkunat. Aaltopeltikate.

Navetta luoteen suunnasta (kuva on yhdistetty kahdesta kuvasta).

Hirsinavetta lounaan suunnasta.

4 Riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty-laudoitus, itäpäädyssä vaakalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitta on satulakattoinen pääosin vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus.

Riviaitassa on kolme hirsirakenteista aittaa, joista kaksi on kapeampi runkoista sekä itäpäädyssä lautarakenteinen osa ja sen jatkeena ulkokäymälä. Keskimmäisten aittojen kohdalla on eduskäytävä sisäänvedettynä satulakaton alla.

Riviaitta lounaan suunnasta.

5 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Vilja-aitta on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus noin vuodelta 1887. Hirsipäätyjen varassa ovat pyöreät kattovuoliaiset (12 kpl) ja harjahirsi.

Toiseen kerrokseen on kulkusilta itäpuolelta. Länsipäädyssä olevan oven yläpuolella on kuusiruutuinen ikkuna. Pienaovet ovat vaakalautavuorattuja. Vilja-aitta on punamultamaalattu ja siinä on aaltopeltikate.

Vilja-aitan kulmassa on luokinpainenpuu.

Vilja-aitan itäpääty.

Vilja-aitta lounaan suunnasta.

Vilja-aitan eteläpuolella on kaluliiteri, joka on lautarakenteinen ja siinä on useita pariovia. Rakennus on pystylautavuorattu (maalattu, punamulta) ja siinä on aaltopeltikate.

Vanha maakellari, perunakellari, sijaitsee kaluliiteristä rantaan päin.

Kalustovaja /6/ sijaitsee vilja-aitan kaakkoispuolella, kuvassa oikealla. Luoteen suunnasta.

Maakellari /7/ sijaitsee tulentien varrella, Vinkiäntien lähellä. Maakellari on kivinen, graniitista holvattu. Etelän suunnasta.

Pyöröhirsinen rantasauna on vuodelta 1973. Sauna /8/ Vinkiänjärven rannalla, itäkaakon suunnasta.

Hirsinen kuivausräikkö on kuvan vasemmassa laidassa puuston takana, riihirakennuksen /9/ koillispuolella.

Riihirakennuksen lounaispuolella oleva lautarakenteinen heinälato /10/ sijaitsee Vinkiäntien varrella. Lounaan suunnasta.

9 Riihirakennus

- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystylautoitus, punamullan punainen,
- sokkelimateriaali: lohkokivi, nurkkakivet

Riihirakennus sijaitsee päärakennuksen lounaispuolella, noin 200 metrin päässä, Vinkiäntien varrella. Riihen lounaispuolella on hirsinen kuivausräikkö ja sen jatkeena leveämpirunkoinen puimala. Kuivausräikkö on kaksikerroksinen, alakerrassa on jäänteet tiilisestä uunista, yläkertaan johtavat portaat puimalan puolelta viljankuivauskaappeja ei enää ole jäljellä. Puimala on yhtenäistä tilaa, jonka vesikattoa kannattavat keskellä olevat hirsipilarit ja siihen tukeutuvat hirsiset poikkipuut ja kattotuolit. Rakennuksen hirsiosa on maalattu punamullalla, lautarakenteisessa osassa pystylautavuoraus. Vesikatto on aumattu päätyjen kohdilla, auman ja satulakaton liitoskohdassa ovat kolmioikkunat.

Alanen ja Keskinen lounaan suunnasta vuoden 1959 ilmakuvassa (Keijo Kääriäinen, Lammi).

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Alasen tila sijaitsee Vinkiäntien lähellä, Vikiänjärven rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan pihapiiri näkyy kauas maisemassa rannan puoleisen peltoaukean päätteessä kun saavutetaan Västilän suunnasta. Tila on keskeinen osa Vinkiän kylän historiaa. Tilan päärakennus on säilynyt melko hyvin 1900-luvun alun asussaan ja pihapiirissä on perinteistä rakennuskantaa kuten vilja-aitta, riviaitta ja navetta.

Toimenpidesuosituksia

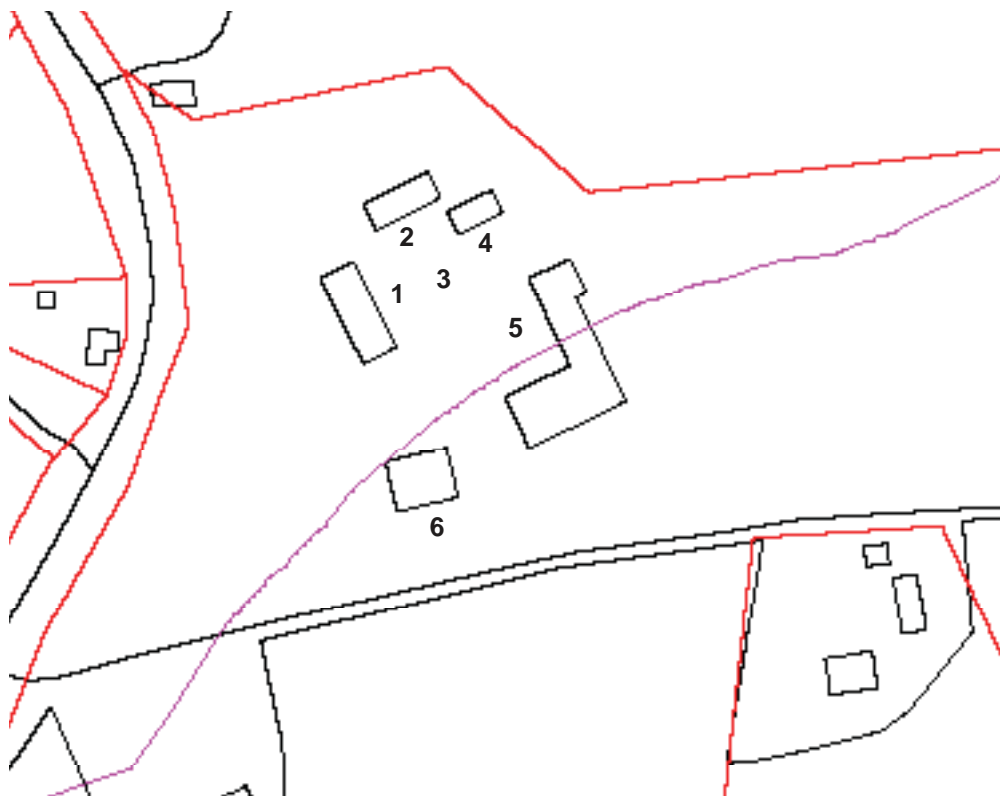
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat:
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
Syksy 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Keskinen	562-480-1-140	Vinkiäntie , 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Puolitaival, Anna-Liisa ja Eila		Luukkaantie 14

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1895-1896	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	riviaitta	n 1800-luvun loppu	varastointi	varastointi
3	maakellari			
4	liiteri	n 1900-luvun alku		
5	navettarakennus	1895, n 1900-luvun alku	karjasuoja, talousrakennus	
6	sauna	n 1900-luvun alku		
7	asuinrakennus	1975	asuminen	asuminen

Keskinen pihapiiriä navetan suunnasta, kaakosta.

Kuvaus

Keskinen tila sijaitsee Vinkiäntien ja Luukkaantien välisessä kulmauksessa, Vikiänjärven rannan tuntumassa. Tilakeskusta rajaavat etelässä pellot, pohjoisessa ja idässä metsät.

Pihapiirissä on päärakennus 1800-luvun lopulta. Kulmittain päärakennuksen kanssa on riviaita. Näiden kaakkoispuolella sijaitsee navettarakennus, jossa on kivirakenteinen navetta 1800-luvun lopulta ja myöhemmin rakennettu siipiosa. 1970-luvun asuinrakennus on eteläpuolella, hiukan kauempana pihapiiristä Luukkaantien varrella.

Historia

Alasen perintötalo jaettiin 1797 Keskisen ja Alasen perintötaloiksi. Keskisestä erotettiin palstatala Västilän Voima vuonna 1917. Keskisestä lohkottiin vuonna 1925 (jolloin omistajana Akseli Poukka) Kari, Wähäsilta, Pusanniemi, Männistö, Rajala, Hietala, Saarikko, Rajaniemi, Puolamäki ja Sahinoja. Keskisestä lohkottiin vuonna 1930 Mäkelä ja Kotimaa sekä vuonna 1932 Levonpelto. (1)

Omistajat vuodesta 1894 J. A. Poukka ja puolisonsa Olga Sofia (o.s. Venttola) vuodesta 1895. Ollut isännän suvulla n. 160 v. Aikaisempina isäntinä mainitaan kirjoissa: Elias Yrjönpoika (s. 1677, k. 1758); Elias Eliaanpoika (s. 1701, k. 1766); Matti Eliaanpoika (s.1721, k.1780); Matti Eliaanpoika, edellisen vävy (s. 1744, k. 1788); Antti Matinpoika (s. 1783, k. 1865); Johan Josef Antinpoika (s. 1810, k. 1866); Adolf Leander Juhonpoika Poukka (s. 1840, k. 1914).

Rakennukset viljelysten päässä, kylätien varrella, lähellä Vinkiän järveä. Päärakennus (8 huonetta) puusta vuodelta 1896, uusittu v. 1928. 21 lehmän navetta tehty kivistä v.1895; siinä on vesijohto (sähköpumppu) ja automaattiset juottolaitteet. Sähkövalo ja –voima Längelmäen Sähkö Oy:ltä. Katkaisusirkkeli, pärehöylä ja ”Vartian” viljankuivauslaite. (2)

Keskisen tilan entinen päärakennus. Rak.v.: 1895. Runko: hirsi, ulkoseinä: puu. Ent. omistaja: Niilo ja Kaarina (o.s. Poukka) Puolitaival. Omistaja: Puolitaival, Anna-Liisa ja Eila. (Pientalo) Rak.v.: 1975, peruskorj.v. 1999. Runko: puu, ulkoseinä: tiili. Tila on ollut 1500-luvulta lähtien saman suvun hallussa. Talon ovat rakentaneet Niilo ja Kaarina. Nykyään tilan pellot ovat vuokraviljelyssä. (3)

Päärakennuksen etelä-kaakkoispääty ja itä-koillissivua.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, ullakkopäädyissä pystylauditus, kuisteissa vaakalautavaous, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

Keskisen päärakennus on satulakattoinen, pääosin vuoramatton, lyhytnurkkainen hirsirakennus. Pihasivulla oli kaksi pulpettikattoista vaakaponttilautavuorattua umpikuistia.

Ikkunat ovat T-karmilliset. Ullakkopäädyt ovat pystyponttilaudoitettut ja niissä on vastaava ikkuna kuin pääkerroksessa. Kuisteissa on pariovet ja sivuseinillä moniruutuiset ikkunat. Molemmilla katonlapeella on kaksi pulpettikattoista lapeikkunaa, joissa on vaakasuuntainen 4-ruutuinen puite.

Ikkunan kehyslauditukset ovat koristeveistetyt, otsikko on korkea ja siinä rusetin muotoista kohokuviota ja sorvattuja nappuloita. Neliömäisiä pyramidimuotoisia koristekappaleita on sivukehyslaudoissa myös vaakaväliskarmin ja puitteiden alasarjan kohdilla. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Lähteet

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suomen maatilat II-osa Hämeen lääni, 1931.
- (3) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Päärakennus riviaitan suunnasta, koillisesta.

Vinkiäntien puoleisen, länsisivun ikkunoita.

2 Riviaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitta on satulakattoinen, vuoraamaton, hirsipäädyllinen pitkänurkkainen hirsirakennus. Riviaitassa on viisi aittaa, joista länsi-lounaispäädyssä olevat kolme on salvottu yhtenäiseksi. Itä-koillis-päädyssä oleva aitta on leveämpirunkoinen, kolmoisaitan ja sen välissä on lautarakenteinen aitta. Riviaitan eduskäytävä on leveä, edustan otsauloketta (4-5 hirsikertaa) kannattelevat nelikulmaiset pilarit. Edustan katonlapeella on poikkipääty kolmoisaitan keskivaiheilla.

Riviaittaan on ilmeisesti yhdistelty useampia aittoja ja lisätty eduskäytävä. Hirsiseinät ovat punamullan punaisiksi maalatut. Pilarit, kaiteiden ristikkäiset laudat ja ovien kehyslaudat ovat valkoisiksi maalatut. Pienaovet vaakalautavuoratut.

Riviaitan etelä-kaakkoissivu.

Riviaitta pääarakennuksen koilliskulmalta nähtynä.

Maakellari /3/ pihapiirin keskellä.

Lautarakenteinen liiteri /4/ on riviaitan itäkulman vieressä.

5 Navettarakennus
- runkomateriaali: kiviharkot,
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: kiviharkot,
- sokkelimateriaali:

Navetta on suorakaiteenmuotoinen satulakattoinen kivi-navetta. Luoteissivulla on täytemaapohjainen ajosilta navetan ylisille sekä sen kohdalla yläkerrassa pariovet ja katossa pulpettikattoinen poikkipääty. Kiviseinän päällä kiertää kahden hirsikeran kehä, jossa on lyhyet hammasnurkat.

Kivi-navettaan yhdistyy luoteeseen suuntautuva satulakattoinen puurakenteinen siipi, jonka päätteenä on poikittaissuuntainen talousrakennus. Siiven keskellä oleva osa on mahdollisesti hirsirakenteinen navetta.

Navettarakennus luoteen suunnasta (kuva on yhdistetty kahdesta kuvasta).

Kivi-navetan länsipääty luoteen suunnasta.

Sauna /6/ navetan eteläpuolella, etelän suunnasta.

Asuinrakennus /7/ kaakon suunnasta.

Keskisen päärakennuksen luoteispäädyn kohdalta näkymä riviaitan suuntaan.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Keskisen tila on Vikiänjärven rannan tuntumassa, maisemallisesti melko keskeisellä paikalla. Tila on osa Vinkiän kylän asutushistoriaa. Pihapiiri on puuston ympäröimä niin että päärakennus ei näy enää Vinkiäntielle. Pihapiirissä on säilynyt perinteistä rakennuskantaa, kuten päärakennus on 1800-luvun lopulta, riviaittaa ja kivirakenteinen navetta 1800-luvun lopulta.

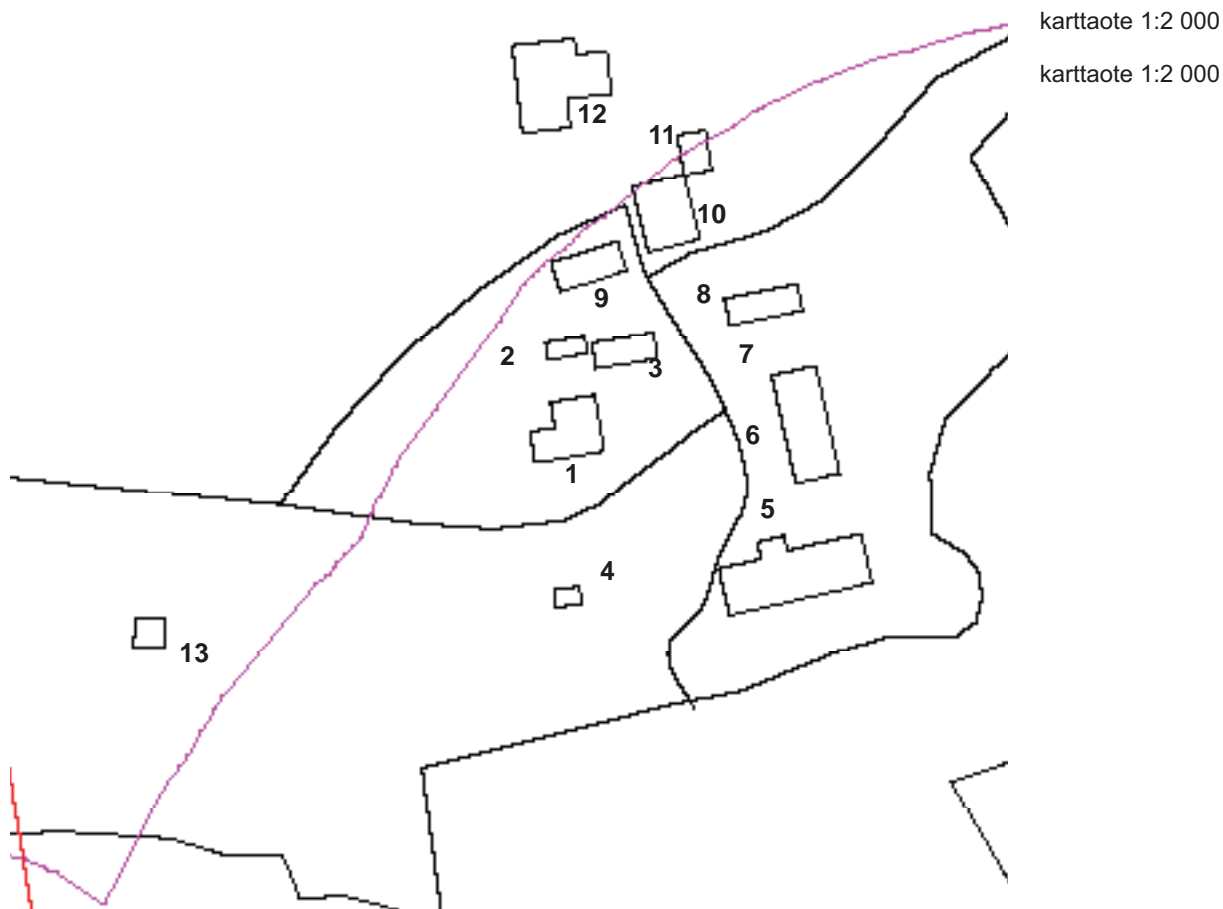
Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat:
2005, 2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Uusitalo (Uusi-Ylinen)	562-480-2-127	Vinkiäntie 907, 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Naapila, Jukka		

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1953-1954	asuminen	majoitus
2	riviaitta	n 1800-luku	aitta, vilja-aitta	
3	talousrakennus, autotalli-liiteri-lämpökeskus	1950-luku		
4	leikkimökki			
5	sikala	1975		
6	navetta	1916	karjasuoja, talli	
7	maakellari			
8	aittarakennus	n 1800-l loppupuoli	liha-aitta, aitta, ratasliiteri	
9	konekatos			
10	konehalli			
11	traktoritalli tms			
12	riihirakennus		viljan kuivaus	
13	paja		sepänpaja	

Kuvaus

Uusitalon tila sijaitsee Luukkanjoen rannalla, Vinkiäntien lähellä. Tilakeskusta ympäröivät eteläpuolella jokivarren pellot ja pohjoisessa metsäinen mäki.

Pihapiirissä on asuinrakennus ja kulmittain sen kanssa hirsinen navetta. Asuinrakennuksen pohjoispuolella on samansuuntainen kaksikerroksinen kolmoisaitta. Navetan pohjoispuolella on

hirsinen aitta-liiterirakennus. Talusrakennukset ovat kapeassa pitkänomaisessa muodostelmassa pihapiirin pohjoispuolella, päätteenä riihirakennus. Pihapiirin eteläpuolella on harkkorakenteinen sikala 1970-luvulta. Tulotien varrella on lautarakenteinen heinälato ja hirsinen paja.

Kuvan vasemmassa laidassa näkyy Uusitalon tilakeskus pellon ja metsän rajalla. Etualalla Luukkaanjoki. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Historia

Ylisen perintötalo jaettiin vuonna 1846 Iso-Ylisen ja Uusitalon perintötaloiksi. Uusitalosta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1926 Lahnamäki. Tuolloin Uusi-Ylisen eli Uustalon omisti Otto Wassman. Uusi-Ylisestä lohkottiin vuonna 1928 Leponiemi, Leporanta, Tampinniemi ja Juusela. Uusitalosta (ent. Uusi-Ylinen) halottiin vuonna 1937 Kolmikoura, Jokiranta, Kekkonen, Tuomola ja Jokiniitty sekä vuonna 1939 Puirola. (1)

Uusitalo om vsta 1938 Arvo H. Mattila s. 1908, vmo Saima J. o.s. Kultala s 1912. Lapset: Anni M. – 42 ja Liisa M. –44.. Tila sijaitsee Vinkiän kylässä 10 km kirkolta ja 10 km Länkipohjan asemalta Länkipohja-Västilä tien varrella. Vinkiänjoen rannalla sijaitseva hirsinen päärakennus vlt 1954 käsittää 7 huonetta, autotallin ja saunan. Talossa on kaikki mukavuudet. Hirsinen karjarakennus vlt 1916 sisältää tarvittavat eläinsuojat sekä v 1952 rakennetun tiilisen AIV-torinin. Erillisenä talusrakennus sekä heinä- ja varastosuojat. (isäntä kuuluu kunnanhallitukseen, kunnanvaltuustoon...Hän on toiminut useita vuosia Jämsän tuomiokunnan lautamiehenä ja Längelmäen Sähkö Oy:n toimitusjohtajana) (2)

Naappila, Seppo J. s. 1941 .. Lapset: Jukka S. J. s 68... Naappilat om. vuodesta 1972 Uusitalo nimisen tilan Vinkiän kylässä. v. 1953 valm. päärak. on uudist. v. 1962. Puurakent. karjarak. on valm. v. 1916. Lisäksi on 10 muuta tal.rak. (3)

Rak.v.: 1952, peruskorj.v.: 1980, lisärak.v.: 1980. Runko: puu, ulkoseinä: puu. Ent. omistaja: Arvo ja Saima (o.s. Kultala) Mattila. Omistaja: Naapila, Seppo s. 1941 maanviljelijä ja Anni o.s. Mattila s. 1942. Lapset: Jukka s. 1968. Muuta: Paikka on Annin syntymäkoti ja Seppo on Pälkäneeltä. Hän on muuttanut v. 1966 tähän asumaan avioliiton solmimisen jälkeen. Seppo ja Anni ovat olleet omistajina tilalla 30 vuoden ajan (4)

Päärakennus oli tien alapuolella, pääty nykyisen asuinrakennuksen suuntaan. Tilan vanha emäntä Wassmann jäi asumaan taloon kun Mattilat ostivat tilan vuonna 1939. Vanha päärakennus purettiin 1950-luvun alussa. Jatkoivat uudempaa asuinrakennusta. Luukkaanjoen rannassa oli ennen sauna, purettu 1940-1950-luvulla. (A)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
 - (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
 - (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- Suulliset lähteet:
(A) Seppo Naapila (s. 1941)

Asuinrakennus kaakon suunnasta.

Näkymä etelän suunnasta.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakalautavuoraus, vaalea
- sokkelimateriaali: betoni

Satulakattoisen, vaakalautavuoratun asuinrakennuksen eteläisivulla on 3-lappeinen umpikuisti ja ullakkokerroksen keskivaiheilla avoparvekkeen kohdalla pulpettikattoinen leveä poikkipääty. Pohjoisivulla on matalampi laajennusosa 1980-luvulta.

Lähteissä mainitaan, että asuinrakennus on hirsirunkoinen ja rakennettu 1950-luvun alussa. Itäpäädyn ikkuna, 9-ruutuinen 3-lehtinen ikkuna vaikuttaa olevan vanhempi, noin 1920-1930-luvulta.

Pääosa ikkunoista on uudempia yksiruutuisia, kapealla tuuletusikkunalla varustettuja.

2 Riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Riviaitta on pitkänurkkainen vuoraamaton kaksikerroksinen hirsiaitta, jossa on kolme aittaa. Aitan lyhyen otsan muodostaa korkea umpiluhdin tapainen kerros. Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi sekä kaksi kulmikasta vuoliaista alempana kattokannakkeiden tasosta.

Päätyaittojen jalustaosassa on veistämättömien hirsien päällä korotetut, yläosastaan levenevät kapeat palkit ja niiden varassa puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankut. Länsipuolisen aitan pienaovi on vuoraamaton, oven pieli-puut lovettu hirsiiin, oviaukon ylälaita veistetty kaarevaksi.

Aittarakennus on oletettavasti koottu kahdesta jalasaitasta, joiden väliin on tehty aitta ja kokonaisuutta on korotettu toisella kerroksella yhtenäiseksi hirsistä salvomalla.

Yksi aitta oli vilja-aittana (laareja ei ole enää). (A)

4 Navetta

- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti, pystypeiterimalaudoitus, ollut punamullan punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, aiv-tornissa sementtitiili
- sokkelimateriaali:

Navetta on pitkänurkkainen vuoraamaton hirsirakenne. Satulakatto on päädyistä aumattu ja harjapäädyissä on pieniruutuiset yläosastaan kapenevat ikkuna-aukot. Pihasisivulla on sementtitiilinen aiv-torni. Pohjoispäädyssä on matalampi pulpettikattoinen rankorakenteinen pystypeiterimavuorattu osa. Alkuperäisissä ikkunoissa 9- ja/tai 6-ruutuiset puiteet. Kehyslaudat päistään risteävät.

8 Aittarakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ystypeterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aittarakennus on eduskäytävällinen neliosainen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakenne. Itäpäädyssä on leveämpirunkoinen hirsinen liiteri. Satulakaton alle vedetty eduskäytävä on kolmen aitan kohdalla. Sen päällä olevaa hirsikehää kannattelee neljä kulmistaan veistettyä pilaria ja kaksi pilasteria kulmauksissa. Pilarien yläosissa on vinotuet. Pihasisivun katonlappeen keskellä on poikkipääty ja siinä 9-ruutuinen pieni ikkuna sekä päätykoristeena päätyräystäessä pystyrimakoristelu.

Länsipäädyssä olevan asuinhuoneen ikkuna on T-karmi-ikkuna, ullakkopäädyssä 9-ruutuinen. Liiterin ullakkopäädyssä on moniruutuinen, yläosastaan kapeneva kookas ikkuna. Vuorilaudat päistään risteävät. Nurkalla on luokinpaininpuu. Päätykolmioissa on pystyponttilaudoitus. Hirsien nurkkapäätyt ovat lautakoteloidut.

Aittarakennuksessa oli asuinhuone, liha-aitta, nukkuma-aitta ja ”ratasliiteri”. (A)

Aitta-sivurakennus pihan suunnasta, kaakosta nähtynä.

Riviaitan itäpääty rakennuksen /3/ takana.

Navetta koillisen suunnasta.

Navetan länsisivun ikkuna.

Aittarakennuksen itäpääty.

Aittarakennuksen länsipääty ja eteläsivua.

Talousrakennus, autotalli-liiteri-lämpökeskus /3/ koillisesta.

Leikkimökki /4/ koillisesta.

Kivistä holvatun maakellarin /7/ eteläpäätä.

Riihirakennus konekatoksen /9/ ja konehallin /10/ takana.

Heinälato tulotien varrella.

Paja /13/

Pajassa on jäljellä lohenpyrstösalvoksinen ahjon pohja ja palkeiden rakenteita.

13 Paja

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Entinen paja on pieni satulakattoinen pitkänurkkainen vuoramatton hirsirakennus.

Itäisivulla on pariovi ja eteläpäädyssä 4-ruutuinen ikkuna.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Uusitalon tila sijaitsee maisemallisesti keskeisellä paikalla Luukkanjoen rannalla, Vinkiantien lähellä.

Tila on osa Vinkiän kylän historiaa.

Pihapiirissä on 1950-luvun asuinrakennus, hirsinen navetta 1900-luvun alusta, kaksikerroksinen kolmoisaitta n. 1800-luvulta ja navetan pohjoispuolella on hirsinen aitta-liiterirakennus n. 1800-luvun lopulta sekä riihirakennus ja paja kauempana pihapiiristä. Vanha perinteinen rakennuskanta ja uudemmat talousrakennukset ovat muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

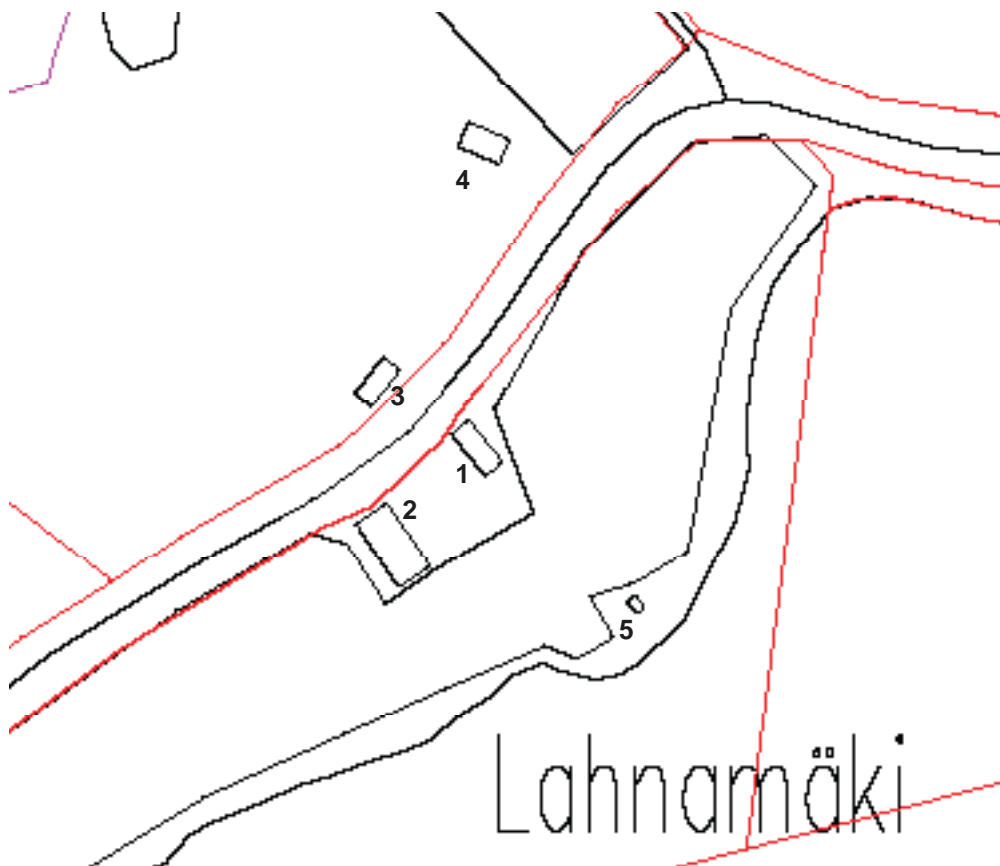
Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
Syksy2010

R12.4 Vinkkiä

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Lahnamäki	562-480-2-129	Vinkiäntie 772, 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Eilamajja Lindström-Aaltonen		Soukanlahdenkatu 13 A, 33100 Tampere

karttaote 1:2 000

Lahnajärvi

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1928-1929	asuminen	asuminen
2	navettarakennus	1955	karjasuoja, talli, sauna, AIV-torni	
3	pariaitta-liiteri	siirretty 1950-luku	aitta, liiteri	
4	riihi	1919	viljan kuivaus	
5	sauna	1940-luku	rantasauna	

Lahnamäki Lahnajärven rannalla, Vinkiäntien varrella. Näkymä lounaasta. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Kuvaus

Lahnamäen tila sijaitsee Vinkiäntien varrella Lahnajärven rannalla. Vinkiäntie kulkee käytännössä tilan ja pihapiirin lävitse. Tilalla on asuinrakennus 1920-luvulta, aitta-liiteri, tiilinen navetta, riihi ja rantasauna.

Historia

Lahnamäki lohkottiin Uusitalosta vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1926. (1)

Om. vuodesta 1932 Matti V. Lindström. Edellinen omistaja oli Juho K. Lindström. Taluskeskus sijaitsee Vinkiän kylässä, Länkipohja-Vinkiä tien varrella, 100 m:n päässä Lahnajärven rannasta, viljelysten keskellä. Längelmäen kirkolle on matkaa 12 km. Pihapiirissä on kotipuutarha. Päärakennus valmistui vuonna 1928 ja käsittää kolme asuinhuonetta. Navetan, tallin, karjakeittiön, maitohuoneen, saunan, AIV-tornin ja rehuparven sisältävä tiilinen karjarakennus on peräisin vuodelta 1955. Erillisinä sijaitsevat 2 aittaa ja puimala. Kantatila on Uusi-Ylinen. (2)

Lindström Matti V. s. 1901 .. Pso Saima E. o.s. Mäkelä. Lapsi: Eila M. Aaltonen o.s. Lindström. Isäntäväki om. vuodesta 1947 Lahnamäki RN:o 2/35 nimisen tilan Vinkiän kylässä. Päärak. on valm. v. 1906 ja uudist. v. 1929. Tiili- ja puurakent. karjarak. on valm. v. 1955. Lisäksi on 6 muuta tal.rak.(3)

Rak.v.: 1928. Runko: hirsi, ulkoseinä: puu. Ent. omistaja: Elsa Lindström. Omistaja: Lindström-Aaltonen, Eilamajja s. 1948 ja Aaltonen, Asko s. 1947. Muuta: Paikka on Eilamajjan lapsuudenkoti ja Asko on Längelmäen Talviaisista .. Nykyiset omistajat ovat ostaneet tilan vuoden 2001 aikana Elsa Lindströmin kuoltua. (4)

Lahnamäki oli Uusitalon (Uusi-Ylinen) torppa. Torppari Juho Kustaa Lindström ja vaimonsa Maria asuivat ensin Hiukkaalla, sitten tulivat Lahnamäkeen vuonna 1906. Uusi-Ylisen omistaja Otto Vassman myi tilan torpparille vuonna 1926. Nykyisen navetan kohdalta purettiin hirsinavetta vuonna. Pihapiirissä oli vielä 1980-luvulla lautarakenteinen aitta, jonka päädyssä oli talli. Tien toisella puolella olevan aitan paikalla oli ennen liiterirakennus. Vinkiäntien toisella puolella oleva aitta on siirretty Alasen tilalta 1950-luvun alussa. Tilan omistajan äiti, Elsa Lindström (os. Mäkelä entinen Malander) oli karjakkona Alasella. (A)

Asuinrakennus /1/ suunnasta.

Aittarakennuksessa /6/ on kaksi hirsistä pitkänurkkaista aittaa ja niiden välissä kolmas aitta.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Suomen pienviljelijät II Hämeen lääni. Turun kirjapaino 1967.
 - (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973
 - (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- Suulliset lähteet
(A) Eilamajja Lindström-Aaltonen (s. 1948)

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Asuinrakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuorattu hirsirakennus, jossa on satulakattoinen umpikuisti pihasivulla, lounaan puolella.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Rakennuksen keskivaiheilla on yksi 9-ruutuinen ikkuna, ullakkopäädyissä 6-ruutuiset ikkunat. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Asuinrakennus on noin vuodelta 1928. Tietojen mukaan pirtinpääty, eteläpääty, on rakennettu myöhemmin. Pirtin ikkunat on vaihdettu, uuni on muurattu 1960-luvulla. Asuinrakennuksen kuistissa oli aiemmin pieniruutuiset ikkunat ja lautaovi. (A)

2 Pariaitta-liiteri

- runkomateriaali: hirsi, liiterissä rankorakenne
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimalauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Pariaitta on eduskäytävällinen, vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus. Lounaspäädyssä on pystypeiterimavuorattu rankorakenteinen liiteri. Aitan eduskäytävä on sisäänvedettynä satulakaton alla. Eduskäytävän kattoa kannattelevat pilarit, joiden väleissä ovat kaiteet ja pystypuiden väleissä ristikkäiset laudat. Aittojen pienaovet ovat vaakaponttilautavuoratut.

Aitta on siirretty Alasen tilalta 1950-luvun alussa. Aitan päätyyn tehtiin lautarakenteinen liiteri.(A)

Riihen /4/ luoteispääty. Riihi sijaitsee tien toisella puolella, asuinrakennuksesta pohjoiseen. Hirsiseen yksinäisriiheen liittyy lautarakenteinen edustila. Riihen seinässä on vuosiluku 1919.

Navettarakennus /3/ kaakon suunnasta.

Hirsinen sauna /5/ länsilounaan suunnasta.

Länkipohjaan päin kuljettaessa näkyy Lahnamäen tila ennen Vinkiäntien mutkaa. Tilan pihapiiri on maisemassa rannan puoleisen peltoaukean päätteenä. Tien toisella puolella kohoaa metsäinen rinne.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	taloushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Tila on osa Vinkiän kylän asutushistoriaa, torpparitala.

Tila sijaitsee maiseman solmukohdassa Vinkiäntien varrella Lahnajärven rannalla.

Tilan rakennukset ovat säilyneet melko hyvin alkuperäisessä asussaan.

Toimenpidesuositukset

Tilalla olevaa vanhempaa rakennuskantaa olisi suotavaa ylläpitää ja vaalia perinteitä kunnioittaen sekä huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Kari	562-480-1-5	Nuottajärventie 53, 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Latomäki, Ahti		Eräpyhäntie 41, 35220 Eräjärvi

karttaote 1:2 000

Lahnajärvi

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (1990) on Karin tila, Vinkkiä Längelmäen kunnan lisäyskohde.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1900-luvun alku	asuminen	asuminen
2	aittarakennus	n 1900-luvun alku	aitat, liiteri	
3	navetta	1925	karjasuoja, sauna, ulkokäymälä	
4	vilja-aitta		viljan säilytys	
5	riihirakennus		viljan kuivaus	
6	lato		heinälato	

Karin tila Lahnajärven rannalla. Näkymä kaakosta. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Kuvaus

Karin tila sijaitsee Lahnajärven itäpuolisella rannalla kalliisella mäellä. Tilalla on asuinrakennus, riviaitta, navetta, vilja-aitta, riihi ja lato. Asuinrakennus sijaitsee pihan korkeimmalla kohdalla kalliolla. Riviaitta on asuinrakennuksen vieressä poikittain ja sen eteläpuolella. Navettarakennus on asuinrakennusta vastapäätä. Vilja-aitta on navetan koillispuolella ja riihirakennus on siitä kauemmas koilliseen. Lato sijaitsee pihapiirin eteläpuolella pienen pellon reunalla.

Historia

Karinenä (1842) oli Alasen torppa. (1)

Kari lohkottiin Keskisen tilasta vuonna 1925 (jolloin omistajana Akseli Poukka). Karin tila vapautui asutustilaluontoiseksi viljelystilaksi vuonna 1933. (2)

Lähteet

- (1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954.
- (2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

Kari, Elsa Maria. s. 1924.. Hän on om. vsta 1956 Kari RN:o 1/5 ja RN:o 2/71 nimiset tilat Vinkiän kylässä. Päärak. on rakennettu 1900-luvun alussa. Karjarak. on valm. v. 1925. Lisäksi on 6 muuta tal.rak. Tila on ollut suvun hallussa 5 sukupolven ajan. (3)

Ison torpan päärakennusta edustaa Vinkiän Karin tilan päärakennus. Huonejärjestys on Längelmäellä yleisen perustyyppin mukainen: toisessa päädyssä tilava pirtti, toisessa kaksi kama-ria, keskellä porstuan perällä. Se on parhaita vanhassa asussa säilyneitä asuinrakennuksia Längelmäellä. Päärakennuksen pitkä sivu näkyy kauniina järven yli maantielle. Vastaisuudessa olisikin pidettävä huoli siitä, että tien ja järven välinen puusto ei kasvaessaan pilaa näkymää. (Pentti Andstenin kirjoitus Längelmäen vanhasta rakennuskannasta, Kotiseutu-lehti, 1971. Hä-mäläis-Osakunnan kotiseuduntutkimusretkellä kesällä 1969.)

Asuinrakennuksen pihasivu itään.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmio pystypeite- rimoitettu
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Asuinrakennus on satulakattoinen pitkänurkkainen vuoraama-
ton hirsirakennus. Itäisivulla on satulakattoinen avokuisti.

Eteläpäädyssä on rakennusrungon levyinen pirtti ja sen taka-
nurkassa iso takkauuni, millä on hirsikannakkeet (hirsiperus-
tus) alapohjassa sekä liuskekivistä muurattu hormi. Ikkunat
ovat kuusiruutuiset, 2-lehtiset, puitteessa on kolme ruutua.
Yksi 9-ruutuinen ikkuna on järven puolella länsisivulla. Ra-
kennuksessa on oletettavasti ollut läpi rakennusrungon oleva
porstua. Avokuisti on oletettavasti rakennettu myöhemmin.

Asuinrakennuksen eteläpääty ja länsisivua.

2 Riviaitta
- runkomateriaali: hirsi, liiterissä rankorakenne
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimalauditus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Pariaitta on eduskäytävällinen, vuoraamaton pitkänurkkainen
hirsirakennus, jonka itäpäädyssä on pystypeiterimavuorattu
rankorakenteinen liiteri. Aitan eduskäytävä on sisäänvedetty-
nä satulakaton alla. Eduskäytävän kattoa kannattelevat pilarit,
joiden väleissä ovat kaiteet ja pystypuiden väleissä ristikkäiset
laudat. Aittojen pieniaovent ovat vaakaponttilautavuoratut.

Aitan eduskäytävä länsipää-
dyn suuntaan.

Aittarakennus etelän suun-
nasta.

3 Navetta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punertava
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty- lauditus
- sokkelimateriaali: lohkokivi

Navetta on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen
hirsirakennus. Eteläpäätyyn liittyy lautarakenteinen rehulato
tai vastaava. Koilliskulmalla on pulpettikattoinen ulkokäymälä.
Navetan kivisokkeli ulottuu n. 80 cm maanpinnan yläpuolelle,
jonka päällä on runko veistetyistä hirsistä. Ikkuna-aukot ovat
vaakasuuntaiset, niissä 3- (tai 6-)ruutuiset puitteet. Vuorilau-
dat päistään risteävät.

Navetan pohjoispääty.

Navetan länsisivu.

Aitan länsi-luoteispääty.

4 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Vilja-aitta on satulakattoinen, pitkänurkkainen, sivuposkellinen, otsallinen pitkänurkkainen hirsiaitta. Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 6 kpl ja harjahirsi. Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiiin. Päätyseinällä on luokinpaininpuu.

Aitta saattaa olla siirretty, jalkarakenteesta puuttuneen alaosa.

Riihi pohjoisen suunnasta.

Riiheen liittyvä lato luoteesta.

5 Riihirakennus

- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystyaukkoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Satulakattoinen riihi on katettu aaltopellillä ja se on pääosin vuoraamaton. Hirsinen riihi on pitkänurkkainen. Hirret ovat numeroitu, ilmeisesti siirretty. Rakennuksen pohjoispäässä on pulpettikattoinen lautarakenteinen kylkiäinen ja etelä päässä matalampi satulakattoinen hirsirakenteinen olki- tai ruumenlato.

Riihen uuni.

Lato /6/ on satulakattoinen pyörähirsinen heinälato. Näkymä riviaitan päädystä, luoteesta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Karin tila sijaitsee Lahnajärven itäpuolisella rannalla kallioisella mäellä maisemallisesti keskeisellä paikalla (vaikkakin pihapiirin järvenpuoleinen ympäristö on kasvanut puustoiseksi).

Tila on torpparitila, jonka hirsiset rakennukset, kuten asuinrakennus, riviaitta, navetta, vilja-aitta, riihi ja lato ovat säilyneet suhteellisen alkuperäisessä asussaan.

Toimenpidesuosituks

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Kynnyskoski	562-480-4-	Myllykulma , 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000

Luukkaanjoki

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	myllyrakennus	1906-1928	mylly, voimalaitos, (saha)	ei käytössä

Kynnyskoski Myllykulman sillalta, näkymä länteen päin. Luukkaanjoen suuntaan.

Kuvaus

Kynnyskosken mylly sijaitsee Vinkianjärvestä Längelmäveden Huhkaimenselälle laskevan Luukkaanjoen varrella, sen eteläpuolella. Kynnyskosken jälkeen joki on nimeltään Pääskylänjoki. Myllykulmantie ylittää joen myllyrakennuksen itäpuolelta, noin 40 metrin etäisyydellä, teräspalkkisilltaa pitkin.

Myllyrakennuksen ympäristössä on jäänteitä saharakennuksesta ja muista myllyn toimintaan liittyneistä rakenteista. Maasto on raivaamaton ja puusto on vallannut näkyviä.

Historia

Myllypaikka kuului Vinkiän kylän Alasen tilaan.

Otto Alanen oli saanut toukokuussa 1905 lääninhallitukselta luvan rakentaa myllyn, sahan ja kovasiinhiomon Luukkaanjoen Kynnyskoskeen. Myllyn rakentaminen tapahtui heti luvan saannin jälkeen ja sen toiminta alkoi vuonna 1906, jolloin mylläriksi tuli Juho Sandholm. Sandholm jatkoi sitten vuoteen 1911, jonka jälkeen mylläreinä toimivat ainakin Aku Pajunen ja Otto Mäkelä. Myllyssä oli kolme kiviparia vuonna 1918, sen toiminta jatkui vuoden 1928 saneerauksen jälkeenkin aina vuoteen 1937 samalla nimellä. (1)

Kynnyskosken saha rakennettiin vuonna 1911. Lupa tosin oli saatu samassa yhteydessä kuin myllyn perustamiseenkin eli 15.5.1905. Sahassa oli raami, sirkkeli ja höyläkone. Se oli rakennettu kiinni myllyrakennukseen, sen eteläpuolelle. Käyttövoimana oli vesiturbiini. (1)

Vuonna 1927 laadittiin herrastuomari Otto Alanen sahan, myllyn ja voimalaitoksen piirustukset Kynnyskoskeen rakennettavaa vesilaitosta varten. Jo seuraavana vuonna laitos aloittikin toimintansa. Sähköä syötettiin paitsi Vinkiän Alasen, myös laitoksen omiin rakennuksiin ja lähistöllä oleviin naapureihin. (1)

Otto Alasen perikunta vuokrasi Kynnyskosken myllyn ja voimalaitoksen vuosiksi 1942 – 1947 Västilästä olevalle Niilo Jaakkolalle. Mylläreinä tänä aikana toimivat Otto Mäkelä ja Kustaa Leino. Myllyn toiminta päättyi edellä kerrotun vuokrasopimuksen päätyttyä. Sahan hoitajana toimi 1942 – 1947 Jalmari Nieminen Pääskylästä. Sahan toiminta jatkui vuoteen 1947. Voimalaitos jatkoi toimintaa vielä vuoteen 1949 jolloin sen toiminta päättyi. (1)

Kynnyskosken (Alasen) mylly, saha ja voimalaitos myytiin 1950-luvulla tamperelaiselle Lauri Halttuselle, jonka ajatuksena oli rakentaa koskeen tulitikkutehdas. Vaikka Halttunen hankki koneita ja laitteita tulitikkutehdastaan varten, hänen poismenonsa keskeytti suunnitelmat. (1)

Alasen tilasta mainittiin: ”Sähkövalo ja –voima omasta sähkölaitoksesta, joka on myllyn ja sahalaitoksen yhteydessä. Myllyssä on 3 kiviparia ja sahassa raamin lisäksi sirkkeli ja höyläkone”. (2)

Myllyrakennusjoen vastarannalta pohjoisen suunnasta.

Myllyrakennuksen itäseinää.

1 Myllyrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty- laudoitus, ollut punamullan punainen
- sokkelimateriaali: kivilohkareet, betoni

Myllyrakennus on pitkänurkkainen vuoraamaton hirsirakennus. Satulakatto jatkuu itäpuolella, samaa hirsirunkoa olevan, matalamman rakennusrunkoa kapeamman osan päälle. Itäseinä on koottu hirrenpätivistä ja vahvistettu ulkopuolisilla pystytuilla.

Pohjois- ja länsisivulla on ikkuna-aukoissa kaksi päällekkäistä vaakasuuntaista 8-ruutuista ikkunaa. Molemmissa ullakopäädyssä on vastaavanlaiset ikkunat ja niiden päällä vielä moniruutuinen, yläosastaan kolmion kärjeksi kapeneva ikkuna. Vuorilaudat ovat päistään risteävät. Päätykolmioissa on pystypeiterimalaudoitus.

Myllyn itäpuolella Pääskylänjoen rannalla maastossa olevia myllynkiviä.

Lähteet:

(1) Timo Jaakkola: Eteläinen Längelmäki, Jyväskylä 1996.

(2) Suomen maatilat II-osa Hämeen lääni, 1931

Myllyrakennuksen lounaispuolella olevan uunin jäänteet.

Myllyrakennus lounaan suunnasta. Sahan jäänteitä eteläpuolella.

Kynnyskoski idän suuntaan, taustalla Myllykulman silta. Myllyrakennus jää kuvan oikean laidan ulkopuolelle.

Myllyrakennus länsi-lounaan suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	taloushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Kynnyskosken mylly sijaitsee Vinkijärvestä Längelmäveden Huhkaimenselälle laskevan Kynnyskosken mylly sijaitsee vanhalla myllypaikalla, Vinkijärvestä Längelmäveden Huhkaimenselälle laskevan Luukkaanjoen eteläpuolella, Myllykulmantien läheisyydessä maisemallisesti keskeisellä paikalla.

1900-luvun alkupuolelta peräisin oleva hirsinen myllyrakennus on säilynyt hahmoltaan havaittavana. Myllyrakennuksen ympäristössä on jäänteitä saharakennuksesta ja muista myllyn toimintaan liittyneistä rakenteista.

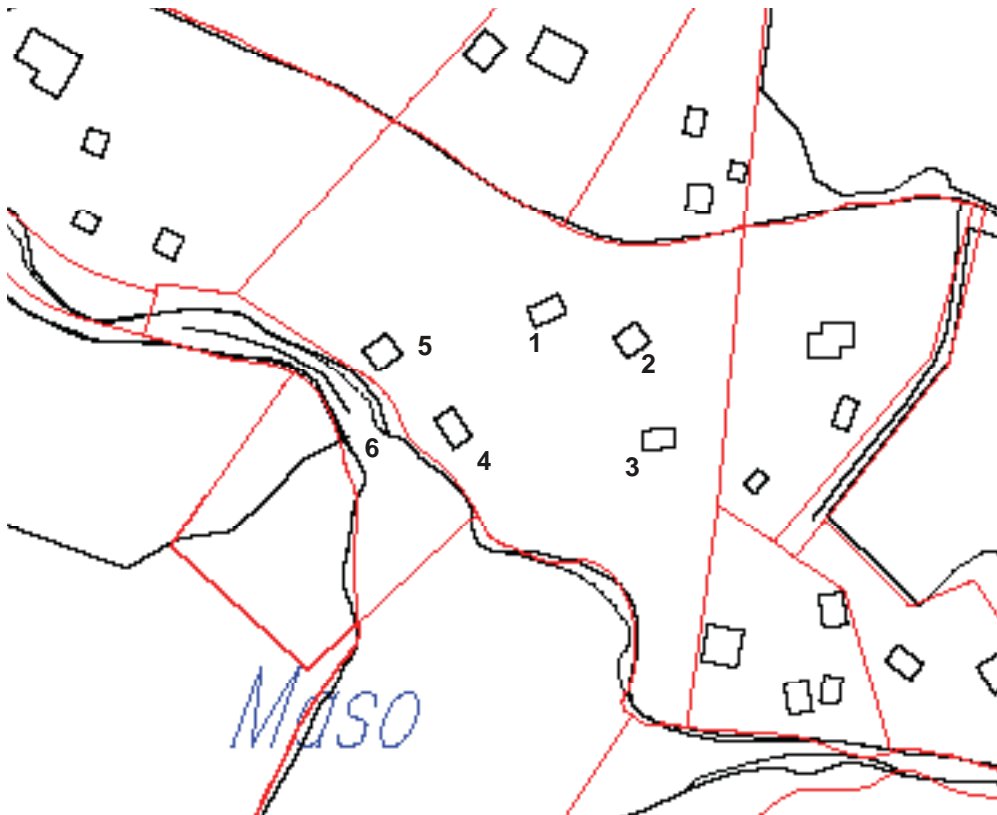
Toimenpidesuosituks

Alueen rakenteita ja rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004, 2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Myllykoski I	562-480-1-96	Pikkuvinkiantie, 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Ekström		

karttaote 1:2 000

Haanjoki

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1920-luku	sähkölaitoksen hoitajan asunto	vapaa-ajan asuminen
2				
3	talousrakennus		navetta, ulko-käymälä	
4	sauna	n. 1960-luku	ranta-sauna	
5	rakennus	n. 1900-l alkupuoli	mylly?	"saunatupa"
6	pato- ja siltarakenteita			

Pato kaakon suunnasta.

Silta rakenteita luoteen suunnasta.

Kuvaus

Myllykosken voimalaitos sijaitsi Pitkävvedestä Vinkijärveen laskevan Haanjoen varrella, sen itäpuolella, nykyisen Pikkuvinkiantien varrella. Paikalla on sähkölaitoksen hoitajan asuinrakennus ja talousrakennuksia, kosken varrella hirsirakenteinen rakennus (jonka alkuperäinen käyttötarkoitus ei ole selvillä) sekä kosken ylittäviä silta- ja patorakennelmia. Myllyn ja sähkölaitoksen koneistosta on vain jäänteitä maastossa.

Historia

Kun vuoden 1786 Vinkiän kartassa on Haanjoessa merkitty Keskinen talon maalle mylly, näyttää se sijainneen Myllykosken rannalla. Vuodelta 1841 olevaista asiakirjoista käy edelleen selville, että vuonna 1841 oli toiminnassa oleva mylly heti Mason (Masolammen) alapuolella, siis Myllykoskessa.(1)

Eteläisen Längelmäen sähköistys alkoi 1920-luvun alkupuoliskolla. Längelmäen Sähkö Oy perustettiin vuonna 1923. Yhtiön tarkoitus oli perustaa sähkölaitos Wainionkoskeen ja Väli-
koskeen. Voimalaitos kuitenkin rakennettiin niiden välissä olevaan Myllykoskeen. Voimalaitos-
hankkeen perustajina olivat talolliset Akseli Poukka Vinkiältä, Juho Lahdenpohja Pääskylästä,
Aukusti Yrjölä Attilasta, Aukusti Jaakkola, T. Laurila ja Kustaa Tuomaala sekä kauppias Otto
Haapaniemi Västilästä. Vesilaitoksen rakentamiseksi Haanjoen Myllykoskeen teki anomuk-
sen Akseli Poukka. Kaupparekisteriin yhtiö ilmoitettiin kesäkuussa 1924. Voimalaitoksen eli
”sähkötehtaan”, kuten sitä paikkakunnalla kutsuttiin, rakennustyö alkoi vuoden 1923 puolella
ja valmistui vuonna 1924. Sähköverkon rakensi Osakeyhtiö Agros Helsingistä. Voima-aseman
hoitajana oli koko sen toiminta-ajan Aukusti Korpela. Längelmäen Sähkö Oy:n jakeluverkkoon
sisältyivät aluksi Vinkiä, Puharila, Pääskylä, Västila, Attila, Saviniemi, Rämäsalo, Piittala, Uu-
hiniemi, Kirjasniemi ja Hakosalmi. Yhteistyön Hämeen Sähkö Oy:n kanssa päästyä vauhtiin,
voimalaitos syötti virtaa myöskin valtakunnan verkkoon runsasvetisenä aikana. Tämä tapahtui
voimalaitoksen viimeisinä toimintavuosina 1950-luvun puolen välin paikkeilla. (1)

Lähteet:

(1) Timo Jaakkola: Eteläinen
Längelmäki, Jyväskylä 1996.

Suulliset lähteet:

(A) Ekström, tilan omistaja

Kosken varrella oleva raken-
nus /5/ padon suunnasta,
etelästä.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: palahuopakate, tumma
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, vaakaponttilaudoitus, päätykolmioissa pystylaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Asuinrakennus on torppa, joka on vedetty hevosilla paikalle.
(A)

Asuinrakennus on pohjakaavaltaan suorakaiteen muotoinen satulakattoinen rakennus, jossa on pihanpuoleisella katon lappeella ristipääty. Pitkänurkkainen hirsirakennus on muuten vuoraamaton, mutta länsipääty, eteispääty on lautavuorattu, oletettavasti rankorakenteinen.

Hirsirungon pitkät nurkkasalvokset ovat lautakoteloidut.

Ikkunat ovat pääosin 6-ruutuiset ja 2-lehtiset. Ullakko- ja poikkipäädyssä on neliruutuinen ikkuna. Vuorilautojen päät ovat ristikkäiset, päistään pyöristetyt. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Asuinrakennus etelän suunnasta.

Sauna /4/ kosken rannalla,
lounaissivu.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	taloushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Myllykosken voimalaitoksen paikka sijaitsee maisemallisesti keskeisellä paikalla Pitkävedestä Vinkiänjärveen laskevan Haanjoen itärannalla, Pikkuvinkiäntien varrella. Sähkölaitoksen ajoista kertoo sähkölaitoksen hoitajan asuinrakennus, joka on siirretty paikalle ilmeisesti 1920-luvulla sekä laitosten koneistojen jäänteet ja patorakennelmat sekä kosken varrella oleva hirsiraken-
nus (jonka alkuperäinen käyttötarkoitus ei ole selvillä).

Paikka on merkittävä historiallisena myllypaikkana ja eteläisen Längelmäen sähköistyksen alku-
aikojen kannalta.

Toimenpidesuosituks

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa. Alueen käyttö ja raken-
taminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Sähkögeneraattorin osia
Pikku-Vinkiäntien varrella.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
Syksy 2010

R12.8 Löytäne (Ottele)

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Ryttylä	562-464-1-106	Liehuntie , 17930 Päijälä
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Santanen Matti?		Espoo

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1800-luvun loppupuoli, 1930	asuminen	
2	sauna	n. 1900-l alku		
3	aitta-liiterirakennus	1800-luvun loppupuoli - 1930		
4	navetta-talousrakennus	n. 1930-	karjasuoja, ulkokäymälä	

Asuinrakennus etelän suunnasta.

Kuvaus

Ryttylä sijaitsee Ylä-Tarhun rannalla, itään laskevan kalliorinteen laella.

Pihapiirissä on vanha hirsinen asuinrakennus, vanha sauna, aitta-liiterirakennus ja entinen navetta-talousrakennus sekä jäänteet maakellarista.

Historia

Ryttylä lohkottiin vuonna 1922 Otteen/ Mikkolan tilasta. Tuolloin Ryttylän omistaja oli Severi Salminen. (1)

Ottele oli Löytäneen kylän maarekisteritalo numero yksi. Ottele oli halottu isojaon yhteydessä vuonna 1794 kahteen osaan, 1:1 ja 1:2. Näistä osista 1:1 halottiin vuonna 1803 osiin 1:3 Tuomala ja 1:4 Ottele. 1:2 lohkottiin vuonna 1922 osiin 1:7 Ryttylä ja 1:8 Mikkola. (1)

Moralaistupaa edustaa Otteleen Ryttylän (ent. Mikkolan torppa) päärakennus. Se on siirretty nykyiselle paikalleen viime vuosisadan [1800-luvun] lopussa. Päätykamari on siirretty talon jatkoksi n. 40 vuotta sitten [n. 1929]. (2)

Rak.v.: 1866, lisärak.v.: 1930-luvulla.(3)

Ent. omistaja: Sulo ja Helvi (o.s. Aronen) Santanen. Omistaja: Santanen, Matti. Ryttylä on ollut samalla suvulla alusta asti. Tällä hetkellä rakennus on vapaa-ajan käytössä.(3)

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjaluttele, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

(2) Pentti Andsten: Längelmäen vanhasta rakennuskannasta, Kotiseutu-lehti n. v. 1971.

(3) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, kuistissa ja päätykolmioissa pystypeiterimavuoraus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, laajennusosassa betoni

Asuinrakennus on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on satulakattoinen umpikuisti pihasivulla, idän puolella.

Pirtti on eteläpäädyssä. Pohjoisen kamaripäädyn runko lisätty n. 1930-luvulla.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, 2-lehtiset. Ullakkopäädyissä on 4-ruutuinen vinoneliöikkuna. Kuistissa on vaakapaneloidun oven yläpuolella 3-ruutuinen vaakaiikkuna, sivuseinillä pienet 6-ruutuiset ikkunat.

Asuinrakennuksen länsisivua lounaan suunnasta. Perällä oleva hirsiosa on n. 1930-luvun laajennus.

Asuinrakennuksen eteläpäädyn ikkuna.

2 Sauna (entinen savusauna?)
- runkomateriaali: hirsi, päätyeteisessä rankorakenne
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmiossa ja eteisessä pystylauditus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Entinen savusauna on pieni satulakattoinen pitkänurkkainen vuoraamaton hirsirakennus, jossa on itäpäädyssä lautarakenneinen päätyeteinen. Nurkkatyyppi on suoranurkka.

Eteläisivulla on eteisessä lautaovi ja löylyhuoneessa on 6-ruutuinen pieni ikkuna. Ikkunan kehyslaudituksen otsikko on ylälaidastaan kaarevaksi veistetty.

Sauna lounaan suunnasta.

3 Aitta-liiteri

- runkomateriaali: hirsi, liiteriosa rankorakenne
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päädyissä pystypontti-laudoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aitta-liiterirakennus on satulakattoinen pohjakaavaltaan suorakaiteen muotoinen, osittain hirsirakenteinen rakennus.

Kaksi hirsistä aittaa on liitetty yhteen ja jatkettu koillispäädysssä rankorakenteisella liiterillä. Keskellä oleva aitta näyttäisi olevan otsallinen aitta, jossa on ollut oviseinällä pääty. Luoteispäädysssä oleva aitta on ilmeisesti ollut sivuposkellinen ja otsallinen aitta, joka on käännetty ja sivuseinälle on tehty ovi. Aitat ovat olleet todennäköisesti jalka-aittoja. Ovet ovat vaakalautavuoratut.

Aittarakennuksen luoteispääty. Luoteispäädyn ulkoseinällä on luokinpaininpuu.

Aitta-liiterirakennus lounaan suunnasta.

Navetta-talouksrakennuksen /4/ länsi-luoteispääty ja lounais-eteläsivua. Alhaalla vasemmalla ulkokäymälän ovi.

Näkymä aitan takaa Yli-Tarhun suuntaan talvella 2004.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Ryttlän tila on osa Löytäneen kylän asutushistoriaa Mikkolan tilan torppana.

Ryttlä sijaitsee pienen Ylä-Tarhu-nimisen järven rannalla, itään laskevan kalliorinteen laella, järvimaisemassa keskeisellä paikalla. Tila rakennuksineen edustaa pienen torpparitalan kokonaisuutta.

Ryttlän tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, asuinrakennus ja aitta, joista osat ovat todennäköisesti 1800-luvulta.

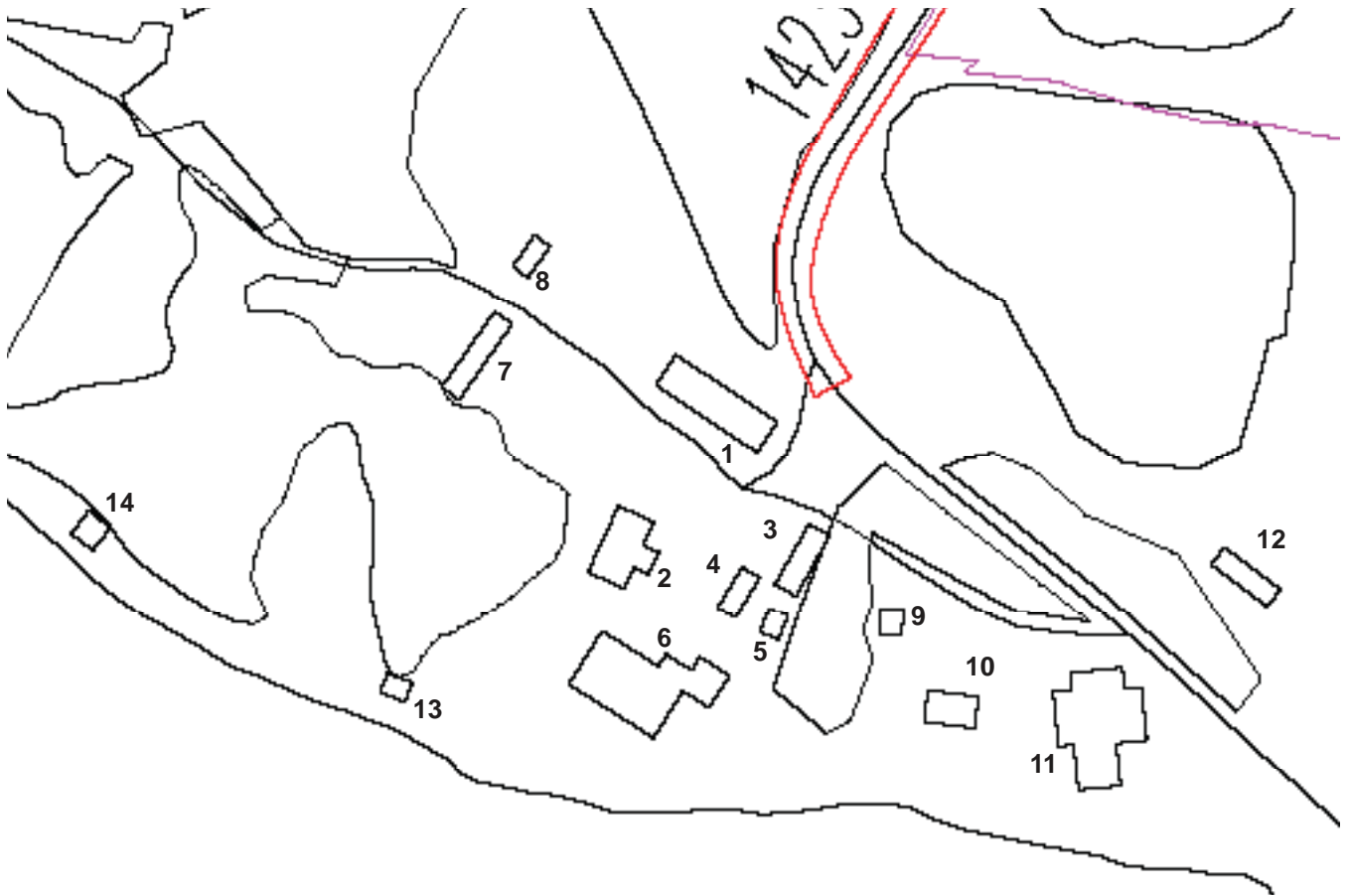
Toimenpidesuosituksat

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa. Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

R12.9 Löytäne

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Pohjola	562-464-2-46	Löytäneentie 993, Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Pohjola Juhani ja Ilkka		

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1900-luvun alku	asuminen	asuminen
2	vanha asuinrakennus	siirretty 1800-l lopulla (1908?)	asuminen, koulu	
3	aitta-talouksrakennus			varasto, autotalli
4	pakari	1914-		
5	liiteri-ulkokäymälä			
6	navetta-talli	1951, talli vanhempi	karjasuoja, sauna, hevostalli	
7	riviaitta	n. 1800-l. loppu		
8	auto- ja traktoritalli	n. 1930-l		
9	vilja-aitta	n. 1800-l. loppu		
10	kalustovaja	n. 1940-l		
11	riihi	osa 1768	viljan kuivaus	
12	saharakennus			
13	sauna	n. 1930-l		
14	paja			

Kuvaus

Pohjolan tila sijaitsee Iso-Löytäneen rannalla, Vanhankylänniemessä. Löytäneentien tekee mutkan Pohjolan päärakennuksen kohdalla. Tilan muut rakennukset sijaitsevat saharakennusta lukuun ottamatta Löytäneentien ja Kotolahden rannan välissä.

Tila sijaitsee Löytäneen kylässä 17 km kirkolta Löytäneen kylätien päässä. Taluskeskus on Iso-Löytäneen niemellä erittäin kauniilla paikalla. (3)

Tilan pihapiirissä on asuinrakennuksen eteläpuolella melko tiiviissä muodostelmassa vanha päärakennus, pakarirakennus, aitta-talusrakennus, liiteri, navetta, talli ja maakellari. Näiden itäpuolella, ovat vilja-aitta sekä rannan tuntumassa kalustovaja ja riihirakennus. Päärakennuksen luoteispuolella ovat riviaitta ja traktoritali. Rannassa on entinen venetalas ja sauna sekä länsipuolisen rantakedon laidalla pajarakennus. Löytäneentien liittymän kohdalla on tien varrella maitolava.

Historia

Pohjolan tila on Löytäneen kylän maarekisteritalo numero 2, entiseltä nimeltään Mulkola.

Mulkolan talon torppia olivat Mattila (1848), Rasila (1844), Raiskio (1827), Läpikäytävä (1808-), Kuusjärvi (1801 (1800)-28) ja Setämäki (1809-36). (1)

Mulkolasta halottiin vuonna 1822 Läpikäytävä. Vuonna 1926 Mulkolasta lohkottiin torppia, Raiskio, Taipale, Pohjalahti ja Santtulahti. Tuolloin Mulkolan omisti Vilho Pohjolan perikunta. Mulkolasta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1930 Kalliomäki ja vuonna 1932 Mäkelä. Mulkolan omistajana oli tuolloin Katri Pohjola, vuonna 1948 Katri, Eino, Reino, Viljo, Kerttu ja Taimi Pohjola. (2)

Omistaja vuodesta 1952 Viljo K. Pohjola s. 1912, vmo I. E. o.s. Miettinen s 1923. Lapset: Juhani T. -53 ja Ilkka K. -54. Kantatila, josta on lohkottu 13 tilaa, on ollut isännän suvulla vuodesta 1822. Aik omistajat olivat Vilho Pohjola 1882-1924 ja Katri-Helena Pohjola 1924-52. (3)

Pohjolan ensimmäinen päärakennus on siirretty Vanhakylänniemestä 1800-luvun lopulla. Nykyisen päärakennuksen rakensi Vilho Pohjola 1900-luvun alussa. Hänen vaimonsa oli Katri Pohjola. Viljolle ja lidalle tila siirtyi v. 1952 ja sisarosudet oli määrälana. Ent.omistaja: Omistaja: Vilho ja lida Pohjola. Omistaja: Pohjola, Juhani s. 1953 maanviljelijä ja veli Ilkka s. 1954 maanviljelijä.(5)

Kaikki rakennukset ovat sijainneet lähempänä niemeä n. 200 m ja riihet seuraavalla mäellä. (A)

Löytäneen koulu toimi Pohjolan talon sivurakennuksessa vuodesta 1947 alkaen, varsinaisen koulurakennuksen valmistumiseen, vuoteen 1956 asti. (6)

Vanhoja, alkuperäisessä asussaan olevia riihiä on Längelmäellä useita, mm. Löytäneen Pohjolassa (1768). (7)

Lähteet

- (1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954
- (2) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (3) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (4) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- (5) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- (6) Eteläinen Längelmäki. Timo Jaakkola 1996.
- (7) Pentti Andsten: Längelmäen vanhasta rakennuskannasta, Kotiseutu-lehti v. 1971.

Suulliset lähteet:

- (A) Ilkka Pohjola s. 1954 ja Juhani Pohjola s. 1953

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: (sementtitiili)
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudotus, maalattu vaaleankeltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivi

Asuinrakennus on pohjakaavaltaan suorakaiteen muotoinen, satulakattoinen vaakaponttilautavuorattu lyhytnurkkainen hirsirakennus. Molemmilla pitkillä katon lappeilla on kaksi ristipäätyä, pihan puolella on kaksi korkeaa lasikuistia lounaissivulla.

Lasikuisteissa on ylä- ja alaosistaan pieniruutuiset ikkunat, ikkunarivistöt myös pariovien yläpuolella. Kuistien portaat sisäpuoliset, toinen kuisti on kaksiosainen, siinä on kaksi pariovea. Ikkunat 6- tai 9-ruutuiset, jaotus ylhäällä 2- tai 3-ruutuinen vaakakaikkuna ja alaosassa pystysuuntaiset 2-ruutuiset puitteet. Ullakon ja ristipäätyjen ikkunat ovat 6-ruutuiset.

Rakennuksessa on hiukan jugend-tyylin piirteitä ikkuna- ja ovi-jaotuksissa.

Hirsinen päärakennus vuodelta 1908 käsittää 7 huonetta. (3)

Rak.v.: 1900, peruskorj.v.: 1920 toinen pääty. (5)

Päärakennuksessa on pirtti, porstua, kaksi kamaria, laajennettu/jatkettu 1900-luvun alussa, sali, kaksi kamaria, salin mittainen käytäväeteinen.(A)

Näkymä kaakosta Löytäneentieltä Pohjolan tilalle.

Asuinrakennus etelän suunnasta kesällä 2005 kun katon kunnostustyö oli käynnissä.

2 Vanha asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, pelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, yläosassa pystyponttilauta, ollut punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Päähahmoltaan satulakattoisen pitkänurkkaisen hirsirakennuksen keskellä on korkeampi, kaksikerroksinen poikittainen rankorakenteinen rakennusosa, joka muodostaa molemmille julkisivuille ristipäädyt. Pihan puolella, itä-kaakkoissivulla on kookas satulakattoinen lasikuisti.

Rakennuksen alaosa on vuoraamaton. Korkeammassa osassa on pystypeiterimavuoraus, poikkipäätyjen ja ullakon päätykolmiot on vuorattu riippuvalla laudoituksella, jonka lautojen alapäävät ovat koristeleikattu suippeneviksi.

Ikkunoiden kehyslaudoituksen yläosan keskellä kohoaa kolmiomuoto, jota on korostettu levennetyllä listoituksella kehyksen yläosassa. Ikkunat ovat kuusiruutuiset, frontonin kohdalla alakerrassa 9-ruutuiset, jaotus yläosassa 2- tai 3-ruutuinen vaakakaikkuna ja alaosassa pystysuuntaiset kaksi- tai kolmielehittiset 2-ruutuiset ikkunat. Kuistien pieniruutuisia ikkunoita on jaoteltu pienempiin ala- ja yläosassa. Alakerran ikkunoiden yläpuolella, ullakolla on vaakasuuntaisia aukkoja, joissa ei ole haukkaikkunoita. Ullakko ja toinen kerros on avoullakkoa.

Rakennuksen ulkoasussa on uusrenessanssin ja nikkarityylin piirteitä, kuten listoitusten koristeellisuus.

Löytäneen koulu toimi rakennuksessa vuosina 1947 - 1956.

Rakennuksen toisessa päässä asuttiin 1950-1960-luvulla.(A)

3 Aitta-talousrakennus
- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, yläosassa ja raknorakenteisessa osassa pystyponttilauta, punamullan punainen
- sokkelimateriaali:

Aitta-talousrakennus on satulakattoinen pohjakaavaltaan suorakaiteen muotoinen, osittain hirsirakenteinen rakennus. Koillispuolella olevan kaksiosainen hirsiaittaa on jatkettu rankorakenteisilla osilla lounaaisuuntaan. Katon harjalla on ruokakellotorni kahden pilarin varassa, siinä kaareva pyramidikatto peltiä, räystästreunoissa pellissä pitsimäiset leikkaukset.

Aitassa oli jauho- ja liha-aitta, vanha katos välissä ja liiteri 1960-luvun alusta. (A)

Asuinrakennuksen kuistin sisäovi.

Vanhan asuinrakennuksen etelä-lounaispääty ja itä-kaakkoissivua.

Vanhan asuinrakennuksen itä-kaakkoissivulla oleva lasikuisti

Aitta-talousrakennus pohjoisen suunnasta katsottuna. Takana näkyy aitta-talousrakennuksen eteläpuolella oleva lautarakenteinen liiteri-ulkokäymälärakennus /5/.

4 Pakari

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtiitiili
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ollut punamullan punainen, päätykolmioissa pystylauditus, ollut keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Pakarirakennus on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on pieni kolmilapainen umpikuisti pihasivulla. Hirsien salvospäät on suojattu pystylaudilla nurkissa ja väliseinien kohdalla. Kuistissa on vaakaponttilautavuoraus. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, kaksilehtiset.

Pakarirakennus, leivintupa rakennettiin kesän 1914 vuoren metsäpalosta jääneistä puista.(A)

Pakarirakennus lounaan suunnasta.

6 Navetta-talli

- runkomateriaali: tiili
- katemateriaali: poimulevykate
- ulkoseinän pintamateriaali: alaosassa tiili, yläosassa pystypeiterimalauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Navettarakennuksessa on tiilirakenteinen alaosa ja yläosa rankorakenteinen. Lyhyenä siipiosana on koillisnurkassa ristipääty ja siinä navetan ylisille johtava pariovi. Järven puoleisen pitkän katonlappeen alla on mm. lantala. Tiiliosassa ikkunaukkujen päällä on betonipalkit, ikkunat vaakasuuntaiset 6-ruutuiset. Yläosassa ikkunat pääosin vaakasuuntaiset 3-ruutuiset, päädyn ja ristipäädyn päätykolmioissa pyöreät ikkunat.

Navetan itäpäädyssä on vanhempi pulpettikattoinen talli.

Tiilinen karjarakennus vuodelta 1951 sisältää tarvittavien eläinsuojien lisäksi saunan. (Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.) Urakoitsijana oli Jalmari Nieminen Västilästä (kuollut 1970-luvulla), Kustaa Taipale teki ikkunat (timpuri, joka asui parin kilometrin päässä). (A)

Navetan vieressä on entinen talli, joka on tehty vanhasta hirsinavetasta.

Navetan luoteispääty ja järven puoleista sivua.

7 Riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ollut punamullan punainen, päätykolmioissa pystypeiterimalauditus, ollut keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitta on eduskäytävällinen 6-osainen pitkänurkkainen hirsiaitta. Lounais- ja koillis-päädyn aitat ovat koko rakennusrungon levyiset. Keskellä olevien aittojen kohdalla on sisäänvedetty eduskäytävä. Eduskäytävän päällä olevaa hirsikehää kannattelevat pilarit ovat veistetyt, nurkat viistetyt. Pilarien yläosassa on vinotukina koristeveistetyt laudat. Eduskäytävän kaiteen pystylaudat ovat koristeleikattuja, kaiteessa portinpielet keskellä rakennusta ja niissä sorvatut huiput.

Käytävän kohdalla, katonlappeen keskellä on poikkipääty, samoin vastaavalla kohdalla vastakkaisella katonlappeella. Lounaispäädyn aitassa on päädyssä 6-ruutuinen ikkuna, koillis-päädyn aitassa päädyssä pariovi ja molemmissa päätyaitoissa kaakkoissivulla 6-ruutuiset ikkunat. Päätykolmioissa ja ristipäädyssä on kuusiruutuiset pienet ikkunat.

Vuoraamaton rakennus on ollut punamullan punainen, ullakkopäätyjen pystylauditus keltamullan värinen. Hirsien salvospäät ovat lautakoteloidut. Ovet on vuorattu vaakapaneelilla ja maalattu keltamullan keltaisiksi.

Rakennuksessa on uusrenessanssin tyylipteireitä.

Aitassa oli mankelihuone, vaateaittoja ja päädyssä "tervaliiteri". (A)

Asuinrakennuksen vieressä, sen lounaispuolella on leikkimökki. Näkymä luoten suuntaan, tie johtaa riviaitalle ja sen vieressä olevalle traktoritalille /8/, joka on kuvan oikeassa laidassa.

9 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, yläkerran osalla vaakaponttilaudoitus, päädyissä pysty-laudoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betonipilarit

Hirsinen vilja-aitta on sivuposkellinen, otsallinen aitta. Korkeassa otsapäädyssä on päätyjen varaan salvottu kattovuoliaiset, 4 kpl ja harjahirsi. Aitta on vuoraamaton, mutta hirsien nurkkapääät on lautakoteloitu. Otsapäädyssä on pieni pienaovi. Pienaovet ovat vaakaponttilaudoitettuja.

Sisällä on portaat yläkertaan ja viljalaarit.

Aitta on mitä ilmeisimmin siirretty, jalkarakenne puuttuu, aitta on alimpien seinähirsien varassa nurkkakivillä.

Vilja-aitta koillisen suunnasta.

11 Riihi

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja kylkiäisissä pysty-laudoitus, harmaantunut, uudemmissa osissa pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betonipilarit

Riihirakennuksessa on satulakaton alla kaksi pitkänurkkaista hirsistä riihtä ja pohjoispuolella kylkiäislevennys sekä molemmin puolin, pohjois- ja eteläsivulla siipinä leveät lautarakenneiset satulakattoiset osat. Eteläpuoleinen siipi on pahnalato. Länsipuoleisen hirsisen riihen runko on pitkittäissuunnassa kaksiosainen. Itäpuolisessa riihessä on jäljellä kivistä muuratun kaarevalakinen riihenuuni.

Riihet ovat oletettavasti siirretty vanhalta tilan paikalta. Itäpuolinen riihen seinässä on vuosiluku 1767.

Länsipuolinen hirsinen riihi alarinteestä, lounaan suunnasta nähtynä.

14 Paja

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmio pysty-laudoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Paja on pieni pitkänurkkainen hirsirakennus. Rannan puolella on 6-ruutuinen ikkuna. Pariovi on pienaovi.

Pajassa on jäännökset kivistä muuratusta ahjosta.

Paja koillisen suunnasta, taustalla järvi.

Hirsinen sauna /13/ ja sen vieressä oleva pieni hirsirakennus koillisen suunnasta, taustala Kotolahtea.

Paja kedon laidalla, järven rannalla.

Näkymä Pohjolan laitumelta lounaasta kohti riviaittaa.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

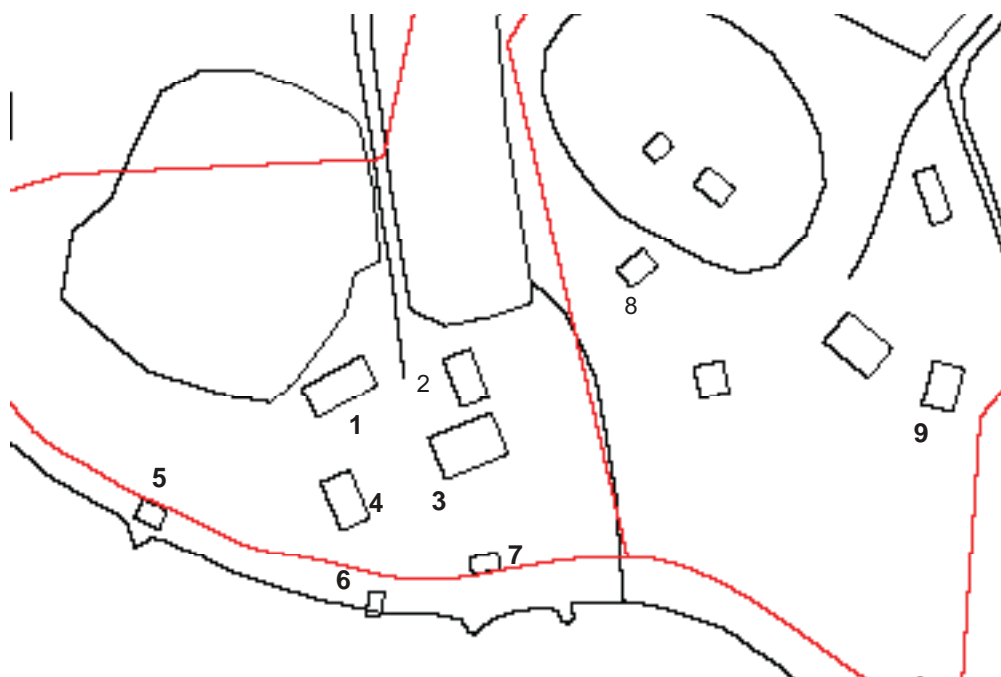
Pohjolan tila sijaitsee Löytäneentien varrella, Iso-Löytäneen rannalla, maisemassa keskeisellä paikalla. Tilalla on säilynyt vanhaa hirsirakennuskantaa, joista osa on siirretty tilan vanhalta paikalta Vanhankylänniemestä, kuten vanha päärakennus ja riihi, jossa on vuosiluku 1768. Vanhassa päärakennuksessa on toiminut Löytäneen koulu vuosina 1947-1956. Talousrakennukset muodostavat yhdessä pää- ja sivurakennuksen kanssa historiallisesti kerroksisen ja ehjän kokonaisuuden.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Läpikäytävä	562- 464-2-50	Löytäneentie
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Peltola Risto		Helsinki

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n. 1800-luku	asuminen	vapaa-aika
2	navetta		karjasuoja	varasto
3	tallirakennus		hevostalli	
4	aitta-piharakennus		säilytys	
5	savusauna	n. 1920-30-luku	sauna	
6	venetalas			
7	sauna	1950-		
8	aitta	n. 1800-l. loppu		
9	riihi			

Läpikäytävän tila pohjoisen suunnasta nähtynä.

Kuvaus

Läpikäytävän tila sijaitsee Iso-Löytäneen rantaan laskevalla etelärinteellä.

Tilalla on pihapiirissä asuinrakennus, hirsinavetta, hirsinen talli ja aitta-piharakennus sekä rannassa savusauna, venetalas ja uudempi hirsisauna. Rakennusryhmän pohjoispuolella on peltoa.

Pihapiirin itäpuolella, tilalla Muonamiehen mökki, sijaitsee oletettavasti Läpikäytävän tilaan kuulunut yksinäisaitta ja riihi. Siellä puuaidan ja veräjän takana on luhtiaitta (ilmeisesti siirretty),

Tallin itäpäätty ja navetta oikealla.

rinteessä yksinäisäitä, pieni asuinrakennus ja aitta, sekä näistä edelleen itään päin mäellä uusi loma- tai asuinrakennus ja sen vieressä vanha riihi. Muita lomarakennuksia ja saunarakennuksia sijaitsee riihestä etelään päin rannalla. Läpikäytävän tulotien varrella, tilalla Teveri, on pieni asuinrakennus ja aitta.

Historia

Läpikäytävä oli Mulkolan (nyk. Pohjolan) entinen torppa (1808-). (1)

Löytäneen kylän perintötalo no 2, Mulkola halottiin vuonna 1822 osiin 2:1 Mulkola ja 2:2 Läpikäytävä, millä oli osuus yhteiseen myllypaikkaan.

Torppareiden suku muutti Vääkseen 1950-luvulla. (A)

Lähteet:

(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954

(2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

Suulliset lähteet:

(A) Hannu Niemelä, rakennustyömies Kuhmoisista.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtiitiil
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, vaaleankeltainen
- sokkelimateriaali: kiviharkot, nurkkakivet

Asuinrakennus on satulakatteinen pystypeiterimavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on avokuisti pihasivulla, kaakkois-etelän puolella.

Hirsinurkkien salvospäät laudoitetut. Ikkunat kuusiruutuiset, kaksilehtiset. Avokuistin kannakepilarit ovat muotosorvatut, kaiteen pystylaudoina ja räystäään aluslaudoina on leikkauskoristeluja. Kuistin sisällä olevien portaiden alusrakenteen on hirttä.

Rakennuksen länsipäässä on pirtti, jossa on kookas takkakuuni, muurattu kivistä ja rapattu. Itäpäässä on kaksi kamaria (toinen nimetty saliksi) ja välissä porstua, jonka perällä keittiö.

Ikkunan karmeissa ei ole huulosta tuplaikkunalle. Alakarmi ja ikkunalaata ovat yhtenäistä puuta. Ikkunanpuitteet on vaihdettu noin 1950-luvulla. Pirtti on hirsipintainen (maalattu keltamulta), kattokannakkeet ja laipiolaudat maalattu vaalean keltaiseksi (pohjalla harmaa), seinän ylälaitaan katonrajaan maalattu punainen reunusviiva.

Päärakennukseen oli tehty korjauksia 1950-luvun alussa, jolloin porstuaan oli valettu betonilaatta ja betoniportaat ullakolle. (A) Kesällä 2005 käynnissä oli päärakennuksen korjaaminen, 1950-luvun betoniportaat ja keittiön hella oli purettu, tilalle muurattu uusi tiiliuuni.

2 Navetta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti, säiliötornissa huopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, yläosassa pystylaudointus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: kiviharkot, nurkkakivet

Navetta on satulakattoinen pitkänurkkainen pääosin vuoraamaton hirsirakennus, jonka itäisivulla on pulpettikattoinen lautarakenteinen kylkiäinen ja pohjoispäädyssä harkoista muurattu pyöreä säiliötorni.

Rakennuksen alaosa on hirsipintainen, ullakkopäädyssä pystypeiterimavuoraus. Pihasivulla on kolme vaakasuuntaista kuusiruutuista ikkunaa.

Läpikäytävän asuinrakennus etelän suunnasta kesällä 2005 korjaustöiden aikaan.

Pirtin takkuuni.

Kuistin kannakepilari. Taus-talla aitta-piharakennus.

Navetta luoteen suunnasta.

3 Tallirakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: muotoprofilipeltti, tiilijäljitelmä, ruskea
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: kiviharkot

Talli on satulakattoinen pitkänurkkainen, pääosin vuoraamaton hirsirakennus, jonka itä-koillis-päädyssä on uudempi avokuisti. Itäpäätyyn on tehty käyttötiloja.

Väli-pohjan kannakkeena on rakennuksen poikittaissuuntainen järeä hirsi, joka tuettu ikkunan päällä sisäpuolisella palkilla ja kahdella hirsipilarilla, vastakkaisella puolella pystyhirrellä. Rakennuksen alaosa hirsipintainen, päädyissä pystypeiterimavuoraus (maal. punamulta). Eteläisivulla kaksi vanhaa neliruutuista ikkunaa, itäpäädyssä vaakasuntaiset kuusiruutuiset ikkunat, ylhäällä lunetti-ikkuna. Pihan puoleisen parioven toinen ovi on kaksiosainen.

Tallirakennus idän suunnasta.

4 Aitta-piharakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päädyissä pystyponttilaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betonipilarit

Poikittain asuinrakennukseen nähden rannan puolella, rinteessä olevassa aitta-piharakennuksessa on mm. aittoja, kalustovaja tms, kellari ja myöhemmin laajennettua majoitustilaa.

Piharakennuksessa on rakennuksen pitkittäissuuntainen hirsirakenteinen riviaitta, jossa on sisäänvedetty eduskäytävä. Aittojen jatkeena on kaksikerroksinen osa, koillisivulla satulakattoinen lasikuisti ja lounaispuolella kulku kellariin ja alakertaan johtava pieni satulakattoinen kuisti.

Aitta-piharakennuksen koillis-sivua ja kaakkoispääty.

Piharakennuksen länsipuolella on pyöreä kivistä muurattu kaivo, jossa puinen kansi ja pyramidikatto.

Aitta-piharakennus pohjoisen suunnasta.

5 Savusauna

- runkomateriaali: hirsi, punamullan punainen
- katemateriaali: aaltopeltti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Savusauna on lyhytnurkkainen hirsirakennus. Hirsirunko on vuoraamaton, ullakkopäädyssä on pysty-laudoitus, maalattu punamullan punaiseksi. Päädyssä ja löylyhuoneessa on neliruutuinen pieni ikkuna.

Savusaunan länsi-luoteispääty ja järven puoleinen sivu.

Sauna koillisen suunnasta.

Venetalas /6/ itä-koillisen suunnasta.

Uudempi sauna /7/ lännen suunnasta.

8 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Yksinäisaitta on mäen rinteessä kauempana pihapiiristä, nykyisin eri tilaan kuuluva.

Aitta on sivuposkellinen, otsallinen pitkänurkkainen hirsiaitta. Hirsinurkkatyyppinä sulkanurkka. Lyhyt otsauloke on sivuseinien hirsien jatkeisiin salvottu, kolmen hirsikerran korkuinen. Räystään alla olevat ylimmän tasakerran hirsisalvospäät on veistetty kaareviksi. Hirsipäätyjen varaan on salvottu kaksi kattovuoliaista ja harjahirsi. Pienaovi on vuoraamaton.

Aitta on todennäköisesti siirretty, aitta ns. hiirilankkujen varassa nurkkakivillä.

Aitta rinteessä lounaan suunnasta, taustalla muonamiehen mökki.

9 Riihi

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja kylkiäisissä pystylauditus, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihi on mäellä kauempana pihapiiristä, nykyisin eri tilaan kuuluva.

Riihi on vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on lautarakenteinen kylkiäinen eteläsivulla. Hirsisalvosten päät on veistetty kuusikulmaisiksi, muuten veistämätöntä hirttä. Riihessä on jäljellä kivistä muurattu uuni ja riihen sisätila on lähes alkuperäisessä asussa. Hirsirakenteisen osan päädyissä ja lautarakenteisessa osassa on pystylauditus, katteena aaltopelti.

Riiehen pohjoissivu ja länsipääty.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Läpikäytävän tila on osa Löytäneen kylän asutushistoriaa Mulkolan tilan

torppana. Tila rakennuksineen muodostaa yhtenäisen, järvelle avautuvan kokonaisuuden.

Läpikäytävän tilalla on säilynyt paljon perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten asuinrakennus, aitat, navetta, talli ja riihi.

Toimenpidesuositukset

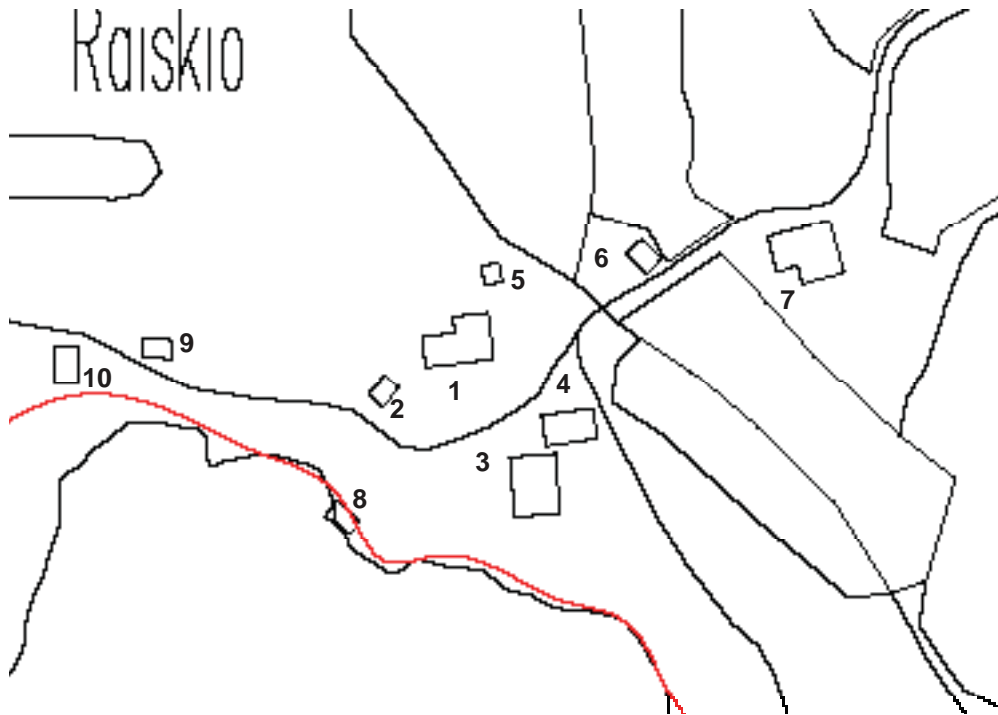
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

R12.11 Löytäne

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Raiskio	562-464-2-44	Matinpolku 75
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Vesterinen Miikka		Toreenintie 10 F 01900 Nurmijärvi

karttaote 1:2 000

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (Tampereen seutukaavaliitto, 1990) Raiskio on Längelmäen kohde no 25. "Raiskion tilalla on säilynyt kaksi aittaa, jotka on rakennettu ilmeisesti 1800-luvun alussa. Toinen on tolppien varaan rakennettu jalka-aitta ja toinen sulkanurkkainen pariaitta." Kohde on valittu rakennushistoriallisin perustein.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1925	asuminen	
2	maakellari-vaja		säilytys	
3	navetta	1954	karjasuoja	
4	talousrakennus-liiteri			
5	aitta	n. 1800-luku		
6	pariaitta	n. 1800-luku		
7	riihirakennus		viljan kuivaus	
8	sauna	n. 1930-		
9	savusauna	n. 1900-l. alku		
10	paja			

Asuinrakennus etelän suunnasta. Oikealla navetan länsisivua.

Kuvaus

Raiskion tila sijaitsee Iso-Löytäneen rantaan laskevalla etelärinteellä.

Tilalla on väljässä pihapiirissä asuinrakennus, tiilirakenteinen navetta, jalka-aitta, autotalli-liiteri ja maakellari. Rannalla pihapiirin lounaispuolella on sauna-venekatos-rakennus. Asuinrakennuksen koillispuolella, tulotien varrella ovat pariaitta ja riidirakennus. Pihapiirin länsipuolella rannan tuntumassa on entinen savusauna ja paja sekä näistä edelleen länteen päin lomarakennus. Tulotien eli Matinpolun alussa, Löytäneentien risteyksessä on maitolava.

Historia

Raiskio oli Mulkolan talon torppa (1827). (1)

Raiskio lohkottiin vuonna 1926 Mulkolasta. Raiskion omisti tuolloin Oskari Raiskio. (Raiskion kohdalla näkyy maarekisterikirjassa himmeästi: Maaherran päätöksen ... perusteella 1933 vapautunut tilaa 2:1 ...) (2)

Raiskio, Toivo s. 1905. Raiskiot om. vuodesta 1937 Raiskio RN:o 2/15 nimisen tilan Löytäneen kylässä. (3)

Omistaja: Raiskio, Matti s. 1939 ja Törmälä, Aino s. 1941. Tila on Raiskion sukutila, joka sijaitsee luonnonkauniilla paikalla Löytäneenjärven rannalla....tilan pihapiirissä sijaitsee kaksi suojelukohteena olevaa aittaa 1800-luvulta. (4)

Puurakenteinen päärakennus on rakennettu vuonna 1925 ja uudistettu vuonna 1968. Osaksi tiilinen, osaksi puinen karjarakennus on valmistunut vuonna. 1954. Lisäksi on vuonna 1808 rakennettu aitta ja tarvittavat talusrakennukset. (3)

Lähteet:

(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954

(2) Längelmäen maakirjalluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

(3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

(4) Kotiseutumme Aitolanti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi

- katemateriaali: huopakate, vihreä, laajennusosassa aaltopelti

- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen, päätykolmioissa keltamullan keltainen

- sokkelimateriaali: kiviharkot, nurkkakivet, laajennusosassa betoni

Asuinrakennus on satulakatteinen pystypeiterimavuorattu lyhytnurkkainen hirsirakennus, jossa on korkea erkkerinomainen umpikuisti pihasivulla, etelän puolella. Kuisti muodostaa kattoon poikkipäädyn, myös pohjoissivulla on poikkipääty. Rakennusta on laajennettu pohjoispuolelle ja ikkunat vaihdettu 1960-luvulla, ikkunat ovat yksiruutuisia ja kaksilehtisiä.

Asuinrakennuksen lounaispuolella oleva maakellari-va-jarakennus /2/ rinteessä.

Asuinrakennuksen itäpääty ja eteläsivua.

Vasemmalla navetan kanssa kulmittain oleva talusrakennusliiteri /4/ pohjoisen suunnasta.

3 Navetta

- runkomateriaali: tiili

- katemateriaali: pelti

- ulkoseinän pintamateriaali: alaosa punatiili, seinien yläosissa ja päädyissä pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen

- sokkelimateriaali: betoni

Osaksi tiilinen, osaksi puinen karjarakennus on valmistunut vuonna. 1954. (3)

Navetan alaosa on tiilirakenteinen, yläosa rankorakenteinen. Pohjoispäädyssä on puinen ajoluiska yläkertaan. Karjakeittiön seinärappauksessa on kaiverrettuna vuosiluku 1954. Itäpuolen katonlapeen alla sementtitiilistä muurattu säiliötorni, osa sisäseinistä on sementtitiiltä.

Navetta luoteen suunnasta.

Navetan pohjoispääty, ajosilta navetan ylisille. Alhaalla vasemmalla ulkokäymälän ovi.

5 Aitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Asuinrakennuksen vieressä, sen pohjoispuolella on pitkänurkkainen, vuoraamaton, jalka-aitta, jossa on matala otsapäätty ja sivuhirsien päiden muodostamat sivuposket.

Jalustassa on nurkkakivien päällä pyöreät hirret, joihin on lovettu ristikkäin puunrungot joiden yksi oksa muodostaa aitan etupuolen jalat, taustapuolen jalkoina ovat hirsiiin upotetut puupilarit. Näiden neljän kannakkeen, jalan varassa ovat puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankkujen haljaspuolikkaat.

Aitan kattorakennetta on uudistettu, kattokulma on loiva. Harjahirsi ei ole oletettavasti alkuperäinen (hirsipäätty?).

Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiiin, oviaukon yläosana olevaa hirttä on veistetty kaarevaksi.

Aitta on ollut oletettavasti ruoka-aitta, jalusta ja alimmat hirret suolasta vaalentuneet.

Aitta lounaan suunnasta.

Aitan jalkarakenne koillisnurkalla. Keskellä puunrunko, jonka oksa muodostaa taaemman jalan.

6 Pariaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut (puna-honka)
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Pariaitta on pitkänurkkainen, vuoraamaton, poskellinen ja otsallinen jalka-aitta. Seinähirret ovat veistettyä hirttä, hirsisalvospäät kuusikulmaiset, hirsinurkkatyypinä sulkanurkka. Ovien edustaa suojaa kahden hirsikerran korkuinen lyhyt otsa, joka on savettu päätyhirsien päiden muodostamiin sivuposkiin. Ylimpien nurkkahirsien ja väliseinän ylimmän hirren päihin on veistetty koristeaiheet. Päätyhirsien päiden muodostamiin sivuposkiin on veistetty yläosaan pieni neliönmuotoinen aukko.

Sisäänkäyntiedustan muodostavat paksujen lattialankkujen päät.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset (2 kpl ja harjahirsi sekä kaksi ortta), joiden päällä on leveitä palkkeja, jotka ulottuvat harjalta räystäälle.

Väliseinähirsistä on vain joka kolmas salvottu ulkoseinään, loput vain lovettu sisäseinään. Väliseinästä on suurin osa sahattu pois.

Jalustassa on nurkkakivien tai kalliolla olevien palikoiden varassa rakennuksen poikkisuuntaiset veistetyt hirret, niihin salvottu alaosastaan kaareviksi veistetyt korokepalkit ja niiden varassa aitan pitkittäissuuntaiset puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), jotka kannattelevat lattialankkuja, haljaspuolikkaita.

Piena-ovet ovat vuoraamattomat, oven pielipuut on lovettu hirsiiin, ei kehyslautoja.

Yllä pariaitan luoteispäätty ja edustasivu. Oveseinä lounaan suuntaan.

Pariaitan jalkarakenne.

7 Riihirakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja siipiosassa pystylaudoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihi on tulotien varrella, kauempana pihapiiristä. Hirsisalvosten päät on veistetty kuusikulmaisiksi, muuten veistämätöntä hirttä. Eteläsivulla on ollut ilmeisesti katos, seinän puolivälissä on sivuhirsien jatkokset ulokkeina, jotka on veistetty viistoiksi. Pohjoispuolella on matalampi hirsikehikko, josta on jäljellä rakennuksen ulkoseinänä olevat itä- ja pohjoissivut. Länsipuolella on lautarakenteinen levennysosa ja poikkisiipi. Hirsirakenteisen osan päädyssä ja lautarakenteisessä osassa on pystylaudoitus, katteena aaltopelti. Vanhan riihiosan uuni on purettu, orret ovat paikoillaan, viljalaareja rakennettu alakertaan, eteläsivulle on lisätty kuusiruutuinen ikkuna.

Riihirakennus koillisen suunnasta.

9 Savusauna

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Entinen savusauna on pieni satulakattoinen pitkänurkkainen vuoraamaton hirsirakennus, jossa on itäpäädyssä lautarakenteinen päätyeteinen. Nurkkatyypin suoranurkka.

Päädyssä pianaovi. Järven puoleisella sivulla on ikkuna-aukossa vanha kaksiruutuinen ikkunanpuite, osa aukosta laudoitettu.

Löylyhuoneessa on tiilistä muurattu rapattu kiuas.

Savusaunan länsipääty ja järven puoleista sivua.

10 Paja

- runkomateriaali: rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystylaudoitus, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Paja on pieni lautarakenteinen ja pystylautavuorattu satulakattoinen rakennus rannan tuntumassa.

Ikkunana on idän puoleisella sivulla kolme kolmiruutuista puitetta vierekkäin.

Pariovi on pohjoisen puoleisessa päädyssä, pianaovet.

Pajassa on kivistä muurattu kookas ahjo ja huuva. Palkeet ja käyttömekanismit olivat tallella.

Pajarakennuksen pohjoispääty.

Näkymä pajan sisältä, ahjo, vasemmalla palkeet.

Rantasauna luoteen suunnasta.

Rantasaunan /8/ luoteispuolen katonlappeen jatkeen alla on veneensäilytyspaikka.

Näkymä tulotieltä, koillisen suunnasta. Oikealla pariaitta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Raiskion tila on osa Löytäneen kylän asutushistoriaa Mulkolan tilan torppana. Raiskio sijaitsee Iso-Löytäneen rannalla, järvimaisemassa keskeisellä paikalla.

Tila rakennuksineen muodostaa yhtenäisen, ajallisesti kerroksisen, järven suuntaan avautuvan kokonaisuuden.

Raiskion tilalla on säilynyt paljon perinteistä hirsirakennuskantaa, mm. aittoja ja riihi n. 1800-luvun alkupuolelta.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Vähähaka (Löytäneen koulu)	562-464-2-24	Löytäneentie, 35270 Västilä
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Pohjola?		

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	koulurakennus	1956	kansakoulu	vapaa-ajan asuminen
2	talousrakennus	1956	sauna, liiteri, ulkokäymälä	

Löytäneen koulun tien puoleinen pääty ja länsi-loussaissivua.

Kuvaus

Entinen Löytäneen kansakoulu sijaitsee Löytäneentien varrella, Pohjolan tilan koillispuolella, Iso-Löytäneen rannan läheisyydessä, Sammalisen lahden eteläpuolella.

Pihapiirissä ovat vuonna 1956 rakennettu kansakoulu ja talousrakennus.

Historia

Löytäneen koulu toimi ennen oman koulurakennuksen valmistumista, vuodesta 1947 alkaen Pohjolan talon vanhassa päärakennuksessa.

Löytäneen kansakoulu rakennettiin vuonna 1955 Pohjolan perikunnan lahjoittamalle tontille. Suunnitelmat tilattiin aluksi Rakennustoimisto Heikki Siikoselta lautarakenteista, supistettua, koulua varten. Toteutuksen pohjana olleet piirustukset koulua ja talousrakennusta varten on

Lähteet:

Längelmäen kunnan arkisto, Piirustukset, khall II, 1b. Eteläinen Längelmäki. Timo Jaakkola 1996.

laatinut Heikki Toivonen Kangasalta. Koulurakennus valmistui vuonna 1956.

Koulun toiminta päättyi keväällä 1965, jolloin Löytäneen koulupiiri liitettiin Puharilan koulupiiriin. Koulun osti kunnalta Viljo Pohjola.

Omistaja: Pohjola, Viljon perikunta sekä Pohjola, Juhani ja Ilkka. Kiinteistö siirtyi Viljo Pohjolan perikunnan haltuun v. 1994. Kiinteistö on ollut aikaisemmin vuokrakäytössä kesäisin, nykyisin omassa käytössä. (Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.)

1 Koulurakennus
- runkomateriaali: rankorakenne
- katemateriaali: konesaumapelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, maalattu kermanvaalea
- sokkelimateriaali: betoni

Satulakattoinen, pystypeiterimavuorattu koulurakennus edustaa selkeälinjaista jälkiklassistishenkistä koulurakentamista 1950-luvulta. Koulurakennuksen pihasivulla, länsi-lounaissivulla on kaksi satulakattoista avokuistia, joissa päätykolmiota kannattelee puupilarit. Lyhyellä katoksella varustetut sisäänkäynnit on myös eteläpäädyssä ja itä-koillissivulla.

Koulurakennuksessa oli ilmeisesti yksi luokka, veistosali/oppi-laseteinen, opettajanhuone ja opettajan asunto.

Ikkunat ovat asuntopäädyssä ja itä-koillissivulla 6-ruutuiset, ristikarmissa olevat alaikkunat ovat 2-ruutuiset, yläikkunat yksiruutuiset. Luokissa ikkuna-aukoissa on ristikarmissa 4 kpl 2-ruutuista puitetta (8-ruutuiset). Ullakkopäädyissä ikkunoissa on kolme vierekkäistä 2-ruutuista puitetta. Kuistin ovet ovat pariovia, ikkunaovissa on kaksi päällekkäistä ruutua, alaosaa pystypaneloitu. Pariovien yläpuolella ovat 3-ruutuiset vaakaikkunat.

Löytäneen etelä-kaakkoissuuntainen pääty ja länsi-lounaissivua.

2 Talousrakennus
- runkomateriaali: rankorakenne
- katemateriaali: konesaumapelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Koulurakennukseen nähden poikittaissuuntaisena on satulakatteinen pystypeiterimavuorattu talousrakennus, jossa on ollut sauna, ulkokäymälät, liiteri ja muita varastotiloja.

Ovissa pystypanelointi. Saunapäädyn ikkunat 4-ruutuiset ja kaksilehtiset.

Talousrakennus koillisen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	sivistyshistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Entinen Löytäneen koulun koulurakennus edustaa selkeälinjaista jälkiklassistishenkistä 1950-luvun toteutusta. Koulu on osa paikallista sivistys- ja paikallishistoriaa. Koulujen rakentaminen eri koulupiireihin on ollut kunnalle suuri tehtävä. Kouluissa näkyvät rakentamisen ohjauksen keskusjohtoisuus, tyyppiirustukset ja normit sekä eri tyyli-suuntauksia. Puurakenteiset koulut ovat nivoutuneet luontevasti kylien maaseutumaiseen rakennuskantaan. Koulurakennuksen ohella muut koulun rakennukset ovat osa koulukokonaisuutta.

Toimenpidesuosituksukset

Koulun rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti kylämaisemassa.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit kesä 2010.

R12.13 Mulkoila

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Touna	562-466-1-40	Tounaantie 56, 35240 Ristakallio
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Tounas		

karttaote 1:2 000

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (1990) on Tounaan vanha asuinrakennus Mulkoilassa Längelmäen kunnan lisäys-ehdotus

Karttaotteessa ei ole rakennuksia 4x ja 10.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1960-luku	asuminen	asuminen
2	vanha asuinrakennus	n. 1800-luvun alku	asuminen	varastointi
3	navetta-talousrakennus-sauna	n. 1900-luvun alku	karjasuoja sauna, liiteri	varastointi
4	luhtiaitta-talli	n. 1800-luku	säilytys, hevos-talli	
4x	ulkokäymälä			
5	liiteri-kalustusuoja	n. 1900-luvun alku		
6	vilja-aitta	n. 1800-1900-l	viljan säilytys	
7	riihirakennus		viljan kuivaus	
8	venetalas	koottu 1960-l	lato, venevaja	
9	pienempi aitta	1756?	vaateaitta	
10	isompi aitta	n. 1800-luku	liha-aitta	
11	sauna	1960-luku		
12	hirsirakennus		sauna?, tupa	
13	asuinrakennus, mummonmökki	n. 1900-luvun alku		
14	liiteri	n. 1900-luvun alku		
15	asuinrakennus	n 1990-luku		
16	lato-liiteri			
17	liiteri-talousrakennus			

Tounan pihapiiri luoteen suunnasta nähtynä.

Kuvaus

Tounan tila sijaitsee Iso-Löytäneen länsirannalla, mäellä pienellä niemekkeellä, peltojen ympäröimänä.

Neliömäisessä pihapiirissä on vanha asuinrakennus, asuinrakennus, hirsirakenteinen navetta ja talli-luhtiaitta. Pihapiirin koillispuolella rannan tuntumassa on kaksi jalka-aittaa, venetalas, rantasauna ja hirsirakennus. Pihapiirin länsipuolella, tallin takana on lautarakenteinen liiterikonesuoja sekä tulotien varrella vilja-aitta ja riihirakennus. Mäellä, tulotien pohjoispuolella, on pieni asuinrakennus, mummunmökki ja liiteri. Pihapiirin eteläpuolella hiukan kauempana on uudempi lomamökki asuinrakennuksena ja siihen liittyviä talousrakennuksia.

Historia

Tounan talon torpat olivat Rajala (1840), Mattila (1812) ja Posti (1810). (1)

Mulkoilan kylän talot ovat maarekisterissä no 1 Touna, 2 Läkänen eli Vilhelmsdal ja 3 Sillanpää. Kartta Tounan jakokunnasta on vuodelta 1786. Touna lohkottiin vuokra-alueiden järjestelyissä vuonna 1927 osiin: Rajala, Mäkelä, Saarikko, Helminen ja 1:5 Touna (Juho Tounaan perilliset). (2)

Tounas, Antti S. s. 1937 .. L: Juhani s 71.. Tounat om. Mulkoilan kylässä vuodesta 1965 Touna nimisen tilan, jonka pinta-ala on 119,12 ha. (3)

Riihi oli paririihi. Toinen riihi siirretty Korven kylän Marttilaan, Yrjö Tounas siirtänyt sen kun perinnönjako oli sotien aikoihin. Myös yksi jalka-aitta on siirretty pois tilalta.

Aitat isompi oli liha-aitta, pienempi vaateaitta (ehkä vuodelta 1756), välissä oli siirretty aitta. Asuinrakennus 1960-luvulta, rankorakenteinen, sen kohdalla oli hirsinen asuintalo, joka oli vanhempi kuin vanha pääarakennus, siinä oli multipenkki. Antin isä puhui, että siitä ajettiin hevosella läpitte. Toisessa päässä oli pirtti, toisen pään, kamaripään hirret oli veistetty omille perustuksille. Kamaripään hirret annettiin Juho Rasilaiselle talon aineksiksi, jotka ammattimies veisti. Rasila oli sodassa, ennen sotaa asui Retriikan kanssa saunassa, sodan jälkeen muuttivat taloon. Talo siirtyi takaisin Tounan tilaan 1960-luvun puolivälissä. (A)

Tounan tila Iso-Löytäneen länsipuolen rannalla. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Vanhan asuinrakennuksen etelä-kaakkoissivua ja itä-koillispäätä.

Vanha asuinrakennus lännen suunnasta.

Kuistin kaakkoiskulma.

Pohjoissivun ikkuna.

Navetan länsipäätä ja etelässivua.

Asuinrakennuksen /1/ pihasiivua länsi-lounaan suuntaan. Rankorakenteinen satulakattoinen poikkipäädyllinen asuinrakennus on rakennettu vanhan päärakennuksen paikalle 1960-luvun alussa.

2 Vanha asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, itäpääty pystylaudoitettu
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Vanha päärakennus on pitkänurkkainen hirsipäätyinen satulakattoinen asuinrakennus, jonka eteläisivulla on satulakattoinen avokuisti. Kuistin päätykolmiota kannattelee neljä veistettyä puupilaria, kaksoisbalusterit ovat molemmin puolin sisäänvedettyjä portaita. Kaiteissa on ristilistoitus.

Ikkunat ovat 8-ruutuiset, 2-lehtiset, puitteessa on neljä ruutua. Molemmissa ullakkopäädyissä on pieni puolipyöreä ikkunaukko ja ullakon kohdalla pitkällä sivuilla haukkaikkuna-aukot. Ulko-ovi on pariovi, siinä on helmiponttilaudalla vaakavuoratut pienaovet. Oven yläkarmin päällä on 8-ruutuinen matala vaakaukko, jossa joka toinen lasiruutu on kellertävää värilasia. Ovien kehyslaudat ovat muotohylätyt, etelä – ja pohjoissivun ikkunoiden vuorilautojen otsikot koristelistoitettu.

Rakennuksen ulkoasussa on uusklassismin tyyli-irteitä, kuten kuistin sirot kaksoisbalusterit ja ikkunoiden kehyslaudoituksen listoitettu otsikko.

Vanhassa päärakennuksessa on itäpäässä kamarit, kyökki keskellä ja länsipäässä on pirtti. Oli asuttuna 1960-luvulle asti. Pirtti oli joskus sipulikuivaamona, vylli on vanhaa savea, kosteus tullut multa. Keittiön kohdalla ovat hirsikannakkeet lahoamassa, ulkoseinä keittiön kohdalta ja päädyistä lahonnut. Isä laudoitti päädyn. Itäpäädyssä oleva lautarakenteinen koppi oli leikkimökinä. Ullakolla ei ole ollut lasisia ikkunoita. (A)

3 Navetta-talouksrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pystylaudoitus
- sokkelimateriaali: kiviharkot

Navetta on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Pitkää hirsirunkoa on tuettu ulkopuolisilla pystytililla, följareilla. Navetan kivisokkeli ulottuu n. 70 cm maanpinnan yläpuolelle, jonka päällä on runko veistetyistä hirsistä. Ikkunaukot ovat vaaka- ja pystysuuntaisia, niissä 3- (tai 6-)ruutuiset puitteet. Vuorilaudat päistään risteävät.

Itäpäädyn edessä on sementtitiilirakenteisen säilörehutornin pyöreä runko ilman katto.

4 Luhtiaitta-talli

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pysty-
lauditus
- sokkelimateriaali: lohkokiviharkot

Luhtiaitta-talli-rakennus on vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Alakerrassa on kaksi osaa, joista toinen on ollut hevostallina. Yläkerrassa on kolme aittaa.

Luhtikäytävän hirsikehä on ulokkeena, jota kannattelevat ulostyöntyvät veistetyt hirret. Luhtia kannattelevat väliseinien ja päätyseinähirsien jatkeet ovat kahdessa-kolmessa hirsikerrossa ulokkeena ja alimmat on veistetty koveriks .

Luhdin räystään alla olevaa hirsikertaa kannattelevat lyhyet puupilarit (5 kpl). Luhtikerroksessa on kannatinpilareiden välissä pystysuuntaiset kaidepuut.

Ikkuna-aukot ovat vaakasuuntaisia, niissä on 6-ruutuiset puitteet. Ullakkopäädyissä on 6-ruutuiset pystysuuntaiset ikkunat. Ovet on vuorattu vaakapaneelilla. Vuorilaudat ovat päistään risteävät, kärjet terävät.

Pohjoisseinällä on luokinpaininpuu.

Luhtiaitta-tallin länsisivu ja pohjoispääty.

Luhtiaitta-tallin eteläpäätyä ja länsisivu.

Näkymä luhtiaitan ja liiterin väistä etelän suuntaan, missä näkyvät rakennukset 15-17

Liiteri-kalustusuoja /5/ on lautarakenteinen.

Tallin viereinen ulkokäymälä /4x/ on hirsirakenteinen. Etelän suunnasta.

6 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Vilja-aitta on satulakattainen vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus, jossa on hirsipäädyt.

Pienaovi on vaakalautavuorattu. Vilja-aitta on maalaamaton, nurkissa vuorilaudat ja katteena aaltopelti.

Vilja-aitan pohjoispääty ja länsisivua.

Riihen länsipääty ja pohjoissivun eduskatos.

7 Riihirakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi harmaanutunut, pysty-laudoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihirakennuksen itäpäässä on pitkänurkkainen hirsinen kuivausriihi. Rakennuksessa on satulakatto, jonka alla on riihen jatkeena oleva rankorakenteinen pystylautavuorattu osa sekä pohjois-eteläsuivilla ovat kylkiäiskatokset.

Riihi oli paririihi. Toinen riihi siirretty Korven kylän Marttilaan, kun perinnönjako oli sotien aikoihin. (A)

Aitta lounaan suunnasta.

9 Pienempi aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Pienempi hirsinen aitta on pitkänurkkainen, vuoraamaton otsallinen ja poskellinen jalka-aitta.

Jalustassa on nurkkakivien päällä kookkaat pyöreät hirret, joihin on lovettu puupilarit, joiden varassa ovat puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankut ja edustan lattialankku.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi. Ylimmissä tasakerran hirsisalvospäissä on veistetyt loveukset räystääspuuta varten.

Pienaovi on vuoraamaton, oven pieli puut lovettu hirsisiin.

Isompi aitta kaakon suunnasta.

10 Isompi aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Isompi hirsinen aitta on pitkänurkkainen, vuoraamaton otsallinen ja poskellinen jalka-aitta.

Jalustassa on nurkkakivien päällä kookkaat pyöreät hirret, joihin on lovettu puupalkit, joiden varassa ovat puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankut.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi. Otsapääty on korkea (7 hirsikertaa) ja sen keskellä on pieni neliömäinen aukko.

Pienaovi on vuoraamaton, oven pieli puut lovettu hirsisiin.

Sauna /11/ rannalta, koillis-sivun suunnasta. Rakennettu 1960-luvun puolivälissä.

Venetalas /8/ on koottu vanhasta ladosta 1960-luvulla.

12 Hirsirakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Vanhan päarakennuksen pohjoispuolella, isomman jalka-aitan länsipuolella on hirsinen pitkänurkkainen satulakattoinen rakennus, jossa on liuskekivistä muurattu liesiuuni. Ikkunat ovat 8- ja 6-ruutuiset, 2-lehtiset. Itäpuolella on ollut aiemmin satulakattoinen matalampi edusosa päätellen päätykolmion pysty-laudoituksessa olevista jäljistä. Rakennuksen käyttötarkoitus ei ole tiedossa.

Hirsinen rakennus kaakon suunnasta.

Tulotien varrella, tien pohjoispuolella, lähempänä Västiläntietä on mäellä hirsinen lyhytnurkkainen pienehkö asuinrakennus ns. Rasilan talo ja sen vieressä hirsinen talousrakennus. Asuinrakennuksen hirret ovat peräisin Tounan puretusta päarakennuksesta, jonka kamaripään hirret annettiin Juho Rasilaiselle talon aineksiksi. Talo siirtyi takaisin Tounan tilaan 1960-luvun puolivälissä.

Pihapiirin ulkopuolella, länsipuoleisella mäellä oleva pieni asuinrakennus, mummonmökki /13/. Näkymä talli-luhtiaitan kulmalta luoteeseen.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Tounan tila sijaitsee Iso-Löytäneen länsirannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla, mäellä peltojen ympäröimänä.

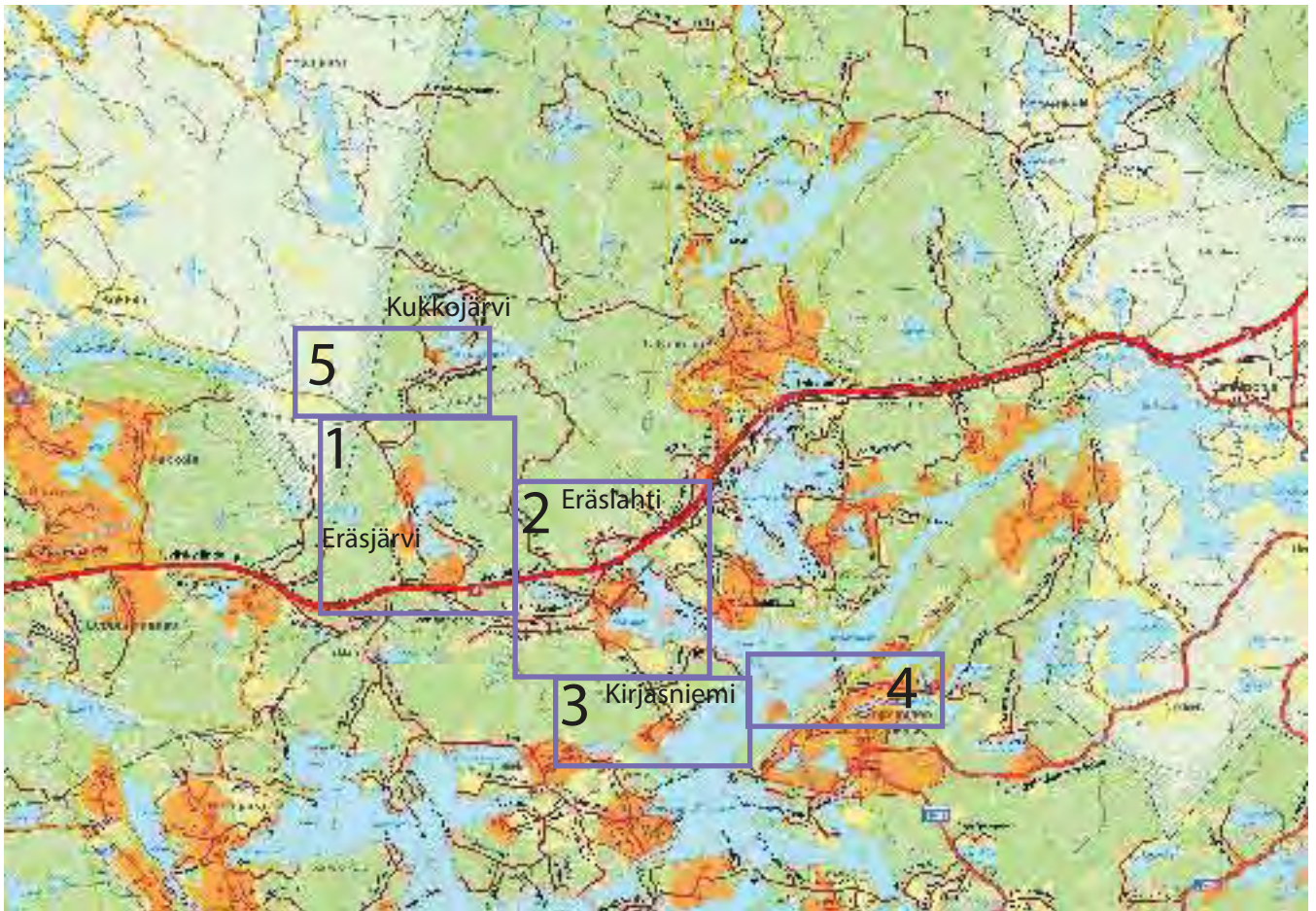
Tilan rakennuskanta muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden. Neliömäisessä pihapiirissä on hirsinen vanha päarakennus noin 1800-luvulta, uudempi asuinrakennus, hirsinen navetta ja hirsinen talli-luhtiaita. Tilalla on säilynyt myös muuta perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten rannan tuntumassa olevat kaksi jalka-aittaa, joista toinen saattaa olla tietojen mukaan 1700-luvun puolivälistä sekä vilja-aitta ja riihirakennus.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

Kartalla 1:100 000, on esitetty seuraavilla sivuilla olevien karttaotteiden, 1:20 000, sijainnit Entisen Längelmäen keskiosassa.

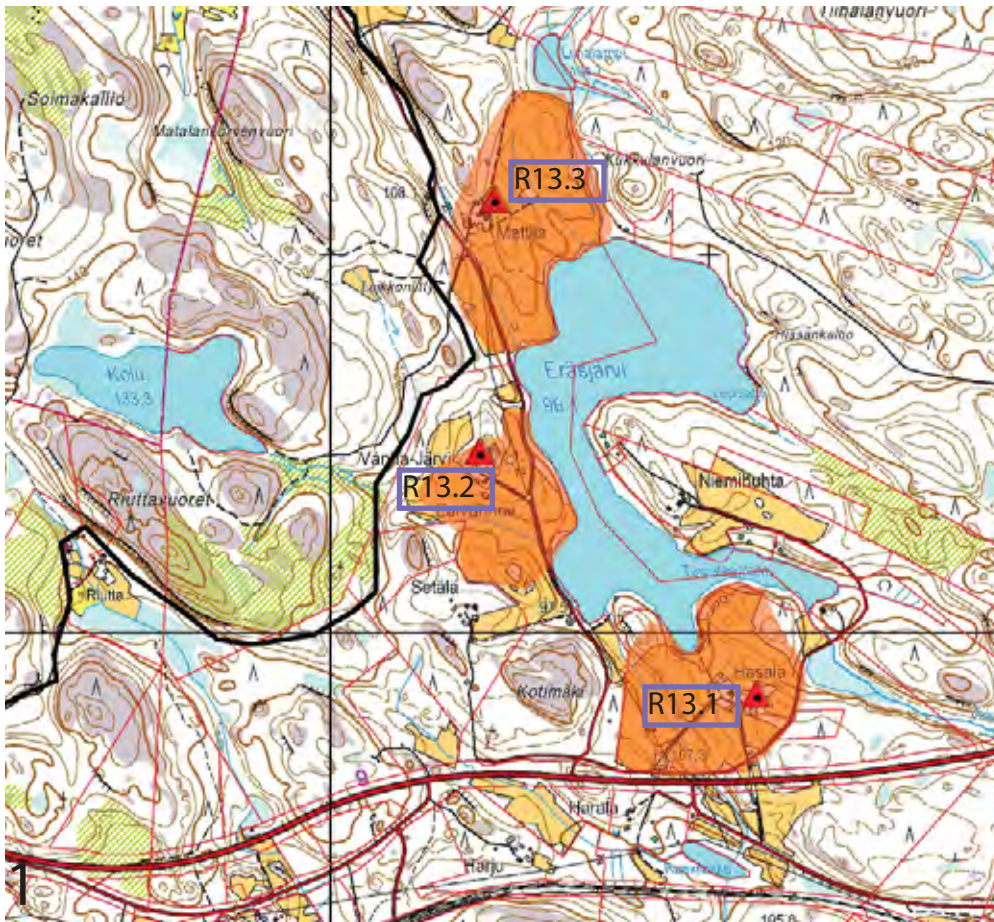
Eräsjärvi, Eräslahti, Kirjasniemi, Kukkojärvi

Kukkojärvi ja Eräsjärvi sijoittuvat Jyväskylätien pohjoispuolelle vanhan Oriveden ja Längelmäen rajan tuntumaan. Ne ovat pääosin harvaan asuttuja metsäisiä alueita, joilla ei ole suuria kyläaukeita. Eräsjärvellä oli jo vuonna 1566 yksi verotila.

Eräslahti on aivan Jyväskylätien eteläpuolella sijaitseva kylä Längelmäveden lahden rannalla, se muodosti Eräsjärven kanssa yhden jakokunnan 1700-luvun alussa.

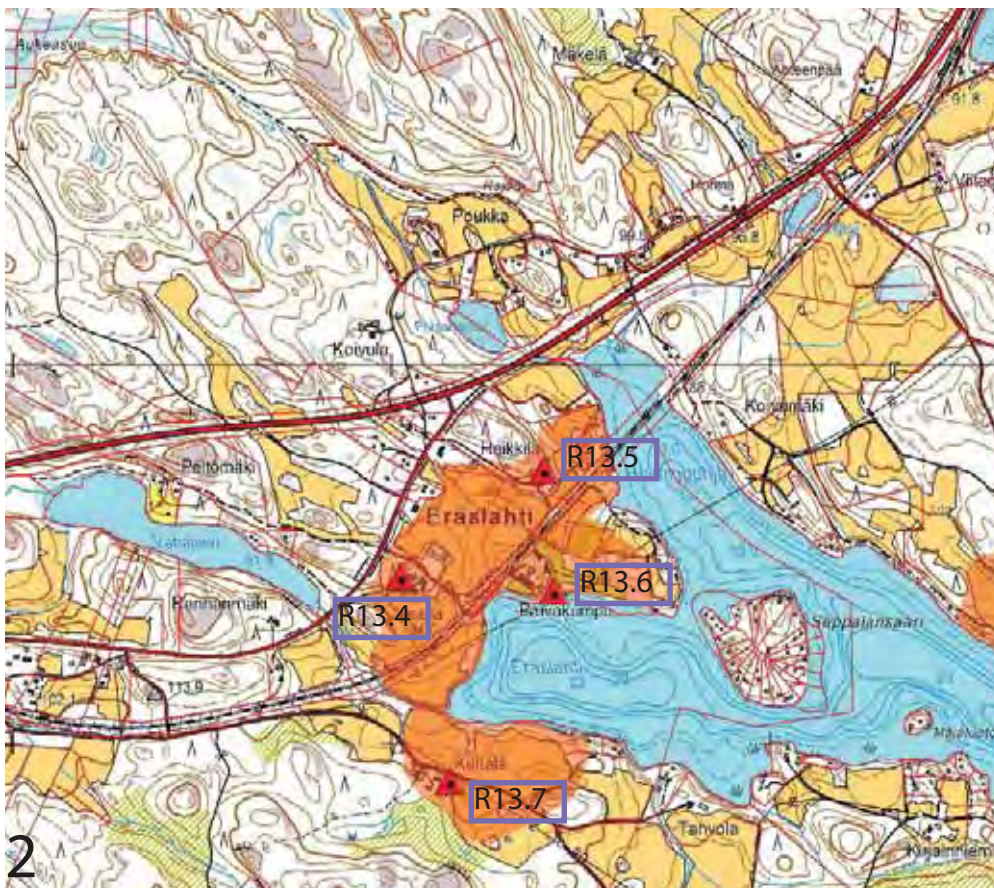
Kirjasniemi on Eräslahden eteläpuolella sijaitseva niemi. Kirjasniemen kylään kuuluu myös lähellä Hakosalmen kirkonkylää sijaitseva Latosaari.

ERÄSJÄRVI, ERÄSLAHTI

ERÄSJÄRVI

- R13.1 Hasala
- R13.2 Vanha-Järvi
- R13.3 Mattila

ERÄSLAHTI

- R13.4 Jussila
- R13.5 Heikkilä
- R13.6 Päiväkumpu
- R13.7 Kultala

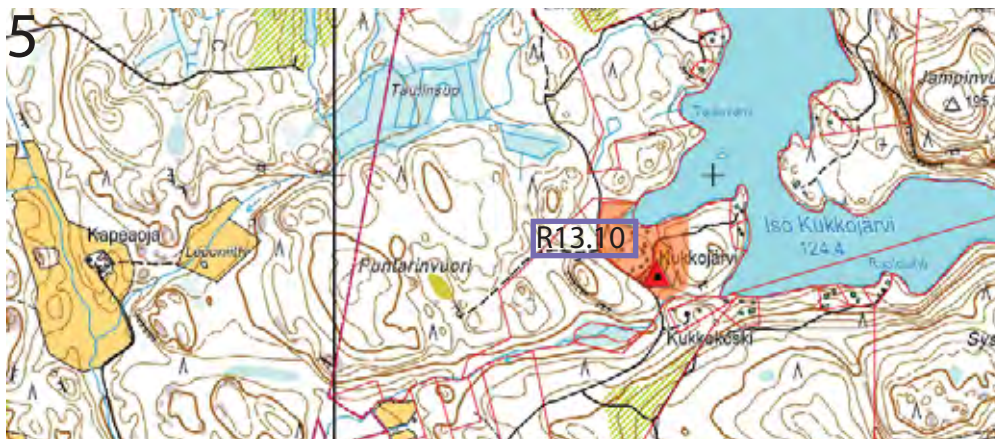
KIRJASNIEMI, KUKKOJÄRVI

KIRJASNIEMI

R13.8 Kirjasniemi

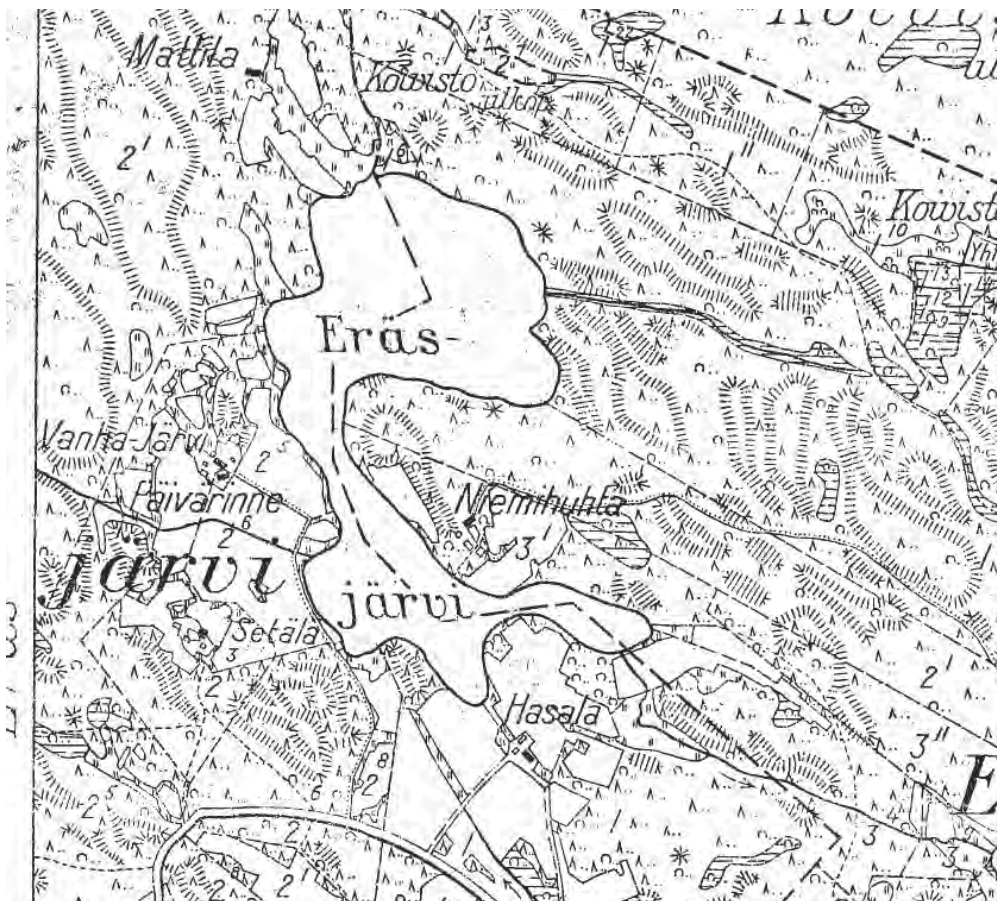
R13.9 Latosaari

KUKKOJÄRVI

R13.10 Kukkojärvi

<p>Rx.xx Inventointiaineisto 2005/ Kristiina Kokko, tarkistukset 2010, Arkinor Oy</p> <p> Aluerajaus ROYK/ kulttuuriympäristö</p>	<p> Valtakunnallises- ti merkittävän kulttuuriympäristön raja (2010)</p> <p> Maakunnallises- ti merkittävän kulttuuriympäristön raja (2007)</p>
--	---

Ote pitäjänkartasta vuodelta 1933.

Eräsjärvi

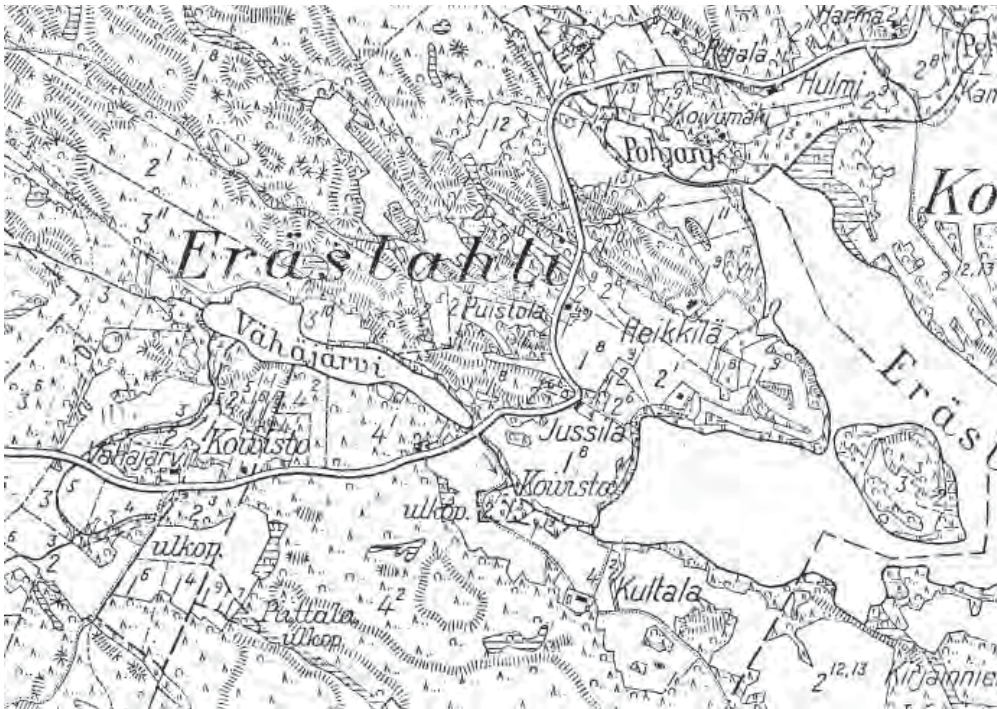
Eräsjärven kylän asutushistoria ulottuu 1500-luvulle. Verotiloja oli vuonna 1566 yksi. Eräslahti ja Eräsjärvi muodostivat yhden jakokunnan 1700-luvun alussa.

Hasalan rälssitalo on Eräsjärven kylän talo no 1. Hasalasta erotettiin palstatila Maahelma vuonna 1915. Hasalasta pakkolunastettiin vuonna 1958 rautatiealue Suomen valtiolle ja lohkottiin Torkkelin tila.

Eräsjärven kylän talo no 2, Järven rälssitalo (myöhemmin perintötalo) halottiin vuonna 1804 kahteen osaan, Mattila ja Vanha Järvi. Kukkokosken ulkopalsta oli näille tiloille yhteinen. Vanha-Järven tilasta lohkottiin vuonna 1926 vuokra-alueiden erottamisessa Setälä. Vuonna 1927 Vanha-Järven tilasta halottiin Päivärinne, Salojärvi ja Pitkäoja. sekä vuonna 1958 rautatiealue ja maantiealue Suomen valtiolle.

Etualalla Hasalan tila, vasemmalla Vanha-Järvi ja Eräsjärven toisessa päässä Mattila, keskellä ylhäällä. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Ote pitäjänkartasta vuodelta 1936.

Eräslahti

Eräslahden kylästä ei ole keskiajalta mitään mainintoja, vaikka se on ilmeisesti ollut seudun vanhimpia kyliä. Eräslahti ja Eräsjärvi muodostivat yhden jakokunnan 1700-luvun alussa.

Eräslahden kylän talot ovat maarekisterissä numeroitu: 1 Nuutila, 2 Yrkölä, 3 Seppälä ja 4 Kultala.

Längelmäen seudun historia II:n mukaan Knuutilan talo halottiin vuonna 1727 kahteen osaan, joista toinen Heikkilä ja toista ei nimetty.

Maarekisterin mukaan Knuutilan tila halottiin kahteen osaan, Heikkilä ja Jussila, vuonna 1867. Jussilan kohdalla teksti: Tilusvaihto talon 3 kanssa ja isojaon täydennys vahvistettu 1899, alan muutos.

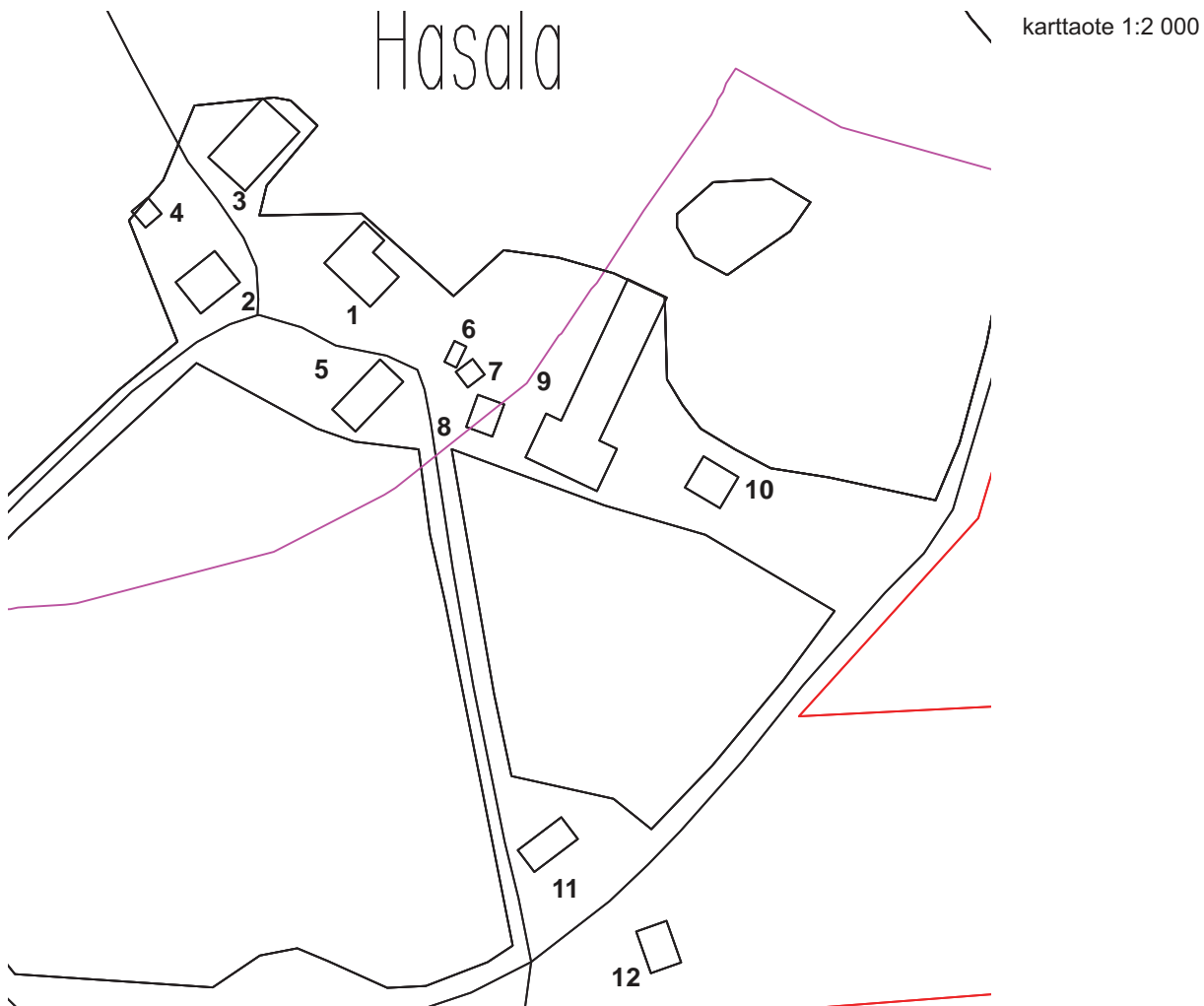
Eräslahden kylän perintötalo no 2, Yrkölästä (kirjoitettu Yrkälä vuodesta 1906 lähtien) lohkottiin vuonna 1905 Päiväkumpu eli kappalaisvirkatalo.

Eräslahti koillisen suunnasta ilmakuvassa vuodelta 1990. Etualalla on Längelmäveden Holminpohja ja taustalla Eräslahti. Keskellä niemessä rautatien vasemmalla puolella sijaitsee Päiväkumpu, ylhäällä keskellä Kultalan tila. Rautatien oikealla puolella sijaitsee Heikkilän tila ja siitä ylöspäin Jussilan tila. Kuva © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

R13.1 Eräsjärvi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Hasala	562-455-1-5	Niemihuhdantie 24
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1958-1959	asuminen	asuminen
2	asuinrakennus	2007 jälkeen	asuminen	asuminen
3	navetta	1927	karjasuoja	
4	aitta	n 1800-luvun alku	säilytys	
5	aitta-piharakennus	aitat n. 1900-l alku, laajennukset 1950-luku		
6	vilja-aitta	n 1800-l loppu	viljan säilytys	
7	jauhoaitta	n 1800-l loppu	säilytys	
8	liiteri	n. 1900-l alku	säilytys	
9	riihi-talouksrakennus-talli	n 1800-l loppu -	viljan kuivaus, hevostalli	
10	konesuoja	n 1970 jälkeen	maatalouskoneiden säilytys	
11	lato ja kalustosuoja	- n. 1900-l alku		
12	paja	1950-luku	sepänpaja	

uudemmassa
asuinrakennukses-
ta ei ole kuvaa

Hasala nähtynä Taipaleenlahden takaa pohjoisen suunnasta.

Kuvaus

Hasalan tila sijaitsee Eräsjärven eteläpäässä. Rakennukset ovat mäellä peltojen keskellä.

Sijaitsee Eräsjärven kylässä 21 km kirkolta Tampere-Jyväskylä maantien varrella. Talouskeskus on Eräsjärven rannalla mäellä. (Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.)

Historia

Eräsjärven kylän talo no 1, Hasala oli rälssitalo. Hasalasta erotettiin palstatila Maahelma vuonna 1915. Hasalasta pakkolunastettiin rautatiealue Suomen valtiolle ja lohkottiin Torkkelin tila vuonna 1958. (1)

Om vsta 1961 Antto Hasalan perikunta, johon kuuluvat leskiemäntä Lyydi E. Hasala. o.s. Korhola s 16. sekä lapset: Arvo K. s 26 ja Erkki J. s 39... Tila on kantatila, ollut suvulla vsta 1877. (2)

Hasalan perikunta: Hasala Antto H. s. 1899 Lapset: Arvo K. s 26 ja Erkki J. s 39. Antto Hasalan perikk. om. vuodesta 1961 Hasala RN:o 1/5 nimisen tilan Eräsjärven kylässä. Tila on ollut suvun hallussa 1500-luvusta lähtien. (3)

Omistaja: Hasala. Erkki s. 1939 maanviljelijä ja veli Arvo s. 1926 maanviljelijä. Tila on Erkin ja Arvon synnyinpaikka, jonka he ovat perineet vanhemmiltaan 1970-luvulla... (4)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on vanha kuva Hasalasta. Kuvateksti: Hasala, Eräsjärvi. Tien päässä vanha pääarakennus. Rakennettu v. 1884, purettu v. 1961. (5)

Vanha asuinrakennus oli samansuuntainen kuin nykyinen 1950-luvun lopulla rakennettu asuinrakennus.

Kotiseutulehden artikkelissa on pohjapiirroskuva Hasalan vieraspytingistä. Huonetilat: kuisti, porstua, keittiö porstuan perällä, pirtti toisessa päädyssä ja kaksi kamaria toisessa päädyssä. (6)

Lautarakenteinen pääarakennus vuodelta 1958 käsittää 4 huonetta ja mukavuudet. (2)

Päärak. on valm. vv. 1958-59. Hirsinen karjarakennus vltta 1927 käsittää kaikki tarvittavat eläinsuojat. Tarvittavat talous- ym rakennukset ovat erillisinä. (3)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluttelelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
 - (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
 - (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
 - (5) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.
 - (6) Pentti Andsten: Längelmäen vanhasta rakennuskannasta, Kotiseutu-lehti n. v. 1971. Hämmäläis-Osakunnan kotiseuduntutkimusretkellä kesällä 1969.
- Suulliset lähteet:
Erkki Hasala (s. 1939)

Näkymä 9-tieltä, lounaan suunnasta Hasalaan vuonna 2004.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: rankorakenne
- katemateriaali: muotoprofiilipeltti, tiilijäljitelmä, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, vaalean keltainen
- sokkelimateriaali: betoni

Asuinrakennus on satulakattoinen, vaakaponttilautavuorattu tyypillinen 1,5-kerroksinen 1950-luvun lopun omakotitalo. Asuinrakennuksen lounaissivulla on pieni satulakattoinen umpikuisti.

Ikkunoissa on keskellä olevan ison yksiruutuisen ikkunan molemmin puolin kapeat avautuvat pystysuuntaiset ikkunat. Ikkunoiden kehyslaudat levenevät ylöspäin.

Koillissivulla on uudempi siipiosa ja toinen sisäänkäynti sisäänvedetyltä avokuistilta.

Asuinrakennuksen kaakkoispääty ja lounaissivua.

Navetan koillispääty ja kaakkoissivua.

Aitam kaakkoispääty ja lounaissivu.

Aitan luoteispääty ja koillissivu.

Piharakennuksen keskellä olevat aitat.

Piharakennus asuinrakennuksen suunnasta, pohjoisesta.

3 Navetta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti, vihreä
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty-laudoituus, tumman punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Navetta on vuoraamaton satulakattoinen lyhytnurkkainen hirsirakennus. Luoteissivulla on sisäänvedetty avoin lantala. Ullakkopäädyissä pystylautavuoraus. Osa ikkunoista, kuten kaakkoissivulla, on uusittu ilmeisesti 1960-luvun jälkeen isompi-ruutuiseksi. Vanhemmat ikkunat ovat 8-ruutuiset (kaksi 4-ruutuista puitetta), ovien päällä nauhaikkunat, ullakkopäädyssä 6-ruutuinen vaakaikkuna. Kehyslautojen päät ovat ristikkäiset.

4 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: päre
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Aitta on pitkänurkkainen, vuoraamaton jalka-aitta, jossa on korkea otsapääty ja sivuseinien hirsien päiden muodostamat sivuposket.

Jalustassa on nurkkakivien päällä pyöreät hirret, joihin on lovettu ylöspäin levenevät puupilarit. Neljän kannakkeen, jalan varassa ovat puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankkujen haljaspuolikkaat.

Räystäään alla olevat ylimmät hirsisalvospäät on veistetty kaareviksi. Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 4 kpl ja harjahirsi.

Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiiin. Luoteispäädyssä on ylhäällä matala 4-ruutuinen vaakaikkuna.

Sisäänkäyntipuolelle, otsan alla on lautaiset säilytyskomerot sivuposkien suojassa.

5 Aitta-piharakennus

- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystylaudoituus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betonipilarit

Aitta-piharakennus on pitkä satulakattoinen rakennus, jonka ulkoasu on 1950-luvulta.

Rakennuksen keskellä, pihasisivulla ovat vanhemmat aitat sisäänvedetyn luhtikäytävän varrella. Alakerrassa on kaksi hirsistä aittaa ja portaat yläkerran luhtikäytävään, yläkerrassa kaksi aittaa.

Luhdin eduskäytävää kannattelevat puupilarit. Kannatinpilareiden väleissä on kaiteet, joissa on harva pystylaudoituus. Aittojen ovet on vuorattu pystypaneloinnilla.

1950-luvulla päätyyn rakennettiin pieni huone jossa oli tulisija sekä toiseen päähän kalustovarasto.(A)

Lounaispäädyn huoneessa on 2- ja 3-ruutuiset ikkunat ja päätykolmiossa 2-ruutuinen ikkuna.

Vilja-aitta ja jauhoaitta vie-rekkäin kalliolla lännen suunnasta katsottuna. Vasemmalla vilja-aitta.

6 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopeltii
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Hirsinen vilja-aitta on pitkänurkkainen, vuoraamaton otsallinen jalka-aitta. Alimmat sivuseinähirret ulottuvat pitemmälle kuin muut.

Jalustassa on nurkkakivien päällä kookkaat pyöreät hirret, joihin on lovettu puupilarit. joiden varassa ovat puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankut ja edustan lattialankut.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi.

Ylimmissä tasakerran hirsisalvospäissä on veistetyt loveukset (räystäspuuta varten?).

Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiiin.

Vilja-aitan lounaispääty.

Otsaulkooeen ja räystäään hirsisalvoskia.

Viljalaarin laudat varhopat-saan tukemina.

7 Jauhoaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopeltii
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Hirsinen jauhoaitta on pitkänurkkainen, vuoraamaton jalka-aitta, jossa on kolmen hirren korkuinen otsapääty ja sivuseinien hirsien päiden muodostamat sivuposket.

Jalustassa on nurkkakivien päällä kookkaat pyöreät hirret, joihin on lovettu leveät puupilarit, jalat, joiden varassa ovat ns. hiirilaudat, joihin on lovettu lattialankut ja edustan lattialankut.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi sekä kaksi pienempää ortta.

Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiiin.

Jauhoaitan lounaispääty ja kaakkoissivu.

9 Riihi-talourakennus-talli

- runkomateriaali: hirsi (riihi), rankorakenne, kehärakenne
- katemateriaali: aaltopelti, vihreä
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi harmaanutunut, pysty-laudoitus punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betonipilarit, betoni

Riihirakennuksessa on kaksi pitkänurkkaista hirsistä kuivausriihtä. Hirsisten riihien lounais-eteläisivulla on matalammat hirsiset kylkiäiset jatketun satulakaton pitkän lappeen alla.

Toisessa kuivausriihessä on jäljellä kivistä muurattu porrasmäinen riihenuuni.

Riihi koillisen suunnasta.

Riihen keskivaiheille, siihen poikittaissuuntaisesti liittyy lauta-rakenteinen puintihuone ja sama siipi on saanut jatkeekseen mm hevostallin. Siipi koostuu neljästä toisiinsa liittyvästä rakennuksesta, joiden satulakatot porrastuvat ja madaltuvat koilliseen.

Riihen jatkona on puintihuone (1960-luvulta), päässä hevostalli ja lantala. Toinen riihi on tehty pahnatilaksi. (A)

Riihi-taloussrakennus-talli itä-koillisen suunnasta. Etualalla tallin lantala, talli, konesuojat, puintihuone ja vasemmalla viimeisenä hirsinen riihi.

Liiteri /8/ sijaitsee riihen länsipuolella.

Konesuoja /10/ sijaitsee riihen itäpuolella.

Pajan /12/ pohjoispäätä.

Entinen sepänpaja sijaitsee Niemihuhdantien eteläpuolella, tien vieressä.

Seppä Jalmari Holttinen tuli siirtolaisena 1957. Paja oli ennen valtatie takana, uusi paja rakennettiin 1950-luvulla. (A)

11 Lato ja kalustusuoja tms

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty-laudoitu, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Tulotien varrella, Niemihuhdantien risteyksessä on kaksi hirsirakennusta vierekkäin. Molemmat ovat satulakattoisia, pitkänurkkaisia ja vuoraamattomia hirsirakennuksia. Latona ja säilytysvajana toimivista rakennuksista ainakin toinen (koillispuoleinen) on todennäköisesti siirretty paikalle muualta.

Latoon on yhdistelty ilmeisesti useamman vanhan rakennuksen hirsä.

Latorakennukset itä-kaakon suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Hasalan tila sijaitsee Eräsjärven rannalla, avaralla paikalla peltojen keskellä.

Näkymät Hasalan tilalle avautuvat myös Tampere-Jyväskylä valtatieltä.

Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten jalka-aittoja (vilja-aitta, jauhoaitta, varastoaitta), navetta, paririihi ja latoja.

Toimenpidesuosituksat

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

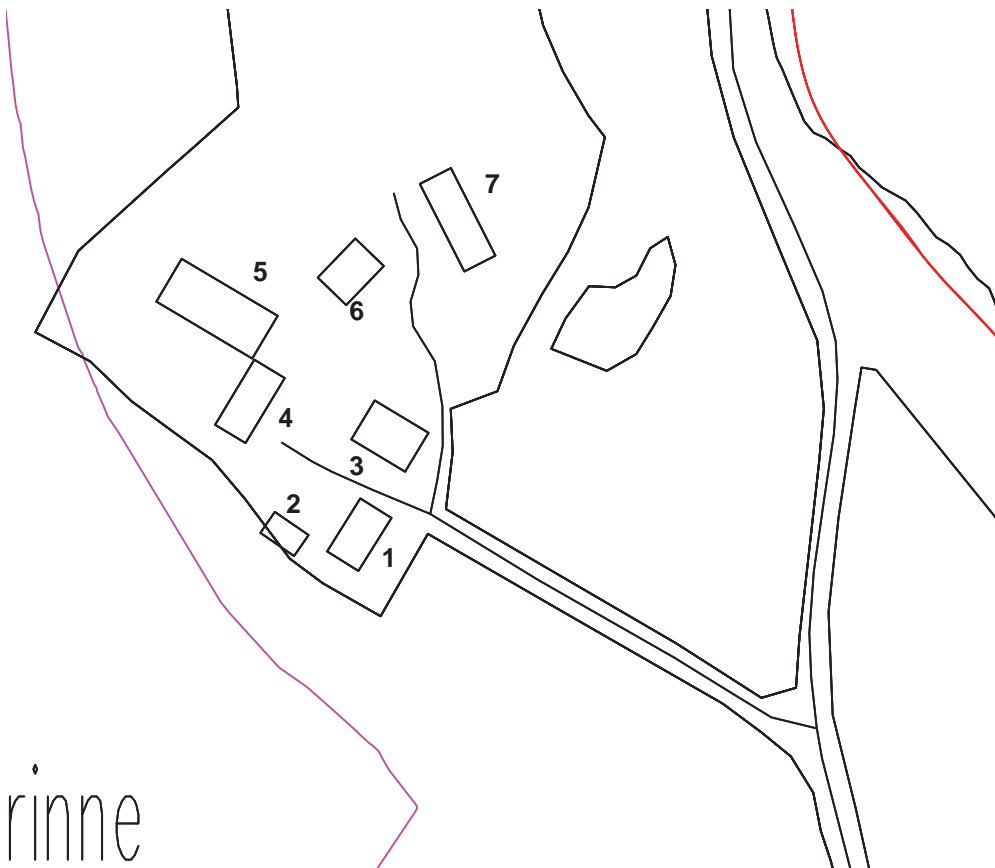
Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä.2010

R13.2 Eräsjärvi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Vanha-Järvi	562- 455-2-21	Punaportintie 74, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Syvänen Sami		

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	vanha asuinrakennus	1800-l loppu	asuminen	
2	aittarakennus			
3	asuinrakennus	1967	asuminen	asuminen
4	talousrakennus			
5	konehalli			
6	kuivuri	1965	viljan kuivaus	
7	riihi		viljan kuivaus	

Vanha-Järven tilan rakennuksia Punaportintieltä kaakon suunnasta.

Kuvaus

Vanha-Järvi sijaitsee Eräsjärven rannan tuntumassa, järven länsipuolella. Tilan rakennukset ovat mäellä peltojen keskellä ja näkyvät kauas järven toiselle puolelle ja tielle.

Historia

Eräsjärven kylän talo no 2, Järven rälssitalo, myöhemmin perintötalo, halottiin vuonna 1804 kahteen osaan, Mattila ja Vanha Järvi. Kukkokosken ulkopalsta oli näille tiloille yhteinen. Vanha-Järven (J. E. Järven perilliset) tilasta lohkottiin vuonna 1926 vuokra-alueiden erottamisessa Setälä. Vuonna 1927 Vanha Järven (Eino, Juho, Alli ja Hilja Järvi) tilasta halottiin Päivärinne (Anna, Helmi, Siiri ja Martta Järvi), Salojärvi (Roosa Virtanen) ja Pitkäoja (Laina Mattila). Vanha-Järven tilasta lohkottiin rautatiealue ja maantiealue Suomen valtiolle vuonna 1958. (1)

Vanha-Järven tilan tiedot ovat jo 1500-luvulta. Tilan ensimmäinen nykysuvun isäntä oli Heikki Heikinpoika vuosina 1706 - 1725. Tila mainitaan seudun historiassa Erkki Niilonpoika Järven omistuksessa vuosina 1558 - 1564. Tila sai häneltä nimensä. Talo on halottu v. 1801. Nykyinen vanhaisäntä Matti Syvänen on yhdeksäs ja hänen poikansa Sami kymmenes suvun isäntä. Päärakennus on sijainnut rannassa, josta sen siirretti nykyiselle paikalle Kaarle Juhonpoika 1800-luvun puolivälissä. Vanha riipi on vuodelta 1703. (3)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on vanha ilmakeku Vanha-Järven tilakeskuksesta (n. 1920-luvulta), siinä näkyy lukuisia rakennuksia ja vanha päärakennus. (2)

Järven päärakennukseen olisi Sylvi Mattilan äidin, Laina Mattila kertoman mukaan tehty remontti Laina Mattilan isän aikaan n. 1860-luvulla. Järven tila oli Laina Mattilan kotitila, josta hän muutti Pitkäojan tilalle. Pitkäojan tilan asuinrakennus siirrettiin Järven tilalta n. 1920-luvun puolivälissä. Se oli vanhan päärakennuksen toinen pääty (idän puoleinen, välissä oli läpikuljettava porstua). Toinen pääty jäi paikalle. (A)

Omistaja: Syvänen, Sami s. 1968 ja Anna-Liisa o.s. Ahola s. 1963. Asuja: Syvänen, Matti s. 1939 ja Tuula o.s. Marttila s. 1936. (3)

Vanhan asuinrakennuksen kaakkoissivu ja koillispäätä.

2 Aittarakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopa, kolmiorimahuopa, tumma
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, yläosassa pystylauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betonipilarit

Satulakatteisessa pitkänurkkaisessa hirsisessä pariaitassa on myöhemmin tehty eduskäytävä, yläkerta ja parveke.

Rakennuksen alkuperäisestä ulkoasusta ei ole paljontakaan jäljellä.

Pienaovet ovat vaakalautavuoratut.

1 Vanha asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: muotoprofiilipelti, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: vaaka- ja pystyponttilauditus, punamullan punainen, ullakon osalla pystyponttilauditus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: kivihaikot, saumattu

Rak.v.: 1800-luvulla, peruskorj.v.: 1996.(3)

Asuinrakennus on vaakalautavuorattu hirsirakennus. Satulakattolla on ruokakellokatos kahden pilarin varassa. Pihasisivulla, länsi-luoteen puolella oleva satulakattoinen kuisti on laajennettu 1990-luvulla, ulkovooraus ja ikkunat uusittu peruskorjauksen yhteydessä. Ikkunat kuusiruutuiset, kaksilehtiset.

Aittarakennus idän suunnasta.

Aitan kaakkoissivu ja lounaissivu.

Lähteet

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.
 - (3) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- Suulliset lähteet:
(A) Sylvi Mattila (s. 1928)

Vanha-Järven asuinrakennukset idän suunnasta. Oikealla 1967 valmistunut asuinrakennus /3/.

Talouksrakennuksen kaakkoissivu /4/, taustalla konehallin /5/ pääty.

Kuivurirakennus /6/ idän suunnasta.

7 Riihi
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja väliköissä pystylaudoitus, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihi on paririihi, siinä on kaksi hirsistä pitkänurkkaista kuivausräätä satulakaton alla. Paririihen hirsiset osat ovat vuoraa-mattomat.

Riihiin välissä oleva osa on pystylautavuorattu, samoin päätykolmiot. Pohjoispäädyssä on matalampi pulpettikattoinen avokatos.

Riihiin edustalla on ollut katos. Luoteissivulla on jäljellä eduskatoksen ulkonevat hirret.

Eteläpuoleisessa riihessä on jäljellä kivistä muurattu porrastettu riihenuuni.

Riihi luoteen suunnasta.

Riihiin etelä-koillispääty ja länsi-lounaissivua.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Vanha-Järvi sijaitsee Eräsjärven rannan tuntumassa, järven länsipuolella, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan rakennukset ovat mäellä peltojen keskellä ja näkyvät kauas järven toiselle puolelle ja tielle.

Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten vanhempi asuinrakennus, aitta ja paririihi.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä.2010

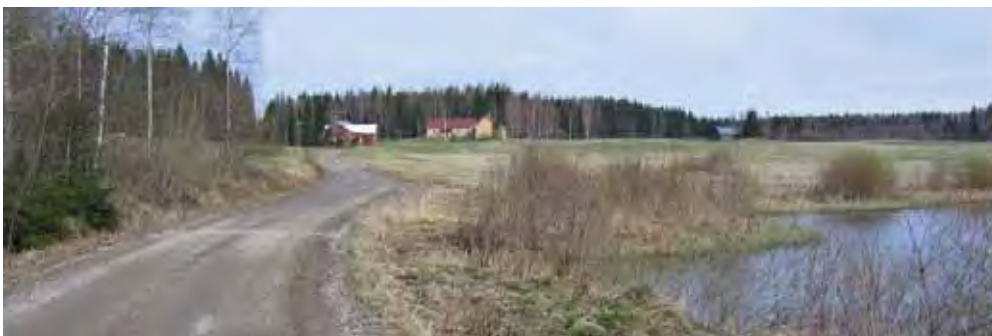
R13.3 Eräsjärvi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Mattila	562-455-2-16	Punaportintie 145, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Reino Mattila ja Antti?		

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus (2 kpl)	1932, 1938, laajennus 1970-l	asuminen	asuminen
2	navetta, puimalato	1927, 1950-l loppu	karjasuoja, viljan kuivaus	
3	vilja-aitta	n 1800-luvun alkup	viljan säilytys	
4	pariaitta	1828	säilytys	
5	liiteri			
6	heinälato, kalustosuoja	1930-luku	säilytys	
7	maakellari		säilytys	
8	kalustovaja	n. 1900-l alku	paja	

Näkymä Punaportintieltä Mattilan tilan suuntaan pohjoiseen. Oikealla Eräsjärven rantaa.

Kuvaus

Tila sijaitsee Eräsjärven kylässä 14 km Oriveden kirkolta, 14 km Länkipohjasta sekä 1,5 km Jyväskylä-Tre tiestä. Talouskeskus on viljelysten ympäröimänä Eräsjärven rannalla. (Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964)

Historia

Järven talo halottiin v. 1801 (1).

Järven talon jako kahteen osaan, Mattila ja Vanha-Järvi nimisiin taloihin, valmistui vuonna 1804.(2)

Mattila. Omistajat vuodesta 1950 Antto Ilmari s.1913 ja Reino Olavi s.1930 Mattila. Antto Mattilan vaimo on Inkeri o.s. Itkonen s.1925 ja heillä pojat: Raimo Kalevi s.1946, Asko Kalevi s.1948 sekä Antti Herman s.1958. Tila on ollut isäntien suvulla monen polven ajan. Edellinen isäntä oli Antto Herman Mattila. (4)

Hirsisessä päärakennuksessa vuodelta 1932 on 4 huonetta. Hirsinen karjarakennus vuodelta 1927 käsittää kotieläintilat ja puimalan. Pihapiirissä on toimenkin, 3-huoneinen asuintalo vuodelta 1938 sekä tarvittavat taloussuojat. (4)

1938 rakennetun asuinrakennuksen tieltä purettiin hirsinen 6-nurkkainen häätupa. Häätuvan 6-nurkkainen kamari oli järven puolella ja sen eteinen, nelinurkkainen osa oli pihan puolella. (A) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on kuva häätuvasta. (3)

Pihapiirissä oli ennen riviaitta (kolme aittaa ja kalusto-osa) navetan pohjoispuolella sen kanssa samansuuntaisesti. Riviaitta purettiin v. 1957. Riihi oli pellon reunassa tilakeskuksesta pohjoiseen. Riihi oli hirsinen paririihi, joka purettiin 1950- 1960-lukujen vaihteessa. Pellolla olevan lato-kalustosuojan lähellä oli heinä lato pyöröhirsistä. Siinä oli välitila, josta heinät täytettiin. Heinälatoja on ollut enemmän, mutta niitä on purettu. Tien toisella puolella maakellarista eteenpäin metsänreunassa oli savusauna, joka purettiin 1970-luvulla. (A)

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: rankorakenne
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen, laajennusosassa liimahuopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, vaalean keltainen
- sokkelimateriaali: betoni

Pihapiirissä on kaksi kulmittain toisiinsa nähden olevaa satulakattoista asuinrakennusta, toinen vuodelta 1932 ja toinen 1938, jotka on liitetty yhteen laajennusosalla 1970-luvulla. Laajennusosan pulpettikatto jatkuu pihasisivulla sisäkulmauksessa ja pienemmän asuinrakennuksen länsisivulla avokuistina.

Isomman asuinrakennuksen eteläisivulla on satulakattoinen avokuisti. Ikkunoina ovat 2-ruutuiset 2-lehtiset ikkunat.

Eteläpuoleisen, pienemmän asuinrakennuksen ikkuna-aukoissa on ristikarmissa 6-ruutuiset ikkunat (alaosasta 2-lehtiset 2-ruutuiset puitteet).

Laajennusosassa on mm. traktoritalli ja lämpökeskus.

2 Navetta, puimalato
- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Navetta on satulakattoinen vuorattu hirsirakennus. Rakennuksen alaosa on hirttä, vuorattu pystypeiterimalaudoituksella. Länsisivulla on pulpettikattoinen uloke, osin avoin katos. Navetan itäisivulla on 9-ruutuiset ikkunat, eteläpäädyssä 3-ruutuiset ikkunat.

Navetan päätyyn rakennettiin poikittaissuuntainen rankorakenteinen puimalato 1950-luvun lopulla. Navetan katto liittyy puimalan satulakaton etelälappeeseen ristipäätyinä. Puimalassa on suuret puiset liukuovet. Itäpäädyssä on oven yläpuolella kaapea nauhaikkuna.

Lähteet:

(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954

(2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

(3) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.

(4) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964..

Suulliset lähteet:

(A) Reino Mattila (s. 1930)

Mattilan asuinrakennukset lounaan suunnasta.

Mattilan pihapiiri etelä-lounaan suunnasta. Vasemmalla navetan pääty.

Navetta-puimalarakennus koillisen suunnasta. Etualalla puimala.

Vilja-aitta ja pariaitta vierekkäin mäellä länsi-lounaan suunnasta katsottuna. Vasemmalla vilja-aitta.

Vilja-aitan eteläpääty ja länsisivua.

Pariaitan sivuseinien ylimmän tasakerran hirsisalvospäiden ulokkeet on veistetty kaareviksi ja lovettu.

Pariaitan eteläpääty ja itäsivu.

3 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: päre
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Vilja-aitta on hirsinen pitkänurkkainen, vuoraamaton otsallinen ja poskellinen jalka-aitta.

Oven edustaa suojaa ulkoneva otsapääty (3 tasakertaa ja hirsipääty) ja sivuhirsien pitkien päiden muodostamat sivuposket.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 4 kpl ja harjahirsi.

Jalustaosassa on nurkkakivien päällä lyhytnurkkainen hirsisalvoskehä (hammasnurkka) ja sen varassa ulkonevat hirret, joihin on lovettu järeät lattialankut (haljaspuolikkaat) ja edustan lattialankut.

Pienaovi on vuoraamaton ja siinä on ulkopuolella takorautaiset saranaraudat. Oven pielipuut on lovettu hirsisiin.

Viljalaarit ovat paksusta lankusta, joiden päät on lovettu hirsiseiniin ja tuettu varhopatsaaseen.

Oviedustan kulmauksessa, itäpuolista sivuposkea vasten on lautarakenteinen koirankoppi.

4 Pariaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: päre
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Pariaitta on hirsinen pitkänurkkainen, vuoraamaton otsallinen ja poskellinen jalka-aitta.

Ovien edustaa suojaa ulkoneva korkea otsapääty (6 tasakertaa ja hirsipääty) ja sivuhirsien pitkien päiden muodostamat sivuposket.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 10 kpl ja harjahirsi.

Jalustaosassa on nurkkakivien päällä lyhytnurkkainen hirsisalvoskehä (hammasnurkka) ja sen varassa ulkonevat hirret, joihin on lovettu järeät lattialankut (haljaspuolikkaat) ja edustan lattialankut.

Pariaitan ovien yläpuolilla on maalatut vuosiluvut 1828 ja 1824. Pienaovet ovat vuoraamattomia, oven pielipuut lovettu hirsisiin.

Otsapäädyn keskellä on parin hirsikerran korkuinen neliömäinen aukko.

8 Kalustosuoja (paja)
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmio pystylaudoi- tus, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Kalustosuoja on pieni satulakattoinen vuoraamaton hirsirakennus. Hirsisalvoksena on lohenpyrstönurkka. Kaakon puoleisella sivulla on 6-ruutuinen 2-lehtinen ikkuna. Päädyssä oleva pariovi on pienaovi.

Kalustosuojassa oli ennen ahjo. (A)

Tien toisella puolella on maakellari /7/ ja hirsinen kalustosuoja /8/. Näkymä tieltä, koillisen suunnasta.

Kalustosuojan eteläkulma.

Peltosaarekkeessa on lato-
kalustosuoja /6/, joka on
koottu 1930-luvulla käytetyis-
tä hirsistä.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Mattilan tilakeskus sijaitsee etelään, Eräsjärven suuntaan ja koilliseen viettävien peltojen ympäröimänä, metsänreunan rajassa, Punaportintien varrella, maisemassa keskeisellä paikalla.

Pihapiirissä on kaksi kulmittain toisiinsa nähden olevaa satulakattoista asuinrakennusta, toinen vuodelta 1932 ja toinen 1938. Pihapiirin pohjoispuolella rinteessä on vierekkäin kaksi aittaa, jotka ovat peräisin 1800-luvulta. Aittojen lisäksi tilalla on säilynyt muuta perinteistä hirsirakennuskantaa kuten navetta, heinälato ja kalustosuoja, joka on entinen paja.

Toimenpidesuosituks

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

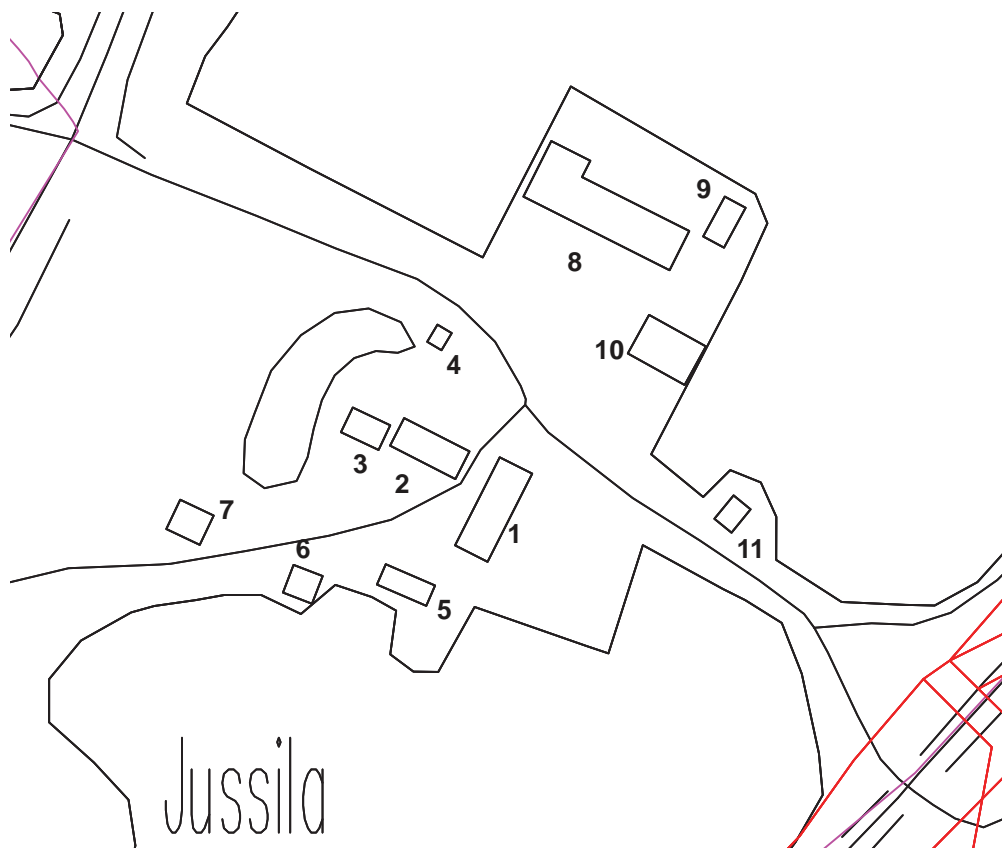
Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä.2010

R13.4 Eräslahti

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Jussila	562-456-7-1	Päiväkummuntie 15, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Erkki Uotila		

kartaote 1:2 000

ROYK näkemäalueella

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (1990) on Eräslahden Jussila Längelmäen kohde no. 18: ”Jussila on ollut yksi Längelmäen kolmesta kestkievaresta tämän vuosisadan [1900-luvun] alkupuolella. Keisari Nikolai II:n kerrotaan yöpyneen Jussilassa erään matkansa yhteydessä. Tilan päärakennus lienee rakennettu viime vuosisadan [1800-luvun] keskivaiheilla. Nykyinen uusrenessanssi-vuoraus on hieman myöhäisempi. Pihamaalla kasvaa vanhoja koivuja ja poppeleita. Maantien varressa on vanha, sulkanurkkainen aitta.”

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1880-luku?, 1900	asuminen, kestkievari	asuminen
2	aitta-piharakennus, sivurakennus	1880-luku?, - n. 1900-l alku	asuminen, varastointi	
3	riviaitta	n. 1900-l alku	varastointi	
4	aitta	n 1800-l puoliväli	vilja-aitta, ”ruumisaitta”	
5	varasto			
6	vilja-aitta	n 1800-l loppu	viljan säilytys	
7	entinen asuinrakennus-talli?	n. 1900-l alku	asuminen?	kuivuri, traktoritali tms
8	navetta	1907	karjasuoja	
9	varasto	n 1800-l loppu -		
10	konehalli	n 1970 jälkeen	maatalouskoneiden säilytys	
11	asuinrakennus	- n. 1900-l alku		

Kuvaus

Jussilan tila sijaitsee Eräslahden rantamaisemassa. Tilakeskus on puistomaisella mäellä, peltojen ympäröimänä, Päiväkummuntien varrella.

Jussilan tilan pihapiirissä on päärakennuksen edessä poikittain mäellä sivurakennus (Yrkälä). Riviaitta on sivurakennuksen luoteispuolella. Aitta on kallioisella mäellä sivurakennuksen ja riviaitan takana tien vieressä. Pihan länsipuolella, pellon laidalla on uudempi talousrakennus, vilja-aitta ja tallirakennus.

Navetta ja muita maatalousrakennuksia sijaitsee tien toisella puolella päärakennuksesta pohjoiseen.

Historia

Eräslahden kylän perintötalo no 1 Knuutila halottiin kahteen osaan, Heikkilä ja Jussila, vuonna 1867. Jussilan kohdalla on maarekisterikirjassa teksti: tilusvaihto talon 3 kanssa ja isojaon täydennys vahvistettu 1899, alan muutos. Jussilasta lohkottiin palstatila Toivolinna vuonna 1910 ja Puistola vuonna 1923, jolloin Jussilan omistajana Vihtori Lindfors. (1)

Knuutila. Omistaja vuodesta 1923 Lempi Lindfors, jonka suvulla se on ollut n. 50 v. Yhdistetty useasta pienestä tilasta. Erotettu 4 ha suuruinen palstatila. Rakennukset kotilohkon keskellä, Länkipohjan-Oriveden maantien varrella, Längelmäveden rannalla.

Päärakennus vuodelta 1900, uusittu vuonna 1906. Navettarakennus tehty tiilistä vuonna 1907. Siinä on 42 lehmän navetta, sikala, lammashuone ja kanala. 9 hevosen talli puusta, uusittu v. 1930. (2)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on vanha kuva Jussilasta. Kuvatekstit: "Paunun onnikka tulossa. Talon kohdalla oli tiessä jyrkkä mutka, Jussilan mutka. Jussilassa oli kestikeyvari ja posti. Nyk. om. Erkki Uotila."

"Maisteri Toivo Kulsila, Lindforsin suvun viimeinen isäntä Jussilan talossa." (3)

Omistaja: Uotila, Erkki s. 1950 maanviljelijä ja Kirsti o.s. Ojala s. 1960 emäntä. Vihtori Maijala ja Toivo Uotila ostivat tilan Sakari Koivuniemeltä v. 1963. Nykyinen haltija Erkki Uotila osti Jussilan itselleen v. 1976. Tila toimii nykyisin viljanviljelytilana. (4)

Piharakennuksessa (Yrkälä) on asunut 1950-luvulla maisteri Kulsila kesäisin. (4)

Eräs omistajista Väinö Lindfors, oli Suomen senaatissa 1900-15.

Maantie kulki ennen pihapiiriin läpi. Päärakennus on toiminut kestikeyvarina, joidenkin tietojen mukaan rakennettu 1880-luvulla. Talossa toimi myös posti.

Jussilan päärakennus etelän suunnasta.

Jussilan pihapiiriä, asuinrakennus oikealla, sivurakennus vasemmalla ja taustalla tien toisella puolella tiilinavetta. näkymä luoteen suuntaan.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti, vihertävä
- ulkoseinän pintamateriaali: vaaka- ja pystyponttilaudoitus, vaaleankeltainen
- sokkelimateriaali: luonnonkivi -laasti/lohkokivi

Päärakennus on satulakattoinen vuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus.

Pihasivulla on pulpettikattoinen sisäänkäyntikuisti. Kaakkoispuolella olevan lasikuistin pulpettikatossa on ristipääty.

Julkisivujen ponttilautavuorausta on jaoteltu listoilla osiin. Hallitsevimpina ovat ikkunoiden alareunan tasolla ja sokkelin rajassa olevat vaakalistat. Ikkunoiden kohdalla vuoraus on vaakasuuntainen, ikkunoiden alapuolella pystysuuntainen. Ulakon osalla on pystypeiterimalaudoitus. Vaakalistoitus kiertää myös leveän pilasterin (väliseinän hirsisalvospäät lautakote-

Puutarhan puolella, kaakkoissivulla oleva lasikuisti.

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustomisto.

(2) Suomen maatilat II-osa Hämeen lääni, 1931.

(3) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätoimikunta 1983.

(4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Suulliset lähteet:

Kirsti Uotila (s. 1960)

Asuinrakennuksen pihisivun lasikuisti pohjoisen suunnasta.

Aitta-piharakennus etelän suunnasta.

Koillissivun ikkunoita.

Kellarinovi kaakkoispäädys-
sä.

Rivaitan itä-kaakkoispääty ja etelä-lounaissivua.

loituna?)

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Ullakkopäädyissä on samanlaiset ikkunat kuin pääkerroksessa.

Ikkunoiden kehyslaudoituksen yläosaa ja otsikkoa on korostettu. Sivukehyslaudat jatkuvat vaakalistan alapuolella sokkelilistaan asti. Kehyslaudoituksessa ikkunan päällinen osa, otsikko, on korkea ja siinä on rusetin muotoinen kohokuvio. Kehyksen räystäsuloketta, katelistaa, kannattelevat koristeellisesti veistetyt sivukonsolit.

Kuisteissa on pieniruutuiset ikkunat ja osin ristikkäisjaotus.

Pihisivun kuistissa on kaksi pariovea, 3-peilistä peiliovea. Ikkunanauhat kiertävät yhtenäisinä myös ovien päällä.

Räystäskannakkeet ovat puuleikkauskoristeltuja. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Rakennuksen ulkoasussa on uusrenessanssin tyylipiirteitä.

2 Aitta-piharakennus, sivurakennus

- runkomateriaali: hirsi, rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Sivurakennus on keskiosastaan eduskäytävällinen lyhytnurkkainen hirsirakennus, jossa on asuinhuone, keskiosassa aittoja ja päädyssä liiteri/vaja. Kahden aitan edustalla oleva eduskäytävä on sisäänvedettynä satulakaton alla. Pihan puoleisen katonlappen keskellä on poikkipääty. Päärakennuksen puoleisessa päässä on rakennusrungon levyinen asuintila ja sen alla tiiliholvattu kellari. Länsipäässä oleva pystylautavuorattu liiteri tai vaja on aittojen ja eduskäytävän levyinen.

Poikkipäätyä ja eduskäytävän päällä olevaa hirsikehää kannatteleva pilari on kulumistaan viistetty (keskiosastaan poikkileikkaukseltaan 8-kulmainen). Eduskäytävän kaiteissa on ristikkäinen laudoitus.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Ikkunoiden kehyslaudoituksen yläosaa ja otsikkoa korostettu, kerkoksittainen muotohöylätty listoitus kohoaa keskeltä kolmion kärjeksi ylöspäin.

Pienaovet vaakaponttilautavuoratut, oven kehyslautojen päät ovat ristikkäiset, päistään kavennettu kolmion kärjiksi. Liiterin ovena on pariovi.

3 Riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty-
laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitta on eduskäytävällinen kolmiosainen pitkänurkkainen hirsiaitta. Päätykolmioissa on pysty-
laudoitus, muuten rakennus on vuoraamaton. Eduskäytävän päällä olevaa hirsikehää kannattelee neljä pilaria. Pilarien nurkat on viistetty, pilareiden väleissä kaiteet ja niissä ristikkäiset laudat. Pienaovet ovat vaakaponttilautavuoratut, oven kehyslautojen päät ovat päistään kavennettu kolmion kärjiksi.

4 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopeltii
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aitta on satulakattoinen pitkänurkkainen vuoraamaton otsallinen ja poskellinen jalka-aitta. Oven edustaa suojaa ulkoneva otsapäätty (3 tasakertaa ja hirsipäätty) ja sivuhirsien päiden muodostamat sivuposket. Nurkkatyyppejä on sulkanurkka.

Hirsipäättyihin on salvottu kaksi veistettyä kattovuoliaista ja orsi, joiden päät eivät ulkone päättyhirsien tasosta. Räystäään alla olevat ylimmän tasakerran hirsisalvospäät on veistetty kaareviksi ja lovettu.

Jalustaosassa on lyhytnurkkaiset hirsisalvoskehät (lohenpyrstönurkka) ja leveät pilarit, joiden varassa ovat ulkonevat hirret, joihin on lovettu lattialankut (haljaspuolikkaat) ja edustan lattialankut.

Pienaovi on vinoruutupaneloitu, oven pielipuut lovettu hirsisiin.

Aitta sijaitsee kalliolla, pihapiirin pohjoispuolella. Etelä-lou-naispäätty ja länsi-luoteissivu.

Aitan jalkarakenne.

6 Vilja-aitta, makasiini

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopeltii
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, päätykolmioissa pysty-laudoitus, ullakkopäädyssä keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali:

Vilja-aitta tai makasiini on satulakattoinen lyhytnurkkainen hirsirakennus. Hirsirungon tasakertoja on 18-19. Päätykolmioissa on pysty-laudoitus, muuten rakennus on vuoraamaton.

Pienaovi on vaakaponttilautavuorattu. Oven kehyslautojen päät ovat ristikkäiset. Oven yläpuolella on päädyssä neliömäinen luukkuovi.

Vilja-aitta idän suunnasta.

7 Rakennus (entinen asuinrakennus /talli?)

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopeltii
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty-laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, kiviharkot

Rakennus 7 on satulakattoinen pitkänurkkainen vuoraamaton hirsirakennus.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Ikkunoiden kehyslautojen päät ovat ristikkäiset, päistään kavennettu kolmion kärjiksi.

Rakennuksessa on ilmeisesti ollut talli, osa ehkä asuinkäytössä, alkuperäisestä käytöstä ei ole tarkempaa tietoa. Rakennuksesta on purettu välikato ja väliseinät sekä päätyyn tehty korkea ovi maatalouskoneille, nurkassa kuivuri.

Rakennus /7/.

Navetta länsi-lounaasta.

Navetan kaakkoispääty.

Koillissivun poikkipääty.

Lounaissivua ja luoteisosa navettarakennuksesta.

8 Navetta

- runkomateriaali: punatiili, poltettu savitiili
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: savittiili, tiilen punainen
- sokkelimateriaali: saumattu lohkokivi

Navetta on pitkä satulakattoinen punatiilinen navetta, jossa on lounaissivuilla kaksi tiilistä poikkipäätyä ja koillissivulla yksi. Koillissivun poikkipäädyssä on pariovi ja sen yläpuolella kolmionmuotoinen pieniruutuinen ikkuna-aukko

Katto on koillispäädyssä aumattu, lappeella on poikkipääty ja siinä kolmionmuotoinen pieniruutuinen ikkuna-aukko.

Ikkuna- ja oviaukot ovat tiiliholvattuja, aukkoja kehystää seinäpinnasta kohoavat kaariaiheet. Ikkunat on ryhmitelty kolmen sarjoiksi, 9-ruutuisen ikkunan molemmin puolin 6-ruutuiset ikkunat.

Pääjulkisivulla, lounaissivulla on poikkipäädyssä on keskellä kapea ylälaidastaan kolmioksi kapeneva ikkuna ja sen molemmin puolin pyöröikkunat, sekä muuraukseen upotetut kalkitut kirjaimet W.L ja vuosiluku 1907.

Muun rakennuksen tyylistä poikkeava on luoteispäädyssä oleva korkeampi osa. Tämän suorakaiteenmuotoisesta pohjmuodosta levenevän osan yläkerta ja kattoa on oletettavasti korotettu jälkikäteen ja lisätty viljasilo.

Rakennuksessa on kansallisromantiikan tyylipiirteitä, erityisesti pieniruutuisten yläikkunoiden puitejaotuksessa ja peiliovissa.

Suunnitelmapiirustuksista tai suunnittelijasta ei ole tietoa.

Jussilan tila Kirjasniementien suunnasta etelästä.

Rakennus 11 koillisesta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria, taloushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Jussilan tila sijaitsee keskeisellä paikalla Eräslahden rantamaisemassa.

Jussilan tilalla on säilynyt perinteistä, kulttuurihistoriallisesti merkittävää rakennuskantaa kuten on uusrenessanssityyliin vuorattu päärakennus, jossa on toiminut myös kestikievari, sivurakennus, riviaitta, aitta, vilja-aitta ja muita hirsirakennuksia. Punatiilisessä navetassa on kansallisromantiikan tyylipiirteitä.

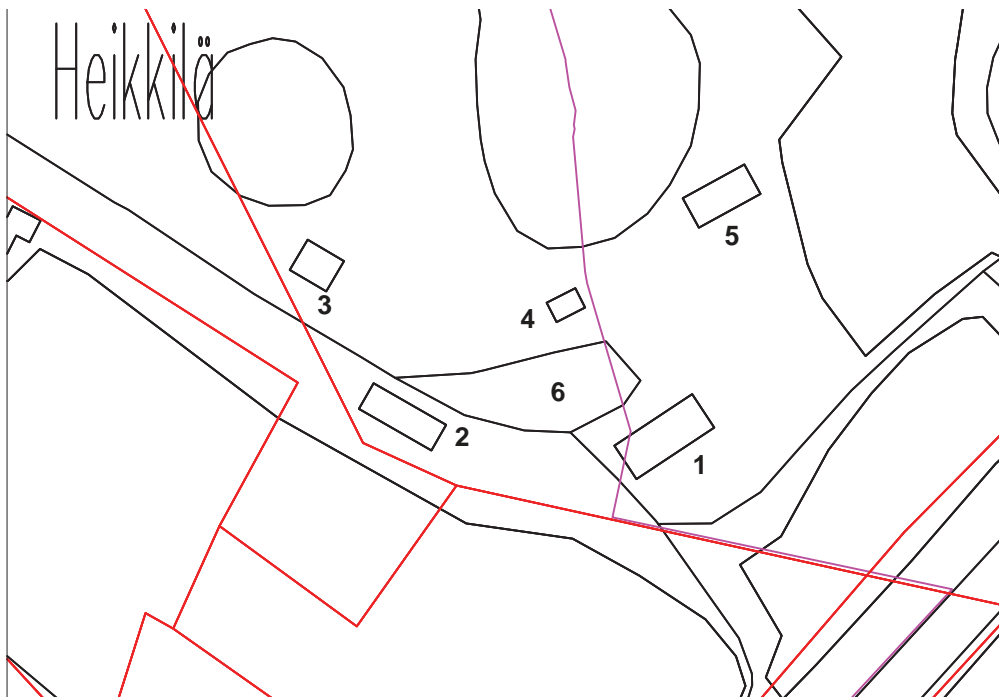
Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä.2010

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Heikkilä	562- 456-1-82	Heikkiläntie 31, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Rantanen, Kari ja Marianne		

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1913	asuminen	asuminen
2	riviaitta	n. 1800-l loppu - 1900-l alku	vaateaitta, vilja-aitta	varastointi
3	konesuoja, autotalli			
4	puuvaja, liiteri			
5	puimala	1950-luku	viljan kuivaus	
6	leikkimökki			

Heikkilä koillisen suunnasta ilmakuvassa vuodelta 1990. Kuva © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Heikkilän päärakennus, näkymä rautatien takaa kaakosta.

Kuvaus

Heikkilän tila sijaitsee Längelmäveden Holminpohjan rannan tuntumassa. Tilakeskus on mäellä, etelään ja länteen viettävien peltöjen reunalla metsäisen reunalla.

Heikkilän tilan pihapiirissä on asuinrakennus, riviaitta, liiteri ja hiukan kauempana koillisessa puimalarakennus. Tulotien varrella on konesuoja- autotallirakennus.

Radan rakentaminen 1950-luvulla katkaisi maayhteyden Holminpohjan rantaan kaakon suunnassa.

Historia

Eräslahden kylän perintötalo no 1 Knuutila halottiin kahteen osaan, Heikkilä ja Jussila, vuonna 1867.

Heikkilästä erotettiin torpparitila Pispala vuonna 1926, jolloin Heikkilän omistajina oli Lindforsin perikunta. Vuonna 1929 Heikkilästä (Artturi Lindfors) halottiin Kuusikko (Lempi Lindfors), Salmi (Toivo Lindfors), Lateri (Uuno Lindforsin perilliset) Perttuli (Elli Lindfors) ja Pohjola (Kai Allan Vihtori Lindfors). (1)

Wallin, Reijo J. S. s. 1934 .. Wallinit om. vuodesta 1958 Heikkilä RN:o 1/19 nimisen tilan Eräslahden kylässä. Päärak. on valm. v. 1913. Karjarak. lisäksi on 6 muuta tal.rak. Tila on ollut suvun hallussa vsta 1930 lähtien 2 sukupolven ajan. (2)

Heikkilä oli käräjien pitopaikkana 1948 – 1960. Tilalla toimi kesäisin Mannerheimin lastensuojeluyhdistyksen kesäsiirtola vuoteen 1957 asti. Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on vanha kuva Heikkilän päärakennuksesta ja sisäkuva kesäsiirtolan lapsista vuodelta 1957. (3)

Ent. omistaja: Anja ja Reijo Wallin. Omistaja: Rantanen, Kari s. 1961 ja Marianne o.s. Wallin s. 1966. Mariamme ja Kari ovat lunastaneet Heikkilän tilan omakseen v. 1997 Anja ja Reijo Wallin Wallinilta, jotka aiemmin hoitivat tilalla lypsykarjaa. Marianne ja Kari ovat antaneet pellot vuokrakäyttöön. (4)

Riihi jäi rata-alueen alle, VR vaati purkamaan. Puimala on rakennettu 1950-luvulla. Navetta, joka oli hirsij- ja lautarakenteinen, purettiin 1970-luvulla. Puuliiterin päässä oli ennen hirsinen talli, purettu ennen 1970-lukua. Riviaitassa oli vaateaitta ja vilja-aitta. Ennen oli sauna rannassa, siirretty lähemmäs pihapiiriä. (A)

Kirjalliset lähteet

Lähteet

(1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

(2) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

(3) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.

(4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Suulliset lähteet:

(A) Reijo Wallin (s.1934)

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi

- katemateriaali: tiilikate, tiilenpunainen

- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, ullakkopäädissä pystyponttilaudoitus keltamullan keltainen

- sokkelimateriaali: luonnonkivi -laasti/lohkokivi

Päärakennus on pääosin vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus. Satulakaton harjalla on ruokakellotorni, jossa on neljä kannatinpilaria ja kaareutuva pyramidikatto.

Pihisivulla on kaksi satulakattoista kuistia. Itäpuoleinen kuisti on leveä satulakattoinen avokuisti, jossa päätykolmiota kannattelemassa on neljä pilaria. Länsipuoleinen kuisti on satulakattoinen lasikuisti, jossa ikkunoissa on ristikarmeissa neljä 4-ruutuista ikkunaa ja parioven yläpuolella kaksi 4-ruutuista ikkunaa.

Pihisivun katolla on pulpettikattoinen moniruutuinen lapeikkuna. Kaakkoissivun katonlapeen keskellä on aumattu poikkipääty ja sen edustalla hirsipalkkien kannattelema parveke.

Ullakkopäädissä on pystysuuntainen ponttilaudoitus ja ikkunoina kaksi vierekkäistä 6-ruutuista kapeaa pystysuuntaista ikkunaa.

Vanhasta valokuvasta näkyy, että asuinrakennuksen ikkunajako oli erilainen, alaikkunat yksiruutuiset ja yläpuutteet 4-ruutuiset, jugendvaikutteiset. Pääosa ikkunoista on vaihdettu 1990-luvun lopulla 6-ruutuisiksi. Tiilikatto on uusittu 2000-luvun alkupuolella.

Rakennuksessa on kansallisromanttista henkeä, korkea lohkokivinen kellarikerros, vuoraamaton hirsipinta ja ulokeparveke poikkipäädyn kohdalla sekä lasikuisti.

Heikkilän päärakennus lännen suunnasta.

Lännen puoleinen lasikuisti.

Asuinrakennuksen kaakkoissivu ja koillispäätyä.

2 Riviaitta
- runkomateriaali: hirsi, vaja rankorakenteinen
- katemateriaali: sementtitiili, tiilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, vajassa pystylaudoi- tus, punamullan punainen, ullakkopäädystä keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitta on eduskäytävällinen, pääosin vuoraamaton 5-osainen pitkänurkkainen hirsiaitta. Viiden aitan edustalla oleva eduskäytävä on sisäänvedettynä satulakaton alla. Luoteispäädystä on pystylautavuorattu vaja, joka on aitan ja eduskäytävän levyinen.

Eduskäytävän päällä olevaa hirsikehää kannattelevat pilarit (6 kpl) ovat kulumistaan viistetyt (keskiosastaan poikkileikkaukseltaan 8-kulmaiset). Eduskäytävän kaiteissa on ristikkäinen laudoitus.

Osassa aittoja on lounaissivulla 9-ruutuiset ikkunat.

Pienaovet vaakaponttilautavuoratut, oven kehyslaudat ovat ristikkäiset, päistään kavennettu kolmion kärjiksi. Vajan ovena on pariovi. Pilarit kaiteineen ja kehyslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Riviaitan kaakkoispääty ja koillissivu.

Aitan lounaissivun ikkuna.

Puimala /5/ on rakennettu 1950-luvulla. Näkymä etelän suunnasta.

Konesuoja-autotalli /3/ kaakosta.

Leikkimökin takaa näkyy liiterirakennusta /4/.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Heikkilän tila sijaitsee Längelmäveden Holminpohjan rannan tuntumassa. Tilakeskus on mäellä, etelään ja länteen viettävien peltöjen reunalla metsäisen reunalla, rautatien vieressä.

Heikkilän tilalla on säilynyt perinteistä rakennuskantaa kuten asuinrakennus ja riviaitta. Asuinrakennuksessa on kansallisromanttista henkeä.

Toimenpidesuosituksukset

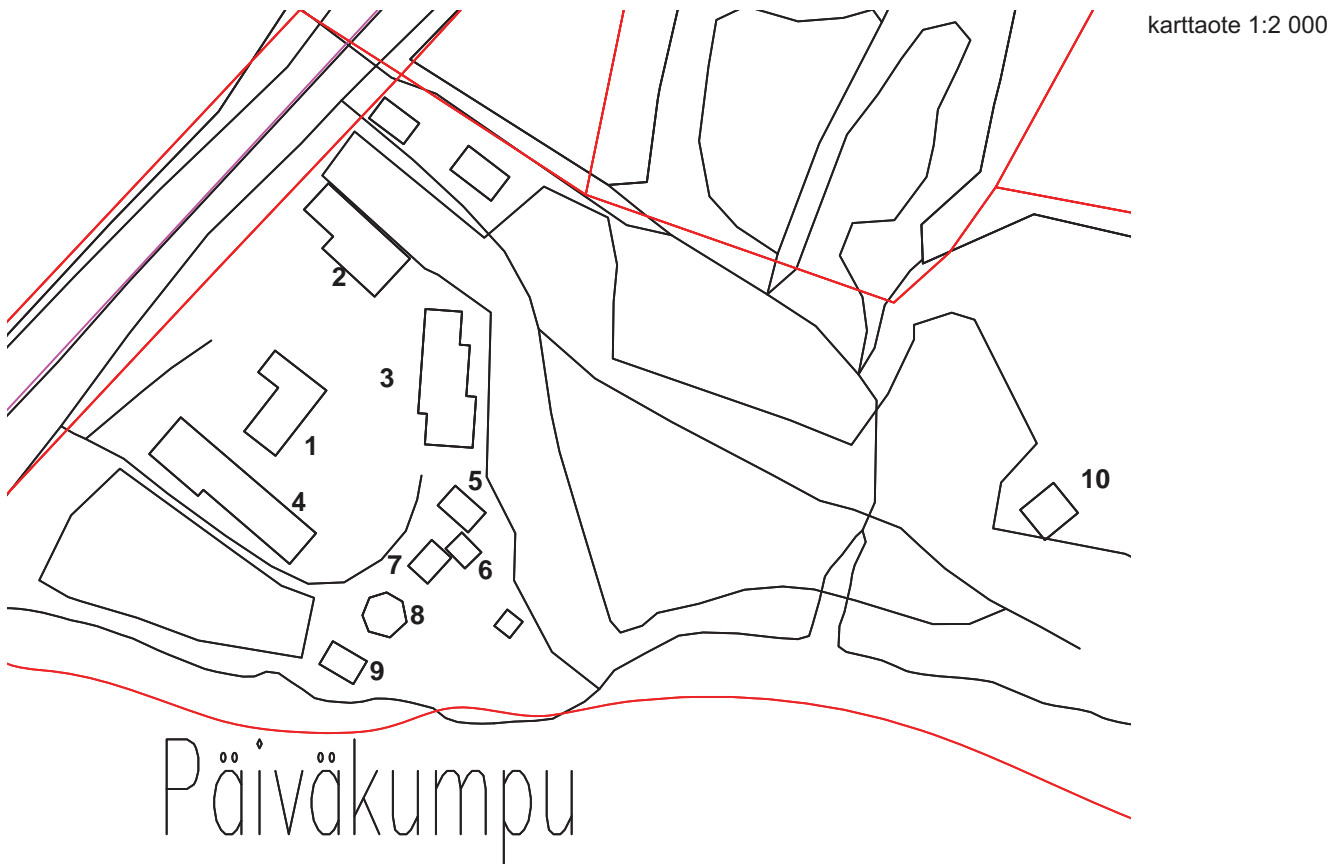
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä.2010

R13.6 Eräslahti

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Päiväkumpu	562-456-2-24	Päiväkummuntie 47, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Suomen Lähetysseura ry		

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1903	kappalaisen pappila	PURETTU
2	majoitusrakennus	1964		majoitustila
3	majoitusrakennus	1986	"Afrikka-talo"	majoitustila
4	ruokala-kurssikeskus	1960, 1976		
5	talli	n 1900-l alkupuoli	hevostalli, autotalli	kesäkioski tms
6	talousrakennus?			
7	luhtiaitta	n 1900-l alkupuoli	"kymmenysaitta", majoitus	kesäkahvila tms
8	nuotiokota	1995		
9	sauna	n 1900-l alkupuoli		
10	riihi	1906	viljan kuivaus	riihikirkko
11	entinen maakellari	n 1900-l alkupuoli	säilytys	kappeli

Kuvaus

Päiväkummun kurssikeskus, entinen Längelmäen seurakunnan kappalaisen virkatalo, sijaitsee niemessä Eräslahden rannalla, radan varrella.

Alueella on Suomen Lähetysseuran rakennuttamia kurssi- ja majoitusrakennuksia 1960-luvulta lähtien. Pappilan aikaisista rakennuksista on jäljellä luhtiaitta, talli, sauna ja riihi.

Päiväkummun kurssikeskus rannalta lounaan suunnasta. Etualalla ruokala-luentosali-rakennus /4/.

Historia

Päiväkumpu oli ennen Längelmäen seurakunnan kappalaisen virkatalo.

Päiväkummun tila lohkottiin Yrkölästä (Yrkälästä) vuonna 1905. Keisarillisen senaatin päätöksen mukaan 25.11.1909 tila tuli kappalaisvirkatoksi.(1)

Längelmäen seurakunta osti tilan vuonna 1903 ja päärakennus valmistui samana vuonna. Kappalaisen pappilana se toimi vuoteen 1956 saakka, jolloin Suomen Lähetysseura osti Päiväkummun. (2)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on kuvia Päiväkummusta, yleiskuva vuodelta 1918, pappilasta, väentuvasta, sekä evakkoperheen taustalla näkyy joku rakennus, rantakuvassa näkyy venetalas. Pappilarakennuksessa oli mutterikuisti pieniruutuisine ikkunoineen ja ikkunoiden kehyslaudoissa nikkarityylisiä koristeita.

1900-luvun alussa Päiväkummussa oli suuri kanala. Pappilassa isännöi siihen aikaan pastori K. K. Kallio. Vuonna 1936 Osmo ja Helmi Viherkoski muuttivat Päiväkumpuun. Päiväkummusta saivat sota-aikana tilapäisen kodin useat evakkoperheet. (2)

Suomen Lähetysseura osti 7.6.1956 Päiväkummun. Vuosina 1956-1960 toiminta keskittyi kesäkauteen. Lasten ja nuorten leirejä sekä rippikoululeirejä oli kolme kesän aikana. Toiminta muutettiin ympärivuotiseksi 1961. Uusi kokous- ja luentosali lisätiloineen v. 1976 antoi paremmat mahdollisuudet kurssien opetustyöhön. (2)

Päiväkummun vainioitten perälle rakennettiin riihi vuonna 1906. Vuonna 1957 aloitettiin riihen kunnostustyöt kirkoksi. Pappilan aikaisia rakennuksia on lisäksi kaksikerroksinen pappila, joka palvelee majoitustilana 27 vuodepaikkoineen. Pirtti, majoitustiloiksi muunnettu väentupa, neljä huonetta; vuodepaikkoja yhteensä 32. Kesäiseen majoitukseen kunnostettu kymmenysaitta tarjoaa 32 vuodepaikkaa yhteensä neljässä huoneessa. Hevostalli autotallina ja varastona. Rantasauna, jota on vaikea korjausten ja laajennusten jälkeen tunnistaa pappilan saunaksi. (2)

Suomen Lähetysseuran rakentamia ovat vuonna 1960 tehty ruokalarakennus, joka palveli myös kokous- ja luentosalina vuoteen 1976 asti. Lepokoti valmistui 1964 [toisessa lähteessä 1966] ja siellä on yhteensä 20 vuodepaikkaa. Kokous- ja luentosali valmistui v. 1976. Siinä on tilat yli sadalle hengelle. (2)

Päärakennusta jatkettiin juhlasalilla 1976. Afrikka-talo valmistui vuonna 1986, suunnitellut arkkitehti Aino Laurila. 1995 valmistui pyöreä nuotiokatos, kraali. 1990 ruokala saneerattiin ja rantasauna uudistettiin. 2003 autotallista tehtiin puoti ja saluuna. Väentuparakennuksen osti vuonna 1989 Esa Eerola, purki ja pystytti sen uudeksi saunaksi kesämökilleen. (3)

Entinen kappalaisen pappila. Purettu vuoden 2007 jälkeen.

Päiväkummun kurssikeskus idän suunnasta. Oikealla majoitusrakennus /3/. Keskellä ylimpänä entisen kappalaisen pappilan kattoa ja piippu.

Talli lounaan suunnasta.

5 Talli
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili, tiilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, luoteispäädyssä pysty- laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Satulakattoisessa lyhytnurkkaisessa hirsisessä tallirakennuksessa on kaksi huonetilaa. Rakennus on vuoraamaton luoteispäätyä lukuun ottamatta.

Pariovet ovat vaakaponttilautavuorattuja pienaovia. Ovien kehyslautojen päät ovat ristikkäiset, päistään kavennettu kolmion kärjiksi.

Luhtiaitan lounaispääty ja luoteissivu.

7 Luhtiaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevykate, tiilijäljitelmä, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty- laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, kiviharkot

Luhtiaitta on satulakattoinen, vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus, jossa on sekä ala- että yläkerrassa kaksi aittaa. Luhdin eduskäytävä kannatinpilareineen on uudempaa kerrostumaa rakennuksessa.

Ikkuna-aukkoja on kaakkoissivulla ja ullakkopäädyissä. Alkuperäisestä ruutujaotuksesta (ullakolla 8-ruutuiset, 2-lehtiset?) ei ole tietoa, ikkuna-aukot on oletettavasti lisätty myöhemmin, kuvaushetkellä suojattu hyönteisverkolla. Kehyslautojen päät ovat ristikkäiset, päistään kavennettu kolmion kärjiksi.

Rantasauna laiturilta, etelän suunnasta nähtynä. Taustalla oikealla näkyy hiukan nuotiokotaa /8/.

9 Sauna
- runkomateriaali: hirsi, laajennuksessa rankorakenne?
- katemateriaali: poimulevykate, tiilijäljitelmä, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, pääty- kolmioissa pysty-laudoitus, punamullan punertava
- sokkelimateriaali: betoni

Rantasauna on satulakattoinen, vaakalautavuorattu osin hirsinen rakennus.

Järven puoleinen ikkuna on 9-ruutuinen, kaakkoispäädyssä 6-ruutuinen ja päätykolmiossa 3-ruutuinen ikkuna.

Järven puoleinen terassi valokatteen kannatinpilareineen on uudempaa kerrostumaa rakennuksessa.

Maakellari /11/ sijaitsee mäellä alueen keskellä, entisen pappilarakennuksen ja väentuvan muodostaneessa pihapiirissä. Kellarista puuttuu vesikatto. Luonnonkivistä holvatun kellarin päätyseinä on muurattu savitiilistä.

10 Riihi
- runkomateriaali: hirsi, kylkiäisissä rankorakenne
- katemateriaali: poimulevykate, tiilijäljitelmä, ruskea
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja kylkiäisissä pystyaukkoitus, ruskea
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihen kaakkoispääty.

Riihessä, nykyisessä riihikirkossa, on satulakaton alla pitkänurkkainen hirsinen riihi ja sen molemmin puolin, kaakkois- ja luoteissivuilla kylkiäiskatokset. Luoteispuolen katos on pilareiden kannattelema avoin terassi: Taustapuolen kylkiäinen ja luoteispäädyn lautarakenteinen osa ovat pystypeiterimavuurattuja.

Avoimessa sisätilassa on nähtävillä riihen hirsirunko (18 hirsikertaa).

Riihen päätykolmio on muutettu ikkuna-aukoksi, jossa on kaipa pystyjaotus. Terassisivulla on sisäänkäynti ja yksiruutuisia ikkunoita.

Vuonna 1957 aloitettiin riihen kunnostustyöt kirkoksi. Vastuun riihikirkon muutostöistä kantoivat Ristin Killan ylioppilaat, päätoimijanaan Martti Lehtinen (vuodesta 1971 Lehtipuu). Lasse Holmén piirsi kellotapulien, Raimo Kallio-Mannila penkit, muutostyöt riiheen piirsi Martti Lehtinen. (3)

Riihikirkon sisänäkymä.

Riihikirkko ja kellotapuli lännen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria, kirkkohistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Päiväkummun kurssikeskus, entinen Längelmäen seurakunnan kappalaisen virkatalo, sijaitsee maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla, niemessä Eräslahden rannalla, radan varrella.

Pappilan aikaisista rakennuksista on jäljellä luhtiaitta, talli, sauna ja riihi, joiden yhteys tilan historiaan on heikentynyt pappilarakennuksen purkamisen jälkeen.

Päiväkummun kurssikeskuksella on yli 50-vuotinen historia. Suomen Lähetysseuran rakennuttamille kurssi- ja majoitusrakennuksille on muodostunut oma merkityksensä paikallishistoriasa.

Toimenpidesuosituks

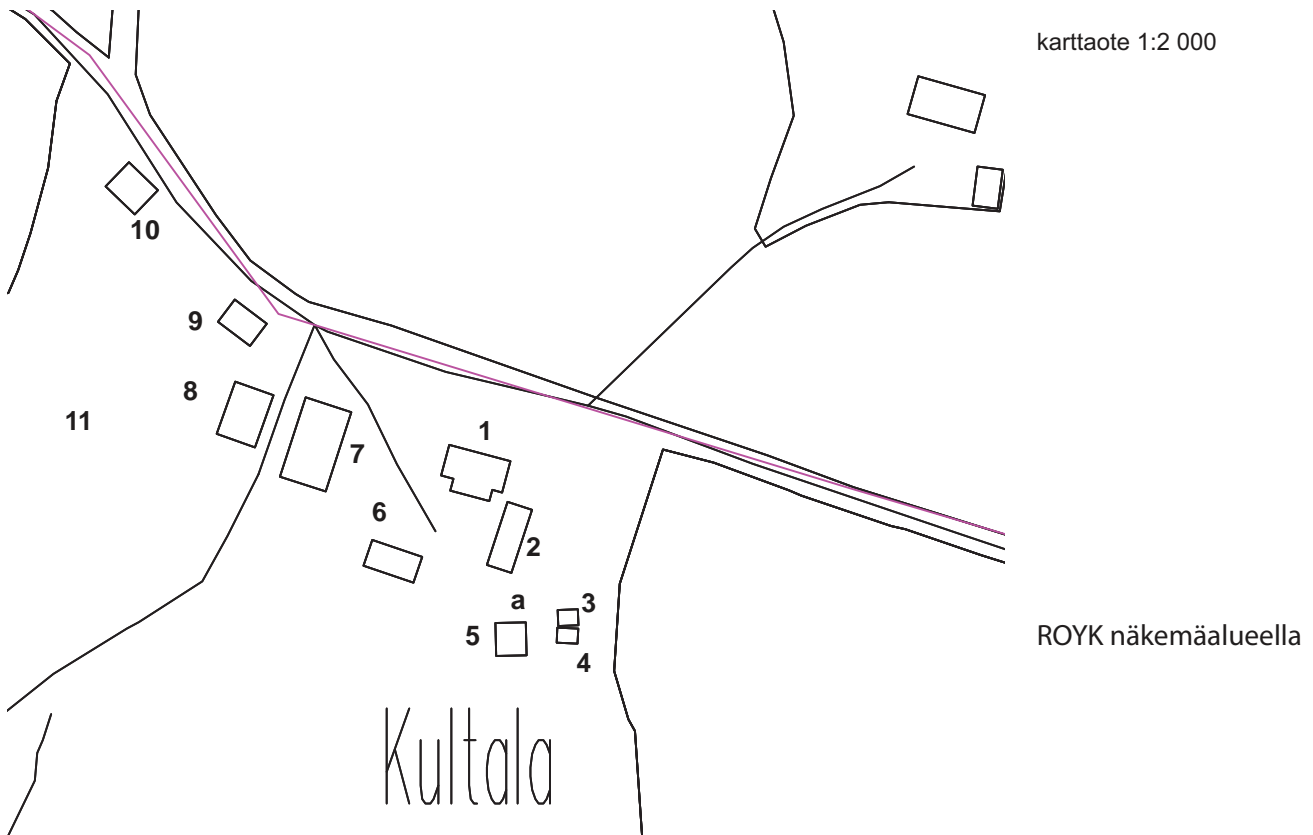
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä.2010

R13.7 Eräslahti

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Kultala	562-456-4-15	Kirjasniementie 99, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Kimmo Kultala		

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1870, 1958	asuminen	asuminen
2	sivurakennus	1800-l loppu - 1900-l alku	asuminen	vapaa-ajan asuminen
3	aitta	n 1800-luvun alku		
4	aitta	n 1800-luvun alku	säilytys	
5	kerrosaitta, luhtiaitta	n. 1900-l alkupuoli		
6	liiteri-autotalli	n. 1980-luku-		
7	navetta	1898	karjasuoja	
8	konehalli	n. 1970-luku	maatalouskoneiden säilytys	
9	työpaja, korjaamohalli	n 1970-80-luku		
10	kuivuri	n 1960-70-luku	viljan kuivaus	
11	vanha paja	- n. 1900-l alku	sepänpaja	
a	entinen maakellari	1800-l loppu -	säilytys	

Kultalan tila Kirjasniementieltä idän suunnasta nähtynä.

Kuvaus

Kultalan tila sijaitsee Eräslahden rantamaisemassa. Tilakeskus on mäellä, koillisen ja idän suuntaan viettävien peltojen reunalla metsäisen mäen rinteellä, Kirjasniementien varrella.

Kultalan tilan pihapiirissä on päärakennus, sivurakennus, liiteri-autotalli ja kivinavetta. Sivurakennuksen eteläpuolella on eräänlainen kerrosaitta ja kaksi siirrettyä hirsistä yksinäisaittaa. Navetan länsi- ja luoteispuolella on konehalli, uudempi paja ja kuivurirakennus sekä metsärin-teessä vanha paja. (Viljavarasto sijaitsee kauempana tien varressa tilan itäpuolella - kuuluuko tilaan?)

Historia

Eräslahden kylän perintötalo no 4 on Kultala. Kultalasta on olemassa tiluskartta vuodelta 1786. Kultalasta (Ludvig Kultala) lohkottiin torpparitila Rannanmäki (Elias Lehtonen) vuonna 1928. Tokeenniitty lohkottiin Kultalasta vuonna 1937 ja Kirkkoniitty vuonna 1940. (1)

Kultala om vuodesta 1940 Veikko O. Kultala s. 1908, vmo Rauha S. o.s. Mattila s 1918. ... Tila on kuulunut isännän suvulle vsta 1738 ja on kantatila. Edellinen isäntä oli Ludvig Kultala. Tila sijaitsee Eräslahden kylässä 4 km Torkkelin asemalta ja 500 m Jyväskylä-Tre tiestä. Viljelys-ten ympäröimä talouskeskus on rinteellä Eräslahden rannalla. Hirsinen päärakennus vlt 1870 uusittiin 1958. Talossa on 5 huonetta ja mukavuudet. Kivisessä karjarakennuksessa vlt 1898 on tarvittavat kotieläintilat. Pihapiirissä on toinenkin hirsinen, 5-huoneinen, mukavuuksin varus-tettu asuintalo sekä tarvittavat taloussuojat. Ensimmäisenä pitäjässä tilalle hankittiin puimuri ja dieselkäyttöinen traktori. (2)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on vanha kuva Kultalan päärakennuksesta. Kuvateksti: "Fanni ja Hanna Kultala sekä heidän lapsiaan v. 1914." (3)

Omistaja: Kultala, Kimmo s. 1946 maanviljelijä ja Leena o.s. Syvänen s. 1949 emäntä. Kultalan tila on Kimmon synnyinpaikka. Tilan hoidon he ovat ottaneet vastuulleen v. 1978. (Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002)

Sivurakennuksessa oli Kultalan tilan väkeä sekä rautatien tekoon osallistuneita työläisiä Myös-kin sodan aikaan ja sodan jälkeen talossa on asunut siirtolaisia. (Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002)

Sivurakennuksessa asustivat 1900-luvun alussa mummu ja vaari. Tulisijat on purettu sivura-kennuksesta 1960-luvulla. Mäen alla oli paja. Kultalan miehet ovat olleet sepäntöytöitöisiä. Riihi oli pihapiiriin eteläpuolella rinteessä, purettu noin 1980-luvulla. Vanhoja latoja on purettu. (A)

Kultalan vesimylly sijaitsi Vähäjärvestä Eräslahteen laskevan puron varrella.

Myllyrakennus on purettu. (B)

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevykate, tiilijäljitelmä, ruskea
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakalautavuoraus, vaalean keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

1800-luvun lopulta peräisin olevaa päärakennusta on laajennettu ja remontoitu sekä kaikki ikkunat on vaihdettu. Hirsirakenteisen satulakattoisen asuinrakennuksen pihasivulla on jatkettun katonlappen alla laajennusosat ja sisäänkäyntisyvennys niiden välissä.

Ulkoasu edustaa 1950-lukua, vaakaponttilautavuoraus sekä pääosin 2-ruutuiset ja 2-lehtiset ikkunat. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat ruskeiksi maalatut. Katon harjalla on ruokakello kahden pilarin varassa, kellon pyramidikaton katteena muotoprofiilipelti.

Vuodelta 1914 olevassa kuvassa näkyy, että vanhassa asussa päärakennuksessa oli pihajulkisivun keskivaiheilla leveä umpikuisti, minkä pulpettikatossa on kaksi poikkipäätyä kahden parioven yläpuolella. Rakennus oli vuoraamaton, ikkunat 6-ruutuiset, ikkunoiden kehyslau-doituksessa uusrenessanssin tyylipiirteitä.

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjaluo-
ettele, Pirkanmaan-Satakun-
nan maanmittaustoimisto.

(2) Suuri maatilakirja V Hä-
meen lääni, 1964.

(3) Uuhiniemen, Eräslahden,
Talviaisten ja Ristijärven
kyläkirja, Talviaisten kylätoi-
mikunta 1983.

(4) Kotiseutumme Aitolahti-
Längelmäki-Orivesi-Teisko
2001-2002, Oy Botnia-Foto
Ab, Vaasa 2002.

Suulliset lähteet:

(A) Leena Kultala (s. 1949)

(B) Juhani Kultala

Näkymä Kultalan pihapiiriin
luoteen suunnasta.

Päärakennuksen etelä-lounaissivu.

Sivurakennuksen pihasivua-länsi-luoteeseen.

Sivurakennus koillisesta.

Yksinäisaitat /3/ ja /4/ luoteeseen suunnasta.

Pohjoisempi aitta /3/. Länsipääty ja jalkarakenne.

Eteläpuoleinen aitta /3/. Länsipääty ja koillisnurkan ylimmät hirrenpäät koristeluineen.

2 Sivurakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, ullakkopäädystä pystypeiterimalaudoitus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betoni

Sivurakennus on satulakattoinen pääosin vuoraamaton (pitkänurkkainen) hirsirakennus. Pihasivulla, länsi-luoteispuolella on 6-kulmainen mutterikuisti, jossa on 5-lapeinen katto.

Päätykolmioissa on ns. riippuva vuoraus, pystypeiterimalaudoitus. Lautojen alalaidat on veistetty koveriksi, peiterimojen alapäätkoristeileikattu ja rimoihin höylätty pitkittäisurat. Ikkunoiden kehyslistoituksen otsikon päällä on lauta, joka koristeileikattu ylöspäin kapenevin hammastuksin. Ikkunat 8-ruutuiset, ikkuna-aukossa on 2-lehtiset 4-ruutuiset puitteet. Nurkkahirsien päät on lautakoteloitu.

Sivurakennuksen tulisijat on purettu 1960-luvulla. Kuisti on tehty uudestaan vanhan malliseksi ja siihen on vaihdettu ikkunat. (A)

3, 4 Aitat

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Sivurakennuksen kaakkoispuolella on kaksi paikalle siirrettyä hirsistä yksinäisaittaa.

Aitat ovat pitkänurkkaisia vuoraamattomia otsallisia ja poskellisia jalka-aittoja. Oletettavasti ne ovat olleet vilja- tai jauhoaittoja. Alkuperäisestä sijainnista ei ole tietoa.

Pohjoispuoleisessa aitassa /3/ oven edustaa suojaa korkeaa ulkoneva otsapääty (7 tasakertaa ja hirsipääty) ja sivuhirsien päiden muodostamat sivuposket.

Jalustassa on nurkkakivien päällä pyöreät hirret, joihin on lovettu leveät puupilarit. joiden varassa ovat puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankut ja edustan lattialankut.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi sekä kaksi ortta.

Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiiin, oviaukon ylälaita on veistetty kaarevaksi.

Eteläpuoleisessa aitassa /4/ oven edustaa suojaa ulkoneva otsapääty (5 tasakertaa ja hirsipääty) ja sivuhirsien pitkien päiden muodostamat sivuposket.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät, päistään kapeneviksi veistetyt kattovuoliaiset, 4 kpl ja harjahirsi. Räystään alla olevat ylimmän tasakerran hirsisalvospäät on veistetty kaareviksi ja lovettu.

Jalustaosassa on lyhtynurkkaiset hirsisalvoskehät (lohenpyrstönurkka) ja sen varassa ulkonevat hirret, joihin on lovettu lattialankut (haljaspuolikkaat) ja edustan lattialankut.

Pienaovi on vuoraamaton. Oven pielipuut on lovettu hirsiiin.

5 Kerrosaitta, luhtiaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimavuoraus, päätykolmioissa vaakalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, (betonipilari)

Kerrosaitta on kaksikerroksinen, eduskäytävällinen, parvekkeellinen aitta, johon on käytetty pihapiiristä siirrettyjä aittoja. Alaosassa on pitkänurkkainen pariaitta, jota jatkettu lautarakenteisena. Näiden päälle on salvottu hirsistä kolmiosainen, lohensyönurkkainen aitta. Leveä eduskäytävä ja sen päällä oleva parveke on myöhemmin rakennettu.

Aitta lounaan suunnasta.

Koilliskulman hirsisalvoksia.

7 Navetta
- runkomateriaali: lohkokivi
- katemateriaali: pelti
- ulkoseinän pintamateriaali: saumattu lohkokivi, ullakko-päädystä pysty-laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: luonnonkivi -laasti/ lohkokivi

Navetta on suorakaiteenmuotoinen satulakattoinen kivi-navetta. Lounaispäädystä on ajosilta navetan ylisille. Kaakkoisivulla on ulkonemana sementtitiilinen pyörösiilon osa. Katon alla kiertää kahden hirsikerran kehä, jossa on lyhyet hammasnurkat.

Vanhimmat navetan ikkunat ovat kuusiruutuiset, 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Koillispäädystä on päätykolmiossa moniruutuinen ikkuna, jossa yläosassa ristikkäinen puitejako.

Navetta lounaan suunnasta.

Navetan pohjoispäädyn ikkuna.

Vanha paja /11/ metsässä.

Konehalli /8/ etelän suunnasta.

Työpaja-hallirakennus /9/ kaakon suunnasta.

Kuivuri /10/ idän suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Kultalan tila sijaitsee maisemallisesti keskeisellä paikalla Eräslahden rannalla, avaralla paikalla. Pihapiiri on Kirjasniementien eteläpuolella, Eräslahteen viettävän pellon ja metsäisen rinteiden rajalla.

Kultalan tilalla on säilynyt perinteistä rakennuskantaa kuten asuinrakennukset ja aittoja sekä kivi-navetta.

Toimenpidesuosituks

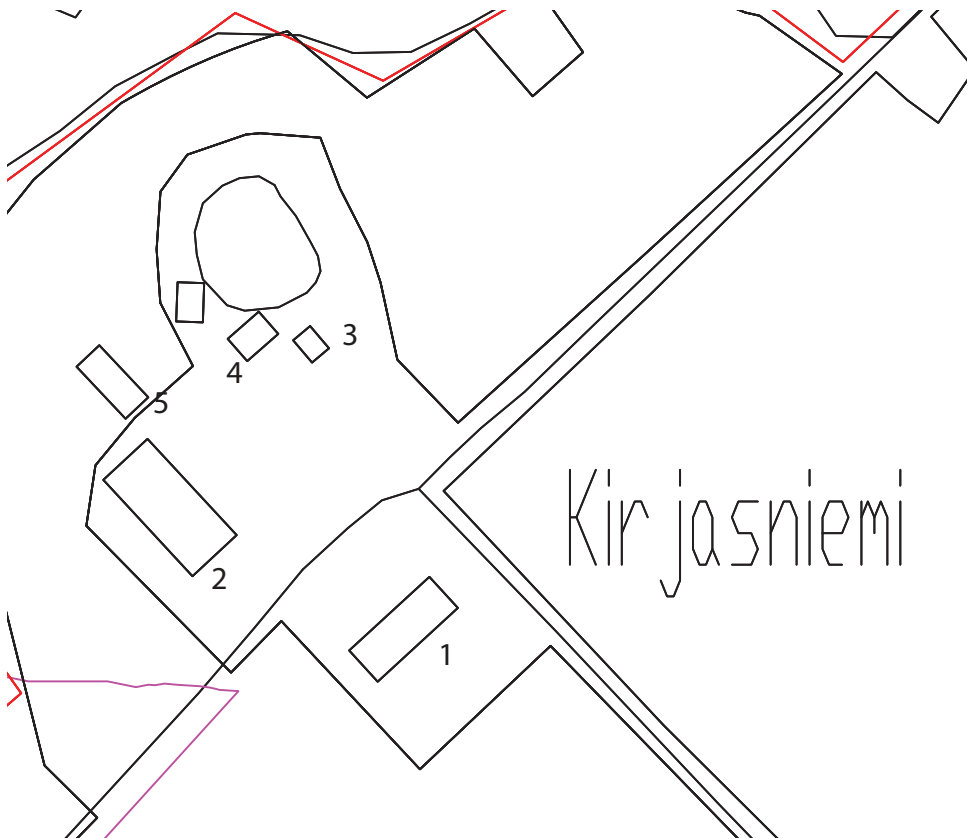
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä.2010

R13.8 Kirjasniemi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Kirjasniemi	562-459-1-12 001	Kirjasniementie 293, 35300 Orivesi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Saarela Timo		

karttaote 1:2 000

(11.11.2009 palaverissa lisätty)

karttaote puuttuu

Kirjasniemen tila sijaitsee maisemassa keskeisellä paikalla Längelmäveden rantamaisemassa. Edustalla Vaarinsaari ja Kirjaanselkää. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1900	asuminen	asuminen
2	navetta	1896	karjasuoja, talli, sikala	
3	asuinrakennus	1900-luvun alku	muonamiehen mökki	
4	vilja-aitta	n 1920-luku	vilja-aitta	
5	konesuoja		leikkuupuimurikat	

Kirjasniemen tila kaakon suunnasta.

Kuvaus

Kirjasniemen tila sijaitsee Längelmäveden rannalla. Maasto laskee loivasti kaakkoon, Kirjaanselän rantaan. Tilan rakennukset ovat peltojen ympäröimänä. Pihapiirissä on päärakennus vuodelta 1900, kivi-navetta ja pohjoisempaan rinteeseen vilja-aitta ja muonamiehen mökki.

Historia

Kirjasniemen talo halottiin vuonna 1783 kahteen osaan ja yhdistettiin vuonna 1836. (1) Maarekisterin mukaan Kirjasniemen perintötalo jaettiin isojaon yhteydessä vuonna 1796 kahteen osaan, 1:1 ja 1:2. Vuonna 1909 päättyneessä tilusvaihdossa alat muuttuneet. RNo:t 1:1 ja 1:2 yhdistettynä lohkottiin osiin 1:3 Latosaari ja 1:4 Kirjasniemi. Vuonna 1922 Kirjasniemestä lohkottiin Tuomisto ja Rekisaari.(2)

Omistajat vuodesta 1876 E. Syvänen ja puolisonsa Ida (o.s. Eerola) vuodesta 1897. Kuulunut isännän suvulle n. 150 v. Erotettu 3 palstatilaa. Päärakennus (9 huonetta) puusta vuodelta 1900. (3)

Omistajat Elias Syväsen perikunta. Tila sijaitsee Kirjasniemen kylässä. (4)

Omistaja: Saarela, Matti s. 1938 ja Anni o.s. Salomaa s. 1938. Kirjasniemen päärakennuksessa asuu Matin ja Annin poika Timo s. 1964 perheineen. (Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.)

Tilalla on ollut aiemmin enemmän rakennuksia. Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on ilmakuva Kirjasniemen tilasta vuonna 1960, siinä näkyy toinen asuinrakennus, joka on kulmittain nykyisen päärakennuksen kanssa ja navettaa vastapäätä. Puimalato oli navetan siipenä. (6)

Alakirjas-niminen talo on muistitiedon mukaan sijainnut rinteessä, nykyisen päärakennuksen koillispuolella, alempana vanhalla rantatörmällä. Vanha päärakennus oli nykyisen päärakennuksen luoteispuolella. (A)

Vaari Elias Syvänen (ent. Kirjasniemi, vaihtoi nimensä maamieskoulun aikaan) rakennutti 1900-luvun alussa päärakennuksen ja navetan. Elias Syvänen oli osakkaana ensimmäisissä höyrylaivoissa. (A)

Toisen asuinrakennuksen takana, luoteispuolella oli riviaitta, joka purettiin vuonna 1969.

Tulotien varrella oli jyvääitta sekä mäessä oli vielä kapinan [1918] aikaan paja ja riihi. Rinteessä on ollut saunoja. Rannassa oli laivalaiturin lähellä savusauna, lato ja nuottatalas. Rinteessä pihapiirin länsipuolella oli Herrala-niminen rakennus, jossa majoituivat kesävieraat kuten Pyykinin panimon omistaja ja Sigfrid Sirenius. Herrala purettiin vuonna 1969. (A)

Lähteet:

(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II, 1954.

(2) Längelmäen maakirjaluetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.

(3) Suomen maatilat II, Hämeen lääni, 1931

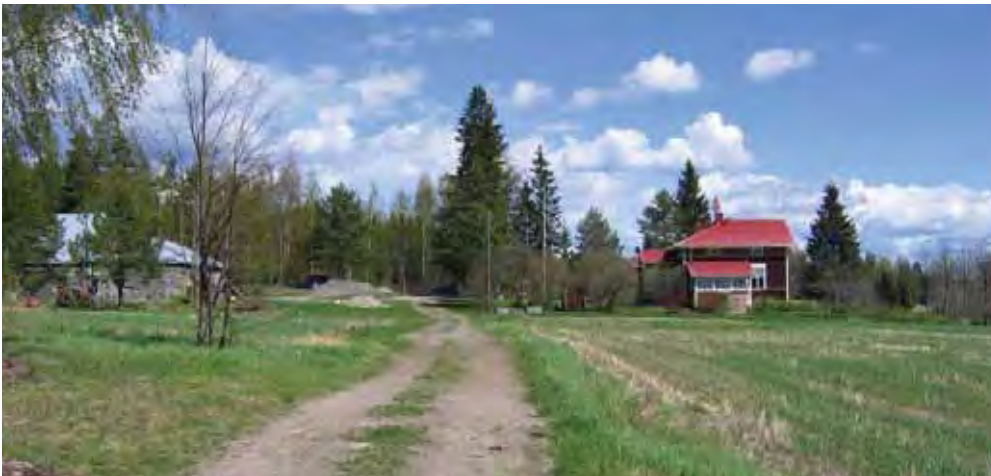
(4) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.

(5) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

(6) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.

Suulliset lähteet:

(A) Matti Saarela (s. 1938)

Kirjasniemen rakennuksia lounaan suunnasta. Vasemmalla kivinavetta ja oikealla asuinrakennuksen pääty.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi

- katemateriaali: poimulevykate, tiilijäljitelmä, punainen

- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, punamullan punainen, yläkerrassa pystyponttilaudoitus, keltamullan keltainen

- sokkelimateriaali: lohkokivet punagraniittia

Kirjasniemen päärakennus on edustava nikkarityylinen talonpoikaistalo. Vuonna 1900 valmistuneessa hirsirakennuksessa on lyhyet nurkat.

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on kuva päärakennuksesta vuodelta 1913. Pihasivulla oli kaksi monimuotoista ja koristeellista lasikuistia, jotka ovat keskiosastaan 6-kulmaisia (kulmaulokkeet on viistetty niin että kuisti on ylä- ja alaosaan neliskulmainen). Rakennus oli

Asuinrakennuksen lounaispäätyä ja kaakkoissivu järven suuntaan.

tuolloin hirsipintainen, mutta ikkunoiden kehyslaudoitus vastaa nykyistä. Kuistien väliin on rakennettu myöhemmin yhtenäinen leveä lasikuisti, jossa on pieniruutuiset ikkunat. Alkuperäisten kuistien ulkoasua yksinkertaistettu, pohjoisemmassa kuistissa 6-kulmaisen keskiosan oven viereisten ikkunoiden kohdat on tehty umpinaisiksi.

Julkisivujen lautavuorausta on jaoteltu vaakalistoilla osiin, ikkunoiden kohdalla ja alapuolella vuoraus on vaakasuuntainen, ullakon osalla on pysty-laudoitus.

Satulakaton päädyt ovat aumatut. Järven puoleisella katonlappeella on kaksi poikkipäätyä, päädyissä poikkiharjat.

Katonharjalla nousee ruokakellotorni kahden pilarin varassa ja kattona on suippo pyramidikatto.

Poikkipäädyt, päätyräystäät ja kuistien katojen harjaräystäät ovat puuleikkauskoristeluja ja niissä on kattoratsastajat. Räystäään alapuolella on veistetyissä vaaka- ja pystyissa sorvattu koriste.

Ikkunat ovat kuusiruutuiset, ristikarmissa alaikkunat ovat kaksiruutuiset ja kaksilehtiset. Ullakon poikkipäädyissä on samantyyppiset ikkunat kuin pääkerroksessa. Ullakon matalammassa osassa on pihasisvulla ja järven puolella ristipäätyjen välissä kolmiruutuiset "haukkaikkunat", koillispäädyssä neliruutuiset kaksilehtiset ikkunat.

Ikkunankehysykset ovat koristeelliset. Kehyslaudoitukset ovat koristeveistetyt, otsikko on korkea, siinä rusetin muotoista kohokuviota ja sorvattuja nappuloita on korostettu punaisella värillä.

Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Rakennuksen ulkoasussa on uusrenessanssin ja nikkarityylin tyyli-aihteita.

Asuinrakennuksen koillispäätyä ja luoteissivu pihan suuntaan.

Lounaan puoleinen kuisti.

Koillispäädyn ikkuna.

2 Navetta

- runkomateriaali: kivi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: saumattu lohkokivi, ullakon päätykolmioissa pystyiteerimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: kiviharkot

Karjasuoja rakennettu kivistä vuonna 1896, uusittu vuonna 1911. Siinä on 18 lehmän navetta, 6 hevososen talli, karjakeittiö ja sikala. (Suomen maatilat II, Hämeen lääni, 1931)

Kivinavetan katto on keskiosassa satulakatto, päädyistä aumattu 3-lappeinen.

Navetan luoteispäässä on avoin, pilareilla katettu osa.

Pihasisvulla, koillispuolella on ajosilta navetan ylisille ja oven kohdalla katon harjalta asti ulottuva pulpettikattoinen korotus.

Navetassa on pystysuuntaiset, 2-lehtiset 6-ruutuiset ikkunat. Harjapäädyissä on pieniruutuiset kaari-ikkunat.

Sisäpuolisessa aiv-tornissa on vuosiluku 1947.

Navetan päätyjen yläikkunat, lunetti-ikkunat ovat mahdollisesti Längelmäen vanhasta kirkosta siirrettyjä (Karvian kirkko?). (A)

Navetan luoteispäädyn ikkuna.

Navetta kaakon suunnasta.

3 Vilja-aitta, viljamakasiini
- runkomateriaali: sementtitiili
- katemateriaali: huopa, kolmiorimahuopakate, tumma
- ulkoseinän pintamateriaali: sementtitiili
- sokkelimateriaali: betoni

Sementtitiilirakenteisen vilja-aitan tai makasiinin ovi- ja ikkunaukkujen yläosat ovat tiiliholvatut. Lounaispäädyssä olevan oven yläpuolella on suurehko kaksilehtisen ikkunan karmi, ikkunat puuttuvat. Vilja-aitan rinteeseen puoleisessa päädyssä, koillispuolella on ovi ja kulkusilta yläkerrokseen. Jyvääitan pie-naovent ovat peltivuoratut.

Räystäiden ja päädyn yksityiskohdissa on vaatimattomia viitteitä 1920-luvun klassismiin. Luoteisseinustalla on lautarakenteinen kalustusuoja.

Vilja-aitan kaakkoissivua ja lounaispäätyä.

Lounaispäädyn yksityiskohdita.

4 Muonamiehen mökki
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, tumma
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, eteispäädyssä pystyponttlaudoitus, päätykolmioissa pystyponttlaudoitus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Muonamiehen mökki, pieni asuinrakennus on satulakattoinen pääosin vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Yksi-huoneiseen hirsirunkoon liittyy luoteen puolella lautarakenteinen eteispääty, jossa on vaakalautavuorattu pianaovi ja ullakkopäädyssä pieni ikkuna.

Kaakkois- ja lounaisseinillä olevat ikkunat ovat 6-ruutuiset (2-lehtiset, 3-ruutuiset puitteet).

Kyläkirjassa on kuva Kirjasniemen viimeisestä muonamiehestä, Jussi Ovaskaisesta, joka oli muonamies vuoteen 1958.

Muonamiehen mökkin kaakkoispääty ja lounaisivu.

Muonamiehen mökki lännen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Kirjasniemen tila sijaitsee maisemassa keskeisellä paikalla Längelmäveden rantamaisemassa. Tilalla on säilynyt arvokasta vanhaa rakennuskantaa, mm. uusrenessanssin ja nikkarityylin tyyli- piirteitä ilmentävä päärakennus, kiviavetta ja muonamiehen mökki.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

R13.9 Kirjasniemi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Latosaari	562-459-1-3	
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n 1800-luvun loppu- 1900-luvun alku	asuminen	asuminen
2	pariaitta			
3	maakellari		varastointi	
4	lato			
5	navetan sokkeli			
6	saunarakennus		savusauna	

Edustalla Latosaari, taustalla oikealla Lokasaari. Kuva Niittystenpohjan suunnasta, etelästä. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Kuvaus

Latosaari sijaitsee Kirjasniemen kylän vesialueella, Kirjaanselällä, lähempänä Hakosalmen kylän maita kuin Kirjasniemen tilaa.

Latosaaren tilan rakennukset ovat saaren mantereen puoleisella, itään laskevalla rinteellä. Asuinrakennus sijaitsee saaren koillisosassa mäen päällä, niityn tai entisen pellon laidalla. Asuinrakennuksen luoteispuolella on riviaitta, itäpuolella rinteessä entinen maakellari sekä kaakkoispuolella järven suuntaan laskevassa rinteessä lato ja entisen navetan sokkeli sekä rannalla saunarakennus.

Historia

Kirjasniemen perintötalo jaettiin isojaon yhteydessä kahteen osaan vuonna 1796. Vuonna 1909 päättyneessä tilusvaihdossa alat muuttuneet. RNo:t 1:1 ja 1:2 yhdistettynä lohkottiin osiin 1:3 Latosaari ja 1:4 Kirjasniemi. (1)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on vanha kuva Latosaaresta. Kuvateksti: Lyydia ja Frederik Grönholm. Latosaari. (2)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.

Latosaaren asuinrakennus /1/ itä-kaakon suunnasta. Oikealla enisen maakellarin /3/ kattoa.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Asuinrakennus on pystypeiterimavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on satulakatto.

Kaakkoisivulla on 6-kulmainen kuisti, jossa on 9- ja 12-ruutuiset ikkunat sekä 5-lappeinen katto.

Ikkunat ovat kolmiruutuiset, T-karmilliset. Ullakolla on koillis-päädyssä neliruutuinen ikkuna, lounaispäädyssä ikkuna on 6-ruutuinen.

Hirsien nurkkapääät lautakoteloidut, kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Asuinrakennus /1/ koillisen suunnasta.

Eteläkulman nurkkakivi.

2 Pariaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, tumma
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pystypeiterimavuoraus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Pariaitta on pitkänurkkainen hirsiaitta. Aitan eduskäytävä on sisäänvedettynä satulakaton alla. Eduskäytävän päällä olevaa hirsikehää kannattelevat pilarit (4 kpl) ovat veistetyt, keskiosastaan poikkileikkaukseltaan 8-kulmaiset. Eduskäytävän kaiteissa on ristikkäiset laudat.

Pilarit kaiteineen sekä käytävän ponttilaudoitettu alakatto valkoisiksi maalatut.

Pienaovet vaakaponttilautavuoratut, oven kehyslautojen päät ovat ristikkäiset, päistään kavennettu kolmion kärjiksi.

Pariaitan/2/ itä-koillissivu.

Lato /4/ xx suunnasta.

Entisen navetan /5/ vesisäiliötä.

Sauna /6/ lännestä.

6 Saunarakennus, savusauna

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopa, kolmiorimahuopa, tumma
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan pun.
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Saunarakennus on satulakattoinen, pääosin vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus.

Rakennuksen keskellä on savusauna, x- päädyssä hirsipäätynen sauna ja toisessa päädyssä hirsirunkoon liittyy lauta- vuorattu eteishuone, jonka päädyssä on vaakalautavuorattu pienaovi.

Järven puoleisella sivulla on kolme 4-ruutuista ikkunaa.

Latosaaren sunarakennus koillisen suunnasta laiturilta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Latosaaren tila rakennuksineen sijaitsee keskeisellä paikalla Längelmäveden rantamaisemassa. Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten asuinrakennus, pariaitta, lato ja saunarakennus.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun

Kuvat
Toukokuu 2010 Kristiina
Kokko
Tekstit kesä 2010

R13.10 Tunkelo ulkop.

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Vanha-Kukkojärvi	562-478-1-229	Kukkojärvi
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Juha Vuori?		

	Rakennus	rakennusajankohta	käyttötarkoitukset ennen ja nyt
1	asuinrakennus		
2	riviaitta	1900-l alkua	
3	liiteri ja talousrakennus		
4	talli tms	1900-l alkua	
5	vilja-aitta	1800-luku	
6	autotalli-varasto	1990-luku	
7	savusauna		
8	?		
9	sauna		

Kukkojärvi idästäpäin nähtynä, mäellä asuinrakennus ja riviaitta.

Kuvaus

Kukkojärven tila sijaitsee Iso Kukkojärven länsirannalla, Talviaisten kylän länsipuolella, missä on Tunkelon kylän alueita. Pihapiirikokonaisuuden rakennukset ovat mäellä, riviaitta jyrkällä kallion rinteellä, joka laskee pohjoispuolella Iso-Kukkojärven lahteen.

Historia

Kukkojärvi oli Tunkelon talon torppa (1801, 1800). (1)

Kukkojärvi lohkottiin Tunkelon Isotalosta vuonna 1923. Kukkojärven omistajana tuolloin oli Kusta Kukkojärvi. (Torpparilainaa ... Maaherran päätöksen ... perusteella 1933 vapautunut tilaa

Lähteet:

(1) Längelmäveden seudun historia II. Längelmäen historia II. Hämeenlinna 1954.

1:34 Isotalo...). (2)

Kukkojärvi

"Kukkojärven rakennusryhmän säilyttämistä puoltaa suhteellisen eheä alkuperäinen rakennuskokonaisuus, ... Rakennusten määrä ja sijainti ilmenevät pohjapiirroksista.

... Kukkojärven tilaan liittyy läheinen Kukkokosken mylly." (3)

Em. asemapiirros on kaavamainen ja suuntaa-antava. Rakennuksia on todennäköisesti siirretty myöhemmin. Piirroksen kuvateksti: 1 Asuinrakennus (pirtti, porstua, keittiö ja kaksi kamaria jotka jääneet keskeneräisiksi), 2 talon vahuksille rakenettu asuinrakennus [= olemassa oleva as rak], 3 savusauna [eri paikassa?], 4 vaja [riviatan paikalla], 5 alun perin kota, sittemmin karjakeittiö. Nykyisin navettana, 6 purettu navetta [samalla paikalla hirsinen liiteri tmv ja uudempi talousrakennus], 7 entinen talli. Nykyisin puuvajana, 8 lato [2 kpl, joista toinen autotalli-varaston kohdalla], 9 purettu mallissauna, 10 aitta, 11 perunakuoppa.

Päärakennus on siirretty Leporannan taidekeskukseen Vinkkiälle. Rakennuksessa oli iso tupa, keittiö keskellä ja kaksi kamaria. Kaksi kamaria jäivät kesken kun miesväki kuoli sodassa. (A) Pirtti purettiin ja siirrettiin vuonna 1973 Leponiemeen. (B)

(2) Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto, maakirjaluettelo.

(3) Pentti Andsten: Längelmäen vanhasta rakennuskannasta, Kotiseutu-lehti n. v. 1971. (Hämäläis-Osakunnan kotiseuduntutkimusretkellä kesällä 1969).

(A) Reino Mattila (s. 1930)
(B) Vilho Juusela (s. 1933)

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopa, liimattu, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimalaudoitus, rusehtavanvihreä
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Asuinrakennus on pohjakaavaltaan suorakaiteen muotoinen hirsirakennus, jossa on satulakatto ja länsi-lounaissivulla satulakattoinen umpikuisti.

Pohjois-luoteispääty on erillinen hirsikehä, jossa on pitkänurkat. Ukkalakkopäädystä näkyy katon tuenta, harjalla kulkee pyöreä syömäri.

Toinen pääty rakennuksesta on pystypeiterimavuorattu, oletettavasti hirsirakenteinen.

Asuinrakennuksen koillisnurkka, nähtynä pohjoisesta.

Kukkojärven asuinrakennus lounaan suunnasta.

2 Riviaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: minerittiilevy
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päädyissä vaakaponttilauta
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Satulakattoinen, kolmihuoneinen riviaitta on todennäköisesti rakennettu yhdistämällä saman katon alle kaksi yksinäisäitää ja lisäämällä niiden väliin aitta sekä varustamalla ne eduskäytävällä. Eduskäytävän kattoa kannattelevat pilarit. Rakennuksessa on pitkänurkat. Päätykolmioissa on pystylaudoitetus.

Aittarakennus luoteen suunnasta.

	3 Liiteri ja talousrakennus	4 Talli-kalustovaja tms	6 Autotalli-varasto
- runkomateriaali:	hirsi, talousrakennuksessa ran- korakenne	hirsi	
- katemateriaali:	aaltopelti/ muotoprofilipelti	aaltopelti	aaltopelti, huopa
- ulkoseinän pintamateriaali:	hirsi, talousrakennuksessa pystylaudoitus, punamullan pun.	harmaantunut hirsi	pystylaudoitus, punamullan pun.
- sokkelimateriaali:	nurkkakivet, talousrakennuksessa betoni	nurkkakivet	betoni
		Pitkänurkkainen hirsirakennus (oletettavasti talli).	

Hirsinen liiteri tmv ja sen vieressä uudempi talousrakennus. Näkymä luoteesta.

Hirsinen rakennus koillisen suunnasta.

Autotalli-varasto-konesuoja tms. eteläsuunnasta.

5 Vilja-aitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: harmaantunut punertava hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet jalkarakenteen alla

Vilja-aitta on nurkkakiville pystytetty, hirsirunkoinen, pitkänurkkainen ja vuoraamaton jalka-aitta (poskellinen, otsallinen jalka-aitta)

Aitassa on korkea otsapäätty ja sivuhirsien pitkien päiden muodostamat sivuposket. Jalustaosassa on hirsikehä (veistämättömien hirsien päällä palkit) ja sen varassa ulkonevat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankkujen haljaspuolikkaat.

Aitta luoteen suunnasta.

7 Savusauna	7 Sauna
- runkomateriaali: hirsi	- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti	- katemateriaali: huopa, liimattu
- ulkoseinän pintamateriaali: harmaantunut, punertava hirsi, pystylauditus	ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimavuoraus, punamullan pun.
- sokkelimateriaali: nurkkakivet	- sokkelimateriaali: betoni
Savusauna on hirsirunkoinen, pitkänurkkainen ja vuoraamaton rakennus, jonka jatkeena on lautarakenteinen eteispääty saman vesikaton alla.	

Savusauna Kukkojärven rannalla, eteläsuunnasta nähtynä.

Uudempi hirsisauna idän suunnasta. Taustalla näkyy savusaunan kattoa.

NäkymäKukkojärven tilan mäellä sijaitsevaan pihapiiriin lounaan suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

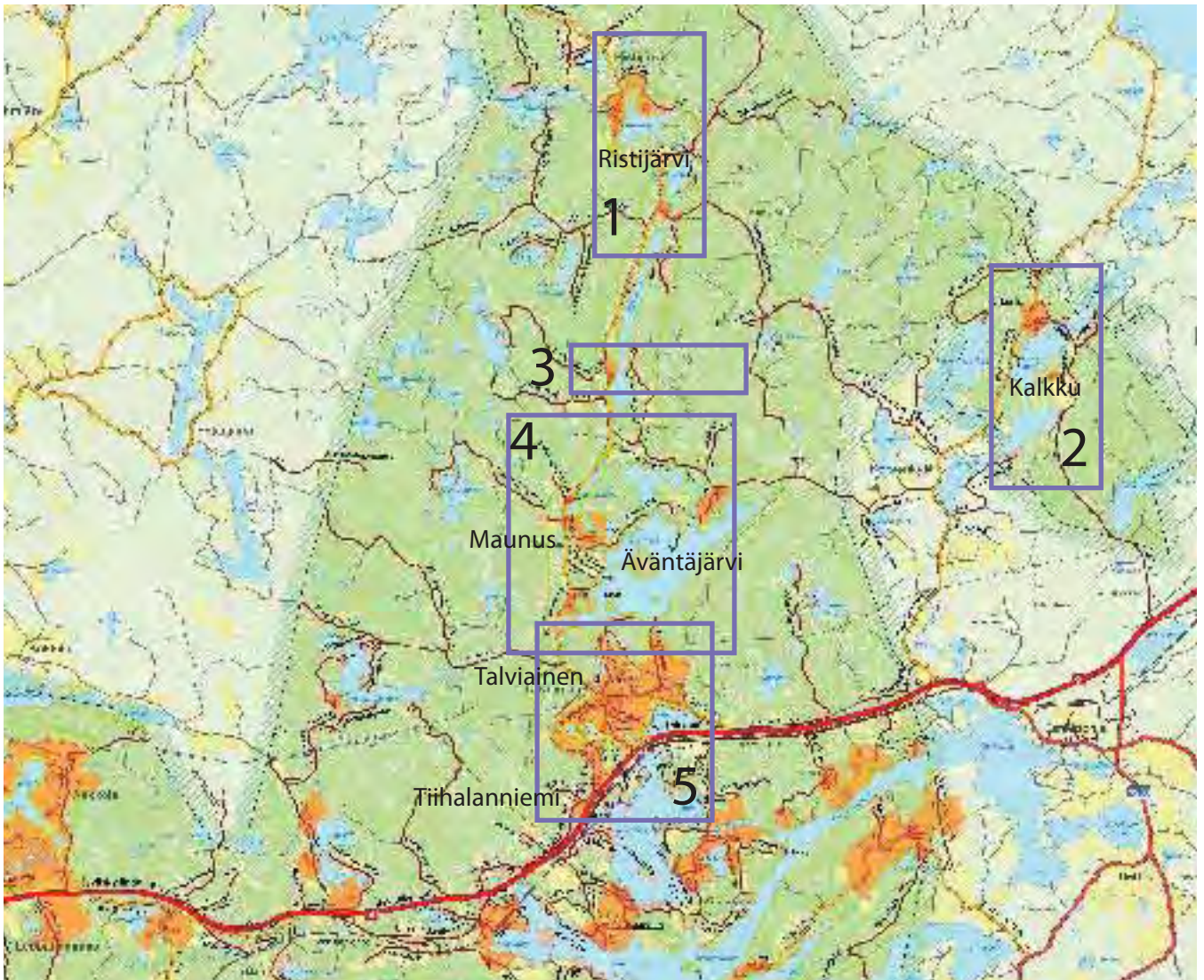
Arvojen perustelu

Kukkonniemen tila sijaitsee maisemassa keskeisellä paikalla. Asuinrakennus muodostaa vanhojen hirsisten ja uudempien talousrakennusten kanssa yhtenäisen pihapiirin.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo sekä maisemallinen asema.

Kuvat
toukokuu 2005 Kristiina
Kokko
Tekstit kevät 2010

Kartalla 1:100 000, on esitetty seuraavilla sivuilla olevien karttaotteiden, 1:20 000, sijainti entisen Längelmäen pohjoisosassa

14 Pohjois-Längelmäki

Ristijärvi, Kalkku, Maunus, Talviaistaipale ja Tiihalanniemi

Jyväskylän tien pohjoispuolella on Talviaisten kylätaajama, jonka puolella on Äväntäjärvi, josta järvilaakso jatkuu kapeampana nauhana pohjoiseen Pitkäveden kautta Ristijärvelle. Kalkunjärvi sijaitsee Äväntäjärvestä noin x km koilliseen. Tiihalanniemi sijaitsee Talviaisten lounaispuolella.

RISTIJÄRVI

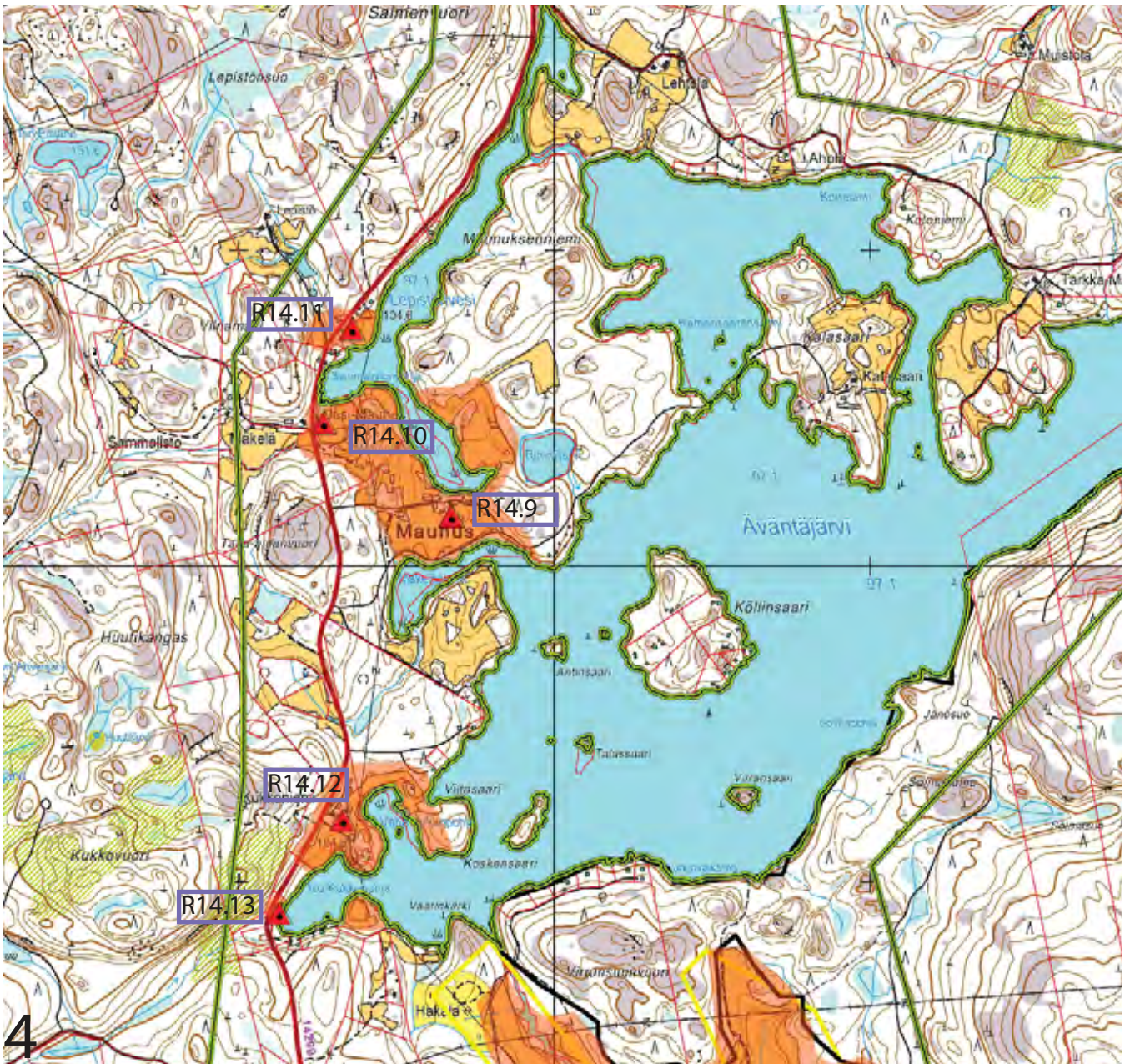
KALKKU

ROYK-alueen inventoidut kohteet:

R14.1	Mattila	R14.6	Vanhala
R14.2	Allikko (Heikkilä)	R14.7	Uusitalo
R14.3	Järvenpää	R14.8	Lehtimäki 2
R14.4	Ristijärven koulu		
R14.5	Mäkelä		
R14.14	Hudankorpi		

ÄVÄNTÄJÄRVEN ALUE; MAUNUS, TALVIAISTAIPALE

ROYK-alueen inventoidut kohteet:

MAUNUS

- R14.9 Maunus
- R14.10 Uusi-Maunus (Peltoniemen torppa)
- R14.11 Pohjola

TALVIAISTAIPALE

- R14.12 Kukkonniemi
- R14.13 Iso-Kukkopohja

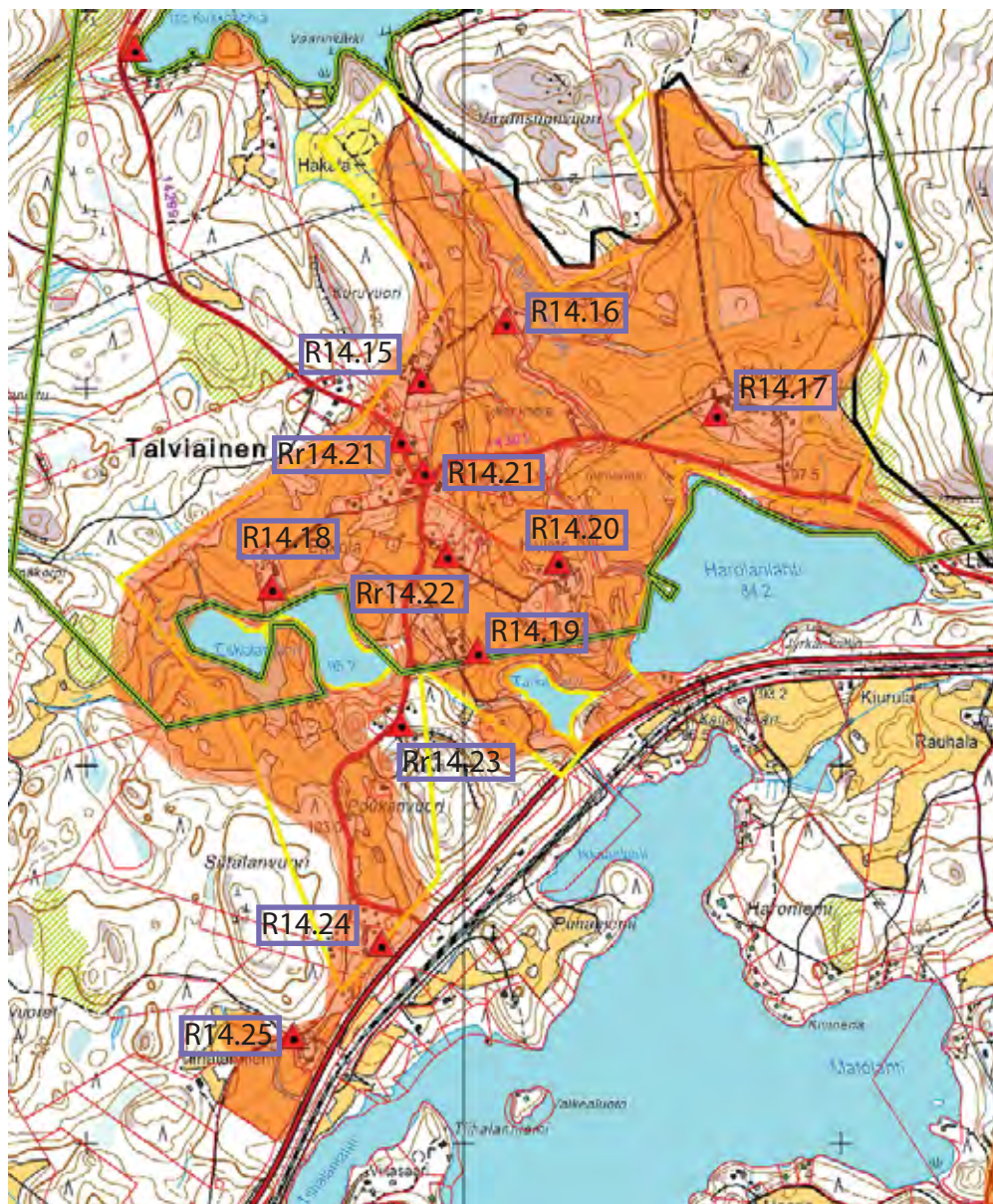
Rx.xx Inventointiaineisto 2005/ Kristiina Kokko, tarkistukset 2010, Arkinor Oy

 Aluerajaus ROYK/ kulttuuriympäristö

Pirkanmaan perinnemaisemat/ Pirkanmaan Ympäristökeskus 1999

 Arvokas maisema-alue
 Arvokas peltoalue

TALVIAISTAIPALE (TALVIAINEN), TIIHALANNIEMI

Rx.xx Inventointiaineisto
2005/ Kristiina
Kokko, tarkistukset
2010, Arkinor Oy

Orange square Aluerajaus ROYK/
kulttuuriympäristö

Pirkanmaan perinnemaise-
mat/ Pirkanmaan Ympäristö-
keskus 1999

Green line Arvokas maisema-
alue

Yellow line Arvokas peltoalue

Rakennettu kulttuuriympä-
ristö.

Valtakunnallisesti merkit-
tävät kulttuurihistorialliset
ympäristöt 1993 -luettelo:

Längelmäki

Talviaisten kylän kulttu-
urimaisema

Kuvaus:

Paikka, jossa Talviaisjoki laskee Harolanlahteen on edustavaa viljelysmaisemaa. Talviaisjoki on perinteinen myllypaikka. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia on erityisesti Iso-Tarkkalan ja Harolan tiloilla. Harolan päärakennus ja edustava, keskeissalittyypinen vieraspyyntinki ovat 1840-luvulta.

ROYK-alueen inventoidut
kohteet:

- R14.15 Ylä-Korhola
- R14.16 Ylä-Korholan mylly
- R14.17 Uusi-Harola (Harola)
- R14.18 Eskola
- R14.19 Iso-Tarkkala
- R14.20 Kivistö
- Rr14.21 Asutustihentymä Ristijärventien varrella
- R14.21 Keskinen
- Rr14.22 Asutustihentymä Kivistöntien alussa
- Rr14.23 Asutustihentymä Talviaistentien varrella
- R14.24 Talviaisten koulu
- TIIHALANNIEMI
- R14.25 Tiihala

Talviainen – Ristijärvi kulttuurimaisema on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

RISTIJÄRVI

1. Senaatinkartta 1864: Ristijärven seudulla viljelykelpoiset savi- ja silttilaaksot ovat kapeita, ja sijaitsevat hajallaan. Niinpä myös pellot ovat pieniä ja pirstaleisia. Yhtenäisimmät viljelyalueet sijaitsevat Ristijärven järvioltaan länsi- ja pohjoispuolella. Ristijärven seudulla korkeuserot ovat suuria, joten myös rannat ovat jyrkkiä ja kallioisia. Tästä syystä muulle Längelmäelle tyypillisiä järvenrantaniittyjä on vähän. Niityt ovat enimmäkseen kapeita joenvarsiniittyjä, jotka työntyvät järvien rannoilta jokilaaksoja pitkin säteittäisesti sisämaahan. Asutusta on vähän, ja se sijaitsee Ristijärven järvioltaan Länsi- ja pohjoispuolella peltojen ja niittyjen tuntumassa.

1

2. Pitäjänkartta 1930: Peltopinta-ala on lisääntynyt, kun lähes kaikki entiset niityt on otettu peltoviljelyyn. Pellot sijaitsevat edelleen 1800-luvun aikaisilla viljelyalueilla. Uusia peltoja on raivattu etenkin Sotkanjärven, Haarajärven ja Kalliojärven väliselle alueelle. Uusia tilakeskuksia on syntynyt peltolaaksojen reunoille. Ristijärvelle on muodostunut myös selkeä kyläkeskus Ristijärven järvioltaan länsirannalle. Iso-Urttimenjärven ja Kalliojärven välistä kulkenut 1800-luvun tielinjaus on jäänyt pois käytöstä. Uusi tie kulkee Kalliojärven ja Røyhdänjärven välissä.

2

3. Topografinen kartta 2000: Joitakin 1930-luvulla viljeltyinä olleista pelloista on jäänyt pois viljelystä. Viljelystä poistuneet pellot ovat pieniä peltotilkkuja, jotka sijaitsevat etäällä sisämaassa kaukana rantojen laajimmista viljelyalueista. Laajimmat ja vanhimmat viljelyalueet ovat edelleen viljelystä. Kylätiet seurailivat 1930-luvun tielinjauksia. Järvien rannoilla sijaitsevien viljelyalueiden maisemakuvassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia 1930-luvun jälkeen. Eniten uutta rakentamista on tullut pienten järvien rannoille, jonne on rakennettu loma-asuntoja. Ristijärven järvioltaan pohjoisin lahti on nykyisin maatumassa ja kasvumassa umpeen.

3

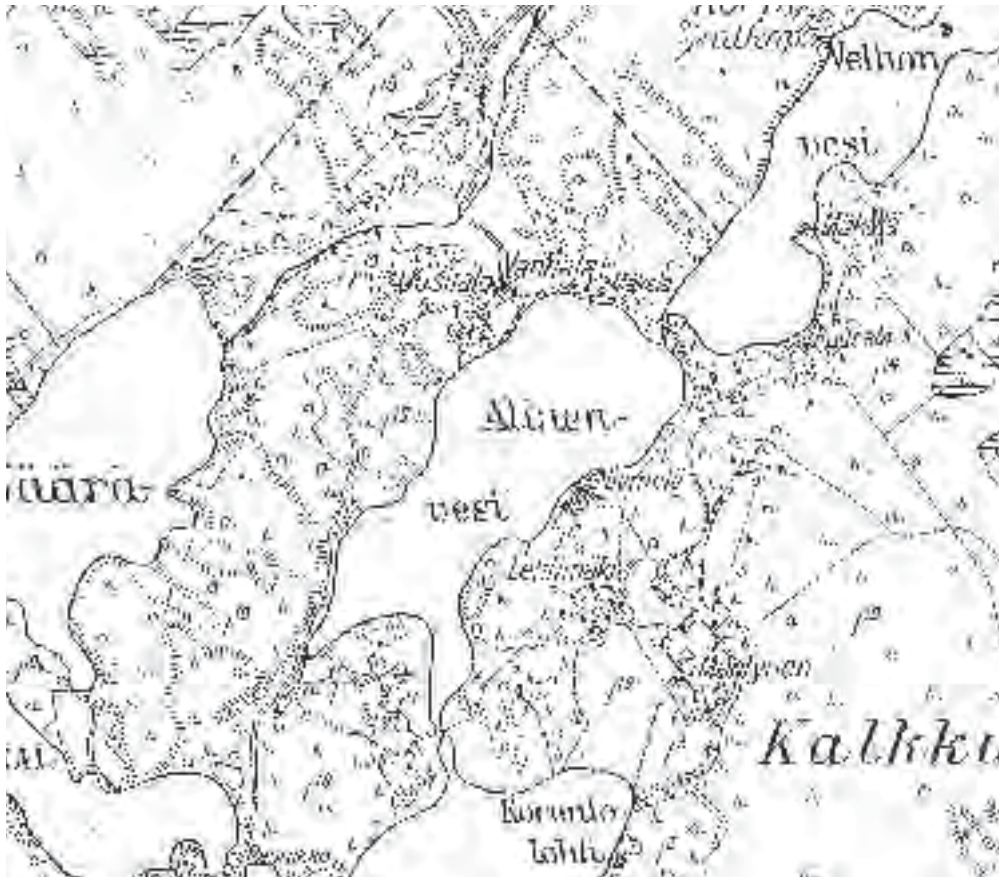
Ote 1930-luvun pitäjänkartasta.

Ristijärvi

Ristijärven kylän talot ovat maarekisterissä numeroitu 1 Mattila ja 2 Heikkilä. Isojakokartta on vuodelta 1788, isojaon täydennyskartta vuodelta 1896.

Nautajärvi etelä-lounaan suuntaan. Taustalla Pitkävesi. Kannaksella sijaitsee Järvenpään tila. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Ote 1930-luvun pitäjänkartasta.

Kalkku

Kalkun yksinäistalo, perintötalo Kalku, halottiin osiin Vanhatalo ja Uusitalo vuonna 1835. Uusitalon tilasta erotettiin Lehtimäki vuonna 1906 ja Mäntynen vuonna 1921. (1)

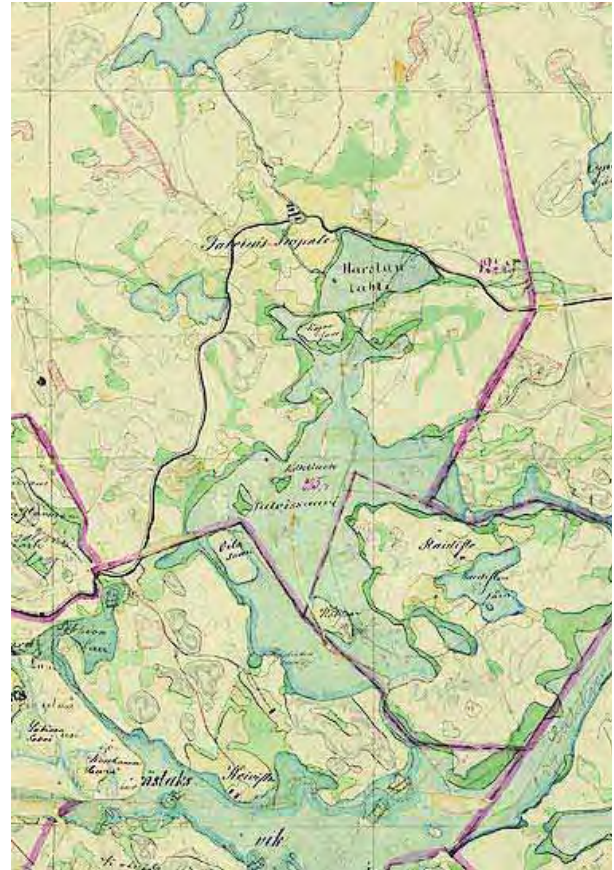
Ilmakuva Kalkun kanttaloista Uusitalosta ja Vanhatalosta lounaan suunnasta Kalkunjärveltä kuvattuna. Ilmakuva Hannu Vallas, 2007 (07098_3542)

TALVIAINEN, RAIDISTO JA KOIVISTO

1. Senaatinkartta 1864: Laajimmat pellot ja niityt sijaitsevat Talviaistaipaleella, Raidistossa ja Koivistossa. Erityisesti Talviaistaipaleen kylässä on laajoja yhtenäisiä peltoalueita Harolanlahden pohjois- ja länsipuolisissa siltilaaksoissa. Alueelle ovat tyypillisiä kapeat rantaniityt, jotka reunustavat paikoitellen lähes katkeamattomana nauhana Harolanlahden, Lopenselän ja Säkkiänselän rantoja. Niityt jatkuvat sisämaassa kapeina joenvarsiniityinä.

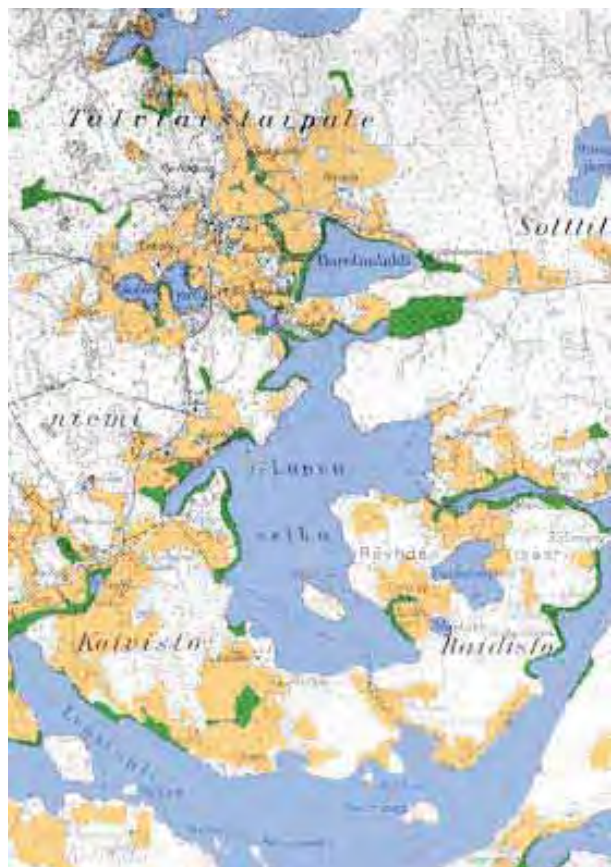
2. Pitäjänkartta 1930: Peltopinta-ala on kasvanut huomattavasti sekä Raidiston, Koiviston että Talviaistaipaleen alueella. Kasvu on ollut erityisen voimakasta Talviaisten seudulla, mihin on tullut myös runsaasti uusia tilakeskuksia 1860-luvun jälkeen. Kapeat rantaniityt ovat monin paikoin hävinneet tai kaventuneet entisestään. Lopenselällä oleva nykyinen Tiihalanniemi on kasvanut kiinni manta-reeseen.

1

2

3. Topografinen kartta 2000: Pellot ovat nykyisin viljelyssä samassa laajuudessaan kuin 1930-luvulla. Peltopinta-ala on jopa hieman kasvanut, kun entisiä niittyjä on otettu peltoviljelyyn. Viljelyalueilla uudisrakentaminen on ollut lähinnä olevien tilakeskusten rakennuskannan täydentämistä. Kylätiet seurailevat 1800-luvulta peräisin olevia tielinjauksia. Viljelyalueiden maisemakuva onkin säilynyt pitkään lähes muuttumattomana. Rakentaminen on aiheuttanut muutoksia lähinnä rannoilla. Loponselän, Säkkiänselän ja Koiviston selän rannoille on tullut runsaasti uutta lomarakentamista. Suurimmat muutokset alueen maisemarakenteelle ja maisemakuvalle ovat aiheuttaneet valtatie 9 ja Tampere-Jyväskylä rautatie. Ne ovat vaikuttaneet voimakkaasti mm. alueen vesisuhteisiin. Uudet linjaukset ovat myös halkaisseet maisemakuvaltaan ja toiminnoiltaan yhtenäisiä kyläalueita.

3

8

9

Talviaisten kylän maisemakuva on säilynyt kauan lähes muuttumattomana.

4. Iso-Tarkkalan pihapiiriä 1960-luvulla. Pihaa rajaava pitkä aittarakennus on vuodelta 1930.

5. Näkymä Iso-Tarkkalan tilalta etelään kohti Tarkanlahtea. Taustalla näkyy vesistön ylittävä vt 9:n silta.

6. Talviaisten peltoja.

7. ja 8. Valtatie 9:n vaikutuksia maisemarakenteeseen ja maisemakuvaan:

Ote 1930-luvun pitäjänkartasta.

Talviaistaipale (Talviainen)

"16. Talviaisten kylän kulttuurimaisema: Talviaisten I. Talviaistaipaleen kylän asutus lienee myöhäiskeiaikaista perua. Paikka, jossa Talviaisjoki laskee Harolanlahteen on edustavaa viljelsmaisemaa. Talviaisjoki on perinteinen myllypaikka. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia on erityisesti Iso-Tarkkalan ja Harolan tiloilla."

Lainaus: Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet, Julkaisu B 174, Pirkanmaan Seutukaavoitus, Taampereen Seutukaavaliitto 1990

Tarkanlahti kuvassa etualalla, Iso-Tarkkala vasemmalla ja Kivistö oikealla ylhäällä. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Ote pitäjänkartasta vuodelta 1933.

Tiihalanniemi

Tiihalanniemen yksinäistalo kuului isoon jakokuntaan yhdessä Talviaistaipaleen, Ra-
idiston, Kylänojan ja Maunuksen kanssa. Isojakokartta on vuodelta 1785. Isojaon täy-
dennys vahvistettiin vuonna 1872.

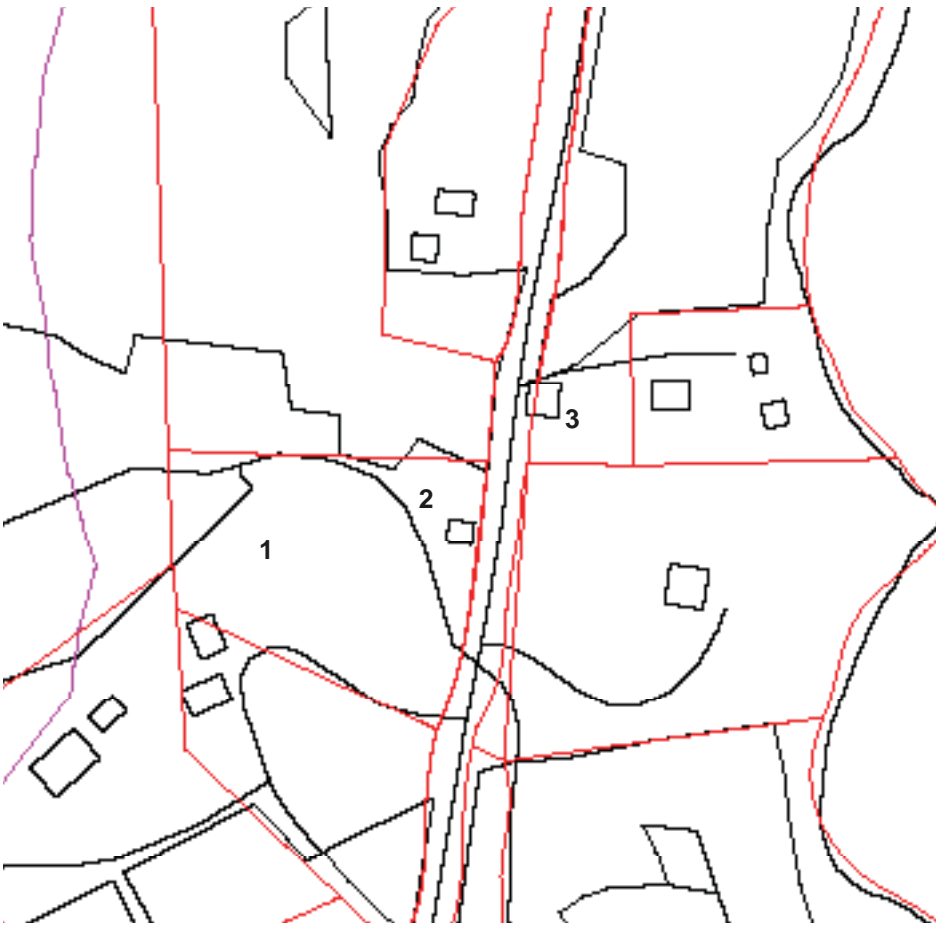
Tiihalanniemestä lohkottiin vuonna 1923 Kukkokoski ja Ahteenpää. Tiihalanniemen
omistajana oli tuolloin Juho Kasper Tiihala. Tiihalanniemestä lohkottiin vuonna 1940
Talassaari (Aina Tiihala).

Loponselkä ja Tiihalanniemi idän suunnasta. Kuvan oikeassa laidassa näkyy Tiihalanniemen tila. Ilmakuva vuodelta 1990. © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

R14.1 Ristijärvi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Loma-Mattila, Mattila	562-4711-76 ja 1-99	Ristijärventie, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Salkolahti Timo, Mandelin Mikko		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennuksen perustuksia	(1907)	asuminen	raunio
2	sauna	n. 1940-luku		
3	viljamakasiini, jyvääitta	n 1900-luvun alku	viljan säilytys	varasto

Mattilan päärakennuksen /1/ (Urtimohovin) jäänteet tulipalosta vuodelta 1992.

Mattilan asuinrakennuksen raunio kellarin oven päällyskivessä on kaiverrettuna 1907.

Kuvaus

Mattilan tila sijaitsee Ristijärven rantamaisemassa, Ristijärventien varrella. Tilakeskus sijaitsi mäellä, jossa nykyisin on nähtävillä ainoastaan päärakennuksen rauniot. Mäkeä kiertää vesiuoma, joka laskee Urtimojärvestä Ristijärveen. Joen varrella on tilaan kuulunut hirsinen sauna ja Ristijärventien varrella hirsinen viljamakasiini.

Historia

Ristijärven kylän talot ovat maarekisterissä numeroitu 1 Mattila ja 2 Heikkilä. Isojakokartta on vuodelta 1788, isojaon täydennyskartta vuodelta 1896. Ristijärven kylän perintönumero 1, Mattila halottiin vuonna 1794 osiin Mattila, Uusitalo, Lahdenpohja ja Järvenpää. Isojaon täydennys vahvistettiin vuonna 1900. Mattilasta lohkottiin Rajala (torppatila) vuonna 1925, tuolloin Mattilan omisti Osakeyhtiö Lielähti. Mattilasta lohkottiin Metsätila vuonna 1928, jolloin Mattilan omistajana oli Niilo Toivonen. (1)

Ristijärvi Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on kuvateksti: ”Ristijärven Mattila v. 1956. Nyk. Urtimohovi. Om. Keijo ja Anneli Heinonen. Ristijärvellä oli ennen vain kaksi taloa, Heikkilä ja Mattila, myöhemmin niistä lohkottiin kylään muut talot.”

Päärakennusta vastapäätä oli navetta. Vanha navetta oli palanut 1930-luvulla, uutta rakennettiin vuonna 1934 (päärakennuksen siipi oli hirsikehikolla). Navetan yläkerrassa oli puimalato. Kulmittain navetan kanssa oli tallirakennus. Sen paikalla oli ollut asuinrakennus, joka paloi 1930-luvulla. Tallin eteläpuolella oli traktoritali. Urtimojärvestä tulevan joen varressa oli vanha paja, pärehöylä sota-aikana ja sähkölaitos vuoteen 1958 asti. (Pajamäki) Pajaa vastapäätä oli riihi, siinä oli hevostierä pajan puoleisella osalla. 1969 Mattilasta myytiin hehtaarin tontti Siurolalle. Mattilasta purettiin navetta, talli, traktoritali ja sauna. Päärakennus paloi 1992. Aitta on siirretty. Sauna on rakennettu 1940-luvulla. Mattilassa toimi Helsingin kaupungin kesäsiirtola noin 10 vuotta ja sauna oli silloin käytössä. (A)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.
- Suulliset lähteet:
(A) Mikko Mandelin (s. 194x),

Mattila vanhassa ilmakuvassa (n. 1950-luku), kaakon suunnasta.

Jokuoman ylittävä puusilta.

2 Sauna
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pysty- peiterimalauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: (betoni) painunut

Sauna sijaitsee Urtimojärvestä laskevan vesiuoman varrella. Sauna on satulakattoinen, osittain vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus. Päädyssä on 4-ruutuinen ikkuna (2-lehtiset, 2-ruutuiset puitteet).

Saunan pohjoispäätty ja tien puoleinen sivu itään.

Mattilan tilaan kuuluva jyvääitta/viljamakasiini, lounaan suunnasta.

3 Viljamakasiini, jyvääitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyissä pystypeiterimalauditus,
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, kiviarkot

Viljamakasiini on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkainen hirsirakennus, joka on perustettu lohkokiville. Hirsien nurkkapääät ovat lautakoteloidut ja päätykolmiot pystypeiterimavuoratut.

Länsipäädyssä olevan oven yläpuolella on päätykolmiossa 6-ruutuinen ikkuna. Pienaovi on vaakalautavuorattu. Vuorilaudat päistään risteävät.

Makasiinin sisällä on jäljellä viljasäiliöiden puurakenteita ja porras yläkertaan.

Mattilan tila Ristijärven rannalla, kuva luoteen suunnasta. Mattilan päärakennus kuvan oikeassa laidassa. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Mattilan tila sijaitsee Ristijärven rantamaisemassa, Ristijärventien varrella, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilakeskus sijaitsi mäellä, jossa nykyisin on nähtävillä ainoastaan päärakennuksen rauniot. Paikka on merkittävä kylän asutushistorian kannalta, Ristijärven kylän kantatilat ovat sijainneet kyseisellä mäellä. Mäkeä kiertää vesiuoma, joka laskee Urtimojärvestä Ristijärveen. Joen varrella on tilaan kuulunut hirsinen sauna ja Ristijärventien varrella hirsinen viljamakasiini.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

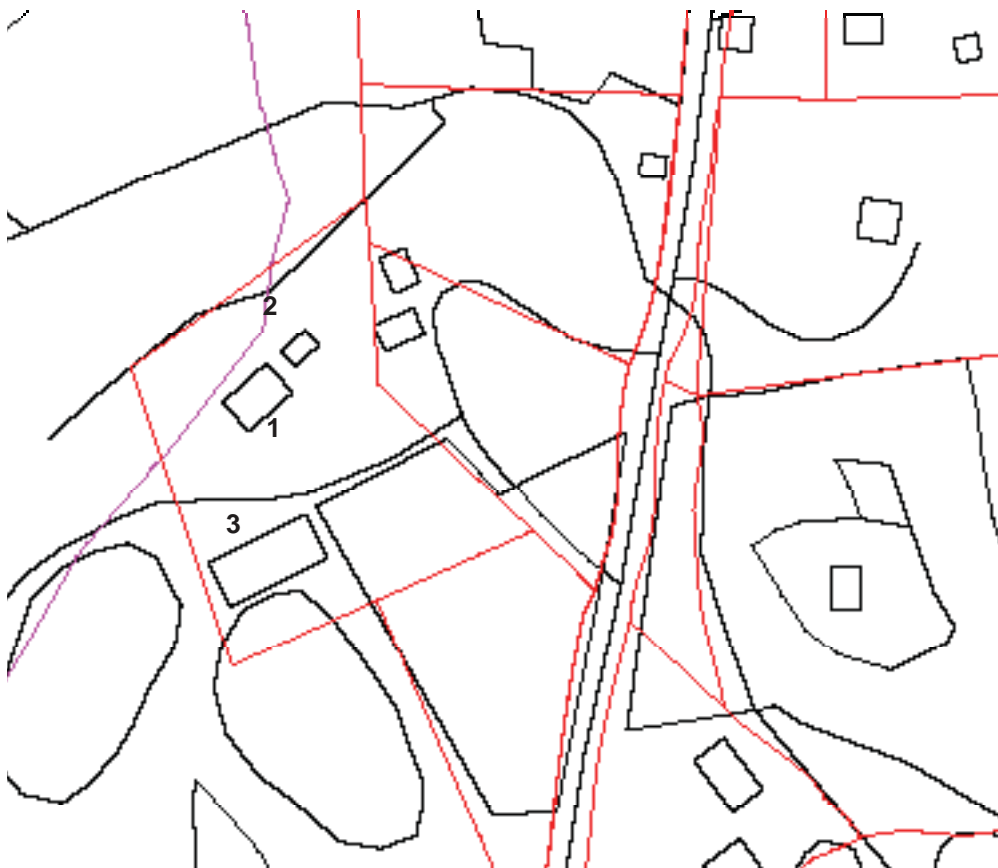
Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.2 Ristijärvi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Allikko (Heikkilä)	562-471-2-137	Ristijärventie 1026, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Hassel, Soikka		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n 1900-luvun alku	asuminen	asuminen
2	pariaitta		säilytys	
3	navettarakennus	n. 1930-luku	karjasuoja	

Heikkilän pihapiiri idän suunnasta.

Kuvaus

Heikkilän tila sijaitsee Ristijärven rantamaisemassa, Ristijärventien varrella. Rakennukset ovat kalliolla, joka viettää lounaispuolella jyrkästi vesiuoomaan, joka laskee Urtimojärvestä Ristijärveen. Tilan pihapiirissä on asuinrakennus, pariaitta ja navetta.

Historia

Ristijärven kylän talot ovat maarekisterissä numeroitu 1 Mattila ja 2 Heikkilä. Isojakokartta on vuodelta 1788, isojaon täydennyskartta vuodelta 1896.

Ristijärven kylän perintötalo no 2, Heikkilä lohkottiin vuonna 1925 osiin Tanhua, Rantala, Kantola, Vehmas, Taipale, Mäkelä, Niemi, Malvila, Salmela ja Heikkilä (J. R. Enqvist). Heikkilästä lohkottiin vuonna 1926 Kallioniitty, Kangasoja, Lehtikuusela, Jokela, Moisio ja Heikinmätsä. Tuolloin Heikkilän omistajana oli Kalle Männistö. (1)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on valokuva Heikkilästä. Kuvateksti: Huutokauppa Ristijärven Heikkilässä. Meklarina Olavi Mandelin. (1960-luku?). Kuvassa näkyy osa päärakennuksen julkisivusta, hirsipinta, punamultamaalattu ehkä, 6-ruutuiset ikkunat, keskellä avokuisti, jossa pulpettikatto (huopakate), etusivun kolme kannatinpilariä veistetty kaareviksi ja koverrettu kaiteen kohdalta, kaiteessa harva pystylaudoituus. (2)

Yhtiö osti Heikkilän rakennukset ja siirsi toisen asuinrakennuksen omalle tontille metsätöyryjohtajan asunnoksi. Se oli nykyisen asuinrakennuksen vieressä kalliolla, rakennuksessa toimi aikoinaan kiertokoulu kun se oli Heikkilän pihalla. Asuinrakennus on 1920-luvulta. Heikkilän navetta on tehty vuonna 1938. Aittarakennus oli kalliolla, eteläpuolella, siinä oli 3 aittaa, pariaitta ja yksinäisaitta. Pariaitta on siirretty asuinrakennuksen viereen. Yksinäisaitta on Lasse Männistöillä rannan puolella, Lehtikuuselasta eteenpäin, LM syntynyt Heikkilässä, isä oli työjohtajana Lielahdella. Heikkilän mäellä oli tien varressa Kivelä (asuinrakennus, liiteri, heinälato) siinä asui Hannes Toivonen, joka teki puukalusteita. Huutokaupassa 1965 rakennus siirrettiin jonnekin Löytäneen kulmille. (A)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 (2) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.
 Suulliset lähteet:
 (A) Mikko Mandelin (s. 194x),

Asuinrakennus idän suunnasta.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen, päätykolmioissa pystypeiterimalaudoituus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Asuinrakennus on satulakattoinen, pääosin vuoraamaton, lyhytnurkkainen hirsirakennus. Pihasivulla on uudehko satulakattoinen umpikuisti ja sen edustalla avoportaat. Kohdalla oli aiemmin leveä pulpettikattoinen avokuisti. Rakennus on perustettu lohkokivimuurauksen päälle kalliolle. Lounaispäädyn sokkelissa on matala paripienaovi.

Ikkunat ovat ristikarmilliset, niissä on 2-lehtiset, 2-ruutuiset puitteet ja kaksi yksiruutuista yläikkunaa.

Ikkunan kehyslaudoitusten otsikon päällä on korotus muotohöylätyistä listoista ja otsikko koristeltu neliömäisillä pyramidi-muotoisilla puukappaleilla, joita on myös sivukehyslaudissa vaakavälakarmin kohdalla.

Ullakkopäädtyt ovat pystypeiterimavuoratut. Koillispäädyn ullakkopäädtyssä on 4-ruutuinen ikkuna, luoteispäädtyssä 9-ruutuinen. Ullakon ikkunoiden kehyslaudoitusten otsikko kohoaa keskeltä kolmionkärjeksi. Kehys-, kulma- ja räystäslaudat ovat valkoiseksi maalatut.

Asuinrakennuksen lounaispääty ja kaakkoissivua.

4 Pariaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi,
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Pariaitta on satulakattoinen, vuoraamaton, pitkänurkkainen hirsirakennus. Ullakkopäädtyt ovat pystylautavuoratut.

Pienaovissa on vino ruutupanelointi.

Rakennus on nurkkakivien varassa, siirretty paikalle asuinrakennuksen eteläpuolelta.

Aitta etelän suunnasta.

3 Navetta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja lounaispäädyssä pystypeiterimalauditus, vihreä
- sokkelimateriaali: lohkokivi

Navetta on satulakattoinen vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus. Navetan kivisokkeli ulottuu n. 80 cm maanpinnan yläpuolelle, jonka päällä on runko veistetyistä hirsistä. Hirsirunkoa on tuettu ulkopuolisilla pystyhirsillä, följareilla. Lounaispääty on rankorakenteinen ja pystylautavuorattu. Ikkuna-aukot ovat vaakasuuntaiset, niissä on kolme vierekäistä 2-ruutuista puitetta. Ovet ovat vaakalautavuorattuja pari-pienovia.

Navettarakennus koillisen suunnasta.

Näkymä Heikkilän suuntaan Ristijärventieltä. Kuvan oikeassa laidassa Pajumäen tilan lomarakennuksia.

Heikkilän toinen asuinrakennus siirrettiin 1920-luvulla Ristijärven rantaan J. W. Enqvist O.Y.:n metsätöyhtymän johtajan asunnoksi. Kuvassa rakennus Lehtikuuselan tilalla, luoteen-pohjoisen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Heikkilän tila sijaitsee Ristijärven rantamaisemassa, Ristijärventien varrella maisemallisesti keskeisellä paikalla. Rakennukset ovat kalliolla, joka viettää lounaispuolella jyrkästi vesiin, joka laskee Urtimojärvestä Ristijärveen.

Paikka on merkittävä kylän asutushistorian kannalta, Ristijärven kylän kantatilat ovat sijainneet kyseisellä mäellä. Heikkilän tilan pihapiirissä on perinteistä hirsirakennuskantaa kuten asuinrakennus, pariaitta ja navetta.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

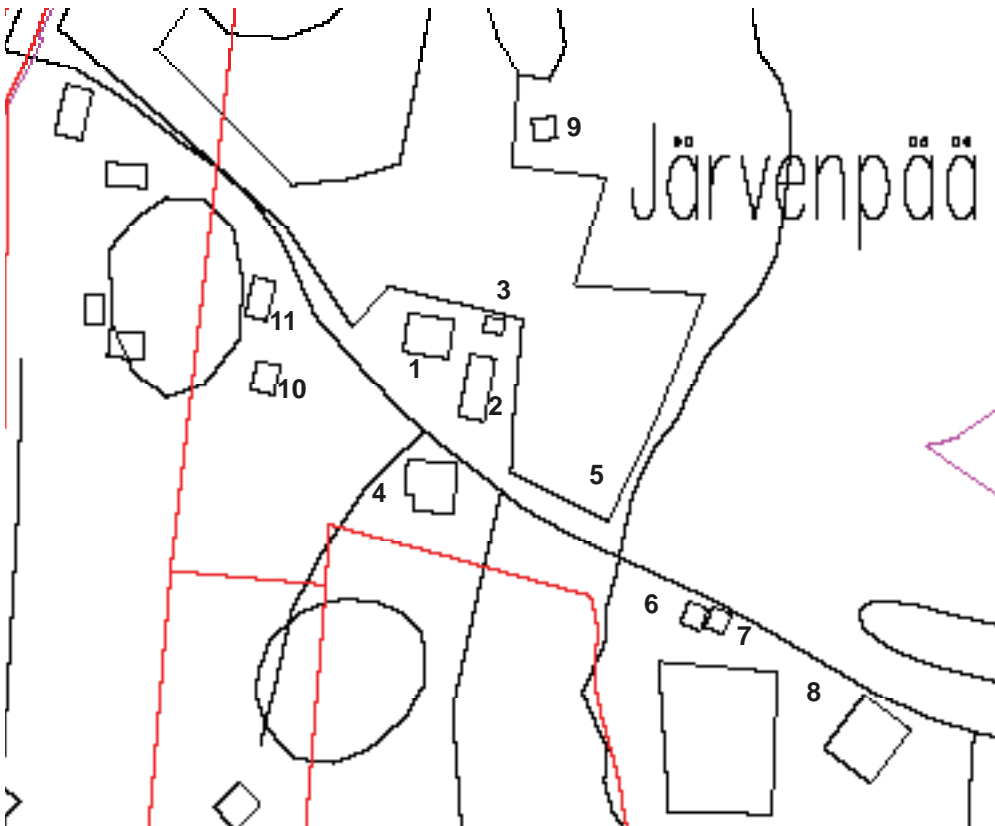
Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.3 Ristijärvi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Järvenpää	562-471-1-87	Haapavuorentie, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Järvenpää Leo		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1929	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	aittarakennus		säilytys	
3	grillikatos			
4	navetta		karjasuoja, kalustovaja, ulkokäymälä	
5	pumppukoppi			
6	lato			
7	vilja-aitta		viljan säilytys	
8	riihi		viljan kuivaus	
9	aitta			
10	autotalli-kalustusuoja			
11	liiteri?			

Järvenpään tilan rakennuksia luoteen suunnasta.

Kuvaus

Järvenpään tila sijaitsee Nautajärvestä Pitkäveteen laskevan jokilaakson molemmin puolin.

Tilalla on hirsirakenteinen asuinrakennus, sen kanssa kulmittain sijaitsee piharakennus-aitta. Navetta on tien toisella puolella asuinrakennusta vastapäätä. Nautajärvestä Pitkäveteen laskevan joen toisella puolella, tien varressa ovat vierekkäin lato ja vilja-aitta. Riihirakennus on viljaitaan itäpuolella ylempänä rinteessä. Pihapiirin pohjoispuolella pellon reunalla on jalka-aitta. Autotalli ja kalustusuoja tai liiteri ovat pihapiirin länsipuolella, tien toisella puolella.

Historia

Ristijärven kylän perintötalo no 1, Mattila halottiin vuonna 1794 osiin 1:1 Mattila, 1:2 Uusitalo, 1:3 Lahdenpohja ja 1:4 Järvenpää. (1)

Ristijärvi, Järvenpää Rak.v.: 1929. Runko: hirsi, ulkoseinä: puu. Ent.omistaja: Yrjö ja Katri Järvenpää. Omistaja: Järvenpää Leo s. 1930 ja Toini o.s. Lepo s. 1937. Tila on siirtynyt Leon omistukseen v. 1980. Tilan pellot ovat tällä hetkellä kesannolla. Tila on nykyisin Järvenpää perheen vapaa-alan käytössä. (2)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelu, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopakate, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivipiaadet

Asuinrakennus on nurkkakiville kallion päälle perustettu lyhyt-nurkkainen hirsirakennus, jonka eteläsivulla on pulpettikattoinen umpikuisti. Rakennus on pystypeiterimavuorattu ja punamullan punaiseksi maalattu. T-karmi-ikkunoissa on 2-lehtiset, 2-ruutuiset puitteet ja vaakasuuntainen 2-ruutuinen yläikkuna. Ullakkopäädyissä on 6-ruutuiset ikkunat. Ikkunoiden kehyslaudituksen otsikossa on vesilautaa kannattelevat veistetyt konsolit. Kehys- ja kulmalaudat ovat valkoiseksi maalatut. Jyrkän satulakaton katteena on huopakate.

Asuinrakennuksen länsipääty ja pihasivu etelän suuntaan.

Rakennukset tien vieressä, pihapiirin luoteispuolella, autotallikalustusuoja /10/ ja liiteri/lato /11/.

Asuinrakennuksen itäpuolella on kuvan vasemmassa laidassa näkyvä grillikatos /3/, näkymä pohjoisesta.

Aittarakennuksen eteläpääty ja pihasivu länteen.

Pystypeiterimavuoratussa aittarakennuksessa on kaksi pitkänurkkaista hirsistä aittaa ja yksi lautarakenteinen aitta. Kahden keskimmäisen, kapeampirunkoisen aitan kohdalla on eduskäytävä sisäänvedettynä satulakaton alla. Eteläpäädyssä on lautarakenteinen kalustusuoja tai vastaava pariovellinen tila.

Navetan itäpäätty.

4 Navetta

- runkomateriaali: sementtitiili, yläkerrassa ja kylkiäisessä rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: sementtitiili, pystypeiterimalauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betoni

Satulakattoisen navetan alaosa on sementtitiilirakenteinen, yläosa rankorakenteinen ja pystypeiterimavuorattu. Länsipäädyssä on ollut ajoluiska yläkertaan. Navetan eteläpuolella on matalampi pulpettikattoinen kylkiäisosa, jossa on kalustuoja ja ulkokäymälä. Navettaosassa on ikkuna- ja oviaukkojen kohdat holvattu sementtitiilestä. Ikkunat ovat pääosin 4-ruutuiset, ovet vaakalautavuoratut.

Lato /6/ ja vilja-aita luoteen suunnasta.

Satulakattoinen pitkänurkkainen pyöröhirsinen lato on perustettu nurkkakiville. Vilja-aitan puoleisessa päädyssä on kookas kolmion muotoinen aukko, jonka muodostaa ylimmästä seinä-hirrestä harjahirteen suuntautuvat viistot pyöreät hirret, muu osa päätykolmiosta on pystylaudoitettu.

7 Vilja-aita

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Vilja-aita on vuoraamaton pitkänurkkainen jalka-aita. Hirsipäätyihin on salvettu veistetyt kattovuoliaiset (alemmalla tasolla 2 kpl) ja harjahirsi. Molempien hirsipäätyjen keskellä on neliömäinen aukko. Jalustaosassa on pyöreiden hirsien päällä korkeat veistetyt palkit ja niiden varassa puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankut. Pienaovi on vuoraamaton ja siinä on puulukko. Oven pielipuut on lovettu hirsisiin. Hirsiseinän rakoja ja lahoja kohtia on tiivistetty tikuilla ja laastilla.

Vilja-aitan länsisivu ja eteläpäätty.

8 Riihi

- runkomateriaali: hirsi, eduskatos ja kylkiäinen rankorakenteinen
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja kylkiäisessä pystypeiterimalauditus
- sokkelimateriaali:

Riirakennuksessa on pitkänurkkainen, vuoraamaton hirsinen kuivausriihi, sen edustalla ja eteläsivulla on rankorakenteista avointa tilaa ja tien puolella pilareiden kannattelema edustakatos. Kylkiäiset ja päätykolmio ovat pystylautavuorattuja.

Riihessä on jäljellä kivistä muurattu riihen uuni.

Riihen kaakkoisipäätty ja koillispuolinen eduskatos.

9 Aitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Pihapiirin pohjoispuolella oleva aitta on jalka-aitta, mutta jalkaosasta puuttuvat alimmat hirret, aitta on nurkkakivillä sammakkohirsien varassa. Aitta on satulakattoinen pitkänurkkainen, vuoraamaton hirsirakennus, jossa on ulkoneva hirsipääty, otsa ja sivuseinien hirsien päiden muodostamat sivuposket. Sivuseinien hirret pyöreätä hirttä, jotka ovat salveston läheltä ja poskiulokkeiden osalla veistettyjä. Räystään alla olevat ylimmät hirsisalvospäät on veistetty kaareviksi. Hirsipäätyjen varaan on salvottu kattovuoliaiset, 2 kpl ja ulkoneva harjahirsi.

Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsiiin. Otsapäädyn keskellä on neliömäinen aukko.

Aitan vieressä on vesimyllyyn(?) liittyviä osia.

Aitta luoteen suunnasta.

Nautajärvestä Pitkäveteen laskeva vesiuoma, vasemmalla Järvenpään pumppukoppi /5/.

Näkymä tien varrelta kaakkoon, sillan jälkeen alto, vilja-aitta ja riihi.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Järvenpään tila sijaitsee Nautajärvestä Pitkäveteen laskevan jokilaakson molemmin puolin, maisemallisesti keskeisellä paikalla, Haapavuorentien varrella.

Tilalla on säilynyt paljon perinteistä hirsirakennuskantaa, kuten asuinrakennus (1900-luvun alusta), lato, vilja-aitta, riihirakennus ja jalka-aitta 1800-luvulta.

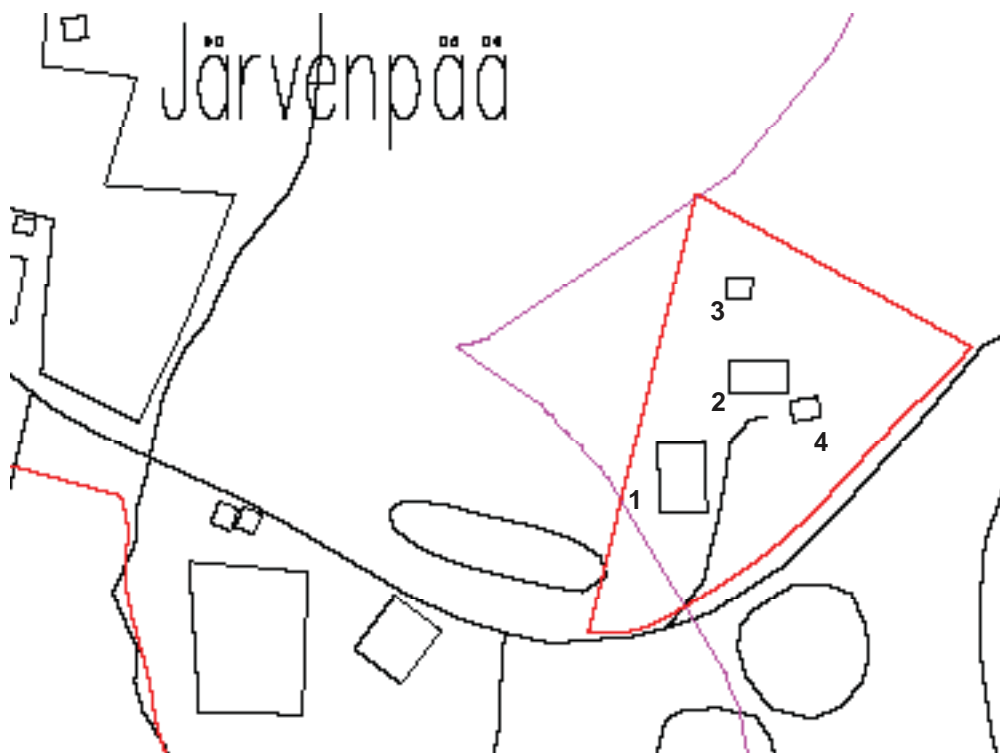
Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Ristijärven koulu	562-471-1-38	Haapavuorentie 36, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Mikkola Tauno ja Riitta		

karttaote 1:2 000 - puuttuu

Sijaitsee rantaosayleiskaava-alueen rajalla.

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus, entinen koulurakennus	1933	kansakoulu, asuminen	asuminen
2	talousrakennus		liiteri, ulko-käymälät	varastointi
3	sauna			
4	autotalli			

Kuvaus

Entinen Ristijärven kansakoulu sijaitsee Haapavuorentien varrella, Järvenpään tilan itäpuolella, Nautajärvestä Pitkäveteen laskevan vesiuoman rinteellä.

Pihapiirissä ovat vuonna 1933 rakennettu kansakoulu ja koulurakennukseen nähden poikittais-suuntainen talousrakennus sekä saunarakennus talousrakennuksen pohjoispuolella.

Historia

Ristijärven koulu (Längelmäen kunta) lohkottiin vuonna 1935 Järvenpään tilasta. (1)

Ristijärven koulu toimi aluksi vuokratiloissa Mattilan talossa 1930-luvun alussa. Koulun rakennuspaikka hankittiin Järvenpään tilan maalta. (2)

Ristijärven koulurakennuksen suunnitteli R. Järvenpää Juupajoelta vuonna 1932. Koulutalo valmistui vuonna 1933. Jälkitöitä tehtiin sisällä vuonna 1939 ja 1949, ulkokuoraus vuonna 1950. (3)

Ristijärven koulupiiri liitettiin Talvaisten koulupiiriin lukuvuoden 1967 – 1968 alusta lähtien. Koulurakennus myytiin 3.12.1979 Riitta ja Tauno Mikkolalle. (2)

Ent. omistaja: Längelmäen kunta. Omistaja: Mikkola, Tauno s. 1933 ja Riitta o.s. Valkeejärvi s. 1942... Tämä kiinteistö on ollut koulukäytössä vuoteen 1967 saakka. Taunon ja Riitan omistukseen se on siirtynyt 1970-luvun lopussa ja se on nykyisin asuinkäytössä. (4.)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjallettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven Kyläkirja. Talviaisten kylätöiminta 1983.
 - (3) Längelmäen kunnan arkisto, Piirustukset, khall II, 1b.
 - (4) Kotiseutumme Aitolahdi-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- Suulliset lähteet:
(A) Riitta Mikkola.

Toisessa kamarissa toimi kirjasto vähän aikaa koulun lakauttamisen jälkeen. Koulurakennukseen on tehty sauna ja pesuhuone sisälle oppilaseteinen-käsityöhuoneeseen (Olavi Tuominen suunnitellut). Koulussa oli viemäri, mutta vesijohto on tehty vuonna 1978. Kaivo on neliskanttinen, tehty graniittikivilohkareista. (A)

Ristijärven koulu alarinteen puolelta nähtynä, länsisivu ja eteläpääty.

1 Asuinrakennus, entinen koulurakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilautavuoraus, vaalea
- sokkelimateriaali: graniittikivilohkareet

Koulurakennus on hirsirunkoinen satulakattoinen ja vaakalautavuorattu. Koulurakennuksen pihasivulla, itäisivulla on satulakattoinen avokuisti, jossa päätykolmiota kannattelee puupilarit. Toinen avokuisti on pohjoispäädyssä.

Ikkunat ovat asuntopäädyssä ja 6-ruutuiset. Luokassa ikkunaukoissa on ristikarmissa 4 kpl 2-ruutuista puitetta (8-ruutuiset). Ullakkopäädyissä ikkunoissa on neljä vierekkäistä 2-ruutuista puitetta.

Koulurakennuksessa oli yksi luokka, veistosali/oppilaseteinen ja opettajan asunto.

Koulurakennus talousrakennuksen suunnasta, koillisesta.

Sauna /3/ on satulakattoinen hirsinen lyhytnurkkainen vaakalautavuorattu rakennus.

Talousrakennuksen /2/ eteläsivu. Rakennus on satulakattoinen, rankorakenteinen ja pystypeiterimavuorattu. Siinä oli koulun ulkokäymälät, liiteri ja muita varastotiloja.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	sivistyshistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Entinen Ristijärven kansakoulu edustaa selkeälinjaista klassistishenkistä 1930-luvun koulurakentamista.

Koulurakennuksella on kulttuurihistoriallista arvoa. Koulu on osa paikallista sivistys- ja paikallishistoriaa. Koulun merkitys kylän toiminnan kehityksessä on monipuolinen. Koulurakennuksen ohella muut koulun rakennukset ovat osa kokonaisuutta.

Toimenpidesuosituksukset

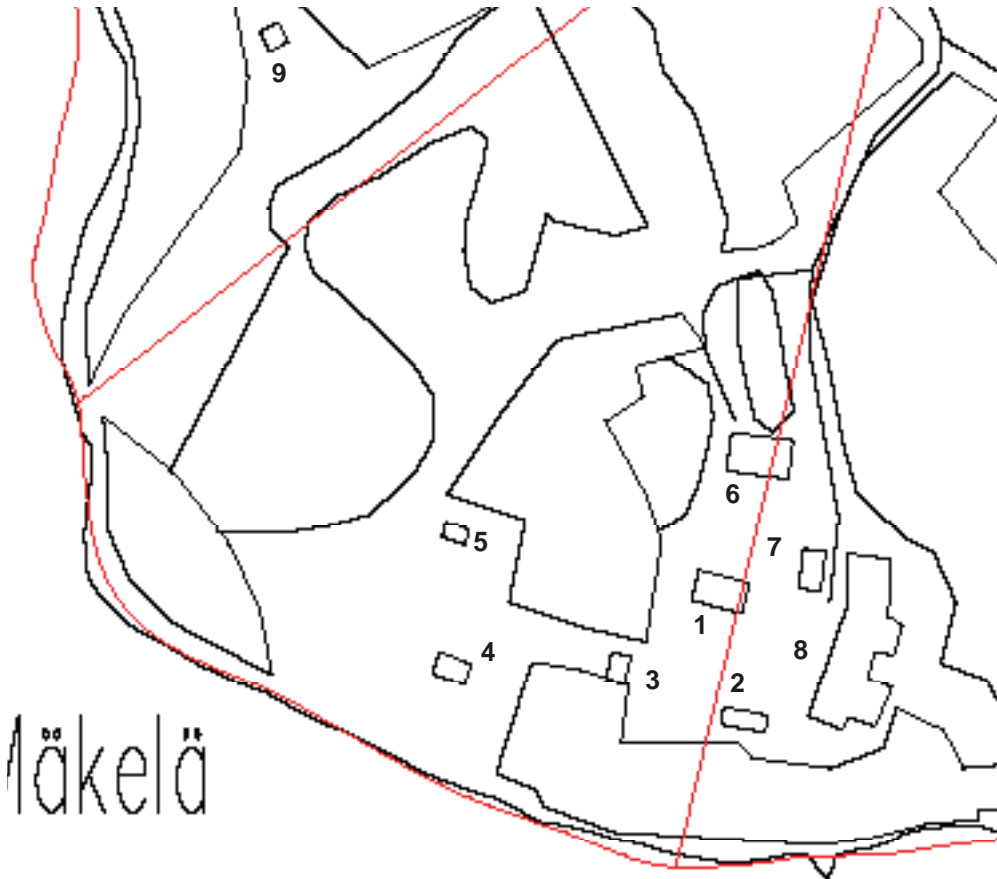
Koulun rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen asema kylämaisemassa. Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit syksy 2010
Kristiina Kokko

R14.5 Ristijärvi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Mäkelä	562-471-	Vilkintie , 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Kalevi Toivonen		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1926-1927	asuminen	asuminen
2	sauna-liiteri-aitta		säilytys	
3	uusi asuinrakennus, paikalla oli pariaitta			
4	saunamökki tms.			
5	paja		sepänpaja	
6	riihi		viljan kuivaus	
7	kalustovaja			
8	navettarakennus	1950-luku, 1960-luku, 1990-luku	karjasuoja, talli, lampila	
9	lato		heinäsuoja	

Kuvaus

Mäkelän tila sijaitsee Ristijärven rannalla.

Historia

Mäkelä lohkottiin vuonna 1925 Heikkilän talosta. Mäkelän omisti tuolloin Emil Toivonen. Mattilasta lohkotun Lahdenpohjan ja siitä lohkotun Sammallahden (Osakeyhtiö Lielähti) tilasta lohkottiin Mäkelä (Eemil Toivonen) (1933 vapautunut...). (1)

Tila oli Mattilan tilan torppa. Omistajan vaarin isä rakensi asuinrakennuksen v. 1926 – 1927 siirretyistä hirsistä. Vanha asuinrakennus oli sitä ennen samalla paikalla. (A)

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjalukset, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto. Suulliset lähteet: (A) Kalevi Toivonen (s. 1956)

Asuinrakennuksen länsipääty ja pohjoissivua.

Asuinrakennuksen eteläsivun kuisti.

Asuinrakennus on nurkkakiville perustettu pitkänurkkainen hirsirakennus, jonka eteläsivulla on satulakattoinen korkea umpikuisti. Kuistin katto muodostaa poikkipäädyn varsinaisen satulakaton lappeelle. Rakennus on pystypeiterimavuorattu ja punamullan punaiseksi maalattu, päätykolmiot keltamullan keltaiset. Nurkkasalvokset ovat lautakoteloidut. Ikkunat ovat 6-ruutuiset ja 2-lehtiset, ullakkopäädyissä on kaksi vierekkäistä 2-ruutuista puitetta. Satulakaton katteena on aaltopelti. Pirtissä on kivihaikoista muurattu leivinuuni.

Sauna-liiteri-aitta-rakennus /2/ lännen suunnasta.

Navettarakennuksen tallipääty järven suuntaan, lounaaseen.

Pyöröhirsinen lato /9/ pellon laidalla.

Mäkelä kaakon suunnasta Ristijärven toiselta puolelta nähtynä.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Mäkelän tila sijaitsee Ristijärven rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan on säilynyt torpparitilan aikaista ja myöhempää rakennuskantaa. Tilalla on perinteisiä hirsirakennuksia kuten 1920-luvun asuinrakennus, pajarakennus, riihi, sauna ja lato.

Toimenpidesuosituksukset

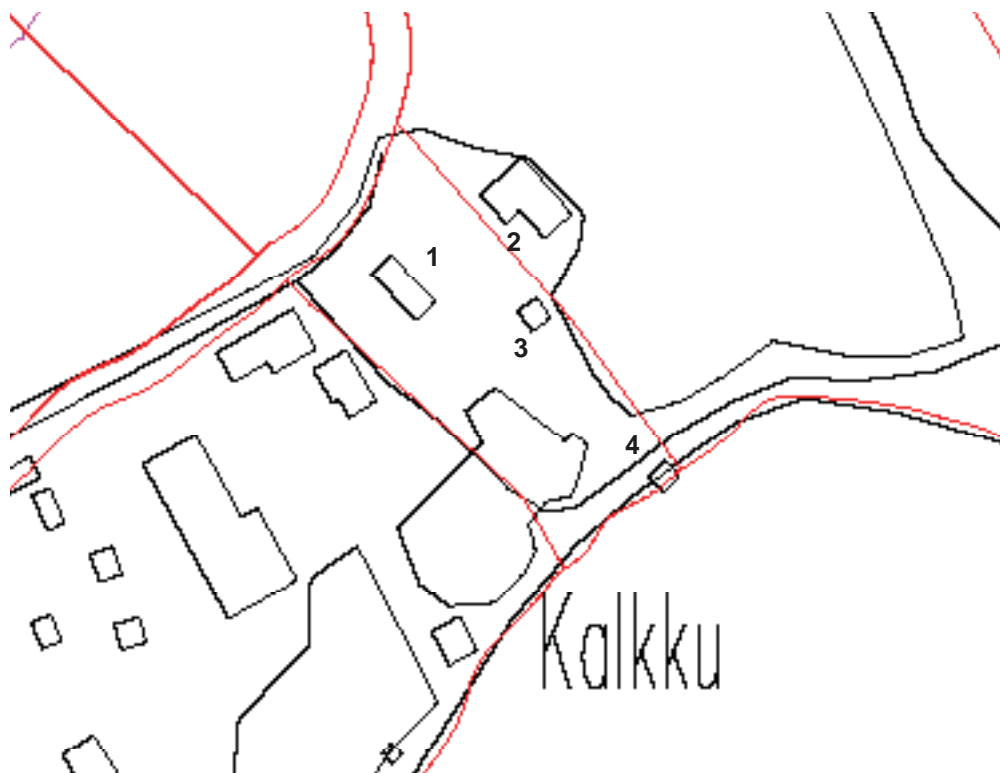
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.6 Kalkku

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Vanhala	562-458-1-77	Kalkuntie (Haukilahdentie), 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus		asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	navetta		karjasuoja, talli, ulkokäymälä	varasto
3				
4	sauna		rantasauna	rantasauna

Vanhalan asuinrakennus oikealla. Vasemmalla Uusitalon asuinrakennukset. Näkymä järven sunnasta, kaakosta.

Kuvaus

Vanhalan tila sijaitsee Kalkunjärven rannalla, peltojen ympäröimänä, Uusitalon tilan välittömässä läheisyydessä. Vanhalan asuinrakennus on pääty järvelle päin. Sitä vastapäätä on hirsinen navettarakennus. Rannassa sijaitsee uudempi sauna.

Historia

Kalkun yksinäistalo, perintötalo Kalku, halottiin osiin Vanhatalo ja Uusitalo vuonna 1835. Van-

hatalon nimeksi tuli Vanhala vuonna 1908, kun Vanhatalo jaettiin Vanhataloksi ja Vanhalaksi. (1)

Vanhatalo oli myyty metsäyhtiölle (A. B. Valkiakoski O.Y.) ja sen jälkeen siinä oli eri omistajia. Joskus 1970-luvulla osa tilasta liitettiin takaisin Uusitalon tilaan. Tilan rakennuksia olivat aitta, puuliiteri, riihi ja viljankuivaamo (ns. Olkkosen riihi näkyy 1930-luvun kuvassa). (A)

Vanhoista rakennuksista on purettu muut paitsi päärakennus ja navetta.

Lähteet:
(1) Längelmäen maakirjaluet-
telo, Pirkanmaan-Satakun-
nan maanmittaustoimisto.
Suulliset lähteet:
(A) Kaarina Uusitalo (s.
1926)

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevypeltti, ruskea
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, pu- namullan punainen, päätykolmioissa keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: luonnonkiviharkot, saumattu, kivistä betoni

Asuinrakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuorattu hirsirakennus, jossa on satulakattoinen umpikuisti pihasivulla, koillisen puolella.

Rakennuksen 1990-luvulla tehdyssä remontissa on lisätty ulkopuolinen lisälämmöneristys ja uusittu ulkovooraus alkupe-
räisestä poikkeavaksi. Ikkunat ovat vaihdetut, 6- ja 9-ruutui-
set, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet, ullakkopäädyissä
6-ruutuiset vaakaikkunat.

Asuinrakennus kaakon suunnasta.

Vanhalan ranta-sauna itä-koillisen suunnasta.

Navetta idän suunnasta. Navetta on lyhytnurkkainen hirsira-
kennus, jossa on päädyistään aumattu satulakatto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Vanhalan tila sijaitsee Kalkunjärven rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla, peltojen ympäröimänä, Uusitalon tilan välittömässä läheisyydessä.

Vanhatalo on jaettu kantatilasta 1830-luvulla.

Tilalla säilynyttä perinteistä hirsirakennuskantaa ovat asuinrakennus ja navetta.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

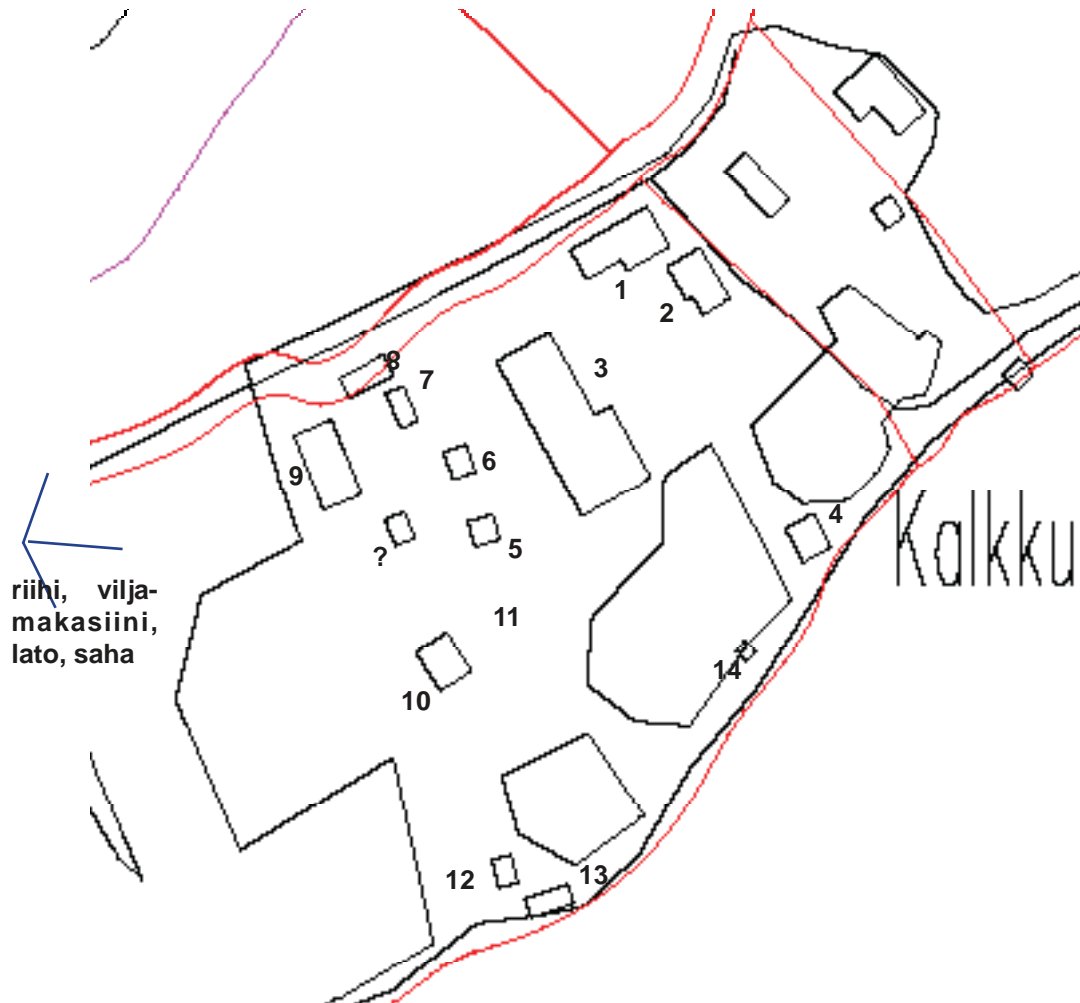
Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.7 Kalkku

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Uusitalo	562-458-1-88	Kalkuntie (Haukilahdentie 645), 35400 Längelmäki
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Kahilaniemi Merja		

karttaote 1:2 000

karttaotteessa ei rakennusta 11 (vilja-aitta vuonna 2005)

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1800-l loppupuoli	asuminen	asuminen
2	asuinrakennus	n. 1900-l alkupuoli	asuminen	asuminen
3	navettarakennus			
4	sauna	1958	rantasauna	
5	pariaitta	n 1800-l loppu - 1900-luvun alku	säilytys	
6	asuinrakennus		palkollisen mökki	
7	maakellari-kanala			
8	autotalli-vaja		autotalli, kalusto-suoja	
9	konekatos	n. 1990-luku		
10	mallassauna		maltaiden valmistus	puuvarasto
11	vilja-aitta	n 1800-l loppu - 1900-luvun alku	viljan säilytys	
12	liiteri-lato			
13	sauna	n. 1900-l alkupuoli		
14	pumppuhuone			

15	riihi		viljan kuivaus	
16	viljamakasiini-kuivurirakennus	1937 (?)	viljan kuivaus ja säilytys	
17	lato	1930		
18	sahakatos			

Uusitalon tila Haukilahdentieltä pohjoisen suunnasta.

Kuvaus

Uusitalon ja Vanhalan tilat sijaitsevat vierekkäin peltojen ympäröimänä, Kalkunjärven rannalla, Haukilahdentien tuntumassa. Peltojen taustana ovat luoteessa ja koillisessa Kantovuoren korkeat kalliorinteet ja metsänreunat.

Uusitalon tilan pihapiirissä on päärakennus, mikä on yhdistetty sen kanssa kulmittain olevaan ns. alarakennukseen tiilirakenteisen laajennuksen avulla 1960-luvulla ja navetta vuodelta 1961. Mäellä navetan lounaispuolella on pariaitta, vilja-aitta, mallassauna, palkollisen mökki, kanala-maakellari, autotalli ja konehalli. Pihapiirin länsipuolella, Haukilahdentien ja Kalkuntien kulmauksessa sijaitsevat riihi, vilja-makasiini, kuivuri, ja lato. Kalkunjärven rannalla asuinrakennuksen kaakkoispuolella on sauna, toinen vanhempi sauna siitä lounaan suuntaan ja sen vieressä liiteri-lato.

Historia

Kalkun yksinäistalo, perintötalo Kalku, halottiin osiin Vanhatalo ja Uusitalo vuonna 1835. Uusitalon tilasta erotettiin Lehtimäki vuonna 1906 ja Mäntynen vuonna 1921. (1)

Omistaja vuodesta 1935 Esko E. Uusitalo s. 1914, vaimo Laila Kaarina o.s. Harola s 1926, emäntänä vuodesta 1949. Kaksoistytöt: Merja R. K. ja Mervi H. I. -51... Tila on sukutila vuodesta 1573 ja kuulunut isännän suvulle 16 polven ajan. Edellinen isäntä oli vuodesta 1913 Konsta Uusitalo. Tila sijaitsee Kalkun kylässä 11 km Länkipohjan asemalta. Talouskeskus on viljelystensä laidassa Vääränsuon-Haukilahdentien varrella, Kalkunjärven rannalla. Kaikki tilan rakennukset on uusittu nykyisen isännän toimesta. Hirsinen päärakennus 1800-luvulta uusittiin 1963, talossa on 13 huonetta, mukavuudet ja sauna. Täysin moderni kaarirakenteinen karjarakennus valmistui 1961, materiaalinaan lekatili ja mineriitilevy. Se käsittää erilaiset kotieläintilat mm 20 lehmän navetan ja on varustettu keskuslämmityksellä. Erillisinä ovat tarpeelliset talusrakennukset. (2)

Vanha, vuonna 1928 rakennettu navetta-talli purettiin uuden karjarakennuksen valmistuttua vuonna 1961. Hirsinen vilja-aitta siirrettiin uuden navetan tieltä 1960-luvulla mäen taakse. Pihapiiristä purettiin riviaitta 1960-luvulla. Aittarakennuksessa oli neljä aittaa, mm. vaateaitta ja päädyssä maituhuone, yläkertaan meni raput. Aitta oli aikoinaan siirretty sille paikalle jostakin 1929. Rannassa oli venetalas. Saareen on siirretty muualta kaksi aittaa 1960-1970-luvuilla. Toisessa aitassa on pärekatto. Toinen aitta saattaa olla Längelmäen ulkopuolelta, siinä on paanukatto Längelmäen kirkosta poistetuista kattopaanuista. Mäntyskoskessa oli mylly, jonka myllynkivet on tuotu Uusitalon pihaan 1960-luvulla. Haukilahdentie kulki 1990-luvulle asti aivan tilakeskuksen vierestä. (A)

Kalkunjärvi, Uusitalo ja Vanhala idän suunnasta. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Päärakennuksen koillispäätty ja luoteissivu.

Asuinrakennuksen kaakkoissiipi, rakennus 2

Talviaisten Harolasta siirretty pariaitta koillisen suunnasta.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi, liitososassa rankorakenne ja tiili
- katemateriaali: poimulevypelti, ruskea
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalauditus, vaalean keltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivi, betoni

Uusitalon päärakennus on 1800-luvulta. Asuinrakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on pulpettikattoinen pitkä lasikuisti pihisivulla, kaakon puolella. Pihisivulla olevat sisääntulokuistit on uudistettu, toisen sisäänkäynnin katosta kannattavat tiilipilarit. Rakennuksessa on ulkovuorauksena pystypeiterimalauditus, hirsien salvospäiden lautakotelot ja ikkunoiden vuorilaudat maalattu valkoisiksi. Katteena on poimulevypelti. Molemmilla lappeilla on vaakasuuntainen kattoikkuna.

Päärakennusta on remontoitu moneen kertaan ja laajennettu 1960-luvulla, jolta ajalta ovat ikkunat (uudempia yksiruutuisia, kapealla tuuletusikkunalla varustettuja) ja ulko-ovet.

Sisätiloiltaan rakennus on uudistettu ja siinä on keskuslämmitys, leivinuuni-takka on muurattu 1950-luvulla.

Vanha päärakennus ja sen kanssa kulmittain oleva ns. alarakennus on yhdistetty toisiinsa tiilirakenteisen laajennuksen avulla 1960-luvulla.

2 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevypelti, ruskea
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimalauditus, vaalean keltainen
- sokkelimateriaali: lohkokivi

Alarakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuorattu hirsirakennus, jossa on lohkokiviperustus. Rakennukseen on vaihdettu ikkunat. Avoullakon 6-ruutuiset, 2-lehtiset ikkunat päätykolmioissa ovat vanhempia. Sisäpihan puolella rakennusta on levennetty pitkällä lasikuistilla ja sisäänkäynnillä.

Alarakennuksessa asui 1950-luvulla vanha emäntä ja karjanhoitajapariskunta Mäkiset. Isoa huonetta käytettiin vain kesäisin. Alarakennus remontoitiin v. 1964, jolloin iso huone (järven puoleisessa päädyssä) jaettiin kahdeksi huoneeksi.

5 Pariaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: kevytsoraharkot

Mäellä oleva pariaitta on Talviaisista Harolan mailla sijainneesta Töyrään mökistä. Pariaitta on satulakattoinen vuoramatton hirsipäädyllinen lyhytnurkkainen hirsirakennus. Nurkissa on lohenpyrstösalkokset. Oviseinustalla on lyhyt otsauloke ja päätyseinien hirsijatkosten muodostamat lyhyet sivuposket. Aitta on alusrakenteesta päätellen ollut jalka-aitta.

Oven peililaudoissa on uritetut koristekuviot, vinoneliö ja ala-peilissä kolmio.

Palkollisen mökki /6/ luoteen suunnasta.

Työmiehen mökki on pieni pystypeiterimavuorattu (runko hirttä?), satulakattoinen (sementtitiilikate) asuinrakennus, jota on korjattu 1950-luvulla.

7 Maakellari-kanala

- runkomateriaali: graniittiharkko kellarissa, päällyskerros rankorakenne (?)
- katemateriaali: sementtitiilikate
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: graniittiharkot

Maakellarirakennus sijaitsee kalliorinteessä tulotien varrella. Säilytyskellari on holvattu lohkokivistä. Maakellarin päällyskerroksessa on vaakavuoraus (maalattu punamulta) ja satulakatos sementtitiilikate. Ikkunat ovat 6-ruutuiset ja 2-lehtiset. Kellarin sisäänkäynnin puoleisessa päädyssä on kaksi vierekäistä ikkunaa ja niiden päällä pienempi 6-ruutuinen ikkuna. Kanalassa on päärakennuksen vanhoja ikkunoita.

Sisäänkäynti entiseen kanalaan on mäeltä ylärinteen puolelta kaakon suunnasta.

Maakellari-kanala luoteen (pohjoisen) suunnasta. Vasemmalta palkollisen mökin /6/ päätyä ja oikealla autotalli-vajan /8/ päätyä.

Autotalli-vajarakennus /8/ lännen suunnasta.

Autotalli on rankorakenteinen vuorattu rakennus 1930-luvulta, siinä on alakerrassa kaksi tallia pariovineen. Parvikerroksen on puinen kulkusilta rinteeseen puolelta ja sen kohdalla pariovi ja satulakatos pulpettikattoinen korotus. Rakennuksessa on vuorauksena pystypeiterimalaudoitus ja satulakatos sementtitiilikate.

Sauna /4/ koillisen suunnasta. Rantasauna päärakennuksen edustalla on vuodelta 1958.

Navettarakennuksen /3/ kaairakenteisen osan pääty luoteeseen.

Konekatos /9/ kaakon suunnasta. Rinteessä oleva teräsristikkorakenteinen poimulevyvuorattu kylmä konehalli on noin 1990-luvulta.

Saharakennus /18/ Haukilahdentien varrella, eteläsivu. Saharakennus 1950-luvulta oli ennen tielinjan siirtoa (1990-luvulla) eri suuntainen.

Entinen hirsinen mallissauna /10/ on mäellä puuvarastona. Siinä on jäljellä vanha kiuas. Rakennus on ollut aiemmin toisessa paikassa päätellen perustuksista ja hirsien numeroineista. Hirsirungossa on käytetty hirsistä ilmeisesti jostakin toisesta rakennuksesta. Ikkuna-aukkoja on kahdella sivulla, ikkuna-aukoissa pienet 6-ruutuiset ja 2-lehtiset ikkunat. Loiva hirsipääty on pyöreistä hirsistä, myöhemmin tehty. Satulakattossa on huopakate.

Vilja-aitta luoteen suunnasta.

11 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: betonipilarit

Vilja-aitta on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Se on siirretty uuden navetan tieltä 1960-luvulla mäen taakse betonipilariperustuksille. Päädyssä olevan oven yläpuolella on neliruutuinen ikkuna. Pienaovi on vaakalautavuorattu ja siinä on sisäpuolella suuri puulukko. Hirsipintainen aitta on maalattu punamullalla ja hirsien salvospäiden lautakotelot sekä oven ja yläikkunan vuorilaudat on maalattu valkoisiksi. Vuorilaudat ovat päistään risteävät, kärjistään terävät. Katteena on sementtitiili.

Pumppuhuone /14/ koillisen suunnasta, taustalla vanhempi rantasauna.

Vanhan rantasaunan vierinen hirsinen lato-liiteri /12/.

Vanhempi rantasauna koillisen suunnasta.

13 Sauna

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: poimulevypelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Sauna on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, minkä länsipäässä on rankorakenteinen puuvarasto. Saunarakennus on aivan vesirajassa, maalattu punamullalla ja hirsien salvospäiden lautakotelot sekä 4-ruutuisten ikkunoiden vuorilaudat on maalattu valkoisiksi. Katteena poimulevypelti. Saunaa on remontoitu.

Viljamaksiini-kuivurirakennuksen eteläpuolella oleva lato /17/, taustalla Kalkunjärvi.

Vanhan paririihen molemmille sivuille on rakennettu rankorakenteiset kylkiäiset. Ulkovuorauksena on pysty- peiterimalaudoitus (maalattu punamulta). Toisessa riihesä on jäljellä riihen kiuas.

Riihen eteläpääty ja itäsivua.

16 Viljamakasiini
- runkomateriaali: punatitiili
- katemateriaali: sementtitiili, tiilenpunainen
- ulkoseinän pintamateriaali: punatitiili
- sokkelimateriaali: lohkokivi

Tiilinen viljamakasiini on tulotien varrella vastapäätä riihirakennusta. Viljamakasiinin tiilimuurauksen räystäälevennyksen alustat on koristeltu tiilihammastuksin. Päätykolmiossa on kapeat pienet ikkuna-aukot, joita on kolme vierekkäin, oven vastapäisellä seinällä ikkunat myös alhaalla. Ikkuna-aukkojen päällysholvaukset ovat tummemmasta tiilestä. Tiilimakasiinissa on lohkokiviperustus ja sementtitiilikatto. Ovi on metallilevy-päällysteinen. Viljamakasiinissa on klassismin (uusklassismin) tyylipiirteitä, kuten korostetut päätykolmiot.

Viljamakasiiniin etelä-kaakkoispuolella on rankorakenteinen viljankuivausrakennus (siilokuivuri) noin 1960-1970-luvulta.

Viljamakasiini-kuivurirakennus /16/ koillisen suunnasta.

Kalkunjärven saarella oleva aitta näkyy kuvassa himmeästi.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Uusitalon tila sijaitsee Kalkunjärven rannalla, maisemallisesti keskeisellä paikalla, peltojen ympäröimänä, Haukilahdentien tuntumassa. Uusitalo on jaettu kantatilasta 1830-luvulla.

Uusitalon tilan pihapiirissä on päärakennus 1800-luvulta, mikä on yhdistetty sen kanssa kullittain olevaan hirsirakennukseen tiilirakenteisen laajennuksen avulla 1960-luvulla ja navetta vuodelta 1961. Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa kuten pariaitta, vilja-aitta, mallassauna, sauna, kanala-maakellari, riihi ja lato ym. sekä tiilinen vilja-makasiini.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

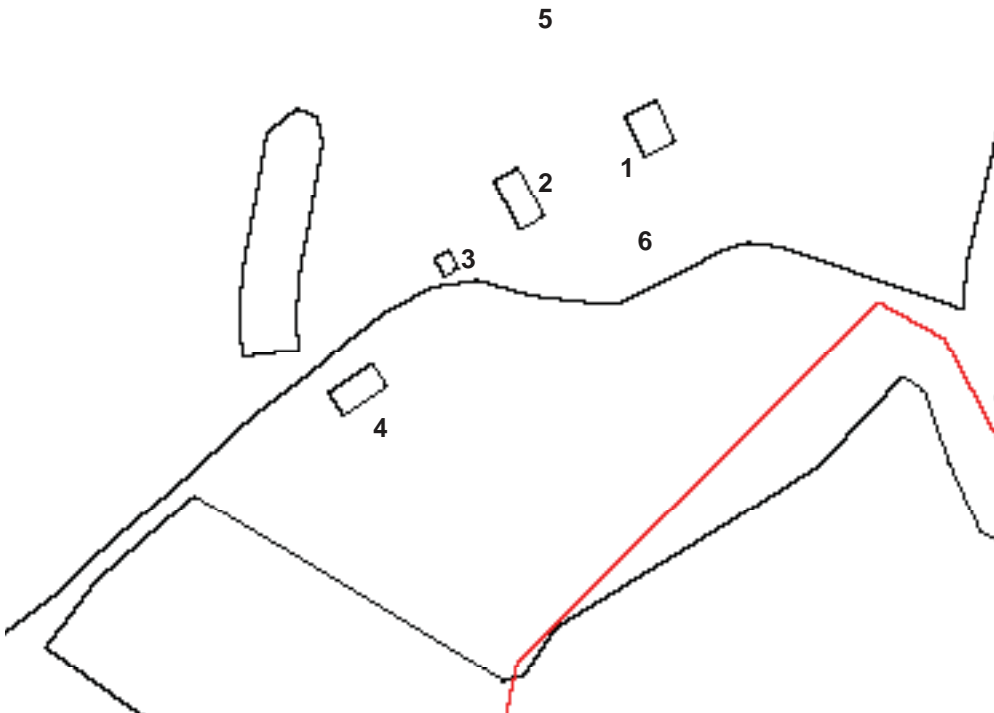
Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Lehtimäki II	562-458-1-32	
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

Lehtimäki

karttaote 1:2 000

karttaotteessa ei rakennusta 5 (sauna vuonna 2005)

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n. 1920-1930-luku	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	riviaitta-liiteri-kalustusuoja	n 1900-luvun alku	varastointi	
3	vilja-aitta	n 1900-luvun alku	viljan säilytys	
4	riihi	n 1900-luvun alku	viljan kuivaus	
5	sauna	n. 1930-1940-luku		
6	navetan paikka		karjasuoja	

Lehtimäen pihapiiri lounaan suunnasta keväällä 2004.

Kuvaus

Lehtimäen tila sijaitsee metsäisellä mäellä peltoalueen laidalla, Korentosalmeen johtavan hiekkatien varrella.

Pihapiirissä ovat asuinrakennus, riviaitta-kalustusuoja ja navetan rauniot. Sauna on pihapiirin pohjoispuolella. Pihapiiristä länteenpäin, Korentosalmeen johtavan hiekkatien varrella ovat vilja-aitta ja riihi. Navetan rauniossa on nähtävillä ajoluisen kiviarkkijalusta.

Historia

Lehtimäki oli Kalkun tilan torppa. (1)

Lehtimäki erotettiin vuonna 1906 Uusitalon tilasta. (2)

Lehtimäki. Omistaja Eino Sirkkala. Tila sijaitsee Kalkun kylässä. (3)

Lähteet:

- (1) Längelmäveden seudun historia II.
- (2) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (3) Suuri maatilakirja V, Hämeen lääni, 1964.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalauditus, vaalea
- sokkelimateriaali: (nurkkakivet), betoni

Asuinrakennus on satulakattoinen puolitoistakerroksinen pystypeiterimavuorattu hirsirakennus, jossa on satulakattoinen umpikuisti lounaissivulla. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Rakennuksen lounaissivulla ja ullakkopäädyissä on 9-ruutuiset ikkunat ja sivu-ullakkojen kohdalla pienet neilömäiset yksiruutuiset ikkunat. Kuistissa on parioven molemmin puolin ja sivuseinillä 9-ruutuiset puitteet ja oven yläpuolella vaakasuuntainen 5-ruutuinen ikkuna.

Lehtimäen asuinrakennus kalliolla kohti lounaan suuntaa.

Sauna /5/ sijaitsee pihapiirin pohjoispuolella. Sauna on pieni, se on pystypeiterimavuorattu ja siinä on sementtitiilikate.

Asuinrakennus luoteen suunnasta.

2 Riviaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, yläosassa pystylauta, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitta-liiteri-kalustovaja on eduskäytävällinen, vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus, jonka eteläpäädyssä on jatkeena lautarakenteinen kalustovaja ja länsiseinustalla lautarakenteinen liiteriosa. Riviaitassa on kolme aittaa. Lautarakenteiset osat ovat pystypeiterimavuorattuja. Rakennuksessa on yhtenäinen satulakatto. Aitan eduskäytävä on sisäänvedettynä satulakaton alla. Eduskäytävän kattoa kannattelevat pilarit, joiden väleissä ovat kaiteet ja pystypuiden väleissä ristikkäiset laudat. Aittojen pienaovet ja vajan pariovi ovat vaakaponttilaavuorattut.

Riviaittaan on ilmeisesti yhdistelty useampia aittoja ja lisätty eduskäytävä. Hirsiseinät ovat punamullan punaisiksi maalatut. Hirsien salvospäiden suojana olevat lautakotelot, kulmalaudat ja ovien kehyslaidat on maalattu valkoisiksi.

Riviaittarakennuksen koillis-sivu.

Riviaitta-liiteri-kalustovajarakennus/2/ sijaitsee asuinrakennuksen vastapäätä, samansuuntaisena. Näkymä pohjoisen suunnasta.

3 Vilja-aitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiilikate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: lohkokiviharkot

Vilja-aitta on pystypeiterimavuorattu lyhytnurkkainen hirsirakennus. Satulakatossa on sementtitiilikate. Piena-ovi on vaakalautavuorattu. Päätykolmiossa on 6-ruutuinen ikkuna oven yläpuolella. Sokkeli on lohkokiviharkoista.

Vilja-aitan lounaissivu ja kaakkoispääty.

4 Riihi

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmio pystylau-
doitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihirakennus on paririihi, satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa riihien väliosa, luuva on lautarakenteinen ja pystylautavuorattu. Länsipuoleinen riihi on suurennettua oviaukkoa lukuun ottamatta alkuperäisessä asussa, siinä on kivistä muurattu porrasmainen riihenkiuas. Itäpuoleiseen riiheen on tehty kaappikuivuria varten eräänlainen kaminauuni. Yläkerrassa oleva viljan säilytysnurkkaus on vuorattu päreillä.

Etelä-kaakkosseinustalla on ollut satulakattoinen siipiosa.

Riihen lounaispääty ja luoteissivu.

Paririihen toisen kuivausriihen uuni.

Korentosalmi etelän suuntaan.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Tila on osa Kalkun kylän kantatalon historiaa, sen entinen torpparitila. Tilan sijaitsee hyvin valitulla rakennuspaikalla, maisemallisesti melko keskeisesti.

Tilalla on säilynyt perinteistä hirsirakennuskantaa kuten asuinrakennus, aittarivi-kalustusuoja, vilja-aitta ja riihi.

Toimenpidesuositukset

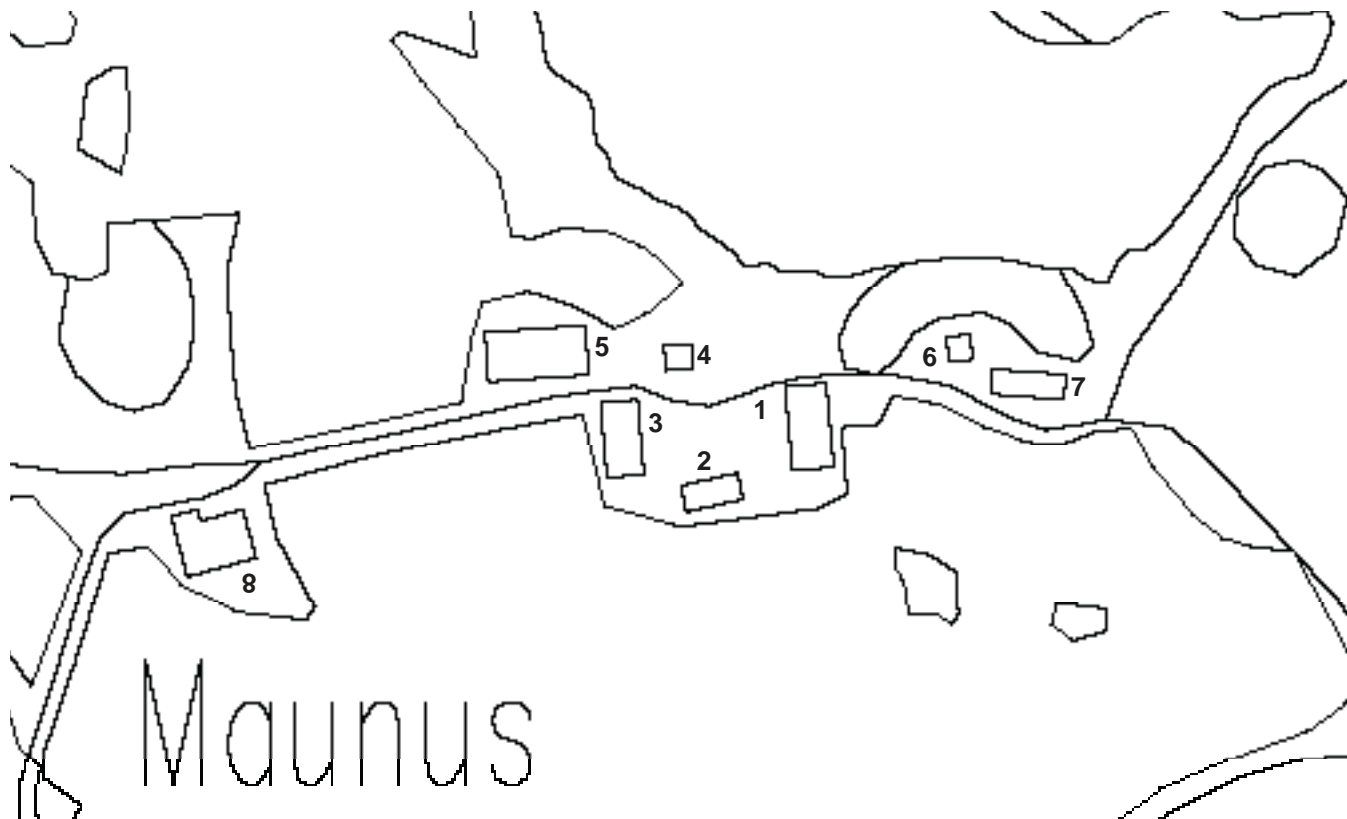
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004, 2005 Kristiina Kokko
Tekstit syksy 2010
Kristiina Kokko

R14.9 Maunus

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Maunus	562-465-1-10	Maunus, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Luoto Kaija-Liisa		

karttaote 1:2 000

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	päärakennus, asuinrakennus	1890-luku	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	sivurakennus-aitta	n 1900-l alkupuoli	säilytys	
3	tallirakennus		hevostalli, liiteri	
4	sauna			
5	navetta	1921	karjasuoja, rehvaja	
6	vilja-aitta	n 1900-l alku	viljan säilytys	
7	riviaitta	n 1800-l loppu		
8	riihi		viljan kuivaus	

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Maunuksen tila Lepistönselän suunnasta, luoteesta. Taustalla Äväntäjärvi. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Maunuksen tila riiheltä katsottuna, lännen suunnasta.

Kuvaus

Maunuksen tila sijaitsee Maunuksenniemen juuressa, Lepistönveden Maunuksenlahden ja Äväntäjärven Mäkelänlahden välisellä kannaksella, kumpuilevien peltojen ympäröimänä. Tilan rakennukset ovat pitkänomaisessa muodostelmassa mäenkumpareella. Lännestä Ristijärventieltä saavuttaessa tullaan ensin mäelle, jolla on riihirakennus noin 100 metrin päässä pihapiiristä. Tilan neliömäisessä pihapiirissä ovat asuinrakennus, aittarakennus, talli ja sauna, navetta on tallin luoteispuolella. Vilja-aitta ja riviaitta sijaitsevat pihapiirin itäpuolella.

Historia

Maarekisteriin on merkitty vuonna 1790 Maunun yksinäistalo, no 1 perintötalo, Maunu. Maunun tilasta lohkottiin vuonna 1923 Pohjola ja vuonna 1931 Mäkelä. Maunun tilan omistaja oli tuolloin Manu Maunus. Maunun tilasta lohkottiin vuonna 1935 Kukkonieniemi, jolloin Maunun tilan omistaja oli Emanuel Maunus. Maunu halottiin vuonna 1941 osiin Maunus (Otto Emanuel, Kalle Kustaa, Laina Maria, Kerttu Inkeri ja Irja Elisabet Maunus ja Aino Esteri Tomula) ja Uusi-Maunus (Laina Vilhelmiina ja Lea Mirjami Maunus). Maunus lohkottiin vuonna 1953 Metsä- Maunus (W. Rosenlew & Co Aktiebolag) ja Maunus (Irja Elisabet Maunus). (1)

Maunus om Irja Maunus. Tila sijaitsee Maunuksen kylässä ja sen kokonaispinta-ala on 86,01 ha. (2)

Maunus, Irja E. s. 1921 ...Lapsi: Kaija L. Lahtinen o.s. Maunus s 47 .. Irja Maunus om. vuodesta 51 Maunus RN:o 1/10 nimisen tilan Maunuksen kylässä. 1890-luvulla valm. pääarak. on uust. v. 1963. Karjarak. on valm. v. 1921. Lisäksi on tarpeelliset tal.rak. Tila on ollut suvun hallussa vuodesta 1869 lähtien. Tilalla on lisäksi Lomakylä, joka käsittää 8 lomahuvilaa, 2 saunaa ja 4 aittaa. (3)

Ent. omistaja: Irja Mannus. Omistaja: Luoto, Kaija, Marianne ja Katariina. Muuta: Tilan pellot ovat vuokratiljelykäytössä. Tilalla on harjoitettu lomamökkien vuokrausta jo 30 vuoden ajan ja se toimii nimellä Maunuksen Lomamökit.(4)

Asuinrakennuksen eteläpäätty ja itäsivua.

Päärakennuksen pihisivu lännen suuntaan.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi,
- katemateriaali: poimulevypelti
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, kuintissa ja päätykolmioissa pystypeiterimavuoraus, vaalean keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, kiveys

Asuinrakennus on satulakattoinen vaakaponttilautavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on satulakattoinen umpikuisti pihasisivulla, lännen puolella.

Katonharjalla on ruokakellotorni, jossa on kaksi kannatinpilaria ja taitteinen pyramidikatto sekä sen huipulla peltipäälysteinen kattoratsastaja. Ullakkopäädyissä on pystypeiterimavuoraus. Hirsien salvospäät ovat lautakoteloidut, alaosassa leveä listoitus. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Myös ullakkopäädyissä on 6-ruutuiset ikkunat. Ikkunoiden kehyslaidoituksen yläosaa on korostettu ja levennetty muotohöylätyllä listoituksella.

Rakennuksen ulkoasu, ikkunoiden vuorilaudoitus, on noin 1900-luvun alkukymmeniltä. Kuistissa on myöhempää aika-kerrostumaa edustavat yksiruutuiset ikkunat.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

2 Sivurakennus-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystylaudoitus, pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aittarakennus on satulakattoinen pitkänurkkainen pystylautavuorattu hirsirakennus. Salvospäät ovat lautakoteloidut. Rakennuksen keskellä on sisäänvedetyn eduskäytävän kohdalla yksi aittaa ja päädyissä rakennusrungon levyiset huoneet. Eduskäytävän kohdalla räystästä kannattelee kaksi pilaria.

Länsipuoleisen päätyhuoneen pihanpuoleinen ikkuna on 6-ruutuinen (2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet), toisen päätyhuoneen ikkuna on uusittu leveämmäksi. Vuorilaudat ovat päistään ristikkäiset. Eteläisivulla olevat vaakasuuntaiset ikkunat ovat uudempiä, samoin ovet ja eduskäytävän kaiteiden laudoitus.

Sivurakennuksen länsipääty ja pihasisu pohjoiseen.

3 Tallirakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädyssä pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Talli on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, pohjakaavaltaan suorakaiteenmuotoinen. Perustuksessa ovat kivihaarat.

Rungossa on kolme salvoskehää. Keskiosan hirsirunkoa on tuettu ulkopuolisilla pystyhirsillä, följareilla.

Alkuperäiset ikkunat ovat 6-ruutuiset (2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet). Ovet ovat vaakalautavuorattuja pienaovia, pariovia. Ikkuna- ja ovikehyslaudat ovat päistään risteävät. Vuorilaudat ovat päistään pyöristetetyt muutamissa aukoissa.

Katteena on aaltopelti.

Tallirakennuksen länsisivu.

Tallirakennuksen eteläpääty ja pihasisu itäpuolella.

5 Navettarakennus

- runkomateriaali: hirsi, itäpäädyssä rankorakenne
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali:

Navetta on satulakattoinen pystylautavuorattu rakennus, jonka alakerta on hirttä sekä yläkerta ja itäpääty ovat rankorakenteisia. Nurkat ja osa ulkoseinillä olevista hirsi-följareista on koteloitu pystylaudilla. Päätykolmioissa on kolme vierekkäistä 4-ruutuista ikkunaa. Navetan eteläisivun puoleiset ikkunat ovat yksiruutuisia, 2-lehtisiä.

Navetan länsipääty ja eteläisivu.

Sauna /4/ lounaan suunnasta. Sauna on satulakattoinen lyhytnurkkainen pystypeite-
rimavuorattu hirsirakennus. Lounaisnurkalla on sisäänvedetty kuisti.

Vilja-aitta /6/ ja riviaitta /7/ lounaan suunnasta.

Vilja-aitan länsisivu ja eteläpäätty.

6 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti, vihreä
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, ullakkopäädystä vaaka-
ponttilaudoitus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: betoni, kiviharkot

Vilja-aitta on satulakattoinen vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus. Vaakalautavuoratus päätykolmion keskellä on ikkuna-aukko ilman puitteita. Päädystä oleva pienaovi on vaakalautavuorattu. Alkuperäisiä vuorilautoja ei ole jäljellä. Hirsipintainen aitta on maalattu punamullalla, nurkkalaudat ja räystäskannakkeet on maalattu valkoisiksi.

Riviaitan eteläsivu.

Itäpäätty kalliolla. >

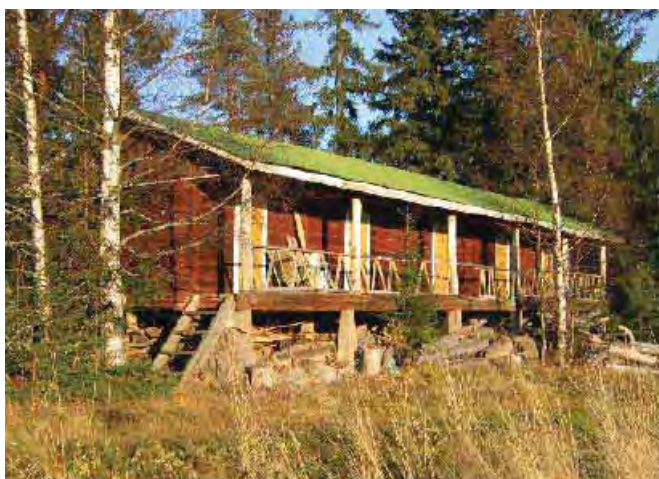
7 Riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riviaitta on eduskäytävällinen, vuoraamaton pitkänurkkainen hirsiaitta. Viiden aitan edustalla oleva käytävä on sisäänvedettynä satulakaton alla. Eduskäytävän kattoa ja räystäään alla olevaa hirsikehää kannattelevat pyöreät puupilarit (6 kpl). Pilareiden väleissä ovat kaiteet ja pystypuiden väleissä viistot laudat.

Aittojen pienaovet ovat vaakaponttilautavuoratut, idän puoleisen päätyaitan ovesa kalanruotopanelointi. Pilarit kaiteineen ja kehyslaudat ovat valkoisiksi maalatut.

Aitta on perustettu kalloille nurkkakivien varaan. Maaston tasoeron vuoksi aitan itäpäässä nurkkakivet kohoavat korkeiksi pilareiksi. Eduskäytävää on kannattelemassa muutama betonipilari.

Riviaitan pääty länteen ja eteläsivua.

8 Riihi
- runkomateriaali: hirsi, eduskatos ja kylkiäinen rankorakenteinen
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja kylkiäisessä pystypeiterimalauditus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihirakennuksessa on satulakaton alla kaksi pitkänurkkaista hirsistä riihtä ja niiden välissä luuva sekä eteläsivulla matalampi rankorakenteinen kylkiäinen koko rakennuksen pituudella (pahnalato ym.) sekä vastakkaisella pitkällä sivulla ulokkeena oleva eduskatos, jota on laudoitettu yläosasta.

Lännen puoleinen riihi on muutettu kokonaan sisätiloiltaan konesuojaksi.

Riihen länsipääty ja pohjoispuolinen eduskatos.

Maunuksen tilakeskus pelloilta luoteen suunnasta.

Maunuksenlahti Lepistönveden suuntaan.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Maunuksen tila sijaitsee Maunuksenniemen juuressa, Lepistönveden Maunuksenlahden ja Äväntäjärven Mäkelänlahden välisellä kannaksella, kumpuilevien peltojen ympäröimänä, maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla. Tilan rakennukset ovat pitkänomaisessa muodostelmassa mäenkumpareilla. Lännestä Ristijärventieltä saavuttaessa tullaan ensin mäelle, jolla on hirsinen paririihi. Pihapiirissä ovat asuinrakennus 1890-luvulta, aittarakennus, talli ja sauna, navetta on tallin luoteispuolella. Vilja-aitta ja riviaitta sijaitsevat pihapiirin itäpuolella. Tilan on perinteinen hirsirakennuskanta muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden.

Toimenpidesuositukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.10 Maunus

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Uusi Maunus (entinen Peltoniemen torppa)	562-465-1-18	
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Raimo ja Lea Rantanen		Ristijärventie

karttaote 1:2 000 - puuttuu

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n 1800-luku	torpparin asuinrakennus	vapaa-ajan asuminen
2	aitta (vilja-aitta)	n 1800-luku	varastointi	
3	talousrakennus		varastointi	

Kuvaus

Peltoniemen torppa sijaitsee Sammalistonpohjan ja Maunuksenlahden ympäröimässä niemessä, mäen laella. Torppa on osa Uusi-Maunuksen tilaa. Rakennuksista on jäljellä pieni asuinrakennus ja vilja-aitta. Talousrakennus on uudempi.

Historia

Peltoniemi oli Maunuksen torppa (1812). (Längelmäen seudun historia II)

Torppa ja aitta mäellä kaakon suunnasta.

Peltoniemen torppa näkyy Maunuksen tilan takana. Näkymä kaakon suunnasta. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi, eteispäädyssä rankorakenne
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, eteispäädyssä pystylaudoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Asuinrakennus on satulakattoinen, pääosin vuoraamaton, pitkänurkkainen hirsirakennus. Kaksihuoneiseen hirsirunkoon liittyy koillisen puolella lautarakenteinen eteispääty, jossa on vaakalautavuorattu pienaovi ja oven päällä pieni vaakasuuntainen 2-ruutuinen ikkuna. osa nurkkahirsien salvospäistä on lautakoteloitu. Kaakkois- ja lounaisseinillä olevat ikkunat ovat 6-ruutuiset (2-lehtiset, 3-ruutuiset puitteet), yhdessä ikkunas- sa pitkät kulmaraudat ovat 1800-luvun mallia. Ikkunakehys- laudat ovat päistään risteävät.

Asuinrakennus lännen suunnasta.

2 Aitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Aitta on vuoraamaton pitkänurkkainen, otsallinen ja poskellinen jalka-aitta. Oven edustaa suojaa ulkoneva otsapääty ja sivuhirsien päiden muodostamat sivuposket. Tasakerran ylimpien hirsien päät ovat veistetyt ja lovetut. Hirsipäädyt kannattelevat lappeella olevia kattopalkkeja, jotka on lovettu päätyhirsien kohdilta. Niiden päällä on satulakaton katteena kolmiorimahuopakate. Hirsipäätyihin on salvettu veistetyt katu- vuoliaiset (2 kpl) ja harjahirsi. Otsapäädyn keskellä on nelio- mäinen aukko. Jalustaosassa on pyöreiden hirsien päällä korkeat veistetyt palkit ja niiden varassa puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankut. Pienaovi on vuora- maton ja siinä on ulkopuolella takorautaiset saranaraudat. Oven pielipuut on lovettu hirsiiin.

Aitta etelän suunnasta.

Taloussrakennus kaakon suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Peltoniemen torppa sijaitsee Sammalistonpohjan ja Maunuksenlahden ympäröimässä niemes- sä, mäen laella, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Torppariaikaisesta asumisesta esimerk- kinä on vaatimaton hirsinen asuinrakennus. Edustava jalka-aitta saattaa olla muualta paikalle siirretty.

Toimenpidesuosituks

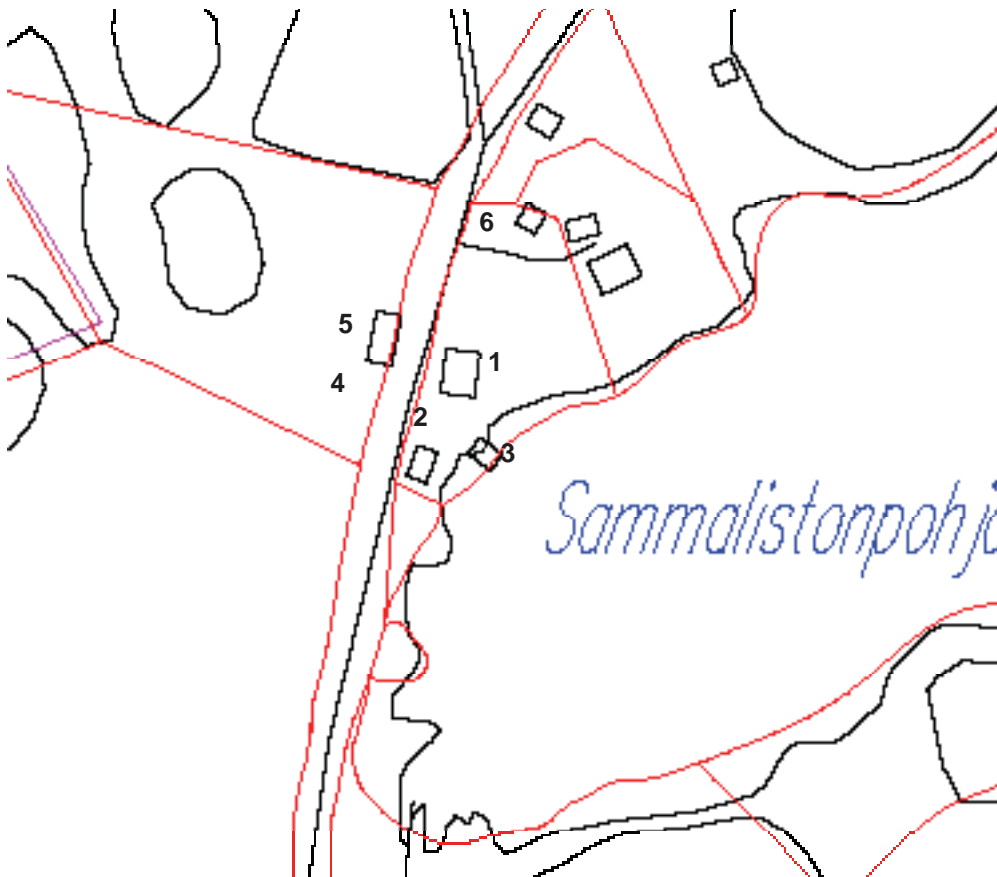
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit syksy 2010
Kristiina Kokko

R14.11 Maunus

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Pohjola	562-465-1-14	Ristijärventie, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Korkeaniemi Jenny		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	- 1922	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	sauna			
3	venetalas		veneiden säilytys	
4	maakellari			
5	aitta-talousrakennus		säilytys, autotalli	
6	liiteri		karjasuoja	

Pohjolan tila vastarannalta, Sammalistonlahden toiselta puolelta, kaakon suunnasta nähtynä.

Kuvaus

Pohjolan tila sijaitsee Lepistönveden Sammalistonpohjan rannalla, itään laskevalla metsäisellä rinteellä. Ristijärventie kulkee Pohjolan tilan pihapiirin läpi. Asuinrakennus, sauna, venetalas ja liiteri ovat rannan puolella, aitta-talouksrakennus ja kellari ovat tien länsipuolella.

Historia

Pohjola lohkottiin vuonna 1923 Maunun tilasta. Pohjolan omistajina olivat tuolloin Edvard ja Ida Nieminen. (1)

Rak.v.: 1922, peruskorj.v.: 1970-luvun lopulla. Runko: hirsi, ulkoseinä: puu. Ent. omistaja: Ida-Maria Nieminen ja Edvard Nieminen. Omistaja: Korkeaniemi, Jenny o.s. Nieminen s. 1924. Tämä kiinteistö on Jennyn synnyin- ja nuoruudenkoti, joka on siirtynyt hänen omistukseensa v. 1949. Kiinteistö on nykyisin Jennyn sekä hänen lastensa perheiden vapaa-ajan käytössä.(2)

Asuinrakennuksen /1/ eteläpääty ja tien puoleista sivua lännen suuntaan.

Pohjolan asuinrakennus on nurkkakiville perustettu pitkänurkkainen hirsirakennus, jonka luoteisnurkan eteistila on lautarakenteinen. Rakennus on pystypeiterimavuorattu ja punamullan punaiseksi maalattu, nurkkasalvokset ovat lautakoteloidut. Ikkunat ovat 6-ruutuiset ja 2-lehtiset, ullakkopäädyissä ja eteisosassa 4-ruutuiset. Ikkunoiden kehyslaudoituksen yläosaa on korostettu ja levennetty muotohöylätyllä listoituksella. Kehys- ja kulmalaudat ovat valkoiseksi maalatut. Satulakaton katteena on aaltopelti.

Ristijärventie kulkee Pohjolan tilan läpi. Näkymä tieltä pohjoisen suunnasta. Vasemmalla asuinrakennus ja sauna, oikealla aitta-talouksrakennus.

Sauna /2/ rannan suunnasta, idästä katsottuna. Sauna on satulakattoinen, osittain vuoraamaton lyhytnurkkainen hirsirakennus.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutteleto, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Aitta-talouksrakennuksen /5/ eteläpääty ja tien puoleinen sivu. Maakellari /4/ aitta-talouksrakennuksen lounaispuolella, kuvan vasemmassa laidassa.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Pohjolan tila sijaitsee Lepistönveden Sammalistonpohjan rannalla, itään laskevalla metsäisellä rinteellä, Ristijärventien varrella, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Asuinrakennus, sauna, venetalas, aitta-talouksrakennus ja kellari muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden ja edustavat 1900-luvun alun pientilan rakennuskantaa.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Pyrörhirsisen venetalaan /3/ luoteispääty.

Kuvat
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.12 Talviaistaipale

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Kukkoniemi	562-476-5-59	Ristijärventie189, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Matti Kukkoniemi		

karttaote 1:2 000

Äväntäjärvi

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n. 1940-luku	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	asuinrakennus	1939	asuminen, veneveistämö	asuminen
3	navetta	1927-1929	karjasuoja	varasto
4	rivaiitta-liiteri-autotalli	1939	vilja-aitta, vaa-teaitta	
5	riihi	1800-luku	viljan kuivaus	
6	lato		olkilato, kaluvaja	

Kukkoniemen rakennuksia etelän suunnasta katsottuna.

Kuvaus

Kukkoniemen tila sijaitsee Äväntäjärven eteläpäässä, Vähä-Kukkopohjan ja Iso Kukkopohjan lahtien välisen niemen juuressa, Ristijärventien läheisyydessä.

Tilan rakennukset ovat pitkänomaisessa muodostelmassa rinteeseen suuntaisesti. Pihapiirissä on asuinrakennus, aitta-talouksrakennus, navetta, asuinrakennus (veneveistämö), liiteri sekä hiukan kauempana pohjoisessa riihi ja lato sekä niemessä lato.

Historia

Kukkonieniemi lohkottiin vuonna 1924 Vähä-Tarkkalasta (5:6). Kukkonien omisti tuolloin Eino Kukkonieniemi. Maarekisterissä on Kukkonien kohdalla teksti: Maaherran päätöksen ... perusteella 1933 vapautunut tilaa 5:6... sekä julistettu asutustilaluontoiseksi asuntotilaksi. (1)

Kukkonieniemi Kukkonieniemi, Eino M. s. 1927. Kukkonienmet om. Talviaisten kylässä Kukkonieniemi nimisen tilan, jonka pinta-ala on 20,5 ha. Päärak. on valm. 1800-luvulla ja karjarak. v. 1870. Lisäksi on tarpeelliset tal.rak. Tila on ollut suvun hallussa 1800-luvulta lähtien 3 sukupolven ajan. (2)

Vanha päärakennus oli aitan paikalla, sen oli rakentanut Mikko Kukkonieniemi (Einon vaari) 1800-luvulla, purettu vuoteen 1939 mennessä. Vaari oli Vähä-Tarkkalan tilan torpparina. Kotipaikka oli Peltoniemen torppa Maunuksen tilan mailla. Tuli torppariksi Kukkonieniemen kun torppa jäi tyhjäksi. Aittarivi oli mäellä, purettu sodan jälkeen 1949 – 1950. Vilja-aitta oli tien varressa. Riihi oli ennen rantamäellä, palon jälkeen siirrettiin nykyiselle paikalleen. Riihen edustalla oli katos, jonka ali tie kulki. Edellinen navetta oli samassa paikassa kuin nykyinen. Savusauna oli uuden asuinrakennuksen kohdalla. Savusaunassa lihdattiin ja putsattiin pellavia. Karjupiha oli navetan vieressä. Yhden katon alla oli talli, sikala, karjakeittiö, pellavasauuna, se oli hirsinen rakennus (kertoneet Eino Kukkonien vanhemmat).

riviaitta-liiteri-autotalli-rakennus /4/ etelän suunnasta.

Navetan /3/ eteläpääty ja länsisivu, vasemmalla liiteri-autotalli, taustalla riihi.

Asuinrakennus /2/ lounaasta

Asuinrakennus /1/ lännestä

Llato /6/ riihen lähellä.

Riihi /5/ pohjoisen suunnasta.

Näkymä Iso Kukkopohjasta etelän suuntaan. Vastapäisessä niemessä on Kukkonien tilaan kuuluva hirsinen lato.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Kukkonien tila sijaitsee Vähä-Kukkopohjan ja Iso Kukkopohjan lahtien välisen niemen juuressa, Ristijärventien läheisyydessä, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan rakennukset ovat pitkänomaisessa muodostelmassa rinteeseen suuntaisesti. Tilalla ei ole jäljellä torppariajan aikaista asuinrakennusta, mutta perinteistä hirsirakennuskantaa edustavat uudelleenrakennetut aitat aittarivissä, asuinrakennus, navetta, ladot ja riihi.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2005, 2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Kukkopohja	562-476-5-59	Ristijärventie , 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Matti Kukkonieniemi		

karttaote 1:2 000

Iso Kukkopohja,
Äväntjärvi

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n.1900-luvun alku	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	liiteri-vaja			
3	sauna	n. 1960-1970-luku		

Eino Kukkonien setä Vih-tori osti tilan 1920-luvulla leskeltä, asuinrakennus saattaa olla noin 100 vuotta vanha.

Suulliset lähteet: Eino Kukkonieniemi (s. 1927)

Asuinrakennus on nurkkakiville perustettu, satulakattoinen, pitkänurkkainen hirsirakennus, jonka lounaispääty on rankorakenteinen päätyeteinen. Rakennus on pystypeiterimavuorattu ja punamullan punaiseksi maalattu. Ikkunat ovat 6-ruutuiset (2-lehtiset, 3-ruutuiset puitteet). Katteena on aaltopelti.

Kukkopohja Ristijärventien vieressä, näkymä koillisesta.

Asuinrakennus koillisen suunnasta.

Sauna idän suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

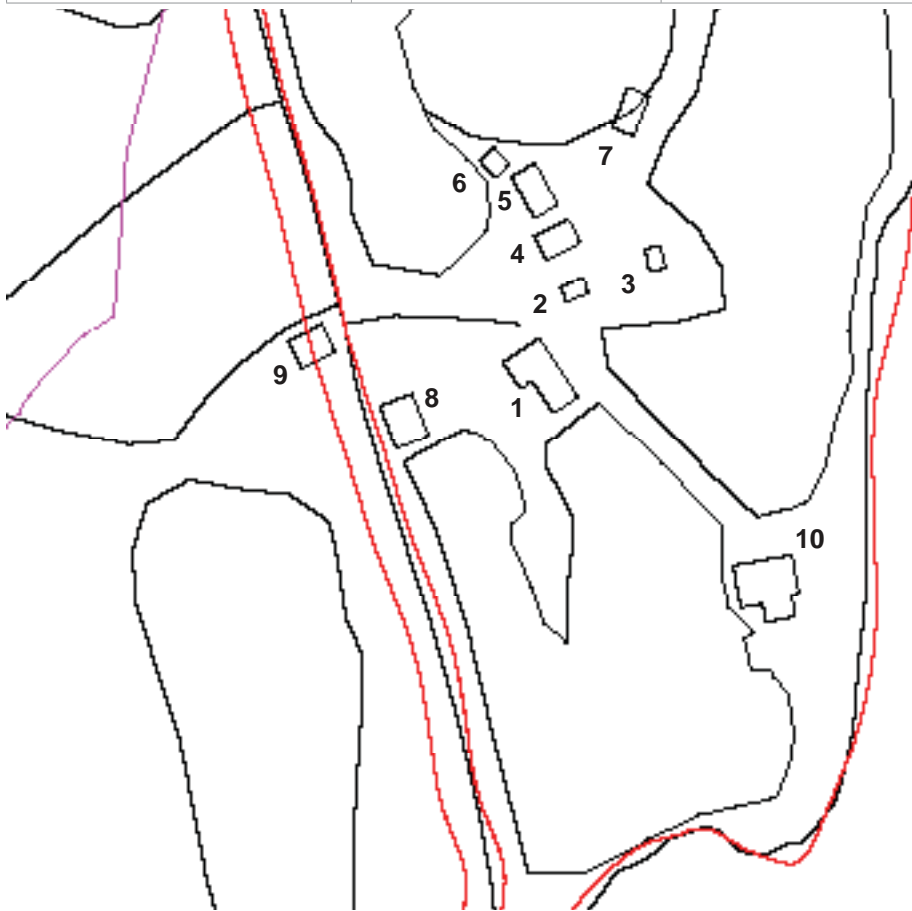
Kukkopohjan pihapiiri sijaitsee aivan Ristijärventien reunassa rantakaistaleella. Pihapiirin satavuotta vanha hirsinen päärakennus on hyvin säilynyt.

Toimenpidesuosituks

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Hudankorpi	562-476-3-69	Ristijärventie , 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Matti Kukkonieniemi		

karttaote 1:2 000

Pitkävesi

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1930	asuminen	asuminen
2	autotalli			
3	jyvääitta	n 1800-luku		
4	pariaitta			
5	liiteri-kalustovaja			
6	sauna			
7	vasikkakoppi			
8	navettarakennus	1932	karjasuoja	
9	heinälato		heinäsuoja	
10	riihi	n 1800-luku	viljan kuivaus	

Kuvaus

Hudankorven tila sijaitsee Pitkäveden länsirannalla, Ristijärventien läheisyydessä. Tilan rakennukset ovat mäen rinteellä, mistä avautuvat näkymät rantapeltojen yli etelän suuntaan ja Pitkäveden yli. Tilan rakennukset sijaitsevat avoimessa pihapiirissä, asuinrakennus, maakellari, jyvääitta, pariaitta, liiteri-kalustusuoja, sauna, navetta ja heinälato tien toisella puolella sekä riihi kauempana pihapiiristä eteläpuolella niemessä, pellon reunalla.

Historia

Hudankorpi lohkottiin Harolasta vuokra-alueiden erottamisessa vuonna 1926, jolloin Hudankor-

ven tilan omistajina olivat Juho Huhtalan perilliset. (1)

Hudankorpi om. vuodesta 1954 Aarno K. Laakso. Edellinen omistaja Brynof Järviö. Talouskeskus sijaitsee Talviaistaipaleen kylässä, 50 m:n päässä Ristijärven paikallistiestä, 100 m:n päässä Pitkäveden rannasta ja 24 km:n päässä kirkolta. Pihamaalla on kotipuutarha. Lautarakenteinen päärakennus valmistui vuonna 1930 ja käsittää kolme asuinhuonetta. Perusteellinen korjaus suoritettu vuonna 1961. Hirsinen karjarakennus on vuodelta 1932 ja sisältää navetan, tallin sekä karjakeittiön. Erillisinä sijaitsevat aitta, puimala, sauna ja niitty lato. Kantatila on Harola.(2)

Lähteet:

(1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
(2) Suomen pienviljelijät II Hämeen lääni. Turun kirjapaino 1967

Hudankorpi Pitkäveden niemikkeellä, näkymä etelä-kaakon suunnasta.

Näkymä navetan kulmalta, lounaan suunnasta, oikealla asuinrakennus.

Sauna /6/, liiteri-kalustovaja /5/ lja pariaitta /4/ länsilounaan suunnasta.

Pariaitta /4/ idän suunnasta.

Jyvääitta /3/ lounaan suunnasta.

Navettarakennuksen /8/ pohjois-luoteispääty ja pihasisi.

Heinä lato /9/ tien vastakkaisella puolella.

Näkymä Ristijärventieltä etelä-kaakkoon Hudankorven tilan kohdalla.

Pitkäveden rannalla, kuvan keskivaiheilla, on Hudankorven tilaan kuuluva PVY:n kuivuri.

Riihi /10/ niemen kärjessä, pohjoispäätty.

Pitkäveden eteläpää luoteen suunnasta. Taustalla Äväntäjärvi. Hudankorven tilan riihi kuvan vasemmalla laidassa, oikealla alhaalla Saarikko. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Hudankorven tila sijaitsee Pitkäveden länsirannalla, Ristijärventien läheisyydessä, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilan rakennukset ovat mäen rinteellä, mistä avautuvat näkymät rantapeltojen yli etelän suuntaan ja Pitkäveden yli.

Tilalla ei ole jäljellä torppariajan aikaista asuinrakennusta, mutta perinteistä hirsirakennuskantaa ovat jyvääntä, hirsipäädyllinen pariaitta, sauna, navetta ja heinälato sekä riihi.

Toimenpidesuosituksukset

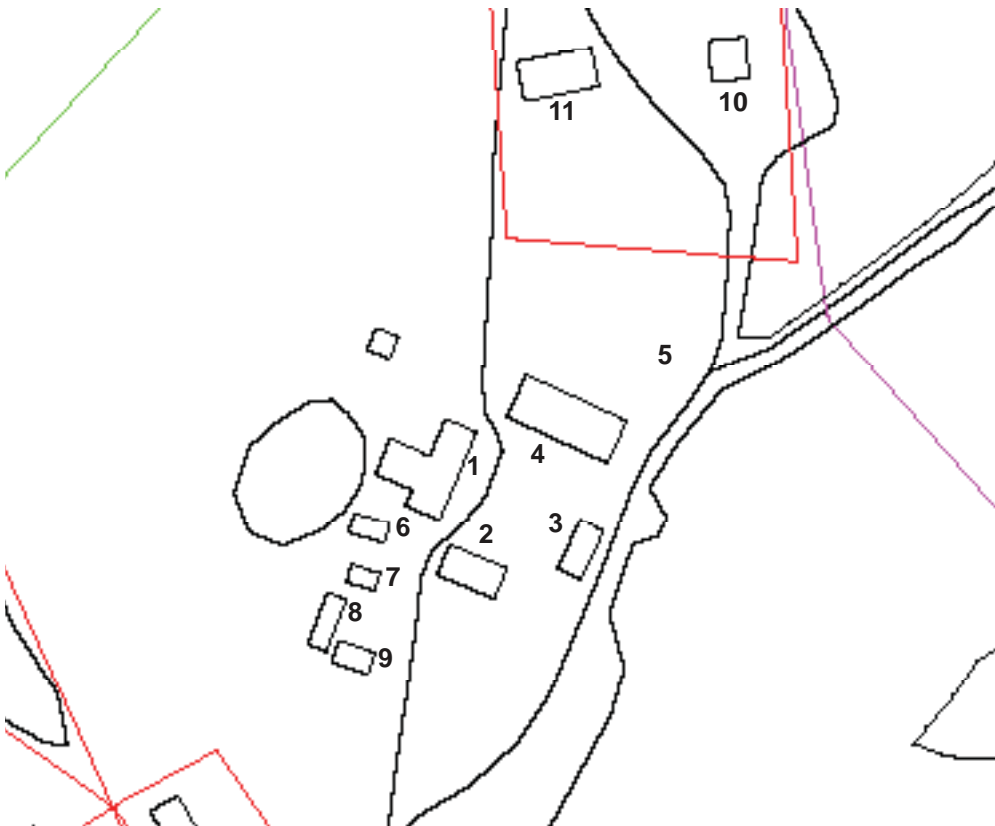
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.15 Talviaistaipale

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Ylä-Korhola	562-476-2-102	Korholantie, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (B 174, 1990) on Korholan tilan päärakennus pihaympäristöineen Längelmäen kunnan lisäyskohde.

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

talo no 2

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	arvio 1800-l. loppu	asuminen	asuminen
2	sivurakennus, vieraspytinki	arvio 1800-l loppu	majoitus	
3	aittarakennus	arvio 1900-l. alku		
4	navetta	arvio 1900-l. alku	karjasuoja	
5	vilja-aitta (siirretty?)	arvio 1800-l.		
6	maakellari			
7	kalustovaja tms.			
8	riviaitta	arvio 1800-1900-v.		
9	kolmoisaitta	arvio 1800-1900-v.		
10	viljakuivuri			
11	parilato			

Ajoitusarviot Outi Palttala

Rakennukset 10 ja 11 ovat kuuluneet sijaitsevat Korholan kuivuri-nimisellä tilalla, mikä on Iso-Tarkkalan tilan omistuksessa. Alue kuulunut ennen Ylä-korholan tilaan.

Ylä-Korholan rakennuksia kaakon suunnasta.

Kuvaus

Ylä-Korholan tila sijaitsee Talviaistenjoen laaksopeltojen reunalla, joen suuntaan itään laskevan metsäisen mäen rinteellä.

Ylä-Korholan neliömäisessä pihapiirissä on päärakennusta vastapäätä aittarakennus ja päärakennuksen kanssa poikittaissuuntaisina vieraspytinki eteläpuolella ja navetta on pohjoispuolella. Päärakennuksen etelä-lounaispuolella sijaitsee ryhmä rakennuksia, kuten maakellari, talousrakennus, riviaitta ja toinen aittarakennus. Vilja-aitta on navetan takana tien vieressä. Pohjoispuolella ovat parilato ja kuivuri, jotka kuuluvat nykyisin eri tilaan.

Historia

Talviaistaipaleen kylän talo kaksi, Korholan perintötalo halottiin isojaon yhteydessä vuonna 1790 kahteen osaan, Yli- Korhola ja Ala- Korhola (molemmilla osa lohkokunnan myllypaikkaan). Yli- Korholasta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa Korpela vuonna 1926, Vainionpää vuonna 1928, jolloin Yli- Korholan omisti Kalle Korhola. Yli- Korholasta lohkottiin vuonna 1937 Lähteenmäki ja Pikku Kurjenniemi vuonna 1939, jolloin Yli- Korholan omistivat Juho Tuomas ja Yrjö Korhola. (1)

Ylä-Korhola om vuodesta 1937 veljekset Juho N. s. 1896, Tuomas s. 1898 ja Yrjö K. s. 1910. Tuomas Korholan vmo Aili S. s. 07, emäntänä vuodesta 1949. Tila on kuulunut isäntien suvulle 1730-luvulta ja edellinen isäntä ole Kalle Korhola. Ylä-Korhola sijaitsee Talviaistaipaleen kylässä 8 km Länkipohjasta ja Jyväskylä- Tre tiestä. Koivikon suojaama talouskeskus on viljelystensä laidassa Talviainen-Ristijärvi tien varrella. Hirsinen päärakennus korjattiin perusteellisesti 1961, siinä on 7 huonetta. Hirsinen karjarakennus 1800-luvulta käsittää tarvittavat kotieläintilat. Erillisinä ovat sauna, puimala, kuivaamo ja tarvittavat taloussuojat. (2)

Ylä-Korhola Korholan maatalousyhtymä: Korhola, Juho N. s. 1896 ja Korhola, Yrjö K. s. 1910 ... Juho ja Yrjö Korhola om. vuodesta 1937 Ylä-Korhola RN:o 2/45 nimisen tilan Talviaistaipaleen kylässä. Päärak. on valm. 1800-luvulla ja karjarak. v. 1870. [tilan tiedot kahteen kertaan, toisessa lukee: Päärak. on valm. 1850-luvulla ja karjarak. 1800-luvulla.] Lisäksi on tarpeelliset tal.rak. Tila on ollut suvun hallussa 1800-luvulta lähtien 3 sukupolven ajan. (3)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutteleto, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi, laajennusosa rankorakenne
- katemateriaali: konesaumapelti
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, vaalean keltainen
- sokkelimateriaali: betonipilarit, väleissä betonisokkeli, kuistin sokkeli kevytsoraharkkoa

Asuinrakennus on satulakattoinen vaakalautavuorattu hirsirakennus, jossa on pitkä lasikuisti pihasivulla, kaakon puolella. Rakennuksen luoteissivun keskivaiheille on tehty hiukan matalampi poikittaissuuntainen siipi.

Kuistin katossa päätteinä ovat satulakatot ja niiden välissä pulpettikatto. Kuistin kohdalla on yläkerrassa satulakattoinen poikkipääty ja kuistin pulpettikaton kohdalla parveke. Kuisti on tehty täysin uudestaan vanhan valokuvan mukaan. Lasi-kuistin ovien yläpuolisessa ikkunanauhassa on moniruutuiset puitteet.

Asuinrakennuksen ikkunat ovat 6-ruutuiset ja 2-lehtiset. Ikkunoiden kehyslaudoituksen yläosaa on korostettu ja levennetty muotohöylätyllä listoituksella, keskeltä se kohoaa kolmion kärjeksi.

Koillisen päätykolmion ikkuna on uusittu suuremmaksi.

Rakennus on peruskorjattu ja muutettu sisätuloiltaan. Pirtin uuni on säilytetty.

Ylä-Korholan asuinrakennus kaakon suunnasta aittarakennuksen takaa.

Asuinrakennuksen koillispääty ja laajennussiipi pohjoisen suuntaan. Taustalla sivurakennus.

Ylä-Korholan pirtin uuni.

Siurakennus etelän suunnasta.

Siurakennuksen pihasivu koilliseen.

Aitan länsiluoteissivu ja etelä-lounaispääty.

Navetan itäkaakkoispääty.

Navetta luoteen suunnasta.

2 Sivurakennus, vieraspytinki

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: pelti
- ulkoseinän pintamateriaali: pysty- ja pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen, kuistissa vaakaponttilaudoitus, vaalean keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Vieraspytinki on satulakattoinen pitkänurkkainen hirsirakennus, joka on vuorattu peiterimoitetulla pysty- ja pystypeiterimalaudoituksella. Ulkokuori on jaoteltu ullakkokerroksen kohdalla vaakalistalla, alaosa punamullan punainen, yläosa vaalea. Hirsien salvos-päätyt ovat lautakoteloidut.

Molempien katonlappeiden keskivaiheilla on pulpettikattoiset matalat vaakasuuntaiset yläikkunat. Pihasivulla on satulakattoinen vaakalautavuorattu umpikuisti. Kuistin paripeilioven päällä on moniruutuinen ikkuna, jonka yläosassa on ristikkäispuutteisia ruutuja, sivuseinillä 6-ruutuiset ja 2-lehtiset ikkunat. Ikkunat ovat 6-ruutuiset ja 2-lehtiset. Vuorilautojen otsikossa vesilautaa kannattelevat veistetyt konsolit. Perustuksena ovat nurkkakivet ja myöhemmin tehty betonisokkeli.

3 Aittarakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aittarakennus on eduskäytävällinen, vuoraamaton pitkänurkkainen hirsipäädyllinen hirsirakennus. Koillispuolella on rakennusrungon levyinen vaja. Kahden aitan kohdalla oleva eduskäytävä on sisäänvedettynä satulakaton alla. Eduskäytävän hirsikehää kannattelevat pilarit, joiden väleissä ovat kaitteet ja pystypuiden väleissä ristikkäiset laudat. Aittojen pienenävet ovat vaakaponttilautavuoratut. Ullakkopäädyissä on pienet 6-ruutuiset ja 2-lehtiset ikkunat, joiden vuorilautojen yläosaa on levennetty muotohöllytyllä listoituksella, keskeltä otsikko kohoaa kolmion kärjeksi.

4 Navetta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty- ja vaakaponttilaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali:

Navetta on satulakattoinen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus, joka on perustettu luonnonkiville. Pohjakaavaltaan suorakaiteenmuotoista hirsirunkoa on tuettu ulkopuolisilla pystyhirsillä, följareilla. Luoteispäädyssä on puinen ajosilta navetan ylisille. Pohjoisnurkalla on ulkonemana pulpettikattoinen ulkokäymälä.

Ikkunat ovat 2- tai 3-lehtiset, yksiruutuiset.

Maakellari /6/ ja vasemmal-la kalustovaja /7/ koillisen suunnasta.

5 Vilja-aitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi,
- sokkelimateriaali: nurkkakivet (jalkarakenne)

Vilja-aitan eteläpäätty.

8 Riviaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi,
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

9 Kolmoisaitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi,
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Kolmoisaitta /9/

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Ylä-Korhola sijaitsee näkyvällä paikalla Talviaisten kyläaukean laidalla. Tiiviissä rakennusryhmässä on runsas ja hyvin säilynyt hirsirakennuskanta, pääarakennus, vieraspytinki, navetta ja viljamakasiini ja peräti kolme riviaittaa.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Juuso Väisänen,
2005 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.16 Talviaistaipale

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Ylä-Korholan mylly	562-476-2-102	, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

kartaote 1:2 000

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (1990) on Längelmäen kohteena 16. Talviaisten kylän kulttuurimaisema. "Talviaisten I. Talviaistaipaleen kylän asutus lienee myöshäiskeski-ikäistä perua. Paikka, jossa Talviaisjoki laskee Harolanlahteen on edustavaa viljelysmaisemaa. Talviaisjoki on perinteinen myllypaikka."

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	myllyrakennus	n 1900-luvun alku	mylly, saha ym	-
2	myllärin asuinrakennus	n 1930-1940-luku	asuminen	vapaa-ajan asuminen
3	talousrakennus			

Kuvaus

Ylä-Korholan mylly sijaitsee Talviaistenjoen länsipuoleisella rannalla. Mylly kuuluu Ylä-Korholan tilaan. Joen rannalla on jäljellä entisen myllyrakennuksen hirsirunkoa ilman vesikattoa ja myllyn toimintaan liittyneiden laitteiden ja rakennelmien jäänteitä. Myllyn eteläpuolella on entinen myllärin asuinrakennus ja talousrakennus sekä uudempi joen ylittävä pieni puusilta.

Myllärin asuinrakennus ja taustalla myllyrakennuksen keuhkoa Talviaistenjoen varrella, kaakon suunnasta.

Historia

1780-luvun tienoilla Korholan yksityiselle pellolle oli rakennettu verollinen jauhomylly. Sen omistivat Korhola ja Harola, joita kumpaakin taloa siitä verotettiin. Koska mylly oli rakennettu yksityiselle alueelle, omistajat päättivät, että se tehtäisiin koko kyläkunnan yhteiseksi ehdolla, että kyläkunta ottaa osaa kruunulle tulevaan veronmaksuun, kukin manttaalinsa mukaan, sekä suorittaa korvausta Korholan talolle vahingosta, jonka veden nouseminen, niityn talleaminen ja tie aiheuttavat. Yksi talo vuosittain vastasi kruunun koroista sekä myllyn korjauksesta. Kun mylly vaati suurempaa korjausta, esim. sen rakennus, uudet rattaat, telineet tai rautatavarat, tehtiin tämä yhteisillä varoilla. Ulkokyläläiset suorittivat jauhatuksesta tullin. Vuonna 1928 mylly muutettiin Talviaisten Mylly- ja Saha Osakeyhtiöksi. Yhtiö perusti mylly- ja sahalaituksen Talviaisten koskeen sekä sähkölaitoksen, mistä annettiin sähkövoimaa paikkakuntalaisille ja laitoksille erilaista tarvetta varten. Osakeyhtiön perustivat neljä taloa: Eskola, Harola, Korhola ja Tarkkala. Sähköä tuotettiin aluksi näiden neljän talon tarpeisiin. Vasta 1930-luvun jälkipuoliskolla muutkin kyläläiset alkoivat laittaa sähkövaloja. ... Neljän talon palkkaama mylläri, Vihtori Salonen, asui perheineen myllyn viereisessä talossa... Mylläri toimi myös sahurina, koska myllyn yhteyteen sijoitettiin raamisaha ja höyläämö. Vanhat höyrymoottorit, lokomotiivit ja hevoskierrot puimakoneen pyörittämisessä korvattiin sähkömoottorilla. Harola ja Tarkkala hankkivat 1930-luvun alussa yhteisen lapusirkkelin, joka toimi sähkömoottorilla... Sodan jälkeen Talviaisten sähkömyllylaitteet alkoivat olla loppuun kuluneet, ja olisi pitänyt uusien koneistoa. Generaattorin kapasiteetti ei enää sellaisenaan riittänyt koko kylän tarpeisiin. Vuonna 1948 Längelmäen Sähkö Oy teki tarjouksen sähkön jakelusta Talviaisiin. Tällöin todettiin, että sähköntuotantoa ei myllyllä kannattanut jatkaa, ja päätettiin liittyä Längelmäen Sähköön. 1950-luvun alussa myllyn osakkaat päättivät myydä myllyn ylöjärveläiselle Paavo Keskiselle, joka jatkoi jauhatusta- ja sahaustoimintaa 1960-luvulle saakka. (1)

1 Myllyrakennus	
- runkomateriaali:	hirsi
- katemateriaali:	-
- ulkoseinän pintamateriaali:	hirsi
- sokkelimateriaali:	betoni

Myllyrakennus on ollut lyhytnurkkainen vuoraamaton hirsirakennus. Nurkkatyypinä on hakanurkka, runkoa tukevat sisäpuoliset följarit. Osa ulkoseinähirsistä ja välipohjarakenteista on lahonnut. Vesikatto puuttuu.

Kosken puolella, itäseinällä on alakerran kohdalla pienet ikkuna-aukot, joissa ollut 2-lehtiset puitteet. Eteläseinällä on alakerrassa peiliovi ja sen molemmin puolin pienet ikkuna-aukot. Yläkerrassa on molemmilla sivuilla kaksi kookasta ikkuna-aukkoa, osa karmeista puuttuu.

Myllyrakennus lounaan suunnasta.

Sisätilassa on myllyn, sahan tai sähkölaitoksen toimintaan liittyneitä rakenteita ja laitteiden osia.

Myllyn asuinrakennus /2/ länsiluoteen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Ylä-Korholan mylly sijaitsee Talviaistenjoen länsipuoleisella rannalla, vanhalla myllypaikalla, sekä historiallisesti että maisemallisesti keskeisellä paikalla. Joen rannalla on jäljellä entisen 1900-luvun alkukymmeniltä peräisin olevan myllyrakennuksen hirsirunkoa sekä myllyn toimintaan liittyneiden laitteiden ja rakennelmien jäänteitä. Kokonaisuuteen kuuluu myllyn eteläpuolella oleva entinen mylläriin asuinrakennus.

Toimenpidesuositukset

Alueen rakennuskantaa tulee vaalia ja ylläpitää perinteitä kunnioittaen huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa. Myllyrakennus tulisi säilyttää.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.17 Talviaistaipale

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Uusi-Harola (Harola)	562-476-8-11	Talviaistentie 141, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Markku Vuollekoski		

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1840-1860	asuminen	asuminen
2	sivurakennus, vieraspytinki	1842	vierasmajoitus	vapaa-ajan asuminen
3	autotalli	1930-luku	autotalli, sikala	
4	navetta	1908	karjasuoja, 1972 sikala	
5	riviaitta-luhtiaitta			
6	kasvihuone			
7	maakellari			
8	vilja-aitta	1800-luku	viljan säilytys	
9				
10	konehallit			
11	viljasiilo			
12	kalustосуoja			
13	riihi-kuivuri		viljan kuivaus	
14	kalustосуoja tms.			
15	liiteri			
16	asuinrakennus		karjanhoitajan as	vapaa-ajan asum
17	talousrakennus			

karttaote 1:2 000

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (1990) on Längelmäen kohteena 16. Talviaisten kylän kulttuurimaisema. "Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia on erityisesti Iso-Tarkkalan ja Harolan tiloilla. Harolan tila on Längelmäen vanhimpia. Päärakennus on vuodelta 1840 ja edustava, keskeissalilyyppinen vieraspytinki on vuodelta 1842. Vilja-aitta on 1800-luvulta."

talo no 3

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakunta-alueen arvokas maisema-alue.

Harola Harolanlahden rannalla kaakon suunnasta. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Kuvaus

Harolan tila sijaitsee Harolanlahden rannalla, mäellä, jota ympäröivät pellot.

Tilalle johtaa Talviaistientieltä koivukuja lounaan suunnasta ja lisäksi liittymä tielle on myös koillisen suunnassa entisen karjanhoitajan talon kohdalta. Tilan rakennukset ovat pitkänomaisessa muodostelmassa mäellä rinteeseen suuntaisesti. Koivukujaa pitkin saavuttaessa ensimmäiset tilan rakennuksista lännen suunnassa ovat vilja-aitta ja maakellari. Päärakennus ja siihen nähdän kulmittain oleva sivurakennus muodostavat sisään tuloportin pihaan. Pihaa rajaavat itäpuolella oleva navetta ja sen luoteiskulmalla oleva vanha autotallirakennus. Päärakennuksen kaakkoiskulmalla on riviaitta ja eteläpuolella kasvihuonerakennus. Navetan eteläpuolella on talousrakennuksia. Rakennusryhmässä kaakkoislaidalla on viljakuivuri, riihirakennus ja liiterit.

Historia

Talviaistaipaleen kylän talo kaksi, Korholan perintötalo halottiin isojaon yhteydessä vuonna 1790 kahteen osaan, 2:1 Yli- Korhola ja 2:2 Ala- Korhola (molemmilla osa lohkokunnan myllypaikkaan). Ala- Korholasta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa Saarikko vuonna 1927, jolloin Ala- Korholan omistivat Ilmari ja Eine Harola. Ala- Korholasta lohkottiin Röldäntila vuonna 1928, jolloin Ala- Korholan omistivat Katri, Ilmari ja Eine Harola. Ala- Korhola lohkottiin Mustaniitty ja Salomäki vuonna 1938 jolloin Ala- Korholan omistivat Ilmari ja Katri Harola. (1)

Talviaistaipaleen kylän talo kolme, Harolan perintötalo on maarekisterin merkitty vuonna 1790. (osa lohkokunnan myllypaikkaan). Harolasta lohkottiin vuokra-alueiden erottamisessa Piikkilä, Hudankorpi, Rantala ja Lahdenpohja vuonna 1926, jolloin Harolan omistivat Ilmari ja Katri Harola ja Eino Harola. Harolasta lohkottiin Pitkaniitty vuonna 1942, jolloin Harolan omistivat Ilmari Harola ja Katri Harola. (1)

Uusi-Harola on muodostettu yhdistämällä Ala-Korhola ja Harola vuonna 1966.

Harola ja Ala-Korhola. Omistajat vuodesta 1919 Ilmari ja Katri (o.s. Harola) Harola. Kuulunut emännän suvulle n. 300 v. Erotettu 5 torppaa, joiden pinta-ala on yhteensä n. 105 ha. Rakennukset viljelysten keskellä, kylässä, lähellä Längelmävetä. Kaksi päärakennusta (yht. 13 huonetta). Karjasuoja rakennettu kivistä v. 1908, siinä on 40 lehmän navetta, 12 hevosen talli, sikala ja karjakeittiö. (2)

Harola om vuodesta 1959 valtiot.maist., pankinjohtaja Pentti J. Vuollenkoski s. 1916, vmo Maija O. o.s. Harola s 1918. Pojat: Markku I. J. - 47, Arto M. J. -50 ja Petri M. J.-54.. ... Tila on ollut emännän suvulla hallussa 12 polven ajan ja on sukutila vuodesta 1708. Se on myös kantatila, jonka edellinen isäntä oli vuodesta 1923 Väinö Ilmari Harola. Tila sijaitsee Talviaistaipaleen kylässä 16 km kirkolta, 8 km Länkipohjan asemalta ja 1 km Tampere-Jyväskylä maantieltä. Viljelysten ympäröimä talouskeskus on rinteellä Längelmäveden rannalla. Hirsinen päärakennus vuodelta 1860 korjattiin perusteellisesti 1959, ja se käsittää 10 huonetta. Kivisessä karjarakennuksessa vuodelta 1907 on tarvittavat kotieläintilat. Pihapiirissä on toinenkin hirsinen, 5-huoneinen asuintalo vuodelta 1842 ja se korjattiin perusteellisesti 1959. Niinikään on puimala, kuivaamo ja tarvittavat taloussuojat. Isäntä on KOP:n Länkipohjan konttorin johtaja. (3)

Harola Vuollenkoski, Pentti J. s. 1916 Pso Maija O. o.s. Harola s. 18 ...Lapset: Markku J. s 47..Vuollenkosket om. vuodesta 1959 Harola RN:o 8/6 nimisen tilan Talviaistaipaleen kylässä. V. 1840 valm. päärak. on uudist. v. 1956. V. 1907 valm. kivi- ja puurakent. karjarak. on muutettu sikalaksi v. 1972. Lisäksi on tarpeelliset tal.rak., piharak. ja sauna. Tila on ollut emännän suvun hallussa vuodesta 1708 lähtien 10 sukupolven ajan. (4)

Uusi-Harola Aiemmin tilan omistivat Pentti ja Maija Vuollenkoski. Omistaja: Yhtymä Vuollenkoski. Tällä hetkellä tilan omistavat Markku, Martti sekä Petri Vuollenkoski. Asuja: Vuollenkoski, Markku s. 1947 ja Rauta, Mirja taloudenhoitaja. Uusi-Harolan tilan päärakennus rak.v.: 1850-luvulla, peruskorj.v.: 1956 keskuslämmitys, lisärak.v.: 1962 lisäsiipi, sosiaalitalat. Runko: hirsi, ulkoseinä: puu. (5)

Harolan päärakennus kuvassa vasemmalla, sivurakennus oikealla.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Suomen maatilat II-osa Hämeen lääni, 1931.
 - (3) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
 - (4) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
 - (5) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
- Suulliset lähteet:
Markku Vuolleskoski (s.1947)

Kuvia Harolasta on julkaisussa Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven Kyläkirja. Talviaisten kylätöimikunta 1983.

Asuinrakennus luoteen suunnasta.

Asuinrakennuksen itäpääty ja pihasivu pohjoisen suuntaan.

Sivurakennuksen itäsivu.

Sivurakennuksen kuisti koillisen suunnasta.

Sivurakennuksen eteläpääty ja pihasivua.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi,
- katemateriaali: aaltobitumi (mineritilevy?), siivessä sementtitiilikate
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, siivessä vaakalautavuoraus
- sokkelimateriaali: lohkokivi, siivessä betoni

Harolan päärakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuurattu pitkänurkkainen hirsirakennus. Pihasivulla, pohjoispuolella on kaksi satulakattoista umpikuistia. Katonharjalla on ruokakellotorni, jossa on neljä kannatinpilaria ja satulakatto.

Rakennuksessa on ulkovuorauksena pystypeiterimalaudoitus. Hirsien salvospäiden lautakotelot, ulkopuoliset tukihirret ja vuorilaudat on maalattu valkoisiksi. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, ristikarmissa on 2-lehtiset, 2-ruutuiset puitteet ja kaksi yksiruutuista yläpuitetta. Kunkin ikkunan yläpuolella on ullakkokerroksen ikkuna. Yläikkunat ns. haukkaikkunat ovat vaakasuuntaisia 3-ruutuisia matalia ikkunoita. Itäpäädyn päätykolmiossa on kaksi 6-ruutuista ikkunaa. Rakennusta on remontoitu 1950-luvun lopulla, kiltä ajalta ovat ulko-ovet, kuistin yksiruutuiset ikkunat sekä eteläsivun ikkuna terassin kohdalla ja länsipäädyn ikkuna, jotka ovat kookkaampia yksiruutuisia.

Päärakennus on tietojen mukaan 1860-luvulta, rakennuttaja oli Emanuel Mikonpoika. 1940-luvulla oli tulipalo toisessa päädyssä, ikkunat uusittu. Kuistit uusittiin ja huonejärjestystä muutettiin 1960-luvun alussa. Lisäsiipi eteläsivulle on rakennettu vuonna 1962, jolloin myös leivinuuni purettiin ja uusi murattiin tilalle. (A)

2 Sivurakennus, vieraspytinki

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiilikate
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakalaudoitus, keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, betonisokkeli

Vieraspytinki on satulakattoinen lyhytnurkkainen hirsirakennus, joka on vuorattu leveällä vaakaponttilaudoituksella. Pihasivulla, itäisivulla on satulakattoinen klassististyylinen vaakalautavuorattu umpikuisti.

Eteläpäädyn päätykolmiossa on ns. riippuva vuoraus, lautojen alalaidat on muotoveistetyt, peiterimojen alapääät teräväkärkiset.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, ristikarmissa on 2-lehtiset, 2-ruutuiset puitteet ja kaksi yksiruutuista yläpuitetta. Kunkin ikkunan yläpuolella on ullakkokerroksen ns. haukkaikkuna, vaakasuuntainen 3-ruutuinen matala ikkuna. Eteläpäädyn päätykolmion ikkuna on 8-ruutuinen. Vuorilautojen korotetussa otsikossa ovat vesilautaa kannattelevat veistetyt konsolit.

Kuistin voimakkaasti profiloitua päätykolmiota ja sen alla olevaa palkkikerrosta kannattelevat pyöreät puupilariparit, jotka seisovat leveästi listoitutulla jalustoilla. Kuistin paripeilioven päällä on 8-lohkoinen lunetti-ikkuna ja oven molemmin puolin kapeat ristikkäispuitteiset ikkunat, jotka päättyvät yläosastaan kaari-ikkunaan. Vuorilaudoitus jäljittelee kiviholvausta. Kuistin molemmilla sivuseinillä on 6-ruutuiset 2-lehtiset ikkunat.

Länsisivun keskellä on kookas moniruutuinen erkkeri-ikkuna, joka on oletettavasti 1950-luvulta.

Rakennuksessa on empiren tyyliinpiirteitä, kuten leveä vaakalautavuoraus, leveät listoitukset (räystäään alla, nurkkien ja väliseinien kohdalla) ja klassismin muotokieli ja symmetria.

5 Riviaitta-luhtiaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate, punainen
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pystyponttilaudoitus
- sokkelimateriaali: betonipilarit

Aittarakennus on eduskäytävällinen 5-osainen vuoraamaton pitkänurkkainen hirsirakennus. Molemmilla satulakaton lappeilla on poikkipääty keskellä. Päätykolmioissa on pystyponttilaudoitus. Hirsien nurkkapäävät ovat lautakoteloidut.

Sisäänvedetyn luhtikäytävän varrella on alakerrassa viisi aittaa. Eduskäytävän päällä olevaa luhtin parvea kannattelemissa ovat hirsipalkit ja neljä pilaria. Parvelle johtaa eduskäytävästä avoporras. Luhtiparven varrella on viisi aittaa ullakkokerroksessa. Eduskäytävän ja matalan parvikerroksen kaidelaudoitus on umpinainen.

Kussakin päätykolmioissa on T-karmi-ikkuna, jonka moniruutuinen yläpuite kapenee ylösastaan teräväksi. 2-lehtiset alapuitteet ovat alaosaan jaoteltu pienempiin ruutuihin. Vuorilaudat päistään risteävät. Aittojen pianaovet ovat vaakaponttilaudoitetut, keltaiseksi maalatut.

Aittarakennus on siirretty nykyiselle paikalleen 1930-luvulla.
(A)

Riviaitta pohjoisesta.

Navetan /4/ länsipääty. Navetan alaosa on kivinauetta, joka on rakennettu vuonna 1907. Rakennuksen yläkerta ja sisäpuoliset rakenteet on uusittu 1970-luvulla.

Riviaitan eteläsivua ja itäpääty.

vilja-aitta /8/

Autotalli /3/ 1930-luvulta.

Kasvihuonerakenus /6/

Riihi-kuivurirakennus /13/ lounaan suunnasta. Vasemmalla osittain hirsinen kalustosuoja /12/.

Karjanhoitajan asuinrakennus /16/ luoteen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Uusi-Harolan rakennusryhmä sijaitsee viljelyaukean keskellä olevalla mäellä rantamaisemassa. Pihapiirissä erityisen arvokkaat ovat hyvin säilyneet ja edustavat 1840-luvulla rakennetut asuinrakennukset, myös riviaitta ja vilja-aitta ovat säilyttämisen arvoisia.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Juuso Väisänen ja
Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.18 Talviaistaipale

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Eskola	562-476-7-11	Parpolantie, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000

talo no 4

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	n. 1800-luvun loppu - 1901	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	luhtiaittarakennus	n. 1800-luvun loppupuoli	säilytys	
3	maakellari			
4	talousrakennus		karjasuoja, kalustovaja, ulkokäymälä	
5	sauna	n 1930-luku-		
6	vilja-aitta		viljan säilytys	
7	rantasauna			
(8)	navetan paikka			

Eskola Eskolanjärven rannalla, kuva lounaan suunnasta. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Kuvaus

Eskolan tila sijaitsee Eskolanjärven rannalla, etelään viettävällä rinteellä, peltojen ympäröimänä. Tilalle johtaa koivukuja Parpolantieltä.

Kolmelta sivulta rajautuvassa pihapiirissä on pihan länsilaidalla päärakennus ja sitä vastapäätä samansuuntaisena luhtiaittarakennus, pohjoisen puolella navetta-talouksrakennuksen siipi, ja lounaiskulmalla sauna. Pihapiiri avautuu etelä-kaakon suuntaan rantaan, missä on pieni uudempi rantasauna.

Historia

Talviaistaipaleen kylän talo neljä, Eskolan perintötalo on maarekisterin merkitty vuonna 1790 (osa lohkokunnan myllypaikkaan). Eskolasta erotettiin vuonna 1913 palstatila Lehtoranta. Eskolasta lohkottiin Lepistö vuonna 1923, jolloin Eskolan omistivat Juho ja Hilja Parpola. Eskolasta lohkottiin Ahvenjärvi (Yhtyneet Paperitehtaat Osakeyhtiö) vuonna 1943 ja Paisto vuonna 1950. (1)

Eskola. Omistajat vuodesta 1902 J. ja Hilja (o.s. Alanen) Parpola. Ollut emännän suvulla n. 120 v. Erotettu 2 torppaa, yhteensä 26 ha. Siihen kuuluu Viljanen-niminen sivutila, jonka pinta-ala 108 ha, siitä 5 ha peltoa. Pinta-ala 224 ha, josta 0,25 puutarhaa, 20 peltoa, 1,86 luonnonniittyä, 5 viljeltyä laidunta, 146,89 ha metsä- ja 50 ha joutomaata. Rakennukset viljelysten keskellä, Eskolan järven rannalla, lähellä maantietä. Ne ovat kaikki puusta. Osittain 2-kerroksinen päärakennus (9 huonetta) vuodelta 1902, uusittu v. 1924. 16 lehmän navetta rakennettu v. 1921 ja 6 hevosen talli uusittu v. 1930. (2)

Eskola om vuodesta 1949 Kalervo Parpolan perikunta, johon kuuluvat emäntä Riitta-Maija Parpola o.s. Pitkänen s 1924, emäntänä vuodesta 1947 sekä lapset: Liisa Marjatta -47 ja Jukka Kalervo -49. Sukutila on kuulunut Parpolan suvulle vuodesta 1575. Kalervo Parpola oli isäntänä 1945 – 49 ja häntä ennen tilan omisti Hilja Parpola vuoteen 1945. Tila on kantatila, ja se sijaitsee Talviaistaipaleen kylässä 1,5 km Talviaisten asemalta ja 400 m Tampere-Jyväskylä maantietä. Kokonaispinta-ala on 265 ha, siitä metsää 220 ha, peltoa 23,45 ha. ... Eskolanjärven rannalla, kauniin koivukujan päässä sijaitseva hirsinen päärakennus, jota on uusittu v. 1901, käsittää 10 huonetta. Hirsinen karjarakennus vuodelta 1924 sisältää navetan ja sikalan. Lisäksi on tarvittavat ulkorakennukset..Talous on karjaton. (3)

Hirsisessä vilja-aitassa /6/ on ollut säteri/pyramidikatto ja lanternniini.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suomen maatilat II-osa Hämeen lääni, 1931.)
- (3) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.

Kuvia Eskolasta on julkaisussa Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven Kyläkirja. Talviaisten kylätöimikunta 1983.

Pohjoispääty ja itäsivua.

Asuinrakennuksen pihasivu lännen suuntaan.

Kuistin lounaiskulma.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili, kuisteissa aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, vaalean vihreä, päätyjen yläosissa vaalea
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Eskolan päärakennus on poikkipäädyllinen lautavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus. Yläkerran taitekatto muodostaa pitkien lappeiden keskivaiheilla mansardikattoiset poikkipäädyt, jotka kaareutuvat räystäiden kohdalla hiukan ylöspäin. Satulakaton harjapäädyt ovat aumatut, kuten myös molempien poikkipäätyjen päädyt.

Pihan puolella poikkipäädyllinen keskiosa ulkonee muun rakennuksen linjasta. Keskiosan molemmin puolin on pulpetti-kattoinen lasikuisti. Kuistien ikkunat ovat pieniruutuisia, alaosistaan jaoteltuja, yläosissa vinopuitteita.

Hirsien salvospäät ovat lautakoteloidut. Rakennuksessa on vaakaponttilautavuoraus, mikä on jaoteltu ullakkokerroksen kohdalla ja päädyissä vaakalistoilla. Kuisteissa on pystysuuntaiset jakolistat korostamassa ikkunajakoa.

T-karmi-ikkunoiden alapuitteet ovat 2-lehtiset ja 2-ruutuiset, yläpuite on 2-ruutuinen. Poikkipäätyjen kohdalla ikkunat ovat leveämmät, 3-lehtiset. Yläkerrassa sen molemmin puolin 12-ruutuiset ikkunat ja päädyn yläosassa vielä 4-ruutuinen ikkuna. Ikkunoiden vuorilautojen yläosaa on levennetty muotohöllyllä listoituksella.

[Rakennuksen yksityiskohdissa on jonkin verran sekä jugendin piirteitä (ikkunajaotuksessa) sekä uusrenessanssin tyyli-
piirteitä (ulkovuorauksessa ja vuorilaudoituksessa).]

2 Luhtiaittarakennus	
- runkomateriaali:	hirsi
- katemateriaali:	kolmiorimahuopakate
- ulkoseinän pintamateriaali:	hirsi, punamullan punainen, päätykolmioissa pystyponttilaudoitus, keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali:	nurkkakivet

Aittarakennus on symmetrinen luhtiaitta. Kaksikerroksisen aitan hirsirunko on pitkänurkkainen ja pääosin vuoraamaton. Satulakattoisen luhtiaitan päädyissä on rakennusrungon levyiset kaksikerroksiset osat. Keskellä on sisäänvedetyn luhtikäytävän varrella kolme aittaa ja ullakkokerroksessa kolme aittaa sekä sisäänkäynnit päätyihin. Satulakatossa on pihan puoleisella lappeilla leveä poikkipääty, frontoni, jonka räystään alapuolella on puuleikkauskoristeena Längelmäen kunnan symboli, vesirataskuvio ja päädyn harjalla veistetty kattorasastaja. Luhtiparvea kannattelee kaksi pilaria ja sinne johtaa eduskäytävästä jyrkkä porras. Eduskäytävän ja parvikerroksen kaiteena on koristeleikattu pystylaudoitus. Hirsien nurkkapääty on laudoitettu ja ullakkopäädyissä on pystyponttilautavuoraus, muuten rakennus on vuoraamaton.

Päätyhuoneiden alakerrassa, ullakkopäädyissä ja poikkipäädyissä olevat ikkunat ovat 6-ruutuiset, 2-lehtiset. Ikkunanpuutteessa on leveä vaakasuuntainen välipuite ylimmän vaakapuitteen kohdalla. Vuorilautojen päät ovat ristikkäiset, päistään veistetty kaksiahaaraisiksi kolmion kärjiksi.

Aittojen pieniaovent ovat vaakaponttilaudoitettut, keltamullan keltaisiksi maalatut.

Talusrakennus /4/ dän suunnasta.

Sivurakennuksen pihasisivu itään ja pohjoispääty.

Maakellarin /3/ yläosa, pääty itään.

Sauna /5/ kaakon suunnasta.

Rantasauna /7/ Eskolanjärven rannalla, näkymä koillisen suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Talviaistaipaleen kylän talo numero neljä, Eskolan tila sijaitsee Eskolanjärven rannalla, etelään viettävällä rinteellä, peltojen ympäröimänä, maisemallisesti keskeisellä paikalla. Tilalle johtaa koivukuja Parpolantieltä. Kolmelta sivulta rajautuvassa pihapiirissä on perinteistä hirsirakennuskantaa kuten edustava pääarakennus ja luhtiaittarakennus, jotka ovat oletettavasti peräisin 1800-luvun loppupuolelta.

Toimenpidesuosituksen

Osa tilan rakennuksista kaipaa kiireistä ylläpitokorjausta.

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

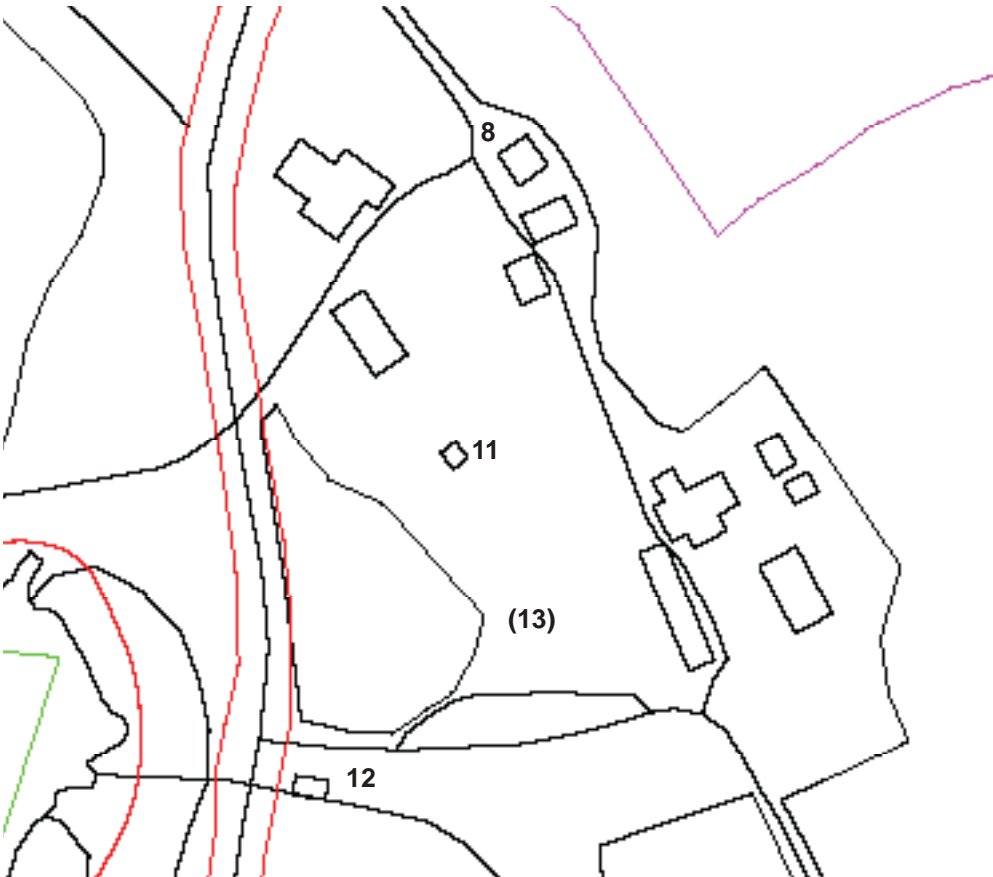

Navetan kivijalkaa /8/ rannan tuntumassa.

Kuvat
2004, 2006 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.19 Talviaistaipale

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Iso-Tarkkala	562-476-5-90	Isotarkkalantie 12, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Antti Tarkkala		

karttaote 1:2 000

talo no 5

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (1990) on Längelmäen kohteena 16. Talviaisten kylän kulttuurimaisema. ”Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia on erityisesti Iso-Tarkkalan ja Harolan tiloilla. Iso-Tarkkalan pihaa rajaava pitkä aittarakennus on vuodelta 1930.”

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	vanha päärakennus, asuinrakennus	1853	asuminen	maatilamatkailu
2	asuinrakennus	1985	asuminen	asuminen
3	sivurakennus-riviaitta	1902	liha-aitta, kärryliiteri, vaateaitta ..	
4	ulkokäymälä		ulkokäymälä	
5	kalustovaja			
6	vilja-aitta		viljan säilytys	
7				
8				
9	riihi		viljan kuivaus	
10	kalustokatos, konesuoja			
11				
12	lato-vaja			purettu
(13)	navetan paikka		karjasuoja	

Iso-Tarkkala Kivistöntieltä nähtynä, koillisen suunasta.

Kuvaus

Iso-Tarkkalan tila sijaitsee Tarkanlahden rannalla, mäellä, jota ympäröivät pellot.

Tilalle johtaa Talviaistentieltä koivukujanne ja lisäksi tie pohjoisen suunnasta riihen ja entisen vilja-aitan ohitse. Kolmelta sivulta rajautuvassa pihapiirissä on pohjoisen puolella tilan vanha päärakennus (vieraspytinki), poikittain asuinrakennukseen nähden pihan länsilaidalla aitta-sivurakennus ja itälaidalla nykyinen asuinrakennus. Pihapiiri avautuu etelä-kaakon suuntaan. Vanhan päärakennuksen koillispuolella on ulkokäymälärakennus ja kalustovaja. Kauempana pihapiiristä, sen luoteispuolella on ryhmä rakennuksia. Tien varrella on vanha vilja-aitta ja uudempia varastorakennuksia sekä riihirakennus. Konesuojat ja katokset on sijoitettu riihen eteläpuolelle mäelle.

Historia

Talviaistaipaleen kylän talo viisi, Tarkalan rälssitalo (myöh. perintötalo) halottiin vuonna 1858 osiin 5:1 (A), 5:2 Iso-Tarkkala ja 5:3 Vähä-Tarkkala. Iso-Tarkkalasta pakkolunastettiin vuonna 1917 Talviaistaipaleen Punaniemi eli Kuljunmäen kansakoulu (Längelmäen kunta). Iso-Tarkkalasta lohkottiin Teräsmäki ja Rauhamäki vuonna 1922, jolloin Iso-Tarkkalan omistajana oli Jussi Tarkkala. Iso-Tarkkalasta lohkottiin vuonna 1937 Haapala ja Keski-Tarkkala. Iso-Tarkkalasta lohkottiin vuonna 1935 Kalliomäki. Keski-Tarkkalasta lohkottiin Ukonmäki ja Päivärinne vuonna 1940. Keski-Tarkkala yhdistettiin vuonna 1975 Iso-Tarkkalan kanssa Iso-Tarkkala nimiseksi tilaksi. (1)

Iso-Tarkkala Omistajat vuodesta 1927 Jussi Tarkkala ja puolisonsa Helmi (o.s. Nyström) vuodesta 1930. Ollut isännän suvulla n. 100 vuotta. Erotettu 3 palstatilaa. Rakennukset kotilohkon keskellä, kyläryhmässä, maantien varrella, lähellä Längelmävetä. Ne ovat kaikki puusta. Päärakennus uusittu v. 1912. Navetassa ja tallissa vesijohto. Uusi puinen karjasuoja rakenteilla. Siihen tulee 22 lehmän navetta, 8 hevosen talli ja navettaan automaattiset juottolaitteet. 60 kanan kanala vuodelta 1930. (2)

Iso-Tarkkala om vsta 1951 herrastuomari Reino M. Pohja s. 1914, vmo Anna L. I. o.s. Tarkkala s. 16. Lapset : Ulla A. – 46, Helena – 48, Antti J. -51 ja Pekka J.-55.. ... Tila on ollut suvulla vuodesta 1828. Se on kantatila, jonka edellinen isäntä oli vuodesta Jussi Tarkkala. Tila sijaitsee Talviaistaipaleen kylässä 1,3 km Talviaisten asemalta. Talouskeskus on kyläryhmässä omien viljelystensä ympäröimänä, lähellä sitä on Jyväskylän Tampere maantie. Hirsinen päärakennus vuodelta 1858 käsittää 7 huonetta. Hirsisessä karjarakennuksessa vuodelta 1931 on kotieläin-tilat. Pihapiirissä on toinen, 5-huoneinen asuintalo ja tarvittavat taloussuojat. (3)

Iso-Tarkkala Pohja, Reino M. s. 1914 Pso Anna L. I. o.s. Tarkkala s. 16 ...Pohjat om. vuodesta 1950 Iso-Tarkkala RN:o 5/48 nimisen tilan Talviaistaipaleen kylässä. 1850-luvulla valm. päärak. on uudist. v. 1951 ja laajennettu v. 1972. Tiilirakent. karjarak. on uudist. v. 1971. Lisäksi on 7 muuta tal.rak. ja 1700-luvulta peräisin oleva piharak. Tila on ollut emännän suvun hallussa vuodesta 1828 lähtien 5 sukupolven ajan. (4)

Rak.v.: 1853, peruskorj.v.: 1999, lisärak.v.: 1900 pihan puolinen keskiosa ja 1969 sosiaalitala. Runko: hirsi, ulkoseinä: puu. Omistaja: Tarkkala, Anja ja Antti. Tämä rakennus oli tilan entinen päärakennus aina vuoteen 1985. Rakennus oli edellisen sukupolven ja muiden sukulaisten käytössä vuoteen 1998, jonka jälkeen sitä on käytetty erilaisten perhejuhlien, kokousten sekä muunlaisten tilaisuuksien järjestämiseen ja majoituskäyttöön. (5)

Vanhin päärakennus oli siirretty vanhankylänmäeltä 1830-luvulla. Rakennuksessa oli tulipalo kesällä 1973 ja purettiin. Paikalla on nykyinen asuinrakennus, mikä on valmistunut vuonna 1985. Jussi Tarkkala oli suunnitellut maatalouskoulussa piha-aittarakennuksen, ja rakensi sen päästyään koulusta vuonna 1902. (A)

1 Vanha päärakennus, asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi,
- katemateriaali: muotoprofilipeltti, tiilijäljitelmä, musta
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen, yläosassa pysty- ja vinoponttilaudoitus, vaalea
- sokkelimateriaali: lohkokivet, laajennussiivessä betoniharkot

Vanha päärakennus on poikkipäädylinen lautavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus. Pihan puolella, etelä-kaakkoisivulla, poikkipäädylinen keskiosa ulkonee lyhyenä siipenä rakennuksen suorakulmaisesta linjasta. Poikkipäädylisen osan alakerrassa on sisääntulokuisti.

Satulakaton harjapäädty ovat aumatut, kuten myös molempi-

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suomen maatilat II-osa Hämeen lääni, 1931.
- (3) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (4) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- (5) Kotiseutumme Aitolahdi-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Suulliset lähteet:

Antti Tarkkala (s. 1951)

Uudempi asuinrakennus /2/ Kaakkoispääty. Taustalla vasemmalla näkyy vanhaa päärakennusta.

Vanhan päärakennuksen pihasivu kaakon suuntaan.

Vanhan päärakennuksen kuistin eteläkulma.

en poikkipäätyjen päädyt.

Rakennuksessa on pystypeiterimavuoraus, mikä on jaoteltu ullakkokerroksen kohdalla ja päädyissä vaakalistalla. Poikkipäätyjen päätykolmioissa on vinoponttilaudoitus, kuistissa vaakaponttilaudoitus.

Kuistin sivuseinillä on T-karmi-ikkunoiden alapuitteet ovat 2-lehtiset ja 2-ruutuiset, yläpuite on 8-ruutuinen. Ikkunoita on yhdistelty kolme vierekkäin. Muut ikkunat ovat 9-ruutuisia ja 3-lehtisiä. Poikkipäädyn ikkunassa on kaksi 8-ruutuista pystysuuntaista puitetta vierekkäin.

Rakennuksen pohjois-luoteissivulle on rakennettu matalampi siipiosa, missä on loiva satulakatto.

Pirtin takka-uuni purettiin vuonna 1968. Rakennus remontoitiin ja otettiin maatilamatkailukäyttöön vuonna 1999, sitä ennen oli vanhempien asuinrakennuksena.(A)

Sivurakennus-riviaittarakennuksen eteläpääty.

Sivurakennus-riviaitan pihisivu koilliseen.

3 Sivurakennus-riviaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, pystypeiterimalaudoitus, punamullan punainen, eduskäytävässä punertavan beige
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Pitkän piharakennuksen hirsirunko on pitkänurkkainen ja pääosin vuoraamaton. Satulakattoisen aittarakennuksen päädyissä on rakennusrungon levyiset huoneet, pohjois-luoteispäässä kaksi. Eteläpäädyssä on rankorakenteinen pystylautavuorattu liiteri ja sen jatkeena kapeampi ja matalampi osa.

Satulakatossa on pihan puoleisella lappeilla leveä poikkipääty, jonka kohdalla on maantasosta nousevat avoportaikat, jotka jakavat sisäänvedetyn eduskäytävän kahteen osaan. Portaiden välistä kuljetaan kärryliiteriin, missä on pariovi. Avoimista eduskäytävistä on kulku keskellä oleviin aitoihin ja päätyihin.

Poikkipäädyn kohdalla olevaa luhtiparven omaista matalaa parvekettä kannattelee kaksi kulmistaan veistettyä pilaria. Poikkipäädyn räystään alapuolella on puuleikkauskoristeena Längelmäen kunnan symboli, vesirataskuvia ja päädyn harjalla veistetty kattoratsastaja. Eduskäytävän ja parvekkeen kaitteina on koristeileikattu pystylaudoitus.

Ullakkopäädyissä on pystyponttilautavuoraus, muuten rakennus on vuoraamaton. Ikkunat ovat 6-ruutuiset, 2-lehtiset. Ikkunanpuitteessa on leveä vaakasuuntainen välipuite ylimmän vaakapuitteen kohdalla. Ikkunoiden vuorilautojen päät ovat ristikkäiset, päistään veistetty kaksihaarisiksi kolmion kärjiksi.

Aittojen pienaovet ovat vaakaponttilaudoitettut.

Sivurakennus-riviaitan pihisivun keskikohta.

6 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: sementtitiili
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi,
- sokkelimateriaali: betoni

Vilja-aittarakennus kaakon suunnasta.

9 Riihi
- runkomateriaali: hirsi, eduskatos rankorakenteinen
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja kylki- äisessä pystypeiterimalaudoitus
- sokkelimateriaali:

Riihen kaakkoispääty ja koillispuolinen eduskatos.

kalustovaja /5/ ulkokäymälän luoteispuolella

Ulkokäymälä /4/

Rakennus /8/ riihen itäpuolella.

Kalustokatos, konesuoja /10/

Tarkanlahden rannalla on tilaan kuuluva mökki ja sauna. Tarkanlahti kuvassa alhaalla, vasemmassa yläkulmassa Iso-Tarkkala. Kuva kaakon suunnasta. Ilmakuva vuodelta 1990 © Mikko Nurminen ja Längelmäen kunta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Iso-Tarkkalan pihapiiri sijaitsee Talviaisten kyläaukealla Tarkanlahden rannalla. Tilan rakennuksista säilyttämisen arvoisia ovat erityisesti 1853 rakennettu komea päärakennus ja ilmeisesti vuonna 1902 rakennettu riviaitta, riihi sekä vilja-aitta.

Toimenpidesuosituksukset

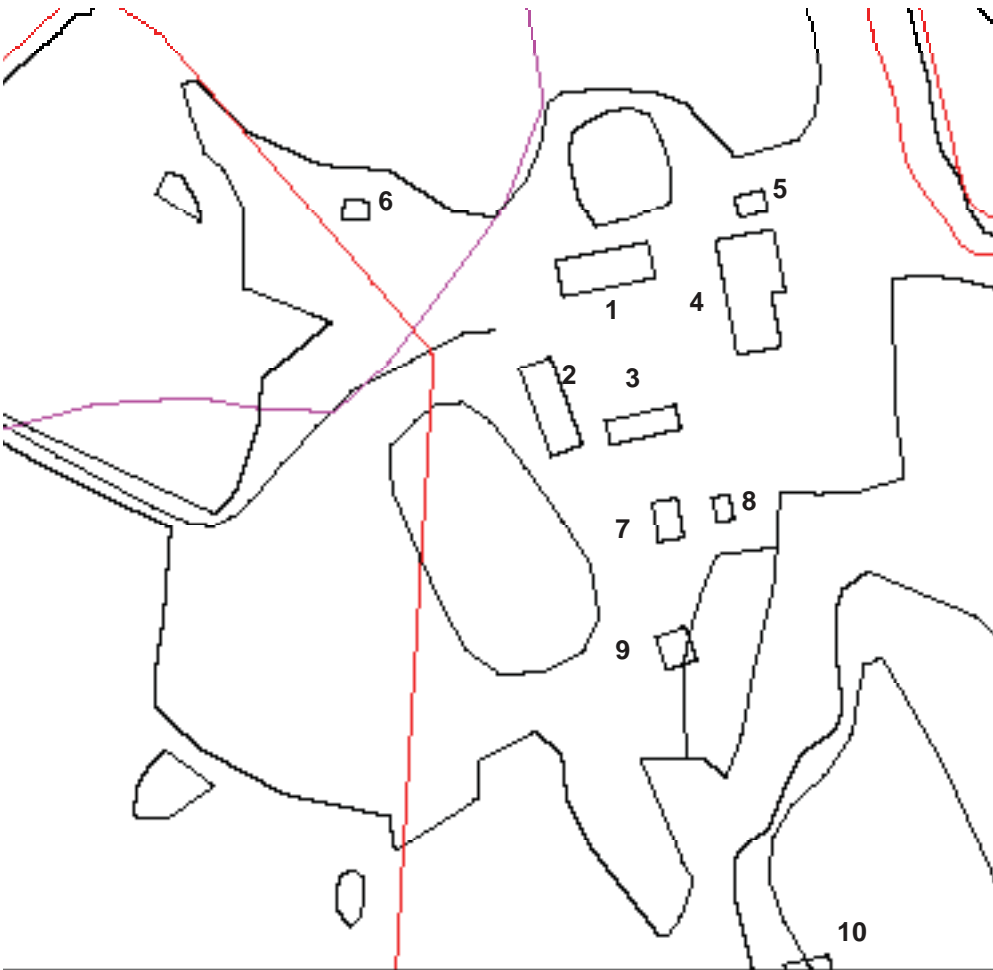
Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Kristiina Kokko
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

R14.20 Talviaistaipale

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Kivistö	562-476-5-86	Kivistöntie 44, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Martti Nenonen		

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1910	asuminen	vapaa-ajan asuminen
2	navetta		karjasuoja	varasto
3	sivurakennus-aitta			varasto
4	navetta	1958	karjasuoja	
5	vilja-aitta			
6	lato			
7	pariaitta			
8	sauna			
9	talousrakennus			
10	riihi		viljan kuivaus	

Kivistö Ylä-Korholan suunnasta, luoteesta.

Kuvaus

Kivistön tila sijaitsee Harolanlahden rannalla, kallioisella mäellä, jota ympäröivät pellot ja Talviaistenjoki.

Tilan avarassa pihapiirissä on pohjoisen puolella asuinrakennus ja sitä vastapäätä aittarakennus, hirsinavetta länsipuolella ja navettarakennus 1950-luvulta sijaitsee pihan itälaidassa, poikittain asuinrakennukseen nähden. Liiteri on navetan vieressä sen pohjoispäässä. Pihapiirin eteläpuolella, aittarakennuksen takana on pariaitta ja sauna sekä hiukan kauempana uudempi varastorakennus. Riihirakennus sijaitsee kauempana pihapiiristä, eteläsuuntaan järvelle laskevan pellon laidalla. Lato on asuinrakennuksen luoteispuolella pellon laidassa.

Historia

Vähä-Tarkkalasta lohkottiin Keskelä (Emanuel Vähä-Tarkkala), Kivimäki (5:11 (Eva Nieminen)), Santala, Sammalisto, Kukkonieni ja Vähä-Tarkkala (A.B. Harviala O.Y.). Vähä-Tarkkala lohkottiin vuonna 1925 osiin 5:16 Vähä-Tarkkala (W. Rosenlew & Co A.B.) ja 5:17 [sivuja puuttuu!] Kivimäki lohkottiin vuonna 1941 osiin 5:33 Sivula (Vihtori Salonen) ja Kivimäki (Eva Nieminen). 5:19 (?) lohkottiin vuonna 1941 osiin 5:35 Viitala, 5:36 Mäkiharju ja 5:37 Kivistö (Antto ja Hilma Kivistö). (1)

Entinen Vähä-Tarkkala. Tarkkala myi tilan v. 1924, etenkin metsiä Harvialalle.(A)

Kivistö om vsta 1946 Onni V. Virta s. 1910, vmo Aune o.s. Kivistö s 1914. Lapset: Seppo J. – 39 ja Sirkka L. -41. Edellinen isäntä oli Anton Kivistö. Tila sijaitsee Talviaistaipaleen kylässä 1 km Talviaisten asemalta. Kokonaispinta-ala on 49,26 ha, josta metsää 32 ha ja peltoa 11,73 ha. ... Talouskeskus on viljelysten ympäröimänä harjanteella 400 m Jyväskylän- Tre tiestä. Hirsissä päärakennuksessa vltta 1910 on 6 huonetta. Sementtitiilinen karjarakennus vltta 1958 käsittää kotieläintilat ja saunan. Erillisinä ovat puimala, aitta ja muut talousrakennukset. (2)

Kivistö Ent.omistaja: Onni ja Aune (o.s. Kivistö) Virta. Omistaja: Nenonen, Martti s. 1938 maanviljelijä ja Sirkka o.s. Virta. Kivistön tila on erotettu Vähä-Tarkkalan maista. Aunen vanhemmat ostivat Kivistön tilan v. 1923. Aune oli syntyjään Eräjärveltä ja Onni Längelmäeltä. Tila siirtyi Sirkkan ja Martin omistukseen v. 1989. Kivistö on edelleen Nenosen sivutilana. (Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.)

1 Asuinrakennus
- runkomateriaali: hirsi,
- katemateriaali: sementtitiilikate
- ulkoseinän pintamateriaali: pystypeiterimalaudoitus,
- sokkelimateriaali: lohkokivet

Asuinrakennus on satulakattoinen pystypeiterimavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on 3-lappeinen pitkä lasikuisti pihasisivulla, etelän puolella. Rakennus on perustettu lohkokiville. Rakennuksessa on ulkuvorauksena pystypeiterimalaudoitus, päätykolmioissa pystyponttilaudoitus ja kuitissa vaakaponttilaudoitus. Hirsien salvospäiden lautakotelot ja ikkunoiden vuorilaudat on maalattu valkoisiksi. Katteena on sementtitiilikate. Pihan puoleisella katonlapeella on kaksi pulpettikattoista ikkunaa, joissa on vaakasuuntainen 8-ruutuinen puite. Katonharjalla on ruokakellotorni, jossa on kaksi kannatinpilaria ja satulakatto.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, ristikarmissa on 2-lehtiset, 2-ruutuiset puitteet ja kaksi yksiruutuista yläpuitetta. Rakennusta on remontoitu 1950-1960-luvulla, miltä ajalta ovat ulko-ovet, kuistin yksiruutuiset ikkunat sekä itäpäädyn kookkaammat yksiruutuiset, kapeilla sivuikkunoilla varustetut ikkunat.

Päärakennusta on remontoitu ja sisätiloiltaan muutettu, takka-uuni ja pirtti on uusittu.

Navettarakennus on vuodelta 1958, alaosa on sementtitiilira-kenteinen, yläosa pystylautavuorattu ja satulakattolla on sementtitiilikate.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutteleto, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
- (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.

Suulliset lähteet

(A) Martti Nenonen ()

Asuinrakennuksen länsipääty ja pihasisivu etelän suuntaan.

Navetta /4/ lännen suunnasta.

Navetan pohjoispääty ja pihasivu itä-koilliseen.

2 Navetta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: kolmiorimahuopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa pysty-
laudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: lohkokivett

Aittarakennuksen pihasivu pohjoiseen.

3 Sivurakennus-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: pysty-
laudoitus, pystypeiteri-
malaudoitus, punamullan punainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Vilja-aitan länsipääty.

5 Vilja-aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi,
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Aitta luoteen suunnasta.

7 Pariaitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali:
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi
- sokkelimateriaali: nurkkakivet (jalkarakenne)

10 Riihi
- runkomateriaali: hirsi, eduskatos rankorakenteinen
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi, päätykolmioissa ja kylki- äisessä pystypeiterimalaudoitus
- sokkelimateriaali:

Riihen eteläpääty ja länsipuolinen eduskatos.

Sauna /8/

Kivistön riihi Tarkanlahden toiselta puolelta

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Kivistön tila sijaitsee näkyvällä paikalla kulttuurimaisemassa. Tilalla on säilynyt hirsirakennuskantaa, mm. v. 1910 rakennettu päärakennus, samalta ajalta todennäköisesti peräisin olvea sivurakennus-aitta, navetta, vilja-aitta ja pariaitta sekä riihi.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Kristiina Kokko, Juuso
Väisänen
Tekstit
syksy 2010 Kristiina Kokko

Talviaisten kylän taajamaluonteista asutusta Ristijärventien varrella

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Puustelli
562-476-1-1

Puustellin asuinrakennus kaakon suunnasta. Palstatila Puustelli erotettiin vuonna 1910 Tarkala eli Mattilasta. (1)

Rauhamäki
562-476-5-78

Rauhamäen päärakennuksen itä-koillispääty. Rauhamäki lohkottiin vuonna 1922 Iso-Tarkkalasta. (1) Talossa toimi ennen posti ja osuuspankin konttori edellisen omistajan Onni Toivosen aikana. (2) Rak.v.: 1940-luvun alussa. Ent.omistaja: Toivonen. Omistaja: Keula, Jaakko ja Eila. (3)

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjaluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven Kyläkirja. Talviaisten kylätoimikunta 1983.
- (3) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.

Ylä-Korholan tilaan
kuuluva talo

Asuinrakennuksen Ristijärventien puoleinen sivu länteen.

Lähtenmäki
562-476-2-108

Lähtenmäen tila luoteen suunnasta. Rak.v.: 1900-luvun alussa, peruskorj.v.: 1970-luvun lopulla. Ent.omistaja: Juho ja Auroora Ahonen. Tämä kiinteistö on ennen Ahosen suvulle 1930-luvulla siirtymistä toiminut kyläkauppana ja kahvilana. Juho oli aikanaan kylällä tunnettu henkilö mm. sepän taidoistaan. (3)

Keskinen 562-476-2-3
Keskisen I 562-476-5-91

Keskisen päärakennus Talviaistentien ja Ristijärventien risteyksessä. Näkymä etelän suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutus- ja taloushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Keskinen I, Keskinen

562-476-5-91

Ristijärventie 3, 35420 Talviainen

karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus		asuminen, kauppa	asuminen
2	aitta		säilytys	
3	talousrakennus-sauna			
4	navetta-aitta-ulkokäymälä-rakennus		karjasuoja	

Päärakennus luoteen suunnasta.

Aitta /2/ lounaan suunnasta.

Talousrakennus-sauna /3/

Navettarakennuksen /4/ luoteispääty.

Keskinen Talviaistentien suunnasta, koillisesta.

Keskinen

Palstatila Keskinen erotettiin vuonna 1910 Ala- Korholasta (merkitty itsenäiseksi tilaksi 1927). (1)

Kun Kirjasniemen isäntä Elias Syvänen perusti kaupan Keskinen taloon, muutti posti sinne. Noin v. 1920 perusti kaupan Kustaa Tarkkala, joka samalla hoiti postin. (2)

Tarkkalan perikunta: Tarkkala, Eino V. s. 1894 .. Eino Tarkkalan perikunta om. Talviaisten kylässä vuodesta 1969 Keskinen nimisen tilan. (Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973)

Kuvat
2004, 2006 Kristiina Kokko
Tekstit syksy 2010
Kristiina Kokko

Arvojen perustelu

Talviaisissa Ristijärventien varrella oleva pääosin asutustihentymä, jossa 1900-luvun alun rakennuskantaa, erityisesti Keskinen tilan päärakennus, jossa on ollut kauppa säilyttämisen arvoinen.

Toimenpidesuosituksukset

Asuinrakennukset tulisi edelleen säilyttää ja ylläpitää alueen kulttuurimaisemassa.

Arvotaulukko
Outi Palttala kevät 2011

Talviaisten kylän taajamaluonteista asutusta Kivistöntien alussa

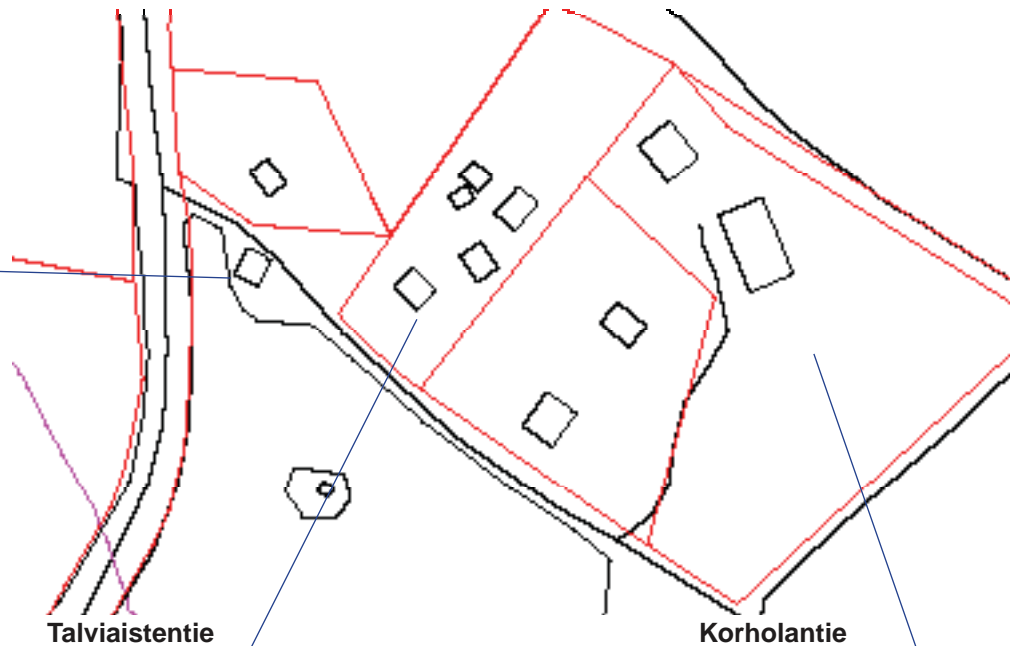
karttaote 1:2 000

Sijaitsee Talviainen– Ristijärvi kulttuurimaisema-alueella, mikä on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Iso-Tarkkalan tilaan kuuluva talo

Asuinrakennuksen etelä-lounaispäätty ja länsisivua. Iso-Tarkkalan työmies oli rakentanut itselleen talon, mutta tontista ei ollut vuokrasopimusta, joten perilliset luovuttivat mökin takaisin tilalle. (Antti Tarkkala)

Kalliomäki 476-5-25

Kalliomäen asuinrakennuksen koillissivu.

Kalliomäki. Nyk. om. Otto ja Tyne Keskinen. Paikassa asui ennen Sammal-Jussi. Sammaliston Jussi oli oikea monitoimimies. Hän oli paitsi kirvesmies ja puuseppä, myös räätäli ja muurari ym. (Kyläkirja)

Iso-Tarkkalan omistuksessa oleva tila

Asuinrakennus pohjoisen suunnasta.

Näkymä Talviaistentieltä lounaan suunnasta Kivistöntien alkuun. Oikealla Kalliomäen tila.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutus- ja taloushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Kivistöntien alussa 1900-luvun alun pienistä asuinrakennuksista muodostuva asutustihentymä

Toimenpidesuositukset

Asuinrakennukset tulisi edelleen säilyttää ja ylläpitää alueen kulttuurimaisemassa.

Talviaisten kylän taajahkoa asutusta Talviaistentien varrella

karttaote 1:2 000

Ukonmäki 476-5-30

Asuinrakennus etelän suunnasta.
Ukonmäki. Nyk. om. Kauko ja Laura Rantanen. (1)

Kukkula 476-5-42

Kukkulan rakennukset lounaan suunnasta.
Kukkula. Om. Edvin Stelin. (1)

Lähteet:

(1) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven Kyläkirja. Talviaisten kylätoimikunta 1983.
(A) Antti Tarkkala.

Talviaistentie

Siltalan mökki

Iso-Tarkkalan tytär muutti mökkiin 1840-luvulla. Talossa on huone ja "konttuuri". Rakennus on Iso-Tarkkalan tilan vuokramajoituskäytössä. (A)
Kuuluu Iso-Tarkkalan tilaan 476-5-90.

Talviaisten tanssilava

Talviaisten V.P.K:n kaksi ensimmäistä lavaa olivat Kivistön maalla, uusi rakennettiin Poukanvuoreen Tarkkalan maalle, missä se vieläkin toimii. Lava valmistui v. 1966. (1)
Kuuluu Iso-Tarkkalan tilaan 476-5-90.

Näkymä tanssilavan mäeltä Iso-Tarkkalan suuntaan pohjoiseen.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutus- ja taloushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Talviaistentien varrella on muutamia alussa 1900-luvun alun pihapiiriä ja mäen päällä vuonna 1966 valmistunut puurakenteinen tanssilava.

Toimenpidesuosituksukset

Rakennuskanta tulisi edelleen säilyttää ja ylläpitää alueen kulttuurimaisemassa.

R14.24 Talviaistaipale

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Talviaisten koulu	562-476-5-4	Tiihalanniemi 161, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön

karttaote 1:2 000 - puuttuu

Sijaitsee maa- ja metsätalousvaltaisella alueella, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY- merkintä Pirkanmaan maakuntakaavassa).

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	koulurakennus	1919 (a), laajennus 1958 (b)	kansakoulu, asuminen	asuminen
2	talusrakennus	1900-luvun alkukymmenet	liiteri, ulkokäymälät	varastointi
3	sauna			

Koulu 9-tien risteyksestä, itäkoillisesta nähtynä.

Kuvaus

Talviaistaipaleen koulu sijaitsee Talviaisten kylän ja Tiihalanniemen kylän rajalla, valtatie 9:n vierellä, Jyväskylätien ja Talviaistentien risteyksen tuntumassa. Koulurakennus on tontilla pohjois-eteläsuuntaisena, sen itäpuolella on talusrakennus ja eteläpuolella sauna.

Historia

Iso-Tarkkalasta pakkolunastettiin vuonna 1917 Talviaistaipaleen Punaniemi eli Kuljunmäen kansakoulu (Längelmäen kunta). (1)

Talviaistaipaleen koulupiirin koulu tuli rakennettavaksi lähelle Tiihalanniemen taloa, jossa koulu oli toiminut vuokratiloissa vuodesta 1897 lähtien, Iso-Tarkkalan maalle. (2)

Talviaisten koulun piirustukset laati rakennusmestari Arvid Männistö. Suunnitelmat hyväksyttiin Koulutoimen Ylihallituksessa marraskuussa 1915. (3)

Koulurakennus valmistui vuonna 1919. 1940-luvulla suuren oppilasmäärän takia koulu vuokrasi lisätiloja Tiihalanniemen talosta.

Talviaisten koulun laajennus valmistui vuonna 1958. Laajennus- ja muutospirustukset laati Arkkitehtitoimisto Jaakko Ilveskoski. Laajennuksen tuli opetustiloja, henkilökunnan asuntoja ja koulukeittola. (3)

Koululla toimi ala-asteen oppilaitos kesään 2010 asti. Syksyllä koulun sai haltuunsa Talviaisten seudun kyläyhdistys.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalluettelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
- (2) Längelmäen kansakoululaitoksen 50-vuotishistoria. K. K. Kallio 1929.
- (3) Längelmäen kunnan arkisto, Piirustukset, khall II, 1b.
- (4) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven Kyläkirja. Talviaisten kylätoimikunta 1983.

1 Koulurakennus
- runkomateriaali: hirsi, laajenuksessa rankorakenne?
- katemateriaali: muotoprofilipeltti, tiilijäljitelmä, musta, laajenuksessa konesaumapeltti
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilautavuoraus, vaaleankeltainen
- sokkelimateriaali: graniittikiviloikkareet, laajenuksessa betoni

Lännenpuoleinen julkisivupiirustus vuodelta 1915.

Talviaisten koulu on vuonna 1919 valmistunut hirsirakennus, joka on perustettu lohkokiviharkoille. Luokahuoneiden kohta on muuta rakennusrunkoa leveämpi. Molemmilla sivuilla rakennushahmosta työntyy ulos luokan pääty, joka katto muodostaa poikkipäädyn satulakattoon. Pihan puolella, länsisivulla on poikkipäädyn eteläpuolella pulpettikattoinen leveä kuisti. Eteläpäädyssä on 3-lappeinen pieni umpikuisti.

Ulkoseinät ovat vuoratut vaakalaudoituksella, joka on maalattu vaalean keltaiseksi. Nurkkalaudat, ikkunan kehyslaudat, räystäslaudat, kuistien pysty- ja vaakalistat jne. on maalattu vaaleiksi. Ikkunat on vaihdettu suuremmiksi ilmeisesti laajenuksen yhteydessä 1950-luvun lopulla. Poikkipäädyissä ja kuistissa on jäljellä alkuperäisiä pieniruutuisia ikkunoita.

Koulurakennusta on jatkettu vuonna 1959 pitkällä satulakattoisella laajennusosalla, joka päättyy 2-3-kerroksiseen asuinosaan.

Koulurakennus lounaan suunnasta,

Koulun pohjoisosa luoteen suunnasta.

Koulun eteläosa luoteen suunnasta.

Talourakennus /2/ lounaan suunnasta.

Sauna /3/ luoteesta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	sivistyshistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Talviaistaipaleen koulu sijaitsee Jyväskylätien ja Talviaistentien risteuksen tuntumassa, maisemallisesti keskeisellä paikalla.

Talviaisten koulu on osa kunnan sivistys- ja paikallishistoriaa. Koulurakennuksella on kulttuurihistoriallista arvoa. 1919 valmistunutta koulurakennusta on laajennettu 1950-luvun lopulla ja luotu yhtenäinen, eri aikakerroksia sisältävä kokonaisuus. Koulurakennuksen ohella muut koulun rakennukset ovat osa kokonaisuutta. Mäenrinteessä sijaitseva koulurakennus hallitsee maisemallisesti Jyväskylätien ja Talviaistentien risteystä.

Toimenpidesuosituksukset

Koulun rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen asema kylämaisemassa. Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004, 2006 Kristiina Kokko
Tekstit syksy 2010
Kristiina Kokko

R14.25 Tiihalanniemi

kiinteistön nimi	kiinteistötunnus	osoite
Tiihala	562-477-1-51	Längelmävedentie 560, 35420 Talviainen
omistaja/ omistajat		omistajan osoite, jos eri kuin kiinteistön
Tiihala, Jorma		

karttaote 1:2 000

Julkaisussa Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet (1990) on Tiihalanniemi Längelmäen kohde no. 17: ”Tiihalan tilan rakennusryhmä sijaitsee Tampere-Jyväskylä maantien varrella. Päärakennus on vuodelta 1900, vieraspytinki ilmeisesti vuosisadan [1800-l] lopulta. Kivinen karjarakennus on vuodelta 1890. R, M”
R = rakennushistorialliset perusteet, M = miljöökohde

	Rakennus	rakennusajankohta	alkuperäinen käyttötarkoitus	nykyinen käyttötarkoitus
1	asuinrakennus	1900	asuminen	asuminen
2	sivurakennus	n. 1800-l loppu	vieraspytinki, asuminen, koulu	varastointi
3	talousrakennus-sauna	1950-luku	sauna, literi	sauna, liiteri
4	navetta	1890	karjasuoja	
5	vilja-aitta	n 1800-l loppu	viljan säilytys	
6	riihi	n 1800-l loppu	viljan kuivaus	
7	aitta	n 1800-l loppu	säilytys	
8	rantalato	n. 1900-l alku	heinälato	

Kuvaus

Tiihalanniemi sijaitsee Tiihalanlahden rantamaisemassa. Järvestä tilan erottavat pihapiirin vieressä kulkeva Jyväskylä-Tampere valtatie ja rautatie. Tilalta avautuvat näkymät Lopenselälle liikennealueen yli.

Tiihalanniemen pihapiirissä ovat 1800-luvun lopulta peräisin olevat päärakennus, sivurakennus (päärakennuksen vieressä poikittain) ja kivinavetta (pihan toisella laidalla päärakennusta vastapäätä) sekä puuvaja-aitta-saunarakennus 1900-luvun puolivälistä. Vilja-aitta on navetan takana. Riihi sijaitsee pari sataa metriä koillisen suuntaan pihapiiristä, valtatie vieressä. Riihin lähellä on vanha aitta.

Tiihalanniemi peltojen takaa, länsi-lounaasta nähtynä.

Historia

Tiihalanniemen yksinäistalo kuului isoon jakokuntaan yhdessä Talviaistaipaleen, Raidiston, Kylänojan ja Maunuksen kanssa. Isojakokartta on vuodelta 1785. Isojaon täydennys vahvistettiin vuonna 1872. Tiihalanniemestä lohkottiin vuonna 1923 Kukkokoski ja Ahteenpää. Tiihalanniemen omistajana oli tuolloin Juho Kasper Tiihala. Tiihalanniemestä lohkottiin vuonna 1940 Talassaari (Aina Tiihala). (1)

Tiihala om vuodesta 1942 Antero Tiihala s. 1893, vmo Aune H. o.s. Virtanen s 19. Poika: Jorma A. E. s 1950. Isännän suvulla vuodesta 1776 olleen kantatilan aik isäntiä olivat mm Elias Tiihala ja Kasper Tiihala. Tila sijaitsee Tiihalanniemen kylässä 18 km kirkolta ja 10 km Länkipohjan asemalta. Talouskeskus on mäellä on Tampere- Jyväskylä maantien varrella. Hirsinen vltta 1900 oleva päärakennus käsittää 5 huonetta. Tilalla on myös toinen asuinrakennus. Kivinen karjarakennus vuodelta 1890 on sisältää navetan ja tallin. Lisäksi on tarvittavat ulkorakennukset. (2)

Tiihalanniemi Tiihala, Jorma A. E. s 1950. Isännän äiti Tiihala, Aune H. o.s. Virtanen s 30. Aune ja Jorma Tiihala om. Tiihala RN:o 1/7 nimisen tilan ja Jorma Tiihala om. vsta 65 Kankuri RN:o 2 11/6 nimisen tilan Tiihalanniemen kylässä. Tila on ollut suvun hallussa vuodesta 1776 lähtien. Tilojen edell. om. oli Antero Tiihala s 1893 k 1972. 1900-luvun alussa valm. päärak. on uudistettu v. 1960. Karjarak. on valm. v. 1890. Lisäksi on tarpeelliset tal.rak. ja toinen päärak. (3)

Tiihalanniemi, Tiihala Omistaja: Tiihala, Aune o.s. Virtanen s. 1919 eläkeläinen ja poika Jorma s. 1950 maanviljelijä. Nykyinen Tiihalan tila on ollut Tiiholoitten hallussa jo yli 250 vuotta. Aune tuli emännäksi v. 1943 ja hän on hoitanut karjataloutta kaikkiaan 60 vuotta. (4)

Sivurakennus on toiminut Tiihalan tillalla virrastupana. Siellä on myöskin toiminut kansakoulu vuosina 1898-1919 sekä vuosina 1950-1959. (4)

Sivurakennuksessa toimi koulu ennen Talviaisten koulun rakentamista 1898 - 1918 sekä 1950-luvulla ennen Talviaisten koulun laajennusta.(A)

Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirjassa on vanhoja kuvia Tiihalasta. Kuvateksti: Tässä talossa aloitti Talviaisten koulu toimintansa. Koulua pidettiin oikealla olevassa rakennuksessa. Kuvateksti: Luoteiskulman kansakoululaiset Tiihalassa v. 1908. Opettajana Helmi Lehtinen. (5)

Puuvaja-saunarakennuksen paikalla oli aittarivi, jossa oli asuinhuone, talli, liiteri, aittoja, muonamiehen asunto ja käymälä. (A)

Päärakennuksen oven edessä olevassa porraskivessä on vuosiluku 1849.

Näkymä Tiihalanniemen pihapiiriin 9-tien toiselta puolelta, idän suunnasta. (kuva yhdistetty kahdesta eri kuvasta)

Riihi tilan koillispuolella tien varrella.

Lähteet:

- (1) Längelmäen maakirjalutetelo, Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto.
 - (2) Suuri maatilakirja V Hämeen lääni, 1964.
 - (3) Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
 - (4) Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002, Oy Botnia-Foto Ab, Vaasa 2002.
 - (5) Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven kyläkirja, Talviaisten kylätöimikunta 1983.
- Suulliset lähteet:
(A) Aune Tiihala, Jorma Tiihala

Tiihalanniemen päärakennus lounaan suunnasta.

Asuinrakennuksen pihasivua pohjoisen suuntaan.

Sivurakennuksen itäsivu.

Sivurakennuksen itäsivua ja kuistin pohjoissivu.

Länsisivun ikkuna.

Pohjoispääty ja länsisivua.

1 Asuinrakennus

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti, kuistissa ja kellotornissa huopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, vaalea
- sokkelimateriaali: lohkokivi, muurattu

Asuinrakennus on lautavuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus. Pohjoissivulla on lasikuisti, jossa on pieniruutuiset ikkunat sekä 3-lappeinen katto. Satulakaton harjalla nousee ruokakellotorni kahden pilarin varassa ja sen kattona pyramidikatto, jonka huipulla on veistetty kattokoriste.

Julkisivujen lautavuorausta on jaoteltu vaakalistoilla osiin, ikkunoiden kohdalla vuoraus on vaakasuuntainen sekä ikkunoiden alapuolella ja ullakon päätykolmioissa pystysuuntainen.

Ikkunat ovat kuusiruutuiset, ristikarmissa alaikkunat ovat 2-ruutuiset. Molemmissa ullakkopäädyissä on 6-ruutuinen ikkuna, jossa kehyslaudoituksen otsikko on korkea ja siinä rusetin muotoinen kohokuvio.

Hirsien nurkkapääät ja väliseinäsalvospääät ovat lautakoteloidut, kehys-, kulma- ja räystäslaudat vaaleansinisellä maalatut. Rakennuksen ulkoasussa on hiukan uusrenessanssin tyylipiirteitä.

Asuinrakennus on tietojen mukaan peräisin 1800 - 1900-lukujen vaihteesta. Sisätiloissa on tehty peruskorjaus 1950-luvun lopulla.

2 Sivurakennus, vieraspytinki

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: konesaumapelti
- ulkoseinän pintamateriaali: vaaka- ja pystyponttilaudoitus (ollut vaalea)
- sokkelimateriaali: luonnonkivi -laasti/lohkokivi

Sivurakennus on satulakattoinen vuorattu pitkänurkkainen hirsirakennus. Pihasivulla on pulpettikattoinen leveä lasikuisti.

Julkisivujen ponttilautavuorausta on jaoteltu vaakalistoilla osiin. Ikkunoiden kohdalla vuoraus on vaakasuuntainen sekä ikkunoiden alapuolella ja ullakon päätykolmioissa pystysuuntainen.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset, niissä on 2-lehtiset 3-ruutuiset puitteet. Ullakkopäädyissä on samanlaiset ikkunat kuin pääkerroksessa. Ikkunoiden kehyslaudoituksen yläosaa ja otsikkoa on korostettu ja levennetty, kerroksittainen muotohöylätty listoitius kohoaa keskeltä kolmion kärjeksi ylöspäin.

Koristeellisessa lasikuistissa on pieniruutuiset ikkunat ja yläosassa ristikkäisjaotus, ja siinä sinisiä värilasiruutuja. Kuistin pitkällä sivulla on 6 vierekkäistä ikkuna-aukkoa sekä ikkuna myös oven yläpuolella. Kuistissa on pariovi, kaksi 3-peilistä peiliovea.

Rakennuksen ulkoasussa on uusrenessanssin tyylipiirteitä.

Talouksrakennuksen /3/ itäsivu ja pohjoispäätyä. Oikealla navetan pääty. Talouksrakennus on pitkä satulakattoinen rakennus, jonka ulkoasu on 1950-luvulta. Pohjoispäädyssä tiilirakenteinen osa, missä on sauna.

4 Navetta
- runkomateriaali: lohkokivi, saumattu
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: lohkokivi, ullakkopäädyissä pystypeiterimalaudoitus
- sokkelimateriaali: kiviharkot

Navetta on suurista kivenlohkareista muurattu satulakattoinen kivenavetta. Leveät oviaukot ovat kivistä holvatut. Kiviseinän päällä, yläkerran kohdalla sivuräystään alla kiertää muutamman hirren korkuinen hirsisalvoskehä. Ullakon päätykolmiot ovat pystyponttilaudoitettut.

Ikkunat ovat 6-ruutuiset. Pohjoispäädyssä on kaksi 8-ruutuista ikkunaa ja niiden oven kehyslautojen päät ristikkäiset, päistään kavennettu kolmion kärjiksi. Länsipäädyssä on ilmeisesti ollut ajosilta navetan ylisille, oven kohta laudoitettu. Ovet ovat vaakaponttilautavuorattuja.

Pohjoissivulla on siipenä sementtitiilinen säiliörehutori ja siinä pulpettikatto.

Vuosiluku 1890 on pohjoispäädyssä kaiverrettuna.

Navetan sisällä oli kaivo. (A)

Navetan itäpääty ja etelässivua.

Navetan länsipääty.

Sisäkuva navetasta.

5 Vilja-aitta
- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: huopakate
- ulkoseinän pintamateriaali: vaakaponttilaudoitus, ollut keltamullan keltainen
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Vilja-aitta on hirsinen pitkänurkkainen, vaakaponttilautavuorattu otsallinen ja poskellinen jalka-aitta.

Oven edustaa suojaa korkea ulkoneva otsapääty ja sivuhirsien pitkien päiden muodostamat sivuposket.

Hirsipäätyjen varaan on salvottu pyöreät kattovuoliaiset, joiden päät näkyvät pohjoispäädyssä (6 kpl ja harjahirsi). Hirsisalvosten nurkkapäät ovat lautakoteloidut.

Jalustaosassa on nurkkakivien päällä lyhytnurkkainen hirsisalvoskehä sekä korotuspuut ja niiden varassa ulkonevat hirret, joihin on lovettu järeät lattialankut.

Pienaovi on sulkapaneloitu. Otsapäädyn keskellä on pieni nelimäinen aukko.

Vilja-aitta sijaitsee navetan takaa kulkevan tien varrella, näkymä idän suunnasta.

Vilja-aitan eteläpääty ja länsisivua.

Riihi etelän suunnasta, 9-tien toiselta puolelta nähtynä.

Riihen lounaispääty ja luoteissivun eduskatos.

Aitta etelän suunnasta.

Aitan vuoraamaton pienaovi.

Lounaispäätyä.

6 Riihi

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: hirsi harmaanutunut, pysty-laudoitus
- sokkelimateriaali: nurkkakivet

Riihi sijaitsee pari sataa metriä koillisen suuntaan pihapiiristä, valtatie vieressä.

Riihirakennuksessa on satulakaton alla kaksi pitkänurkkaista hirsistä riittä ja niiden välissä luuva sekä luoteissivulla avoin eduskatos. Luuvan eduskatoksen puoleinen seinä on hirttä, taustapuoli lautarakenteinen. Eduskatoksen katon reunaa kannattelevat pilarit.

Molemmissa kuivausriihissä on jäljellä kivistä muurattu porrasmainen riihenuuni.

Lounaan puoleisen riihen uuni.

7 Aitta

- runkomateriaali: hirsi
- katemateriaali: aaltopelti
- ulkoseinän pintamateriaali: irsi, harmaantunut
- sokkelimateriaali: nurkkakivet, jalkarakenne

Riihen lähellä oleva aitta on pitkänurkkainen, vuoraamaton jalka-aitta, jossa on korkea otsapäätty ja sivuseinien hirsien päiden muodostamat sivuposket.

Jalustassa on nurkkakivien päällä pyöreät hirret, joihin on lovettu korkeat puupalkit. Palkin päällä ovat puolikkaat hirret (ns. hiirilaudat), joihin on lovettu lattialankkujen haljaspuolikkaat.

Räystään alla olevat ylimmät hirsisalvospäät on veistetty kaareviksi ja lovettu. Hirsipäätyjen varaan on salvottu päistään kapeneviksi veistetyt kattovuoliaiset, 2 kpl ja harjahirsi sekä kaksi pienempää ortta.

Pienaovi on vuoraamaton, oven pielipuut lovettu hirsisiin.

Ranta-lato /8/. Iso-Tarkkala osti Tiihalan niittyladon, joka oli tien vieressä rannan puolella, paikalla syksyllä 2004.

Näkymä Tiihalanlahden suuntaan. Taustalla Tiihalanniemi.

Näkymä tilan pihapiiriin pohjoisen suunnasta. Osa tilasta oli myyty Längelmäen kunnalle ja alueelle on palstoitussuunnitelma pientaloalueeksi.

Tiihalanniemi vanhassa ilmakuvassa ennen 1950-lukua. Kaakon suunnasta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Rakennushistoriallinen	rakennusperinteinen
Historiallinen	asutushistoria
Ympäristöarvo	maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Tiihalanniemen tilan pihapiiri ja siihen liittyvät rakennukset ovat säilyneet melko hyvin alkuperäisessä asussaan. Pihapiirissä on 1800-luvun lopulta peräisin olevia rakennuksia päärakennus, sivurakennus, kiviavetta ja yksinäisaittoja.

Tila sijaitsee rantamaisemassa ja liikenneympäristössä keskeisellä paikalla.

Toimenpidesuosituksukset

Tilan rakennuskantaa tulee vaalia perinteitä kunnioittaen ja huoltaa alkuperäisin materiaalein, huomioiden niiden historiallinen arvo ja keskeinen sijainti maisemassa.

Alueen käyttö ja rakentaminen tulee sopeuttaa alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.

Kuvat
2004 Kristiina Kokko
Tekstit
kesä 2010

Kytölä

Ristijärventieltä Kytölään suuntaan kaakkoon.

Kalliojärven vastarannalta, koillisen suuntaan Kytölään.

Asuinrakennus

Kytölään pihapiiri lännen suunnasta. Vasemmalla autotalli-maakellari, keskellä asuinrakennus ja oikealla navetta.

Rantasauna ja vanha lato (aitta?).

Kantola

Kantola

Näkymä pohjoisen suunnasta Kantolaan.

Liiteri/ lato

Pariaitta

Asuinrakennus

Navettarakennus.

LÄHTEET

Painetut:

- Pentti Andsten: Längelmäen vanhasta rakennuskannasta, Kotiseutu-lehti n. v. 1971. (Hämäläis-Osakunnan kotiseuduntutkimusretkellä kesällä 1969).
- Haavisto Jarmo, Tulin Teille... Siitaman kyläkirja, Siitaman kotiseutupiiri, Hämeenlinna 2002
- Hilksa Sari, 40 v Purnu 2007, (artikkelikokoelma), Orivesi 2007
- Jaakkola, Timo: Eteläinen Längelmäki, Jyväskylä 1996.
- Järvi, Matti, Längelmäen Säästöpankki 1905 – 2005. Pankki, jolla on historia. Orivesi, 2005
- Kallio, KK, Längelmäen kansakoululaitoksen 50-vuotisjuhlahistoria, 1929
- Kertomus Längelmäen Osuusmeijerin 30-vuotisesta toiminnasta 1.1.1908 - 31.12.1937 (Kangasala 1939).
- Kotiseutumme Aitolahti, Längelmäki, Orivesi, Teisko, Kruunupy 2002
- Lehtonen, Antti, Lisiä Vanhan Oriveden historiaan, eli Wanhan Orihveden vähähistoria, Helsinki 2006
- Längelmäen kunta, Längelmäen kulttuurimaisemaselvitys, arkkitehtitoimisto Mars, 2005
- Längelmäveden seudun historia II Oriveden historia II 1954.
- Ovi menneeseen. Kyläkirja Päilahden entisen koulupiirin alueelta, toimittanut Nuottajärvi, PekkaKylähistoriatoimikunta, Orivesi 2000
- Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet, Julkaisu B 174, Pirkanmaan Seutukaavoitus, Tampereen Seutukaavaliitto 1990
- Pirkanmaan maakukuntakaava 1, selostusosa 2005/2007 (http://www.pirkanmaa.fi/pirkanmaan_1_kaava.html)
- Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museovirasto, ympäristöministeriö 1993.
- Räty, Jouko, Teksti museo-oppaaseen nr 1. Lyhennetty versio.
- Salonen, Merja, Kummulta näkyy kauas. päiväkummun "muistoriikki": Muistoja, elämyksiä ja kokemuksia Päiväkummusta 50 vuoden ajalta. Kurssikeskus Päiväkumpu / Suomen Lähetysseura ry, 2006.
- Suomen maatilat, II osa, Hämeen lääni, Porvoo 1931
- Suuri maatilakirja 5, Hämeen lääni, Helsinki 1964
- Suomen maatalouden järjestöväkeä osa Häme, Forssan Kirjapaino 1973.
- Suomen pienviljelijät Hämeen lääni. Turun kirjapaino 1967
- Teivas, Eija, Kumpuja ja Kivinavettoja Oriveden kulttuuriympäristöohjelma, Tampere 2003
- Uuhiniemen, Eräslahden, Talviaisten ja Ristijärven Kyläkirja. Talviaisten kylätoiminta 1893.
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, 2009

Painamattomat:

Arvio maatilain rakennuksista 1.3.1988 Längelmäen kunnan rakennustarkastaja Olavi Tuominen

Längelmäen kunnan piirustusarkisto.

Längelmäen tutkimusretki 1969, Härmäläis-Osakunnan tutkimuksia, Pirkko Puurusen laatimat piirustukset.

Mattila, Arto, Teivas, Eija, Oriveden rakennusinventointi 2003

Pirkanmaan maanmittaustoimisto, arkisto, lohkomistoimituskartat (mikrofilmit)

Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto, maakirjaluettelo.

Pääskyn kirja, tarinaa ja totta erään kesäasunnon vaiheilta, Olavi Vuorela, 1996.

Salo Janne: Kertomus Längelmäen kunnalliskodin rakentamisvaiheista (1929 – 1936). Längelmäen kunnan arkisto.

Seurakunnan(?) tietokortti, jossa yläreunassa teksti Kunta: Längelmäki, info 3740. (ennen vuotta 2002)

Syväniemi Keijo, Moniste: Längelmäen Vinkiän Alasen talon historiaa, 1989.

www.tunkelonisotalo.fi

Vikipedia :
Kaarle Rantakari lainaus 11.10.2009, -alkuperäistekstin lähteet:
Jukka Rislakki: Kaksi satamaa. Helsingin Sanomat, 4.2.1996. HS Arkisto
Kaarle Nestor Rantakari Edustajamatrikkeli. Helsinki: Eduskunta.
Turun yliopiston perustaminen
Savo-Karjalan Osakepankin historia

